

III.

ČESKÁ REPUBLIKA

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

OPERAČNÍ PROGRAM ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

pro období

2007-2013

(návrh)

Praha

verze 01. 11. 2006

OBSAH

ÚVOD.....	9
KAPITOLA 1. Současná ekonomická a sociální situace.....	13
1.1 Zhodnocení výchozích dokumentů.....	13
1.2 Analýza ekonomické a sociální situace	15
1.3 SWOT ANALÝZA	39
KAPITOLA 2. Popis zvolené strategie	42
2.1 Globální cíl a specifické cíle	42
2.2 Ekonomické zdůvodnění strategie	50
2.3 Dopady OP Životní prostředí	51
2.4 Vazba OP Životní prostředí na další operační programy	52
2.5 Absorpční kapacita	53
2.6 Ex ante hodnocení	53
2.7 SEA hodnocení	54
2.8 Uplatnění principu partnerství	54
KAPITOLA 3. Prioritní osy Operačního programu Životní prostředí.....	56
Prioritní osa 1 – ZLEPŠOVÁNÍ VODOHOSPODÁŘSKÉ INFRASTRUKTURY A SNIŽOVÁNÍ RIZIKA POVODNÍ.....	59
Výchozí stav.....	59
Globální a specifické cíle prioritní osy	59
Strategie pro dosažení cílů	60
Předpokládané výsledky a dopady.....	61
Kategorizace oblastí podpory	62
Oblasti podpory	62
1.1 Oblast podpory – Snížení znečištění vod.....	62
1.2 Oblast podpory – Zlepšení jakosti pitné vody	63
1.3 Oblast podpory – Omezování rizika povodní.....	65
Programové indikátory	66
Vazby na jiné prioritní osy	66
Prioritní osa 2 – ZLEPŠOVÁNÍ KVALITY OVZDUŠÍ A SNIŽOVÁNÍ EMISÍ.....	67
Výchozí stav.....	67
Globální a specifické cíle prioritní osy.....	68
Strategie pro dosažení cílů	68
Předpokládané výsledky a dopady.....	69
Kategorizace oblastí podpory	69

Oblasti podpory	69
2.1 Oblast podpory – Zlepšení kvality ovzduší.....	69
2.2 Oblast podpory – Omezování emisí.....	71
Programové indikátory	72
Vazby na jiné prioritní osy	72
Prioritní osa 3 – UDRŽITELNÉ VYUŽÍVÁNÍ ZDROJŮ ENERGIE	73
Výchozí stav.....	73
Globální a specifické cíle prioritní osy	73
Strategie pro dosažení cílů	74
Předpokládané výsledky a dopady.....	74
Kategorizace oblastí podpory	74
Oblasti podpory	74
3.1 Oblast podpory – Výstavba nových zařízení a rekonstrukce stávajících zařízení s cílem zvýšení využívání OZE pro výrobu tepla, elektřiny a kombinované výroby tepla a elektřiny.....	75
3.2 Oblast podpory – Realizace úspor energie a využití odpadního tepla.....	76
3.3 Oblast podpory – Environmentálně šetrné systémy vytápění a přípravy teplé vody pro fyzické osoby.....	77
Programové indikátory	78
Vazby na jiné prioritní osy	78
Prioritní osa 4 – ZKVALITNĚNÍ NAKLÁDÁNÍ S ODPADY A ODSTRAŇOVÁNÍ STARÝCH EKOLOGICKÝCH ZÁTĚŽÍ	79
Výchozí stav.....	79
Globální a specifické cíle prioritní osy	79
Strategie pro dosažení cílů	79
Předpokládané výsledky a dopady.....	80
Kategorizace oblastí podpory	80
Oblasti podpory	80
4.1 Oblast podpory – Zkvalitnění nakládání s odpady.....	81
4.2 Oblast podpory – Odstraňování starých ekologických zátěží	82
Programové indikátory	85
Vazby na jiné prioritní osy	85
Prioritní osa 5 – OMEZOVÁNÍ PRŮMYSLOVÉHO ZNEČIŠTĚNÍ A SNIŽOVÁNÍ ENVIRONMENTÁLNÍCH RIZIK	86
Výchozí stav.....	86
Globální a specifické cíle prioritní osy	86
Strategie pro dosažení cílů	86
Předpokládané výsledky a dopady.....	87

Kategorizace oblastí podpory	87
Oblasti podpory	87
5.1 <i>Oblast podpory – Omezování průmyslového znečištění.....</i>	<i>87</i>
Programové indikátory	89
Vazby na jiné prioritní osy	89
Prioritní osa 6 – ZLEPŠOVÁNÍ STAVU PŘÍRODY A KRAJINY	90
Výchozí stav.....	90
Globální a specifické cíle prioritní osy.....	91
Strategie pro dosažení cílů	92
Předpokládané výsledky a dopady.....	93
Kategorizace oblastí podpory	94
Oblasti podpory	94
6.1 <i>Oblast podpory – Implementace a péče o území soustavy Natura 2000.....</i>	<i>94</i>
6.2 <i>Oblast podpory – Podpora biodiverzity</i>	<i>95</i>
6.3 <i>Oblast podpory – Obnova krajinných struktur.....</i>	<i>96</i>
6.4 <i>Oblast podpory – Optimalizace vodního režimu krajiny.....</i>	<i>97</i>
6.5 <i>Oblast podpory – Podpora regenerace urbanizované krajiny.....</i>	<i>98</i>
6.6 <i>Oblast podpory – Prevence sesuvů a skalních řícení, monitorování geofaktorů a následků hornické činnosti a hodnocení neobnovitelných přírodních zdrojů včetně zdrojů podzemních vod.....</i>	<i>99</i>
Programové indikátory	102
Vazby na jiné prioritní osy	102
Prioritní osa 7 – ROZVOJ INFRASTRUKTURY PRO ENVIRONMENTÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ, PORADENSTVÍ A OSVĚTU.....	103
Výchozí stav.....	103
Globální a specifické cíle prioritní osy	103
Strategie pro dosažení cílů	103
Předpokládané výsledky a dopady.....	103
Kategorizace oblastí podpory	104
Oblasti podpory	104
7.1 <i>Oblast podpory – Rozvoj infrastruktury pro realizaci environmentálních vzdělávacích programů, poskytování environmentálního poradenství a environmentálních informací</i>	<i>104</i>
Vazby na jiné prioritní osy	106
Prioritní osa 8 – TECHNICKÁ POMOC FINANCOVANÁ Z FONDU SOUDRŽNOSTI.....	107
Výchozí stav.....	107
Globální a specifické cíle prioritní osy	107

Strategie pro dosažení cílů	107
Předpokládané výsledky a dopady	107
Kategorizace oblastí podpory	108
Oblasti podpory	108
8.1 Oblast podpory – Technická pomoc při přípravě, implementaci, monitorování a kontrole operací OP Životní prostředí	108
8.2 Oblast podpory – Ostatní výdaje technické pomoci OP Životní prostředí.....	109
Vazby na jiné prioritní osy	110
Prioritní osa 9 – TECHNICKÁ POMOC FINANCOVANÁ Z ERDF	111
Výchozí stav.....	111
Globální a specifické cíle prioritní osy	111
Strategie pro dosažení cílů	111
Předpokládané výsledky a dopady	111
Kategorizace oblastí podpory	112
Oblasti podpory	112
9.1 Oblast podpory – Technická pomoc při přípravě, implementaci, monitorování a kontrole operací OP Životní prostředí	112
9.2 Oblast podpory – Ostatní výdaje technické pomoci OP Životní prostředí.....	113
Vazby na jiné prioritní osy	114
Programové indikátory	115
Úroveň programu	115
Úroveň prioritních os	116
KAPITOLA 4. Implementační opatření.....	119
4.1 Implementace programu	119
4.2 Předkládání, hodnocení, výběr a schvalování projektů	123
4.3 Finanční řízení	125
4.4 Systém finanční kontroly	130
4.5 Monitorování	134
4.6 Hodnocení programu	136
4.7 Propagace	137
KAPITOLA 5. Finanční zajištění Operačního programu Životní prostředí.....	138
5.1 Nástroje pro dosažení cíle	138
5.2 Postup pro dosažení cíle	140
Seznam zkratk.....	145
Přílohy.....	148

SEZNAM TABULEK A OBRÁZKŮ

Tab. 1	Regionální struktura HDP.....	16
Tab. 2	Výroba elektrické energie a těžba uhlí	17
Tab. 3	Vývoj energetické náročnosti v letech 1995–2002 (změny v %)	17
Obr. 1	Vývoj výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie.....	18
Tab. 4	Plnění indikativních ukazatelů ve využití obnovitelných zdrojů energie	18
Obr. 2	Celkové emise skleníkových plynů v letech 1990–2003.....	19
Tab. 5	Základní statistika stavu a ochrany životního prostředí.....	20
Tab. 6	Náklady do různých oblastí ochrany životního prostředí v roce 2003	20
Tab. 7	Veřejný dluh, vývoj v letech 1997 - 2002.....	21
Obr. 3	Podíl malých a mobilních zdrojů na celkových emisích v roce 2004.....	23
Obr. 4	Vývoj emisí okyselujících látek v ČR, dále v zemích EU-15 a EU-10 v letech 1990–2004	23
Obr. 5	Vývoj emisí prekurzorů ozonu v ČR, dále v zemích EU-15 a EU-10 v letech 1990–2003	23
Tab. 8	Počty a výměra chráněných území v ČR	24
Tab. 9	Celková produkce odpadů v ČR v letech 2002 – 2004.....	26
Tab. 10	Rozsah kontaminovaných míst, na kterých proces odstraňování SEZ probíhá, popřípadě je již ukončen	27
Obr. 6	Mapa starých ekologických zátěží v České republice	28
Tab. 11	Projektové žádosti v rámci opatření Priority 3 – OP Infrastruktura	34
Tab. 12	Finanční alokace u opatření priority 3 – OP Infrastruktura	34
Obr. 7	Finanční objem projektových žádostí k alokaci 2004-2006	35
Tab. 13	Alokace FS na životní prostředí.....	37
Tab. 14	Projekty r. 2004	37
Tab. 15	Schválené žádosti v r. 2005	38
Tab. 16	Čerpání prostředků z ISPA/ Fondu soudržnosti k 31.3.2006.....	38
Tab. 17	Rozdělení finanční alokace pro prioritní osy OP ŽP	58
Tab. 18	Hodnoty vybraných indikátorů	68
Tab. 19	Procento plnění národních emisních stropů.....	69
Tab. 20	OP Infrastruktura - Stav čerpání finančního plánu ERDF - Priorita 3.....	142
Tab. 21	OP Životní prostředí dělení podle let a fondů.....	143
Tab. 22	Finanční tabulka OP ŽP – Prioritní osy podle zdrojů financování.....	144

ÚVOD

Operační program Životní prostředí byl vypracován Ministerstvem životního prostředí na základě usnesení vlády ČR č. 175 ze dne 22. února 2006 k návrhu Národního rozvojového plánu České republiky pro léta 2007-2013. Rozpracovává prioritu „Ochrana a zlepšení kvality životního prostředí“ prioritní osy „Životní prostředí a dostupnost“ Národního rozvojového plánu pro období 2007-2013 a priority „Životní prostředí a dostupnost dopravy“ Národního strategického referenčního rámce ČR 2007-2013 (NSRR). Prostřednictvím priority „Životní prostředí a dostupnost dopravy“ je realizován strategický cíl NSRR „Atraktivní prostředí“.

Globálním cílem Operačního programu Životního prostředí je zlepšení kvality životního prostředí jako nutného předpokladu atraktivnosti a konkurenceschopnosti státu a jeho regionů při využití inovačních efektů politiky životního prostředí pro udržitelný rozvoj.

Strategickým cílem Operačního programu Životní prostředí je ochrana a zlepšování kvality životního prostředí jako základního principu udržitelného rozvoje se zaměřením na plnění požadavků právních předpisů ES v oblasti životního prostředí a požadavků vyplývajících z dalších mezinárodních závazků České republiky. Kvalitní životní prostředí je základem zdraví obyvatel a zároveň přispívá ke zvyšování atraktivity území pro život, práci a investice. Konečným výsledkem investiční atraktivity území je zvyšování zaměstnanosti a konkurenceschopného udržitelného hospodářského růstu v jednotlivých regionech. Ochrana a kvalita životního prostředí jsou také zásadními tématy v rámci realizace politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU v programovém období 2007-2013. Zvyšování přitažlivosti členských zemí, regionů a měst zlepšením jejich přístupnosti, zajištěním odpovídající kvality a úrovně nabízených služeb a zachováním či navýšením jejich potenciálu v oblasti životního prostředí je jedním z nejdůležitějších prvků Strategických obecných zásad Společenství na období 2007-2013¹.

Operační program Životní prostředí vytváří rámec pro přípravu projektů, které mohou být spolufinancovány ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti, jejichž globálním cílem je zlepšit stav jednotlivých složek životního prostředí a podpořit tak udržitelný rozvoj, dlouhodobou konkurenceschopnost a zaměstnanost v regionech v rámci cíle Konvergence politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU.

Jednotlivé prioritní osy a oblasti podpory obsažené v operačním programu Životní prostředí vycházejí zejména ze:

- Strategie udržitelného rozvoje České republiky, schválené usnesením vlády č. 1242 ze dne 8. prosince 2004,
- Státní politiky životního prostředí České republiky pro období 2004-2010, schválené usnesením vlády č. 235 ze dne 17. března 2004,
- Zprávy OECD o politice, stavu a vývoji životního prostředí České republiky, publikované dne 11. října 2005,
- Rámcové strategie financování investic na zajištění implementace právních předpisů ES v oblasti životního prostředí, schválené usnesením vlády č. 594 ze dne 18. června 2003,

¹ Cohesion Policy in Support of Growth and Jobs: Community Strategic Guidelines, 2007-2013 – COM(2005) 0299, Brussels 05. 07. 2005

- usnesení vlády č. 1571 ze dne 7. prosince 2005 ke Zprávě o vyhodnocení a aktualizaci Rámcové strategie financování investic na zajištění implementace právních předpisů Evropských společenství v oblasti životního prostředí.

a jsou v souladu s dlouhodobými strategickými cíli následujících dokumentů:

- Strategie hospodářského růstu České republiky, schválené usnesením vlády č. 1500 ze dne 16. listopadu 2005,
- Národní rozvojový plán České republiky na léta 2007-2013, který vláda vzala na vědomí usnesením č. 175 ze dne 22. února 2006,
- Národní strategický referenční rámec ČR 2007-2013, který vzala vláda na vědomí usnesením č. 684 ze dne 7. 6. 2006,
- Národní Lisabonský program 2005-2008 (Národní program reforem České republiky), schválený usnesením vlády č. 1200 ze dne 14. září 2005,
- Rámec udržitelné spotřeby a výroby v České republice, schválený Radou vlády pro udržitelný rozvoj dne 14. června 2005,
- Dlouhodobé základní směry výzkumu, schválené usnesením vlády č. 661 ze dne 1. června 2005.

V mezinárodním měřítku operační program vychází především z:

- Implementačního plánu Světového summitu o udržitelném rozvoji,
- Strategie udržitelného rozvoje Evropské unie,
- 6. Akčního programu ES pro životní prostředí,
- Lisabonské strategie,
- tématických strategií EU,
- Strategických obecných zásad Společenství.

Cíle a oblasti podpory stanovené v rámci jednotlivých prioritních os vycházejí z národních strategických a koncepčních materiálů v dané oblasti, reflektujících i integrační dimenzi EU a širší mezinárodní souvislosti (Strategie ochrany před povodněmi pro území České republiky, Národní program na zmírnění dopadů změny klimatu v České republice, Národní program snižování emisí, Národní implementační plán Stockholmské úmluvy, Strategie ochrany biologické rozmanitosti ČR, Státní program ochrany přírody a krajiny, Státní program environmentálního vzdělávání a osvěty ČR a další), které jsou uvedeny v textu v rámci jednotlivých prioritních os.

Operační program Životní prostředí (dále též OP ŽP) předpokládá čerpání finanční podpory z Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF) a z prostředků Fondu soudržnosti (SF). Pro předpokládané objemy prostředků EU bude nutné zajistit dostatečné národní veřejné spolufinancování (SFŽP, státní rozpočet, prostředky obcí, měst a krajů) a národní soukromé zdroje.

Priority České republiky pro čerpání finanční podpory z fondů Evropské unie v oblasti životního prostředí jsou v první řadě dány závazky, které vyplývají z Přístupové smlouvy a z příslušných přechodných období, z implementačních úkolů environmentální legislativy a strategických dokumentů Evropské unie a České republiky a cíle dosáhnout do roku 2013 m.j. i úrovně HDP na 1 obyvatele na úrovni průměru Evropské unie.

Závazky České republiky v oblasti životního prostředí a jejich plnění jsou předmětem usnesení vlády č. 594 ze dne 18. června 2003 k „Rámcové strategii financování investic na zajištění implementace právních předpisů ES v oblasti životního prostředí“ a usnesení vlády

č. 1571 ze dne 7. prosince 2005 ke „Zprávě o vyhodnocení a aktualizaci Rámcové strategie financování investic na zajištění implementace právních předpisů Evropských společenství v oblasti životního prostředí“ na období let 2001-2010.

Usnesením vlády č. 1 500 ze dne 16. listopadu 2005 byla schválena „Strategie hospodářského růstu ČR“, v níž byly identifikovány finanční náklady na investice do životního prostředí pro programovací období 2007-2013 v celkové výši 413,47 mld. Kč. Předpokládané financování z evropských fondů celkem činí 5 176,5 mil. EUR.

Operační program Životní prostředí svým zaměřením navazuje na Operační program Infrastruktura, který byl realizován v programovacím období 2004-2006.

Předkládaný programový dokument se skládá z úvodu a 5 kapitol. Úvodní část vymezuje cíle a rámec podpory v rámci OP ŽP. Kapitola 1 obsahuje analýzu současné situace v oblasti životního prostředí České republiky, která vyúsťuje v analýzu silných a slabých stránek. Kapitola 2 vymezuje strategii pro řešení identifikovaných problémů, včetně provázání OP ŽP s jinými strategickými dokumenty. V kapitole 3 jsou podrobněji charakterizovány jednotlivé prioritní osy včetně oblastí podpory a v přehledu uvedeny indikátory. Kapitola 4 popisuje implementační opatření (řízení a kontrola, provádění plateb, monitorování a hodnocení). Kapitola 5 definuje finanční zajištění Operačního programu.

Na základě analýzy sektoru životního prostředí pro období 2007-2013 byly stanoveny následující prioritní osy:

- zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní,
- zlepšování kvality ovzduší a snižování emisí,
- udržitelné využívání zdrojů energie,
- zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží,
- omezování průmyslového znečištění a environmentálních rizik,
- zlepšování stavu přírody a krajiny,
- rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu.

Rozvojová strategie představená v operačním programu byla připravena na základě principu partnerství. V procesu přípravy dokumentu byla ustavena Pracovní skupina OP ŽP, ve které byli zapojeni zástupci krajů, zainteresovaných ministerstev (např. Ministerstva financí, Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva dopravy, Ministerstva zemědělství), veřejnosti, nevládních organizací a dalších zúčastněných subjektů. Programovací dokument OP je koncipován tak, aby byla zaručena rovnost příležitostí mezi muži a ženami pro všechny navržené oblasti programu.

Na přípravě operačního programu se podílela řada odborníků. V rámci přípravy Operačního programu Životní prostředí se uskutečnilo 5 pracovních seminářů, kterých se zúčastnili zejména zpracovatelé jednotlivých částí operačního programu z Ministerstva životního prostředí a Státního fondu životního prostředí. Tři seminářů se zúčastnili i zpracovatelé hodnocení ex-ante a strategického posuzování vlivů na životní prostředí (SEA). Cílem seminářů bylo průběžně diskutovat a připomínkovat návrhy celkové koncepce operačního programu a jednotlivých prioritních os a informovat zpracovatele o dalším postupu přípravy operačního programu. Koncem května 2006 proběhlo meziresortní připomínkové řízení k návrhu operačního programu Životní prostředí a došlé připomínky byly řádně vypořádány. V rámci hodnocení SEA proběhly dvě veřejná projednání.

Pro zajištění logické návaznosti a vymezení vazeb a překryvů s jinými operačními programy probíhaly konzultace se zpracovateli těchto programů.

V Operačním programu Životní prostředí bude přiměřeně uplatňován princip PPP tam, kde to program umožňuje.

Operační program Životní prostředí byl připraven v souladu s relevantními nařízeními Rady (ES):

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 ze dne 5. července 2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o zrušení nařízení (ES) č. 1783/1999;

Nařízení Rady (ES) č. 1084/2006 ze dne 11. července 2006 o Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1164/94;

Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999;

Návrh Nařízení Komise (ES), kterým stanoví podrobná pravidla pro provádění Nařízení Rady (ES) o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti.

Operační program Životní prostředí je plně v souladu s usnesením vlády ČR č. 175/2006 (k Návrhu Národního rozvojového plánu České republiky na léta 2007 - 2013) ze dne 22. února 2006. Vláda ukládá ministru životního prostředí zajistit výkon funkce řídicího orgánu Operačního programu Životní prostředí a zajistit plnou funkčnost tohoto orgánu do 31. prosince 2006 nebo okamžiku předložení operačního programu Evropské komisi, bude-li předcházet.

KAPITOLA 1. Současná ekonomická a sociální situace

1.1 Zhodnocení výchozích dokumentů

Národní rozvojový plán pro období 2007 – 2013

Cílem Národního rozvojového plánu, který byl zpracován pro období 2007-2013, je vytváření předpokladů pro udržitelný hospodářský růst a zaměstnanost prostřednictvím posilování konkurenceschopnosti, a to v závislosti na rozdílných potřebách a podmínkách jednotlivých regionů v České republice. V uvedeném období bude Česká republika usilovat o konvergenci ke standardům Evropské unie (HDP/obyvatele, zaměstnanost, infrastruktura, inovace a znalostní ekonomika), přičemž se stane konkurenceschopnou a výkonnou ekonomikou, a to nejen v rámci EU. Intervence mají v rámci této strategie přednostně směřovat na:

- zlepšování atraktivity státu a jeho regionů prostřednictvím rozvoje a zkvalitňování infrastruktury,
- podporu podnikání, inovací a znalostní ekonomiky posilováním výzkumných kapacit, technologického rozvoje, vzdělávacích aktivit, infrastruktury pro podnikání a inovačních sítí včetně využívání nových informačních technologií,
- tvorbu a zkvalitňování pracovních míst prostřednictvím investic do vzniku nových aktivit a rozvoje lidských zdrojů,
- dlouhodobě udržitelný rozvoj ve všech třech jeho dimenzích, tj. environmentální, ekonomické a sociální,
- zvýšení ekonomické výkonnosti cestovního ruchu využitím a dalším rozvojem dostupného potenciálu.

Jedním z faktorů definovaných v Národním rozvojovém plánu, který přispívá ke konkurenceschopnosti České republiky, je zajištění kvalitního fyzického prostředí, což předpokládá ochranu a zlepšování kvality životního prostředí a dostupnost území, existenci dopravních a komunikačních spojení a napojení. To vedlo ke stanovení prioritní osy „Životní prostředí a dostupnost“ a jejích dvou priorit – ochrana a zlepšení kvality životního prostředí a zlepšení dostupnosti dopravy.

Národní strategický referenční rámec 2007 – 2013

Národní strategický referenční rámec vychází z Národního rozvojového plánu a jeho cílem je přeměna socioekonomického prostředí České republiky v souladu s principy udržitelného rozvoje tak, aby Česká republika byla přitažlivým místem pro realizaci investic, práci a život obyvatel. Jednou z priorit rámce je „Životní prostředí a dostupnost dopravy“. Operační program Životní prostředí přispěje k naplnění této priority, konkrétně ke zkvalitnění životního prostředí.

Strategie udržitelného rozvoje České republiky

Strategie udržitelného rozvoje České republiky (2004-2014), tj. takového rozvoje, který zajistí rovnováhu ekonomického, sociálního a environmentálního rozvoje společnosti, je koncipována jako konsensuální rámec pro zpracování dalších materiálů koncepčního charakteru (sektorových politik či akčních programů). Základní časový horizont strategie je rok 2014, některé cíle však míří až do r. 2030, případně i dále podle povahy dané oblasti (například energetika). Je důležitým východiskem pro strategické rozhodování v rámci

jednotlivých resortů, pro regionální a mezinárodní spolupráci, i pro meziresortní spolupráci a spolupráci se zájmovými skupinami při naplňování světových cílů v oblasti udržitelného rozvoje (Místní Agenda 21, Rozvojové cíle tisíciletí, Implementační plán Světového summitu o udržitelném rozvoji) a také společných cílů Strategie udržitelného rozvoje Evropské unie.

Základní role Strategie udržitelného rozvoje je včas upozornit na existující a potenciální problémy, jež by mohly ohrozit udržitelný rozvoj České republiky, a iniciovat opatření, jak těmto hrozbám předejít nebo alespoň zmírnit jejich dopad a co nejefektivněji řešit jejich eventuální důsledky, a také zajistit účast České republiky na řešení regionálních a světových problémů nedostatečného ekonomického růstu, sociální soudržnosti a stavu životního prostředí.

Národní Lisabonský program

Národní Lisabonský program 2005 – 2008 (Národní program reforem – NPR), který zpracoval Úřad vlády ve spolupráci s relevantními resorty a zájmovými skupinami, stanoví priority a opatření ČR pro dané období v oblasti makroekonomické, mikroekonomické a zaměstnanosti s cílem dosáhnout vyššího hospodářského růstu a zaměstnanosti při respektování principů udržitelného rozvoje. Realizace NPR přispěje k naplňování cílů revidované Lisabonské strategie. Podkladem pro zpracování programu byly Integrované směry EK pro růst a pracovní místa pro léta 2005 – 2008. Operační program Životní prostředí přispěje k naplňování cílů jak v makroekonomické, tak i mikroekonomické oblasti (např. ke snižování materiálové a energetické náročnosti či podpoře environmentálních technologií).

Státní politika životního prostředí České republiky

Státní politika životního prostředí ČR (SPŽP) pro období 2004 – 2010, schválená vládou České republiky v březnu 2004, vymezila konsensuální rámec pro dlouhodobé a střednědobé směřování vývoje environmentálního rozměru udržitelného rozvoje České republiky. Realizace operačního programu Životního prostředí přispěje k realizaci cílů v prioritních oblastech SPŽP, které jsou:

- ochrana přírody, krajiny a biologické rozmanitosti,
- udržitelné využívání přírodních zdrojů (vč. vody), materiálové toky a nakládání s odpady,
- životní prostředí a kvalita života (snižování zátěže toxickými kovy, snižování zátěže ovzduší emisemi, hluk, omezování průmyslového znečištění a rizik),
- ochrana klimatické systému Země a omezení dálkového přenosu znečištění.

SPŽP stanoví cíle a opatření nejen ve svých prioritních oblastech, ale i v jednotlivých odvětvových politikách, jako jsou např. energetika, průmysl a obchod, zemědělství, lesní hospodářství, vodní hospodářství, doprava a turistika.

SPŽP vychází zejména ze 6. Akčního programu ES pro životní prostředí (6. EAP) a jeho priorit, kterými jsou změna klimatu, příroda a biodiverzita, životní prostředí a kvalita života, přírodní zdroje a odpady. Je zřejmé, že prioritní oblasti SPŽP jsou tak zcela kompatibilní s prioritami stanovenými v 6. EAP.

Strategie hospodářského růstu České republiky

Strategie hospodářského růstu České republiky (SHR), schválená v listopadu 2005, rozpracovává ekonomický pilíř Strategie udržitelného rozvoje ČR v kontextu plnění závazků

z Lisabonské strategie. Strategie byla jedním ze základních dokumentů pro zpracování Národního rozvojového plánu na roky 2007 – 2013, pro nastavení priorit pro čerpání finančních prostředků z fondů a programů Evropské unie, pro vytvoření nejlepších možných podmínek pro ekonomické aktivity podnikatelské obce, pro zlepšení výkonnosti ekonomiky při zachování a zlepšování standardů ochrany životního prostředí a zdraví obyvatelstva.

SHR se soustředí na 5 prioritních oblastí:

1. institucionální prostředí pro podnikání,
2. zdroje financování,
3. infrastruktura,
4. rozvoj lidských zdrojů,
5. výzkum, vývoj a inovace.

1.2 Analýza ekonomické a sociální situace

Česká republika je vnitrozemským státem o rozloze 78 866 km² ležícím uprostřed mírného pásu severní polokoule ve střední části Evropy. Česká republika má společné hranice s Polskem, Německem, Rakouskem a Slovenskem. Územím České republiky prochází hlavní rozvodí oddělující úmoří Severního, Baltského a Černého moře. Hlavní říční toky jsou Labe, Vltava, Morava, Dyje, Odra a Opava. Střední nadmořská výška je 430 m. Lesy, převážně jehličnaté, zaujímají 33 % celkové rozlohy ČR a nejrozšířenějším typem půd jsou hnědé půdy. Území České republiky se administrativně dělí na 13 krajů a hl.město Prahu.

V roce 2005 byl střední stav obyvatelstva 10,25 mil. obyvatel, což je v posledních letech počet stabilizovaný prodlužováním střední délky života a mírným nárůstem přistěhovalců (Slovensko, Ukrajina, Vietnam atd.). Lze však očekávat dlouhodobý pokles vzhledem k tomu, že počet narozených dětí na jednu ženu (TFR) se v této dekádě pohybuje kolem 1,2. Průměrná hustota zalidnění je 130 obyv./km², přičemž v některých zemědělských oblastech klesá vzhledem ke stěhování mladších obyvatel do středních a větších měst. Podíl městské populace se pohybuje kolem 70% a počet obcí se statutem města je 527 (rok 2004).

Očekávaná střední délka života při narození se dlouhodobě zvyšuje, což lze přisoudit zejména vyšší kvalitě zdravotní péče, ale i zlepšení stavu životního prostředí v některých regionech, změně životního stylu obyvatelstva a postupné změně spotřebitelských vzorců – v roce 2004 byla pro ženy 79 let a pro muže 73 let, zatímco v sedmdesátých letech se pohybovala pro ženy kolem 73 let a pro muže kolem 67 let. Výdaje na zdravotnictví se od poloviny 90. let pohybují kolem 7% HDP.

Reálný růst hospodářství je poměrně vysoký – v roce 2004 byl růst HDP 4,7 % a v roce 2005 již 6 %. Inflace je dlouhodobě nízká a stabilní. Sledovaný inflační cíl pro nejbližší období je 3 %. Tvorba HDP: 54,5 % služby, 41,8 % průmysl, 3,7 % zemědělství. S vysokým podílem průmyslu souvisí vysoká materiálová a energetická náročnost tvorby HDP.

Regionální struktura tvorby HDP je výrazně asymetrická - analýzou regionálních údajů lze vyvodit, že Praha je výjimečný region a její odstup od ostatních regionů se neustále zvyšuje, současně se však po vyloučení Prahy zvyšovaly rovněž regionální rozdíly mezi kraji. Rozdělíme-li si kraje na skupiny více a méně prosperujících podle tempa ekonomického růstu a průměrné ekonomické úrovně, mezi vítěze patří vedle Prahy ještě kraje Středočeský, Vysočina, Královéhradecký, Jihomoravský a Plzeňský, na opačném pólu se nacházejí kraje Karlovarský, Moravskoslezský, Ústecký, Liberecký, Zlínský a Olomoucký. Jako upadající se např. podle Národního strategického referenčního rámce ČR určují kraje Moravskoslezský,

Ústecký a Karlovarský. Ačkoliv ve všech krajích HDP na obyvatele rostl, s výjimkou Prahy a krajů Středočeského, Vysočiny a Královéhradeckého, byl tento růst nižší než celorepublikový průměr.

V přepočtu na jednoho obyvatele je HDP/obyv. v hl. městě Praze asi 2,5krát větší než v ostatních regionech. Podobná disparita je v oblasti mezd, což ovlivňuje schopnost domácností na vesnicích a malých městech méně prosperujících regionů platit více za komunální služby (komunální odpad, vodné a stočné, teplo z CZT a pod.). Peněžní příjmy domácností rostou od roku 2000 průměrným tempem 4,5% ročně. Obecná míra nezaměstnanosti se pohybuje v posledních letech kolem 9 % (9,47 % v roce 2004), přičemž existují výrazné rozdíly podle krajů – v hl. městě Praze je nezaměstnanost trvale nejnížší, nezaměstnaností dlouhodobě nejpostiženějšími regiony je kraj Ústecký a zvláště pak kraj Moravskoslezský.

Tab. 1: Regionální struktura HDP (ČR = 100)

Území Region	2000	2001	2002	2003	2004
ČESKÁ REPUBLIKA	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Praha	23.0	24.0	23.5	23.1	23.0
Středočeský kraj	10.6	10.5	10.6	10.5	10.4
Jihozápad	10.6	10.4	10.5	10.5	10.4
Jihočeský kraj	5.4	5.3	5.5	5.5	5.5
Plzeňský kraj	5.1	5.1	4.9	5.0	5.0
Severozápad	9.2	8.8	9.0	9.1	9.2
Karlovarský kraj	2.5	2.3	2.4	2.4	2.4
Ústecký kraj	6.7	6.5	6.5	6.7	6.8
Severovýchod	12.7	12.4	12.7	12.6	12.5
Liberecký kraj	3.6	3.5	3.6	3.4	3.4
Královéhradecký kraj	4.9	4.8	4.9	4.9	4.8
Pardubický kraj	4.2	4.1	4.2	4.2	4.2
Jihovýchod	14.5	14.6	14.6	14.7	14.7
Vysočina	4.5	4.7	4.4	4.4	4.4
Jihomoravský kraj	10.0	10.0	10.2	10.3	10.3
Střední Morava	9.8	9.6	9.5	9.7	9.6
Olomoucký kraj	4.9	4.7	4.8	4.9	4.9
Zlínský kraj	4.9	4.8	4.7	4.8	4.8
Moravskoslezsko	9.7	9.6	9.7	9.7	10.1

Zdroj: ČSÚ

Pro hospodářství České republiky je charakteristická poměrně vysoká **energetická a materiálová náročnost tvorby HDP**. Celková materiálová spotřeba od počátku 90. let klesá z cca 600 kg/1000 Kč HDP na 300 kg/1000 Kč HDP. Výroba elektrické energie vzrůstala v posledních letech zejména vzhledem k rostoucímu vývozu - ČR patřila mezi největší vývozce elektrické energie v EU (vývoz jako relativní podíl výroby), viz Tabulka 2. Těžba uhlí zůstává na zhruba stejné úrovni, přičemž větší podíl (kolem 80%) představuje hnědé uhlí určené pro výrobu tepla a elektrické energie.

Tab. 2: Výroba elektrické energie a těžba uhlí

	2001	2002	2003	2004 ¹⁾
Výroba elektrické energie (mil. kWh)	74 647	76 348	83 277	84 333
Dovoz (měřený)	9 380	9 502	10 086	9 776
Vývoz (měřený)	18 919	20 889	26 299	25 493
Tuzemská spotřeba	54 330	54 148	55 359	57 118
Odbytová těžba uhlí (tis. t)				
černého uhlí	15 138	14 469	13 645	13 309
hnědého uhlí	50 968	48 892	50 261	48 670
Brikety hnědouhelné (tis. t)	280	302	314	300
Koks (tis. t)	3 522	3 537	3 555	3 548

Pozn.: 1) předběžné údaje

Zdroj: ČSÚ

Postupně dochází k snižování energetické náročnosti, i když ve srovnání s ostatními zeměmi EU, zejména EU 15, je energetická náročnost stále vysoká. Dá se tedy předpokládat, že v ČR existuje značný potenciál pro další snižování energetické náročnosti. Vývoj energetické náročnosti pro Českou republiku, některé okolní státy a skupiny států je uveden v Tabulce 3.

Tab. 3: Vývoj energetické náročnosti v letech 1995–2002 (změny v %)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
EU-25	100,0	102,0	98,8	97,3	94,2	91,8	92,4	91,0
EU-15 před rozšířením	100,0	102,0	99,0	98,2	95,6	93,5	94,0	92,7
EU-10 nové členské státy	100,0	99,9	93,6	87,3	81,2	77,1	77,5	75,5
Rakousko	100,0	103,5	101,6	99,2	95,7	92,1	100,2	98,2
Česká republika	100,0	98,7	100,0	97,7	89,7	91,8	91,4	90,0
Německo	100,0	102,7	100,3	98,1	94,4	92,3	94,2	92,4
Maďarsko	100,0	100,9	94,6	89,4	86,7	81,1	79,5	77,6
Polsko	100,0	101,1	91,2	82,0	75,5	70,2	69,6	67,6

Zdroj: Eurostat

Poměrně nepříznivé je srovnání s ostatními zeměmi EU-25 při **využívání obnovitelných zdrojů energie**; tento podíl je hodně závislý na specifických přírodních podmínkách v dané zemi. Česká republika se v Přístupové smlouvě zavázala ke zvýšení podílu elektřiny z obnovitelných zdrojů energie (OZE) na hrubé spotřebě elektřiny na 8 % k roku 2010 a ke zvýšení podílu OZE na celkové spotřebě primárních energetických zdrojů na 6 % k roku 2010. V roce 2002 byl podíl obnovitelných zdrojů na hrubé spotřebě elektrické energie v České republice 4,6 %. Ještě nižší je podíl obnovitelných zdrojů na celkové spotřebě energie (v ČR 2,2 %, v EU-25 je to 5,7 %). Velký potenciál České republiky je spíše ve využívání biomasy při produkci tepla než v dalším rozšiřování kapacit vodních nebo větrných elektráren.

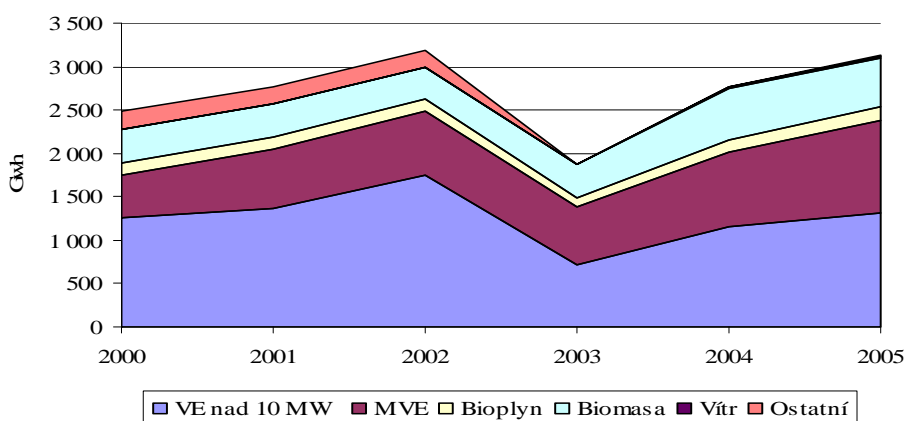
Podíl spotřeby OZE na spotřebě primárních energetických zdrojů (PEZ) dosáhl v roce 2004 pouze 2,9 %. Vzhledem k tomu, že v roce 2005 došlo podle předběžného odhadu jen k mírnému navýšení PEZ, podíl energie z obnovitelných zdrojů tak může činit zhruba 3,4–3,5 %. Z toho 0,1–0,2 procentního bodu připadá na skutečné meziroční zvýšení a 0,4 % na opravu statistické chyby (šetření ČSÚ v domácnostech). Na základě statistických zjištění provedených v posledních třech letech, nelze očekávat, že podíl OZE na PEZ může v dohledné době významněji vzrůst.

Hrubá výroba elektřiny z OZE se v roce 2005 podílela na tuzemské hrubé spotřebě elektřiny 4,48 %. Na celkové tuzemské hrubé výrobě elektřiny se hrubá výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů podílela 3,8 %.

Oba ukazatele využití obnovitelných zdrojů energie ovlivňuje vysoký podíl vodní energie (zejména velkých vodních elektráren) a jsou velmi závislé na klimatických a geografických podmínkách.

Přijetí zákona č. 180/2005 Sb., o podpoře výroby elektřiny z OZE, přineslo zásadní změnu podmínek v podpoře využití OZE pro výrobu elektřiny. Vysoká počáteční investice do opatření využívajících OZE je spolu s nedostatečnou kapitálovou vybaveností, (zejména obcí) příčinou pomalého rozvoje instalací OZE.

Obr. 1 Vývoj výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie

Zdroj: statistiky MPO

Jak ukazuje následující Tabulka 4, současný vývoj ve využití obnovitelných zdrojů energie indikuje problémy i se splněním cílů národního programu.

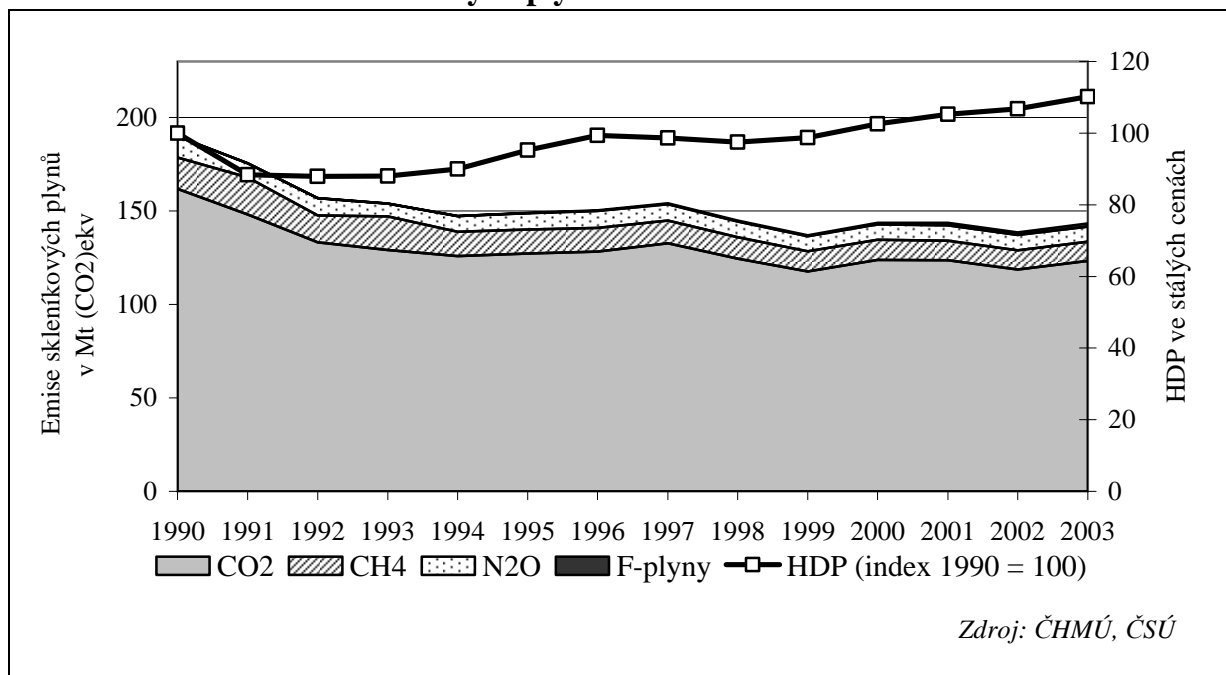
Tab. 4: Plnění indikativních ukazatelů ve využití obnovitelných zdrojů energie

Jednotka		2000	2001	2002	2003	2004	Cíl národního programu 2005	Cíl 2010
Spotřeba elektřiny bto	GW _h	63 449	65 108	64 961	67 013	68 616		
Celkem výroba elektřiny z OZE	GW _h	2 481	2 768	3 183	1 878	2 768		
Podíl výroby elektřiny z OZE na spotřebě elektřiny bto	%	3,9	4,3	4,9	2,8	4,0	5,1	8,0
Spotřeba PEZ	PJ	1 655,8	1 693,1	1 704,9	1 812,8	1 829,2		
Spotřeba OZE	PJ	34,0	36,5	33,6	49,3	55,6		
Podíl spotřeby OZE na spotřebě PEZ	%	2,1	2,2	2,0	2,7	2,9	3,2	

Zdroj: statistiky MPO

S energetickou náročností a využíváním obnovitelných zdrojů energie úzce souvisí i **emise skleníkových plynů, které jsou z převážné většiny výsledkem energetických procesů (spalování fosilních paliv).** U emisí skleníkových plynů (viz obrázek 2) se daří oddělit křivku emisí od vývoje hrubého domácího produktu, což lze z větší části přisoudit restrukturalizaci a modernizaci národního hospodářství po roce 1989.

Obr. 2 Celkové emise skleníkových plynů v letech 1990–2003

V období let 1990 – 2000 nastalo významné zlepšení všech složek životního prostředí jako výsledku dvou synergických faktorů. Počátkem 90. let došlo k výraznému útlumu produkce ve všech průmyslových odvětvích i v zemědělství a zároveň k přijímání relativně účinných legislativních, organizačních i investičních opatření ke zlepšení stavu životního prostředí. V období 1992 až 1998 se celkové investice na ochranu životního prostředí pohybovaly mezi 2,0 až 2,5% HDP. V tomto období směřovala většina investic do ochrany ovzduší (odsíření, odprášení velkých spalovacích zdrojů, plynofikace CZT a malých zdrojů).

Obnovený růst hospodářství a rychlý nárůst automobilové dopravy, stále poměrně vysoká energetická a materiálová náročnost tvorby hrubého domácího produktu vedou ke zpomalení tempa zlepšování stavu životního prostředí a v řadě případů i ke stagnaci a zhoršení stavu. Od roku 1998 poklesly investice na ochranu životního prostředí pod 1% HDP. Základní statistika stavu a nákladů na ochranu životního prostředí (centrální fondy) jsou v následující Tabulce 5.

Tab. 5: Základní statistika stavu a ochrany životního prostředí

	2001	2002	2003	2004
Chráněná území (tis. ha)	1 244.4	1 251.0	1 254.7	1 256.2
národní parky	119.0	119.0	119.0	119.5
chráněné krajinné oblasti	1 034.5	1 040.1	1 042.5	1 042.5
národní přírodní rezervace	27.9	27.9	27.9	28.0
národní přírodní památky	2.7	2.7	2.7	2.7
přírodní rezervace	33.7	34.3	35.4	36.0
přírodní památky	26.6	27.0	27.2	27.2
Měrné emise základních znečišťujících látek - REZZO 1-3 (t/km²)				
tuhé emise	0.6	0.6	0.6	.
oxid siřičitý (SO ₂)	3.1	2.9	2.8	.
oxidy dusíku (NO _x)	2.1	2.1	2.0	.
oxid uhelnatý (CO)	4.0	3.3	3.4	.
Celkové množství ozonu v atmosféře ((D.U.) B.P.Scale)				
roční průměr	328	328	329	326
minimální hodnota	237	239	254	236
maximální hodnota	515	504	496	442
Produkce odpadů celkem (tis. t)	42 656	24 959	25 173	26 584
z toho nebezpečné	2 785	1 290	1 195	1 424
Výdaje na životní prostředí z centrálních zdrojů (mld. Kč b.c.)	10.8	12.3	13.2	14.3
Státní fond životního prostředí	3.8	4.1	4.6	4.1
Státní rozpočet	4.3	5.0	6.0	6.6
Fond národního majetku	2.7	3.2	2.6	3.6
Havárie na vodních zdrojích	163	193	316	306
Vypouštění odpadní vody (mil. m³)				
do vodních toků	1 810	1 896	1 982	2 024
do veřejné kanalizace	571	576	558	540

Zdroj: ČSÚ

Současnou výši a strukturu nákladů na ochranu životního prostředí charakterizují údaje za rok 2003 (Tabulka 6), z nichž je patrné, že největší neinvestiční náklady představuje oblast nakládání s odpady, zatímco nejvyšší náklady na pořízené investice byly vynaloženy v oblasti ochrany vod (čištění odpadních vod). Tato struktura zůstane do roku 2010 zhruba zachována a to vzhledem k závazkům plynoucím pro ČR z požadavků směrnice Rady 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod.

Tab. 6: Náklady do různých oblastí ochrany životního prostředí v roce 2003

Oblast	Neinvestiční náklady (mld. Kč)	Pořízené investice (mld. Kč)
Ochrana ovzduší a klimatu	1,91	4,18
Čištění odpadních vod	4,76	9,52
Nakládání s odpady	11,30	2,12
Ochrana krajiny a biodiversity	0,93	0,41
Ostatní	3,67	3,15

Zdroj: SFŽP

Významným socioekonomickým ukazatelem je růst veřejného dluhu – jeho velikost v letech 1997 až 2002 je porovnávána s EU-15 a novými členskými zeměmi EU v Tabulce 7. Srovnání ukazatele kopíruje současný trend – v porovnání se státy Visegrádské čtyřky je hodnota podílu zahraniční zadluženosti na HDP výrazně nižší, ale ve srovnání s některými vyspělými státy (AT, BE) zůstává vysoká. Nebezpečný je však růst tohoto ukazatele v posledních letech (v roce 2002 více než dvojnásobek hodnoty z roku 1997).

Tab. 7: Veřejný dluh, vývoj v letech 1997 - 2002

Země/rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002
EU15	70,9	68,7	67,8	63,9	63	62,3
přistupující země	-	35,4	39,2	36,7	38,6	39,3
Belgie	124,8	119,6	114,9	109,6	108,5	105,8
Dánsko	61,2	56,2	53	47,3	45,4	45,5
Finsko	54,1	48,6	47	44,6	44	42,7
Francie	59,3	59,5	58,5	57,2	56,8	59
Irsko	65	54,9	48,6	38,4	36,1	32,4
Itálie	120,2	116,3	114,9	110,6	109,5	106,7
Lucembursko	6,1	6,3	5,9	5,5	5,5	5,7
Německo	61	60,9	61,2	60,2	59,5	60,8
Nizozemí	69,9	66,8	63,1	55,9	52,9	52,4
Portugalsko	59,1	55	54,3	53,3	55,5	58,1
Rakousko	64,7	63,7	67,5	66,8	67,3	67,3
Řecko	108,2	105,8	105,2	106,2	106,9	104,7
Španělsko	66,6	64,6	63,1	60,5	56,8	53,8
Švédsko	70,5	68	62,7	52,8	54,4	52,7
Spojené království	50,8	47,6	45,1	42,1	38,9	38,5
Česká republika	12,9	13,7	14,3	16,6	23,3	27,1
Estonsko	6,9	6	6,5	5,1	4,8	5,8
Litva	15,6	16,8	23,4	24,3	23,4	22,7
Lotyšsko	-	10,6	13,7	13,9	15,7	15,2
Maďarsko	64,2	61,9	61,2	55,5	53,4	56,3
Polsko	46,9	41,6	42,7	37,2	37,3	41,8
Slovenská republika	28,6	28,6	43,8	46,9	48,1	42,6
Slovinsko	-	23,9	26,4	27,6	27,5	28,3

Zdroj: ČSÚ

Aktuální stav jednotlivých složek životního prostředí, vývojové trendy a hlavní problémy jsou analyzovány detailně v následujícím textu.

1.2.1 Analýza stavu životního prostředí

Ovzduší

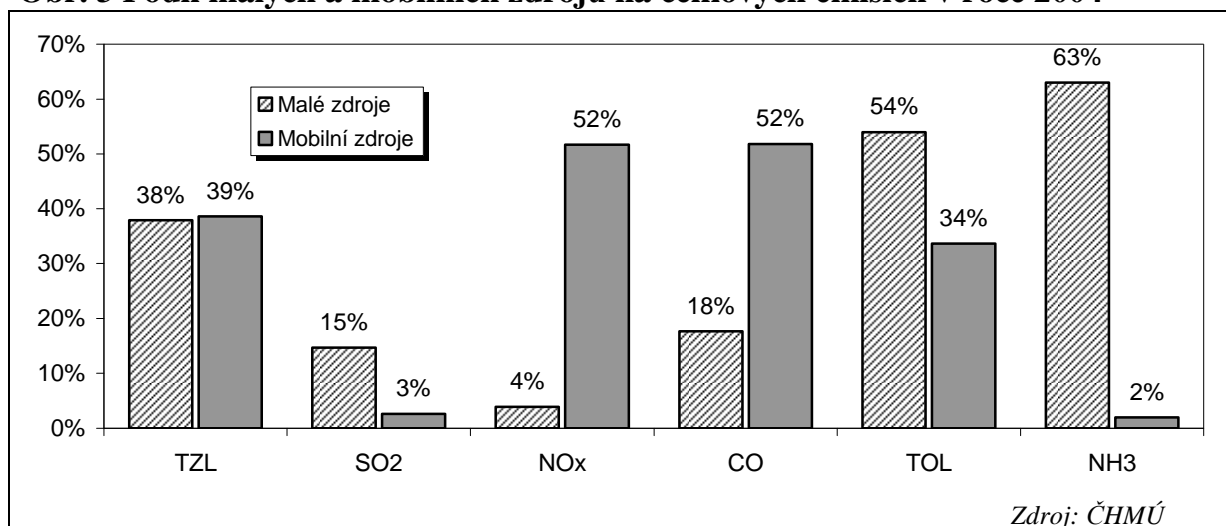
Emise všech znečišťujících látek se v uplynulém desetiletí výrazně snížily v důsledku omezení a restrukturalizace výroby, záměny paliv, legislativních a technických opatření. Po roce 2000 však emise hlavních znečišťujících látek zůstávají na stejné úrovni nebo pozvolna narůstají, kvalita ovzduší se téměř u všech sledovaných znečišťujících látek zhoršuje. Příčinou je vyčerpání potenciálu pro použití koncových zařízení na snižování emisí do ovzduší společně s obnovením hospodářského růstu a rozvojem automobilové dopravy. Zejména na emisích tuhých znečišťujících látek se podílí významně malé spalovací zdroje v domácnostech, neboť v 20 % z nich jsou stále k vytápění používána pevná paliva. U kotlů na tuhá paliva používaných v domácnostech i u velkých spalovacích zdrojů dosud existuje značná technická zastaralost. Uvedený vývoj emisí znečišťujících látek a skladba jejich zdrojů se negativně promítá do kvality ovzduší v České republice. Celoplošný problém představuje

překračování norem na kvalitu ovzduší stanovených pro ochranu zdraví lidí, zejména pro prachové částice PM₁₀ (exponováno 34 % populace ČR), polycyklické aromatické uhlovodíky (exponováno 23 % populace ČR) a troposférický ozon (exponováno 92 % populace ČR). Nadlimitním úrovním těchto znečišťujících látek jsou kvůli skladbě zdrojů znečišťování dlouhodobě vystaveni i občané žijící mimo velká města a průmyslové oblasti. Závažným problémem jsou ve vybraných lokalitách i vysoké koncentrace dalších toxických látek, např. dioxinů, které vznikají především při spalování komunálního odpadu.

Emise znečišťujících látek způsobujících acidifikaci a eutrofizaci stále představují zvýšené riziko pro ekosystémy a řada těchto látek se významnou měrou podílí na vzniku sekundárních prachových částic (PM₁₀). Emise některých znečišťujících látek se stále pohybují nad hodnotami národních emisních stropů, které ČR musí splnit k roku 2010 (např. pro NO_x dosahují současné hodnoty přibližně 116 % stanoveného národního emisního stropu).

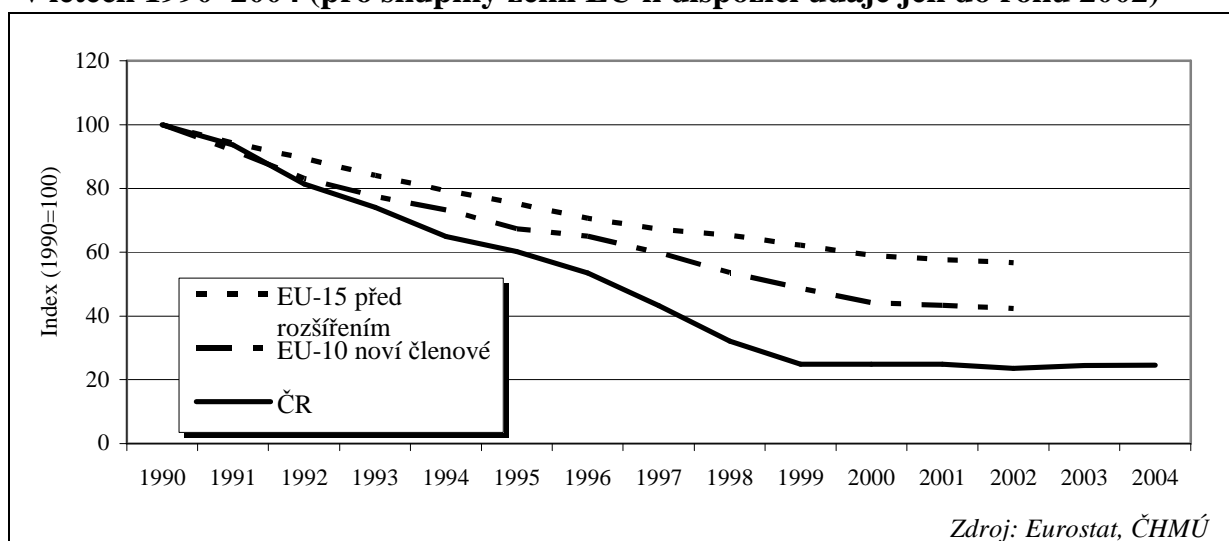
Jak je zřejmé z obrázku 3, téměř u všech znečišťujících látek jsou největšími producenty emisí malé a mobilní zdroje, kde je rovněž nejvyšší potenciál k jejich dalšímu snižování.

Obr. 3 Podíl malých a mobilních zdrojů na celkových emisích v roce 2004

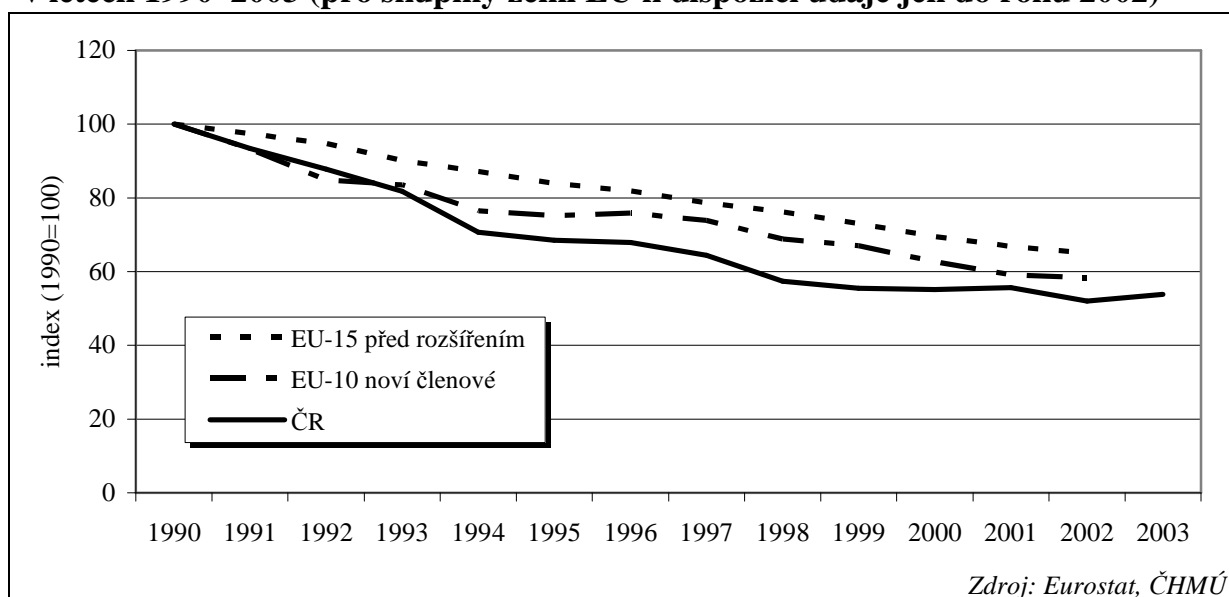

Na Obrázku 4 je patrný vývoj emisí okyselujících látek (SO₂, NO_x) v přepočtu na okyselující ekvivalent pro ČR podle metodiky Eurostatu a průměry skupiny zemí EU-15 a EU-10. Na obrázku 5 je znázorněn vývoj emisí prekurzorů ozonu (NO_x, těkavé organické látky, CH₄ a CO) vážených podle jejich vlivu na vznik ozonu v České republice podle metodiky Eurostatu, dále v zemích EU-15 a EU-10. U obou těchto ukazatelů se dařilo, zejména vlivem investic do koncových technologií ke snižování emisí u velkých zdrojů znečišťování, snižovat vypouštěné znečištění, a to rychleji než u srovnávaných skupin zemí (EU-15 a EU-10). Tuto skutečnost lze částečně vysvětlit většími možnostmi pro nákladově efektivní redukce emisí než tomu je u ekonomik, které tyto opatření realizovaly již dříve. Při srovnání emisí SO₂ a NO_x na jednotku plochy nebo HDP je však patrná stále nízká ekoeffektivita hospodářství ČR v porovnání s ostatními státy EU. Měrné emise SO₂ převyšují výrazně průměr zemí EU-15 (o 61 % na km² území a o 100 % na jednotku vytvořeného HDP). U NO_x je obdobná situace (o 48 % u emisí na km² a o 91 % u emisí na jednotku HDP).

Obr. 4 Vývoj emisí okyselujících látek v ČR, dále v zemích EU-15 a EU-10 v letech 1990–2004 (pro skupiny zemí EU k dispozici údaje jen do roku 2002)

Obr. 5 Vývoj emisí prekurzorů ozonu v ČR, dále v zemích EU-15 a EU-10 v letech 1990–2003 (pro skupiny zemí EU k dispozici údaje jen do roku 2002)

Voda

Dlouhodobě se zlepšuje **jakost povrchových vod** (za uplynulých patnáct let se podařilo snížit vypouštěné znečištění BSK₅ o 93,5 %, CHSK_{Cr} o 87 %) a stabilizovala se **jakost podzemních vod**. Na území České republiky byly splněny jakostní cíle směrnice Rady 80/68/EHS o ochraně podzemních vod před znečišťováním některými nebezpečnými látkami. Ačkoliv se několik úseků řek nyní nachází ve dvou nejvyšších třídách jakosti, převážná část řek a potoků je nicméně nadále klasifikována jako znečištěné nebo vysoce znečištěné. Situace v oblasti jezer, vodních nádrží a podzemních vod se zlepšila pouze nepatrně. Trvalým problémem zůstává eutrofizace vod a s tím spojený vznik sinic, což postihuje v letním období řadu vodních nádrží a vodních toků. V některých úsecích vodních toků je problémem znečištění nebezpečnými látkami. Stále vysoké jsou hodnoty plavenin půdních částic v tocích.

V řadě oblastí došlo k odvodnění přirozeně vlhkých ploch včetně rašelinišť, slatin a lužních lesů. Především je nutné omezit vliv nevhodných úprav vodních toků, niv, případně celých povodí a pramenných oblastí, snižujících retenční schopnost krajiny a zvyšujících riziko povodní a jejich katastrofických důsledků, jak prokázaly povodně z let 1997, 2002 a 2006. **Tyto nevhodné zásahy do přirozeného vodního režimu zvyšují zranitelnost ČR vzhledem k negativním dopadům globální změny klimatu.**

U všech aglomerací nad 10 000 obyvatel již byly vybudovány čistírny odpadních vod. Ty z nich, které nevyhovují limitům nařízení vlády ČR č. 61/2003 Sb., je nutno v souladu s emisními limity směrnice Rady 91/271/EHS přestavět a intenzifikovat včetně doplnění kanalizace do konce přechodného období. Zákon č. 20/2004 Sb., o vodách, stanoví, že všechny obce s počtem 2 000 – 10 000 EO musejí být do konce přechodného období tj. do 31.12.2010 vybaveny čistírnami odpadních vod tak, aby jimi vypouštěné odpadní vody svojí kvalitou splňovaly požadavky vládního nařízení v souladu se směrnicí EHS. Část kalů z čistíren odpadních vod nevyhovuje požadavkům z hlediska obsahu rizikových látek. U některých aglomerací do 2 000 EO je nezbytné zajistit přiměřené čištění odpadních vod.

Pitnou vodou z veřejných zdrojů je zásobován vysoký podíl obyvatelstva (91,6 % v roce 2004), stejně tak je relativně vysoký podíl obyvatel žijících v domech, které jsou napojeny na veřejnou kanalizaci (77,9 % v roce 2004, 94,6 % podíl čištěných odpadních vod z celkového množství vypouštěných odpadních vod, zdroj: Statistická ročenka životního prostředí ČR 2005). Míra napojení na kanalizaci a čistírny odpadních vod je nad průměrem evropských členských zemí OECD (62 %).

Příroda a krajina

Stav přírodního prostředí a vývoj krajiny nelze hodnotit jednoznačně – rozloha chráněných území se zvýšila (viz Tabulka 8), nicméně stále rostou antropogenní tlaky na krajinu, ekosystémy a biodiversitu, což se projevuje nevhodnými zábory půdy pro novou výstavbu nebo nežádoucí fragmentací krajiny dopravní infrastrukturou..

V roce 2004 byly vyhlášeny ptačí oblasti, které pokrývají 8,8 % rozlohy ČR, z nichž pouze 3,44 % není současně chráněno zvláštní územní ochranou podle platné legislativy. V roce 2004 schválila vláda ČR seznam 863 evropsky významných lokalit, který pokrývá 9,2 % rozlohy ČR. Tato území se zčásti překrývají. Výsledná plocha územní ochrany Natura 2000 proto činí pouze 13,27 % rozlohy České republiky.

Tab. 8: Počty a výměra chráněných území v ČR

	ke dni 1. 1. 1996			ke dni 31. 12. 2005		
	Počet	Rozloha (km ²)	% rozlohy ČR	Počet	Rozloha (km ²)	% rozlohy ČR
Národní parky	3	1 115,9	1,41	4	1 195	1,52
Chráněné krajinné oblasti	24	10 274,2	13,03	25	10 898	13,82
Národní přírodní rezervace	118	269,4	0,34	111	281	0,36
Přírodní rezervace	540	230,2	0,29	775	363	0,46
Národní přírodní památky	100	47,9	0,06	104	28	0,04
Přírodní památky	948	271,0	0,34	1 191	272	0,35

Zdroj: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

Plochy některých maloplošných a velkoplošných chráněných území a územní ochrany Natura 2000 se mohou překrývat. Výsledná plocha územní ochrany podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny v platném znění, zaujímá 20,37 % rozlohy ČR.

Situace v oblasti přírody a krajiny je nepříznivě ovlivňována některými druhy zemědělské výroby, lesním hospodářstvím (př. zalesňováním druhově bohatých luk) a rozvojem osídlení, dopravy a průmyslu. Přetrvávající hrozbou pro oblast ochrany přírody a především biologické rozmanitosti zůstává pokračující urbanizace, především v okolí velkých měst, prosazování investic do budování průmyslových zón na „zelené louce“ bez dlouhodobých strategických plánů, prosazování výstavby nové dálniční a silniční sítě.

K hlavním problémům přírody a krajiny patří stále **snížování úrovně biodiverzity** (místy se projevuje zlepšení stavu, celkově se však nadále zvyšuje míra ohrožení jak na úrovni ekosystémů, tak druhů a genetické variability) a narušená ekologická stabilita krajiny včetně její snížené retenční schopnosti. V současné době je v ČR ohroženo 34 % druhů savců, 52 % druhů u nás hnízdících ptáků, 50 % druhů plazů, 43 % druhů obojživelníků, 43 % druhů ryb, 60 % druhů vyšších rostlin a 43 % mechorostů. Společným působením mnoha negativních vlivů lidské činnosti došlo k takovému poškození ekosystémů, že na našem území vymizela celá řada druhů (např. drop velký). Také v této oblasti se budou projevovat v rostoucí míře negativní dopady změny klimatu.

Nevhodný způsob hospodaření a znečišťování životního prostředí se odrazily i na stavu lesů. Lesy a lesní půdy byly ve střední Evropě postiženy degradačními vlivy v důsledku intenzivního působení emisí a kyselých dešťů (vzhledem k přírodním podmínkám a koncentraci zdrojů znečištění nejsilněji právě na území České republiky). Tyto negativní dopady industrializačních vlivů byly v našich podmínkách umocněny systémem obhospodařování lesů, zaměřeným dlouhodobě na jednostrannou podporu maximálního dřevoprodukčního efektu. Důsledkem jsou dnešní stejnověkové monokulturní porosty s výrazně sníženou odolností proti biotickým i abiotickým vlivům a nevyváženým funkčním potenciálem.

Nadměrná intenzifikace zemědělství spolu s nevhodnými vodohospodářskými zásahy způsobila také rozkolísanost odtokových poměrů, eutrofizaci povrchových vod, znečištění a pokles hladiny podzemních vod a snížení retenční schopnosti krajiny – to je doprovázeno častějším výskytem extrémních such a povodňových událostí, tedy negativními vlivy změny globálního klimatického systému.

Závěrem však lze současně říci, že relativně zachovalý stav přírodního prostředí přispívá k atraktivitě České republiky v cestovním ruchu, což přináší i zvýšený tlak na rozšiřování ubytovacích kapacit a ostatních služeb. Je proto nutné zajistit, aby v budoucích letech nedocházelo k degradaci přírodního bohatství a upřednostňovat ekologicky šetrnější formy turistiky. Podpora ekologicky šetrné turistiky navíc znamená nepřímou podporu růstu zaměstnanosti.

Nakládání s odpady

Produkce odpadů a nakládání s nimi stále znamenají pro Českou republiku environmentální, sociální a ekonomický problém.

Celková produkce odpadů v ČR se v letech 2002 – 2004 pohybovala průměrně kolem 37 mil. tun. Produkce odpadů na 1 obyvatele a rok byla v letech 2002 – 2004 v průměru kolem 3 700 kg. Meziročně má celková produkce odpadů v ČR mírně rostoucí trend. Rovněž produkce komunálních odpadů se od roku 1995 mírně zvyšuje (viz Tabulka 9). Ve srovnání se zeměmi EU-15 je poměrně příznivá situace v materiálovém využití odpadů i v recyklaci obalového odpadu, naproti tomu je v naší republice nízké energetické využití odpadů. Specifická pozornost je

věnována tříděnému sběru odpadů a biologicky rozložitelné složce komunálních odpadů. Česká republika jako jediná nová členská země plní požadavky EU na recyklaci odpadů z obalů.

Tab. 9: Celková produkce odpadů v ČR v letech 2002 – 2004

Jednotka		Nebezpečné			Ostatní			Celkem		
		2002	2003	2004	2002	2003	2004	2002	2003	2004
Celková produkce odpadů	1000 t/rok	2 425	1 775	1 693	35 544	34 313	37 057	37 969	36 087	38705
Celková produkce odpadů na jednotku HDP	t/1000 USD	0,027	0,020	0,011	0,489	0,384	0,230	0,52	0,403	0,241
Podíl na celkové produkci odpadů	%	6,4	4,9	4,4	93,6	95,1	95,6	100	100	100
Produkce na obyvatele	kg/obyv./rok	237	173,9	165,7	3 481	3 379	3 625,7	3 718	3 552	3786,9

Poznámka: HDP je vyjádřen v paritě kupní síly.

Zdroj: CeHO

V červenci 2003 byl vyhlášen Plán odpadového hospodářství České republiky (POH ČR), jehož základní strategické cíle jsou:

1. snižování měrné produkce odpadů nezávisle na úrovni ekonomického růstu,
2. maximální využívání odpadů jako náhrady primárních přírodních zdrojů,
3. minimalizace negativních vlivů na zdraví lidí a životní prostředí při nakládání s odpady.

POH ČR definoval klíčové problémy odpadového hospodářství v ČR. Žádoucí hierarchie nakládání s odpady v současné době není v ČR plně respektována, převažuje odstraňování odpadů nad jeho využíváním. V prostředí tržního hospodářství není zajištěna konkurenceschopnost výrobků vyrobených z odpadů, rovněž oddělené shromažďování odpadů není dostatečné. Specificky problémovými oblastmi jsou nebezpečné odpady, biologicky rozložitelné odpady, výrobky zpětného odběru, do jisté míry i komunální odpady apod. Stále se účinně neprosazuje prevence vzniku odpadů, převažuje odstraňování odpadů, zejména skládkování, nad využíváním a recyklací odpadů, bude nutné investovat do nových zařízení pro využívání a recyklaci odpadů a stávající zařízení rozšiřovat a modernizovat a pokračovat v rekultivaci starých (uzavřených) skládek.

Cíl Plánu odpadového hospodářství ČR zvýšit materiálové využití komunálních odpadů na 50 % do roku 2010 ve srovnání s rokem 2000 není plněn. Podíl využitých komunálních odpadů se zvyšuje jen zvolna z 13,9 % v roce 2002 na 20,9 % v roce 2004.

Podíl komunálních odpadů stoupá. V roce 2004 bylo skládkováno 64,4 % z celkové produkce komunálního odpadu roku 2004, tj. 2 996 tis. tun. Nárůst hmotnostního množství komunálních odpadů uložených na skládky mezi léty 2000 – 2004 činí 428 tis. tun, tj. 16,7 %. Z výsledků roku 2004 není patrný žádný trend ke snižování skládkování komunálních odpadů.

Žádoucí hierarchie nakládání s komunálními odpady není v České republice plně respektována, převažuje odstraňování odpadů nad jeho využíváním. Nedaří se snižovat

skládkování biologicky rozložitelných komunálních odpadů a tedy dosáhnout kvantitativních cílů POH. Zařízení na odstraňování odpadů mají dostatečnou kapacitu, zejména zařízení pro skládkování odpadů, které je stále nejběžnějším způsobem odstraňování odpadů.

Staré ekologické zátěže

Přetrvávající rozsáhlý výskyt **starých ekologických zátěží** (kontaminovaných míst) na území České republiky je jedním z historických pozůstatků více jak šedesátiletého působení (1938-1989) nedemokratických režimů, pro které nebyla ochrana životního prostředí a nakládání se závadnými látkami při průmyslové a další výrobě na vysoké úrovni. Systematické odstraňování těchto historických – starých ekologických zátěží začalo až po nastolení demokracie – počínaje rokem 1990. Za některé z nich, zejména v rámci privatizace, převzal odpovědnost stát. Ač bylo za období od počátku řešení této problematiky vynaloženo na proces odstraňování starých ekologických zátěží v České republice více jak 23 mld. Kč, nepodařilo se dosud zajistit v řešení této problematiky jednotný, na národní úrovni koordinovaný přístup a některé oblasti nejsou řešeny vůbec. Vzhledem k tomu, že je touto situací vážně ohroženo zdraví obyvatelstva – a to buď přímo nebo prostřednictvím kontaminované podzemní vody (která tak nemůže být využívána jako pitná) a přítomností závadných látek (pesticidy, PCB, těžké kovy, chlorované uhlovodíky, ropné látky a polyaromatické uhlovodíky), je nezbytné na stávající situaci reagovat.

Inventarizace starých ekologických zátěží a rozsah kontaminovaných míst, na kterých proces odstraňování SEZ probíhá nebo je již ukončen, je uveden v Tabulce 10. Předložené informace jsou přitom relevantní pouze pro údaje poskytnuté orgány státní správy, přehled o lokalitách, u nichž je tento proces hrazen ze soukromých prostředků, nemá ČR k dispozici vůbec.

Tab. 10: Rozsah kontaminovaných míst, na kterých proces odstraňování SEZ probíhá, popřípadě je již ukončen

Odhadovaný počet lokalit/ již identifikováno	odhadovaný celkový počet	> 10 000
	skutečně identifikováno	9 675
Předběžný průzkum	odhadovaný celkový počet	4 683
	Skutečně provedeno	1 150
Průzkum a AR	odhadovaný celkový počet	1 000
	skutečně provedeno	804
Probíhají sanační práce	odhadovaný celkový počet	nelze
	Realizace	741
Sanace dokončeny		163

Zdroj: MŽP

Rozsah této problematiky dokumentuje přehled starých ekologických zátěží, které jsou evidovány v databázi „Systém evidence kontaminovaných míst“ (data z prosince 2005):

S touto problematikou také souvisí usnesení vlády č. 498 ze dne 10. května 2006, ke Koncepci zahlazování následků hornické činnosti v podniku DIAMO, státní podnik, a v podniku Palivový kombinát Ústí, státní podnik, které ukládá dle bodu III/3 ministrům průmyslu a obchodu a životního prostředí prověřit možnosti zajištění finančních prostředků na odstraňování ekologických škod po hornické činnosti z rozpočtu Evropské unie a při přípravě nových operačních programů zajistit jejich uplatnění na projekty podniku DIAMO, státní podnik a podniku Palivový kombinát Ústí, státní podnik v oblasti odstranění ekologických škod po hornické činnosti a na revitalizaci území postiženého dřívější těžbou.

S ochranou životního prostředí a neobnovitelných zdrojů (podzemní voda, minerály) souvisí **geologické práce**. Jedná se např. o zjišťování a hodnocení geologických činitelů ovlivňujících životní prostředí, zjišťování a odstraňování antropogenního znečištění horninového prostředí, vyhledávání a průzkum zdrojů podzemních vod včetně přírodních vod minerálních a léčivých, vyhledávání a průzkum ložisek nerostů, ověřování jejich zásob a zpracovávání geologických podkladů pro jejich využívání a ochranu atd. Poslední komplexní prověření geologických poměrů v ČR bylo realizováno v 60. a 70. letech minulého století. Od té doby se výrazným způsobem změnila situace a tehdy získané údaje již nejsou v současné době aktuální.

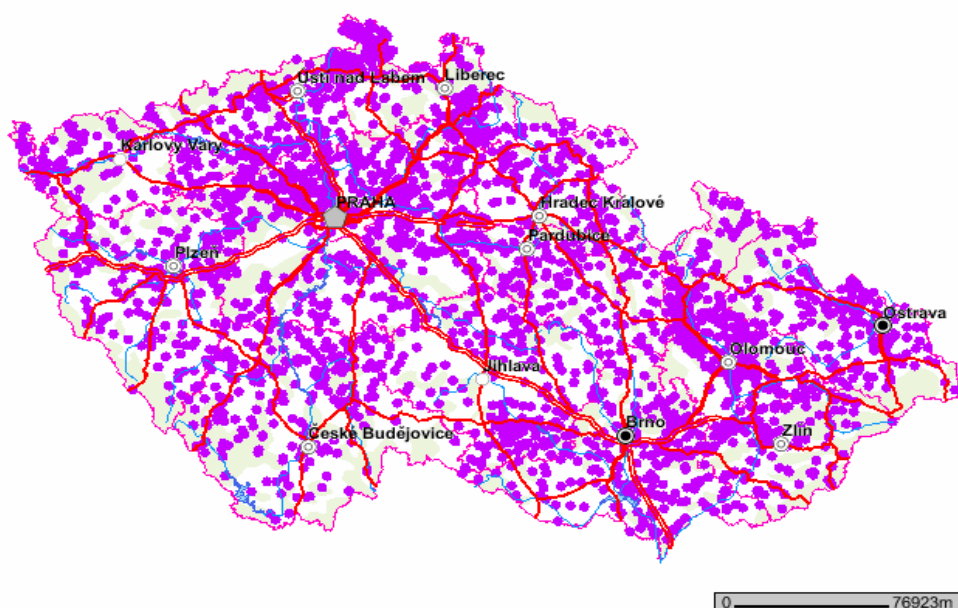
V České republice je zjištěno řádově 300 **sesuvů a skalních řícení**, kde hrozí bezprostřední či vysoké riziko havárie, 4000 jevů, kde nebezpečí je střední, a 4000 objektů, kde riziko havárie je nízké (ale i zde je nutné v jistých časových intervalech sledovat jejich stav). Problematika sesuvů úzce souvisí se změnami vodního režimu a tedy s riziky působenými změnou globálního klimatického systému, které mohou urychlovat přirozené procesy eroze, zvětrávání a pod.

V České republice existuje 2 000 ložisek výhradních nerostných surovin, které jsou majetkem státu a 1000 prognóz těchto surovin. U těchto objektů je nutné v pravidelných časových obdobích reagovat např. na podmínky využitelnosti těchto surovin a s tím související následnou ochranu. V České republice existuje 2500 – 3000 ochranných pásem zdrojů podzemních vod pro hromadné zásobování obyvatelstva a zhruba 130 lázeňských ochranných pásem. Tato pásma byla stanovena ještě v minulém století, takže je nutná jejich revize včetně rebilance jejich zásob a ochrana těchto zdrojů před průmyslovým a zemědělským znečištěním.

Zjišťování a případné odstraňování antropogenního znečištění v ČR je realizováno na přibližně 1000 lokalitách. Dále jsou podle platné legislativy evidovány i přírodní rizikové geofaktory, ovlivňující životní prostředí. Tyto údaje je nutné zpracovávat komplexně pro celou ČR a získávat tak informace o stavu horninového prostředí a jeho ovlivnění lidskou činností. Také musí být shromážděny podklady pro již platnou směrnici ES o odpadech vzniklých hornickou činností. Zde se bude jednat o cca 10 000 objektů (haldy, odvaly, odkaliště atd.). Pro realizaci uvedených prací jsou v ČR k dispozici dostatečné odborné kapacity, ale chybí finanční prostředky na jejich realizaci.

Obr. 6 Mapa starých ekologických zátěží v České republice

Published by CENIA (C) Arcdata, VÚV, ČÚZK

Průmyslové znečištění, havárie a chemické látky

Průmyslové znečištění, havárie a chemické látky znamenají rizika pro lidské zdraví a životní prostředí. Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik patří mezi priority v oblasti životního prostředí jak České republiky, tak Evropské unie. Průmyslové znečištění, havárie a chemické látky znamenají rizika pro zdraví a životní prostředí především kontaminací životního prostředí emisemi, jejich přítomností ve výrobcích uváděných na trh a jejich výskytem v pracovním prostředí.

Požadavky ES na snižování zátěže životního prostředí jsou podnětem k hledání úspor ve výrobě, k nahrazování některých látek méně škodlivými, hledání a vývoji nových technologií, k technologickým a technickým inovacím, čímž výrazně podporují růst, zvyšování konkurenceschopnosti a udržitelný rozvoj. Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik je příznivé také pro hospodářský rozvoj regionů, zlepšení zdraví obyvatel, podporuje zlepšování životního prostředí jako celku.

Doposud uplatňované strategie pro snížení zatížení životního prostředí průmyslovou výrobou (koncové technologie, recyklace, regenerace) ustupují do pozadí. Důraz je kladen na integrovanou prevenci, která znamená přechod od koncových technologií k nejlepším dostupným technikám (BAT) a ochraně životního prostředí jako celku. Nepřenášet zatížení průmyslovou výrobou z jedné složky živ. prostředí do jiné. Nezbytnou podmínkou pro snižování a omezování rizik je detailní monitoring a zpracování informací do veřejně přístupných databází a jejich propojení s možností analýz jednotlivých dat. Aplikace preventivních přístupů má vazbu na vědecký výzkum a inovace, přispívá k hospodářskému růstu společnosti a snižování negativního dopadu na životní prostředí a zdraví populace.

Integrovaný přístup k ochraně životního prostředí jako celku představuje zcela nový přístup, který znamená přechod od ochrany jednotlivých složek životního prostředí k ochraně ŽP jako celku. Zákon o integrované prevenci je v ČR účinný od roku 2003. Počet IPPC zařízení je v České republice odhadován minimálně na 1700. Jsou to hlavní znečišťovatelé z průmyslových a zemědělských odvětví. K 5.1.2006 bylo podáno 640 žádostí o integrované povolení. Bylo vydáno 432 integrovaných povolení. Směrnice o IPPC stanoví, že k termínu 30. 10. 2007 musí všichni provozovatelé, kterých se to týká, získat pro své zařízení integrované povolení. Tento termín může být ohrožen.

Zahájená revize směrnice o IPPC a referenčních dokumentů o BAT (BREF) naznačuje, že po roce 2007 bude tlak na zavádění a zlepšování BAT vzrůstat. Bude nutné analyzovat použité BAT v rámci jednotlivých průmyslových kategorií a vypracovat rámcový program podpory aplikace pro nejlepší dostupné techniky, zejména pro jejich výzkum a vývoj. Je nutné vynaložit prostředky na výzkum a vývoj BAT a také na šíření principů integrovaného přístupu v rámci ochrany životního prostředí, znalostí BAT mezi provozovateli, na podporu jejich používání, metodické vedení a informovanost veřejnosti se zaměřením na regionální problematiku a regionální rozvoj, zvláště pak na kritéria udržitelného rozvoje.

Důležitá je ochrana životního prostředí jako celku a také budování věrohodných, veřejnosti přístupných informačních databází o znečištění životního prostředí, o používání chemických látek a jejich toxicity v jednotlivých provozech v rámci regionu a o aplikaci BAT v jednotlivých průmyslových odvětvích. Rok 2004 byl prvním ohlašovacím rokem do **integrovaného registru znečišťování**. Hlášení podalo 541 organizací za celkem 879 provozoven. 412 (47 %) provozoven spadá mezi IPPC zařízení dle zákona č. 76/2002 Sb. Od roku 2007 se v souvislosti s nahrazením Evropského registru emisí znečišťujících látek (EPER) Evropským registrem úniků a přenosů znečišťujících látek (EPRTR) plánuje rozšíření počtu látek. Z toho vyplývají zvýšené nároky jak na znečišťovatele (v oblasti monitoringu látek), tak na MŽP jako zřizovatele IRZ (integrovaný registr znečištění).

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta

Velký důraz je v České republice kladen na rozvoj **environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty** jako nepřímého nástroje k podpoře zlepšování kvality životního prostředí a prosazování udržitelného rozvoje.

V roce 2000 byl schválen Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty ČR, který zajišťuje mezirezortní spolupráci a rozvoj v oblasti environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty prostřednictvím pravidelně aktualizovaných Akčních plánů (v současné době je platný Akční plán na léta 2004 – 2006 a zpracovává se Akční plán na léta 2007 – 2009).

ČR se připojila ke Strategii pro vzdělávání k udržitelnému rozvoji, schválenou EHK OSN na jaře 2005 ve Vilniusu a připravuje do konce r. 2007 zajistit její implementaci na národní úrovni.

Dosud se podařilo rozvinout krajské systémy environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a postupně je budována síť center environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a síť environmentálních poraden. Chybí jednotná a na sebe navazující koncepce environmentálního vzdělávání, které by bylo koncipováno od předškolního věku až po environmentální vzdělávání a osvětu dospělé populace.

V ČR je environmentální vzdělávání trvale limitováno citelným nedostatkem finančních prostředků, a to jak investičního, tak neinvestičního charakteru. Jedním z hlavních problémů je i nerovnoměrné rozmístění služeb environmentálního vzdělávání a poradenství v rámci ČR. Třetina krajů je na nízké úrovni rozvoje regionálních systémů environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a více než polovina v oblasti environmentálního poradenství. Existující systémy environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství (národní i regionální) postrádají ve svých pobočkách kvalitní materiálně-technické zázemí k efektivnímu a systematickému zajištění své činnosti.

Problémem zůstává přetrvávající nedostatečné povědomí populace o problematice životního prostředí a udržitelného rozvoje. Vzhledem k tomu, že vysoké veřejné povědomí je základním a prioritním předpokladem udržitelného rozvoje společnosti, jsou environmentální vzdělávání, výchova a osvěta jedním z významných nástrojů úspěšné implementace udržitelného rozvoje a tedy i ochrany životního prostředí. Zejména je nutné posílit znalost interdisciplinárních souvislostí ekonomiky, společnosti a životního prostředí (úspory energie, obnovitelné zdroje energie, inovační efekty environmentálně šetrných technologií). V této oblasti je dále výrazně poddimenzován přenos výsledků výzkumu do praxe.

Regionální dimenze ochrany životního prostředí

Jednotlivé **regiony soudržnosti** České republiky se potýkají se specifickými problémy životního prostředí. Jejich význam a naléhavost mohou být odlišné podle typu území a příčinných faktorů. Jejich řešení vyžaduje jak přístup na úrovni celé ČR, tak regionálně specifický přístup. Velmi intenzivní mohou být lokální problémy v nepřírodním (urbanizovaném) prostředí. Jedná se zejména o hluk, vibrace, znečištění ovzduší, poškozené a nevhodně využívané plochy (určené k revitalizaci nebo transformaci).

Téměř všechny regiony čelí místním problémům v kvalitě ovzduší a zatížení hlukem, především v souvislosti s rozvojem dopravy a nevyhovující skladbou paliv pro vytápění domácností. V převážné části regionů je problémem úbytek nezastavěných ploch, nedostatečně využívané již dříve vyčleněné plochy (tzv. brownfields) a směřování nové výstavby na zemědělskou půdu, vodovodní a kanalizační síť, nárůst produkce komunálních odpadů a problémy biodiverzity (problém poklesu biodiverzity, invazní druhy).

Závěr analýzy

Je zřejmé, že i když se v devadesátých letech minulého století životní prostředí výrazně zlepšilo, nelze současný stav životního prostředí v České republice považovat za uspokojivý. Ze sledovaných trendů vyplývá, že od roku 2000 dochází ke zpomalení, zastavení nebo i ke zvrácení některých velmi pozitivních trendů, které byly charakteristické pro počátek 90. let 20. století. Z porovnání hodnot jednotlivých indikátorů kvality životního prostředí ČR, členských států EU a OECD lze vyvodit následující **závěry**:

- k dalšímu zlepšení stavu životního prostředí je nutno efektivně vynaložit podstatně větší finanční prostředky než v první polovině tohoto desetiletí,
- v minulých letech se zlepšilo využívání energie a snížily se emise oxidu uhličitého, ale energetická náročnost a emisní náročnost tvorby HDP zůstala ve srovnání s vyspělými zeměmi stále vysoká,
- měrné hodnoty emisí SO₂, NO_x, CO a CO₂ (v přepočtu na HDP a na jednoho obyvatele) zůstávají relativně vysoké a patří k nejhorším v rámci členských států EU a evropských členských států OECD,
- podíl obyvatelstva připojeného na veřejnou kanalizaci je stále nižší než průměr EU-15,
- podíl čištění odpadních vod bez ohledu na stupeň čištění je oproti většině zemí EU-15 vyšší, ale účinnost čištění je vesměs nižší,
- na území České republiky existuje velké množství kontaminovaných lokalit (staré zátěže), které představují zdravotní i environmentální rizika,
- retenční schopnost krajiny je narušena nevhodnými vodohospodářskými úpravami (70. a 80. léta), což zvyšuje riziko povodní a dalších negativních dopadů globální změny klimatu,
- podíl chráněných území z celkové rozlohy České republiky se v souvislosti se vstupem ČR do EU od roku 2004 zvýšil a je srovnatelný se sousedními státy,
- u produkce průmyslového odpadu na jednotku HDP je situace srovnatelná s okolními zeměmi,
- produkce komunálního odpadu na obyvatele v posledních letech narůstá, ale je dosud nižší než ve většině zemí EU-15,
- chybí odborníci v oblastech efektivního využívání OŽP, zavádění BAT, efektivní snižování materiálové a energetické náročnosti výroby, eko-inovací, management krajiny a pod. Tyto odborné kapacity ve veřejném i soukromém sektoru jsou podmínkou udržitelnosti opatření podporovaných v rámci OP ŽP.

Smlouva o přistoupení ČR k Evropské unii obsahuje následující ustanovení:

1. Přechodné období do 31. 12. 2005 na nakládání s odpady – směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/62/ES Evropského parlamentu a Rady 94/62/ES o obalech a obalových odpadech. Přechodné období pro dosažení cílových hodnot u recyklace a opětovného využití obalu (článek 6 směrnice).
2. Přechodné období do 31. 12. 2010 na kvalitu vody – směrnice Rady 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod (čištění komunálních vod). Jde o přechodné období pro praktickou implementaci na výstavbu a rekonstrukce kanalizačních sítí a čistíren odpadních vod zejména u obcí kategorie 2 000 – 10 000 ekvivalentních obyvatel (EO) a pro rekonstrukce a intenzifikace čistíren odpadních vod nad 10 000 EO pro zajištění vyššího stupně čištění. Nařízením vlády č. 61/2003 Sb., „se všechny povrchové vody na území ČR vymezují jako citlivé“.
3. Přechodné období do 31. 12. 2007 na implementaci směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/80/ES o omezení emisí znečišťujících látek do ovzduší z velkých

spalovacích zařízení (resp. na plnění stanovených emisních limitů pro SO₂) pro 2 podniky: teplárnu Přerov a Mittal Steel Ostrava a.s.

4. Směrnice 2001/77/ES Evropského parlamentu a Rady z 27. září 2001 na podporu výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie na vnitřním trhu s elektřinou – referenční hodnota pro stanovení národních indikativních cílů pro elektřinu z obnovitelných zdrojů energie pro ČR ve výši 8 % k roku 2010 ve smyslu článku 3 odstavce 2.

Po podpisu Přístupové smlouvy byla vyjednána následující **přechodná období**:

1. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/20/ES, kterou se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/62/ES o obalech a obalových odpadech. ČR získala přechodné období do 31. prosince 2012 na dosažení cílů týkajících se recyklace a využití odpadů z obalů, uvedených v čl. 6 směrnice Rady 2004/12/ES.
2. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/96/ES o odpadech z elektrických a elektronických zařízení. Dne 30. března 2004 vydala Rada EU rozhodnutí 2004/312/ES, ve kterém poskytuje České republice, Estonsku, Maďarsku, Lotyšsku, Litvě a Slovensku odklad termínů uvedených v čl. 5 odst. 5 a v čl. 7 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/96/ES o odpadech z elektrických a elektronických zařízení v délce 24 měsíců, tj. do 31. 12. 2008.

Současný stav naplňování požadavků směrnice ve vybraných oblastech:

ad směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/96/ES

Míra opětovného použití zpětně odebraného elektrozařízení a materiálového využití elektroodpadu stanoveného směrnicí 2002/96/ES je transponována do novely zákona o odpadech č. 7/2005 Sb. jako povinnost výrobců elektrozařízení v ustanovení § 37m odst. 3 a nabývá účinnosti (§ 89) dnem 1.1.2009 v souladu s rozhodnutím o přechodném období. Česká republika nemá legislativně stanovenou náběhovou křivku pro dosažení stanovené míry využití pro jednotlivé roky jako např. na Slovensku. Způsob zajištění je dán zákonem výrobcům, včetně odpovědnosti a sankcí za nesplnění povinností.

Dosažení průměrné roční míry sběru (zpětného odběru elektrozařízení) z domácností, 4 kg na jednoho obyvatele, stanovené za úkol všem členským státům (nikoliv výrobcům elektrozařízení) je zapracováno do Plánu odpadového hospodářství České republiky s původním termínem splnění, bez přechodného období, tj. do 31.12.2006. V tomto termínu pravděpodobně nebude této míry sběru dosaženo.

ad směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/80/ES

Kotel č. 11 v Nové Huti (Mittal Steel Ostrava a.s.) je v současnosti rekonstruován tak, aby zde mohl být spalován vyšší podíl vysokopečního plynu (obsahuje menší podíl síry) než v současnosti. Ze 30 000 t jeho spotřeba stoupne na 130 000 t. Tímto způsobem bude možno zajistit plnění emisních limitů pro oxid siřičitý dle požadavků směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/80/ES od 2008.

Kotel č. 4 v teplárně Přerov (Dalkia Česká republika, pobočka Přerov) bude nahrazen novým fluidním kotlem, který bude splňovat požadavky směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/80/ES. Není však jasné, zda stavba bude k datu 31.12. 2007 realizována z důvodu dlouhého povolenáčního procesu. Pokud tomu tak nebude, bude k výše uvedenému termínu kotel zbourán nebo bude spalovat kvalitnější palivo, aby mohly být dodrženy emisní limity

pro oxid siřičitý dle požadavků směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/80/ES od 1.1. 2008.

ad směrnice Rady 91/271/ES

Směrnice byla implementována do našeho právního řádu Nařízením vlády č. 61/2003 Sb. a novelou vodního zákona č. 254/2001 Sb., realizovanou zákonem č. 20/2004 Sb.

Konkrétní opatření nutná ke splnění cílů směrnice u výstavby, rekonstrukcí a intenzifikací čistíren odpadních vod a kanalizací jsou realizována v ročním objemu investičních prostředků ve výši přibližně 8 mld. Kč s tím, že hlavní zdroj financování je Fond soudržnosti. Konkrétní stav v jednotlivých aglomeracích a seznam aglomerací k realizaci opatření, stejně jako potřebné finanční prostředky, jsou pravidelně sledovány a každoročně je předkládána vládě České republiky souhrnná zpráva (aktualizace Strategie implementace směrnice Rady 91/271/EHS).

Vyhodnocení zkušeností z minulého programového období

Využití finančních prostředků Operačního programu Infrastruktura v oblasti životního prostředí v programovém období 2004 – 2006

V průběhu zkráceného programového období 2004 – 2006 byla přímo na oblast životního prostředí v rámci strukturálních fondů zaměřena Priorita 3 „Zlepšování environmentální infrastruktury“, která rozvíjí prioritní osu č. 4 Národního rozvojového plánu „Ochrana a zkvalitňování životního prostředí“. Priorita 3 byla realizována pomocí opatření v oblasti zvýšení retenčních schopností krajiny, vodohospodářské infrastruktury, ochrany ovzduší a odstraňování starých zátěží:

- Opatření 3.1 „Obnova environmentálních funkcí území“
- Opatření 3.2 „Zlepšování infrastruktury ve vodním hospodářství“
- Opatření 3.3 „Zlepšování infrastruktury ochrany ovzduší“
- Opatření 3.4 „Nakládání s odpady a odstraňování starých zátěží“

Cílem Priority 3 bylo přispět ke kvalitativnímu zlepšení dílčích složek životního prostředí a zlepšení nakládání s odpady.

Implementace Priority 3

V rámci Priority 3 byly celkově vyhlášeny 3 výzvy k podávání žádostí o poskytnutí podpory z OP Infrastruktura – Priority 3. Informace o vyhlášených výzvách byly zveřejňovány v tisku, na webových stránkách, ve vydávaných letácích a informačních brožurách apod.

V sektoru životní prostředí bylo v průběhu programového období v rámci Priority 3 podáno celkem 699 projektových žádostí. Nejvíce projektových žádostí bylo podáno v poslední, tj. 3. výzvě k podávání žádostí. Podrobné informace o podaných projektových žádostech uvádí následující tabulka:

Tab 11: Projektové žádosti v rámci opatření Priority 3 – OP Infrastruktura ke dni 5.5.2006

		1. výzva	2. výzva	3.výzva	CELKEM
Počet podaných projektových žádostí	Opatření 3.1	18	77	112	207
	Opatření 3.2	106	*	123	229
	Opatření 3.3	14	30	70	114
	Opatření 3.4	5	67	77	149
	CELKEM	143	174	382	699
Počet Řídícím orgánem schválených projektových žádostí	Opatření 3.1	7	36	14	57
	Opatření 3.2	44	*	15	59
	Opatření 3.3	11	21	25	57
	Opatření 3.4	2	47	11	60
	CELKEM	64	104	65	233

*) Opatření nebylo v rámci výzvy vyhlášeno

Zdroj: MŽP

Z výše uvedené tabulky je patrné, že komunikační strategie realizovaná během programového období byla velmi úspěšná. V každé nové výzvě žadatelé podali mnohem více žádostí, než ve výzvě předchozí. Velice se také osvědčil softwarový nástroj BENE-FILL, který používali žadatelé nejen pro tvorbu a podávání projektových žádostí, ale také pro komunikaci s odpovědnými pracovníky na Zprostředkujícím subjektu SFŽP ČR. Přes prostředí BENE-FILL byly podávány žádosti o platbu a monitorovací zprávy.

Finanční alokace a objemy projektových žádostí

Na programové období 2004 – 2006 byla pro Prioritu 3 stanovena finanční alokace z ERDF ve výši 142 092 754 EUR. V průběhu dubna 2006 proběhla v rámci Priority 3 realokace finančních prostředků z Opatření 3.1, Opatření 3.3 a Opatření 3.4 na Opatření 3.2.

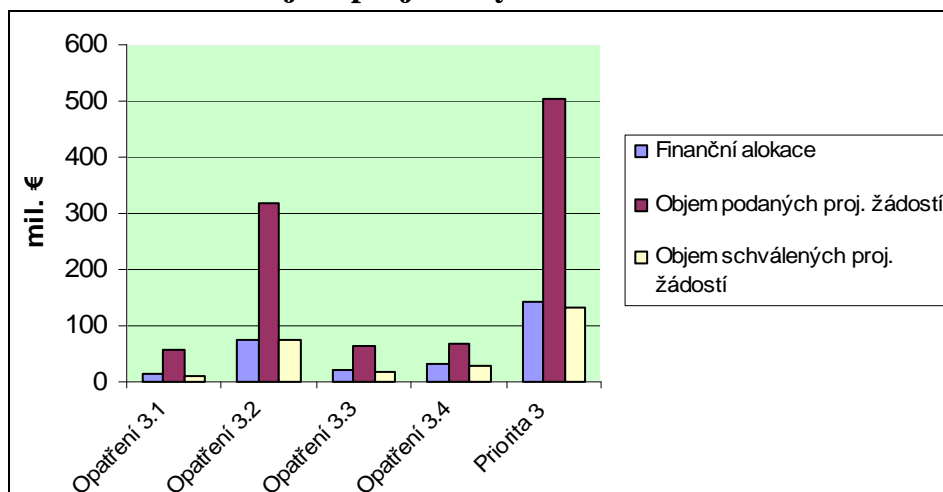
Řídící orgán do konce dubna 2006 v rámci Priority 3 rozhodl o rozdělení 94,2 % celkové finanční alokace ERDF za roky 2004 – 2006. Následující tabulka zobrazuje finanční objemy podaných a schválených projektových žádostí ve vztahu k finanční alokaci:

Tab 12: Finanční alokace u opatření priority 3 – OP Infrastruktura

Priorita 3	Finanční alokace po realokaci ERDF, (EUR)	Finanční objem podaných projektových žádostí ERDF, (EUR)	Finanční objem projektových žádostí schválených Řídícím orgánem ERDF, (EUR)	Finanční objem projektových žádostí, u nichž je vydáno rozhodnutí/uzavřena smlouva ERDF, (EUR)
Opatření 3.1	12 994 208	55 858 105	11 442 252	2 300 985
Opatření 3.2	75 015 370	316 958 892	73 569 297	48 457 236
Opatření 3.3	21 426 206	63 790 223	19 457 141	5 633 882
Opatření 3.4	32 656 970	67 921 530	29 425 646	4 395 692
CELKEM	142 092 754	504 528 750	133 894 336	60 787 795

Zdroj: MŽP

Obr. 7 Finanční objem projektových žádostí k alokaci 2004-2006

Zdroj: MŽP

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že v programovém období 2004 – 2006 žadatelé měli enormní zájem o všechna opatření Priority 3 Operačního programu Infrastruktura, které se zaměřují na revitalizace, odpadové hospodářství, ochranu ovzduší, využívání obnovitelných zdrojů energie, budování či modernizaci čistíren odpadních vod, zásobování obcí pitnou vodou apod. Ve všech opatřeních Priority 3 finanční objem podaných projektových žádostí výrazně převýšil stanovenou finanční alokaci. Největší zájem žadatelů byl však o Opatření 3.2 „Zlepšování infrastruktury ve vodním hospodářství“.

Příklady využití finančních prostředků

Pomocí finančních prostředků ERDF a národního spolufinancování jsou realizovány projekty zaměřené na zlepšení životního prostředí v České republice. Do konce dubna 2006 byla dokončena část projektů schválených v rámci 1. výzvy pro podávání žádostí.

Realizované projekty v rámci Opatření 3.1 „Obnova environmentálních funkcí území“ pomohly snížit riziko ničivých následků povodní, zvýšily retenční schopnost krajiny a zlepšily podmínky pro zvýšení biodiverzity.

Dokončené projekty v rámci Opatření 3.2 „Zlepšování infrastruktury ve vodním hospodářství“ převážně vedly ke zvýšení čistoty vodních toků a ke zvýšení počtu ekvivalentních obyvatel napojených na kanalizaci. Jelikož projekty realizované v rámci tohoto Opatření jsou velmi časově náročné, do konce dubna 2006 došlo k dokončení pouze malého počtu projektů schválených v rámci 1. výzvy.

Realizované projekty v rámci Opatření 3.3 „Zlepšování infrastruktury ochrany ovzduší“ zlepšily imisní situace dotčených lokalit, pomáhají snižovat emise skleníkových plynů či snížily množství vypouštěných znečišťujících látek.

Projekty v rámci Opatření 3.4 „Nakládání s odpady a odstraňování starých zátěží“ přispěly ke vzniku nových separačních dvorů, vedly ke snížení počtu starých ekologických zátěží či vedly ke snížení množství odpadu ukládaného na skládkách.

Evaluace střednědobého pokroku realizace OP Infrastruktura

Od září 2005 do dubna 2006 byl společností MEBIS spol. s r.o. a CITYPLAN spol. s r.o. realizován projekt „Evaluace střednědobého pokroku realizace OP Infrastruktura“, jehož hlavním cílem bylo posouzení pokroku, který dosavadní realizace operačního programu OP Infrastruktura přinesla (zejména v oblasti implementace, monitorování, finančního řízení, naplňování horizontálních priorit) a formulace doporučení pro programové období 2007 – 2013. Závěrečná doporučení projektu byla vzata v úvahu při tvorbě nového Operačního programu Životní prostředí. Mezi nejzásadnější doporučení patří:

- jasně vymezit pole intervencí tak, aby nedošlo buď k opomenutí některého tématu, anebo naopak k překryvům s jinými OP nebo národními programy,
- pro nový OP Životní prostředí identifikovat interakce s jinými operačními programy a harmonizovat je,
- změnit priority posuzování úspěšnosti implementace programů: prioritou nemůže být míra plnění absorpce, ale dosažení výsledků a jejich dlouhodobých dopadů,
- přehodnotit pohled na indikátory a věnovat výrazně vyšší pozornost oblasti konkrétních projektů,
- začlenit do nového OP ŽP nová opatření, např. „Sanace starých ekologických zátěží a rekultivace starých skládek“,
- ochrana vod musí být vnímána komplexně: zahrnuje čištění odpadních vod (ČOV, kanalizace), přípravu pitné vody a povodňovou ochranu, ale také problematiku vod dešťových,
- do nového OP ŽP se doporučuje zařadit otázky brownfields a EVVO (environmentální vzdělávání, výchova a osvěta),
- zabezpečit s předstihem nové pracovníky a jejich odborný trénink pro implementační pracoviště nového OP tak, aby jejich počty pro plánovací období odpovídaly nejen procentickému nárůstu alokovaných prostředků, ale také vyšším nárokům na kvalitu jejich činností,
- nalézt reálný přístup k implementaci horizontálních priorit,
- zlepšení technických parametrů monitorovacího systému.

Využití finančních prostředků Fondu soudržnosti v oblasti životního prostředí v programovém období 2004 – 2006

Fond soudržnosti byl zřízen k posilování hospodářské a sociální soudržnosti Společenství a poskytuje finanční příspěvky na projekty, které přispívají k dosažení cílů stanovených ve smlouvě o Evropské unii pro oblast životního prostředí a transevropských dopravních infrastrukturálních sítí v členských státech s HDP na obyvatele, měřeným paritou kupní síly, nižším než 90 % průměru Společenství. Minimální hodnota projektu nebo skupiny projektů činí v programovém období 2004 – 2006 10 mil. EUR.

V rámci Fondu soudržnosti v období 2004 – 2006 jsou v oblasti životního prostředí podporovány následující prioritní oblasti:

- Zajištění množství a jakosti vod,
- Nakládání s odpady,
- Ochrana klimatu,
- Kvalita ovzduší,
- Odstraňování ekologických zátěží.

Celková finanční alokace na programovací období 2004 – 2006 je znázorněna v Tab. 13. V období 2004 – 2006 bylo pro sektor životního prostředí alokováno celkem 472 645 000 EUR.

Tab. 13: Alokace FS na životní prostředí

Přehled alokace FS – životní prostředí pro roky 2004 – 2006 (uvedené částky jsou v MEUR)	
Celková hrubá alokace Fondu soudržnosti pro období 2004–2006:	472,645
Finanční alokace FS – životní prostředí pro rok 2004:	119,450
Finanční alokace FS – životní prostředí pro rok 2005:	106,044
Finanční alokace FS – životní prostředí pro rok 2006:	148,151
ISPA závazky:	99,000
Finanční alokace FS – životní prostředí pro roky 2004 – 2006 bez ISPA závazků):	373,645
Výše fin. podpory pro 11 schválených projektů v roce 2004:	203,984
Výše fin. podpory pro 11 schválených projektů v roce 2005:	122,185
Výše zbývajících alokací pro projekty s PPP (oddílné společnosti) do konce roku 2006:	47,475*
Celková docílená úspora v nárocích na dotace z Fondu soudržnosti (z výběrových řízení):	11,092

* Umožňuje pokrytí dalších 3-4 projektů dle důležitosti na základě priorit dle metodiky MŽP a SFŽP ČR
Zdroj: MŽP

V roce 2004 bylo Rozhodnutí EK uděleno následujícím 11 projektům (viz tab. 14).

Tab 14: Projekty r. 2004

Stručný název projektu	Popis opatření projektu	Uznatelné náklady [MEUR]	Dotace FS [MEUR]
Karviná	Výstavba nové kanalizační sítě	22,062 000	17,649 600
Příbram	Rekonstrukce ČOV Příbram	8,938 000	6,345 980
Plzeň	Kanalizační síť, retenční nádrže	52,120 000	39,090 000
Lužická Nisa	Rekonstrukce ÚV Souš, ČOV Liberec	28,797 000	20,733 840
Karlovy Vary	Modernizace ČOV, rekonstrukce kanalizace	8,717 000	6,363 483
Čisté Klatovy	Kanalizace a vodovodní řad	13,677 000	9,573 900
Beroun	Dostavba kanalizace Beroun, Králův Dvůr	12,379 460	8,046 649
Břeclav	Rekonstrukce a rozšíření vodovodů	47,279 000	37,350 410
Radbuza	Kanalizace Bělá nad Radbuzou	24,161 000	18,120 750
Olomouc II	Rekonstrukce a dobudování stokové sítě	34,842 000	25,086 240
Šumperk	Rekonstrukce kanalizace Šumperk	20,831 000	15,623 250
Celkem za r. 2004:		273,803 460	203,984 102

Zdroj: MŽP

V roce 2005 byly Evropskou komisí schváleny Žádosti projektů (tab. 15):

Tab. 15: Schválené žádosti v r. 2005

Stručný název projektu	Popis opatření projektu	Uznatelné náklady [MEUR]	Dotace FS [MEUR]
Cidlina	Kanalizace, rekonstrukce ČOV; Jičín a okolí	16,620 923	11,136 018
Čistá horní Úpa	Rekonstrukce a modernizace ČOV	16,359 831	10,633 890
Hodonínsko	Pitná a odpadní voda; „Střední Pomoraví“	23,963 300	17,732 842
Kravaře	Splašková kanalizace, nová ČOV (7500 EO)	14,972 183	11,977 746
Labe-Loučná	Rekonstrukce kanalizace, intenzifikace ČOV	20,179 990	12,511 594
Mladoboleslavsko	Dostavba kanalizace, intenzifikace ČOV	19,225 943	12,304 604
Přerovsko	Rekonstr. a dostavba kanal., rekonstr. ČOV	12,373 281	7,547 701
Šlapanicko	Výstavba splaškové kanalizace v 8 obcích	20,078 728	15,862 195
Třebíčsko	Zajištění množství a jakosti pitné vody	13,998 476	9,658 948
Vyškovsko	Rekonstrukce 5 ČOV a stok ve 3 obcích	19,424 683	12,820 291
Celkem za r. 2005:		177,197 338	122,185 829

Zdroj: MŽP

Z celkového počtu 31 předložených žádostí v roce 2005 o podporu z Fondu soudržnosti jich Evropská komise schválila 10.

Pokud jde o čerpání prostředků z ISPA/Fondu soudržnosti bylo k 31.3.2006 vyplaceno příjemcům celkem 43,9 mil. eur, tj. 11,4 % z prostředků přidělených Evropskou komisí. Podrobnější přehled čerpání finančních prostředků uvádí následující tabulka 16.

Tab. 16: Čerpání prostředků z ISPA/ Fondu soudržnosti k 31.8.2006

	Příspěvek FS [EUR]	CELKEM VYPLACENO [EUR]	ČERPÁNÍ Z PŘÍSPĚVKU FS [%]
ISPA 2001	32 211 520	23 597 628	73,26
ISPA 2002	65 695 057	32 718 305	49,80
ISPA 2003	86 586 022	7 445 062	8,60
FS 2004	202 193 192	1 688 928	0,84
Celkem	386 685 791	65 449 924	16,93

Zdroj: MŽP

Účinnost systému FS v letech 2004 – 2006

Příprava projektů a jejich žádostí o podporu z FS v roce 2004 vykazala dobrou úroveň, neboť všech 11 žádostí odeslaných v r. 2004 do Bruselu obdrželo rozhodnutí o dotaci. Celkem bylo požadováno 191,15 mil. EUR a EK přidělila dotace ve výši 178,898 mil. EUR, což představuje téměř 93,6 % účinnost. Přispěla k tomu zejména skutečnost, že se podařilo dopracovat potřebné metodické pokyny sloužící žadatelům z oblastí čištění vod a odpadů při správném postupu pro předkládání žádostí o dotace.

Požadavkem EK bylo doplnění map Natura 2000 a zohlednění tzv. Best Practice do smluv vlastníků vodohospodářské infrastruktury s provozovatelem (PPP zpráva expertů S. Nielsena,

a P. Hriba z expertizy na 5 projektech: Lužická Nisa, Karviná, Plzeň, Příbram, Karlovy Vary). Úpravy smluv formou dodatků probíhaly v prvním pololetí 2005 a byly hromadně zaslány do Bruselu začátkem září 2005.

V r. 2005 bylo několik projektových záměrů vráceno k přepracování díky platnosti nové směrnice pro předkládání projektů či absence priority protipovodňové ochrany nebo podpory obnovitelných zdrojů energie ve strategii FS (Kladensko, Králův Dvůr – Litavka, Elektrárna Štětí).

Záležitosti spojené s Naturou 2000 byly již úspěšně vyřešeny. Dodatky smluv mezi provozovateli a vlastníky vodárenské infrastruktury respektující většinu požadavků EK byly do Bruselu odeslány již ve 2. polovině roku 2005.

1.3 SWOT ANALÝZA

Následující významné S,W,O a T na národní úrovni byly identifikovány během tvorby OP ŽP na základě analýzy jednotlivých problémových okruhů a jejich odborné diskuse.

Silné stránky (S)

- 1) Transpozice evropské environmentální legislativy včetně IPPC, EIA, Seveso, managementu chemických látek a pod.,
- 2) Nevyužitý potenciál OZE a úspor energie,
- 3) Špičkové odborné kapacity v oblasti ochrany přírody, geologie, hydrogeologie, hydrologie a pod.,
- 4) Propracovaný systém managementu chráněných území,
- 5) Územní a koncepční plánování na regionální úrovni (energetika, ochrana vod, doprava, ovzduší, územní plány a pod.),
- 6) Propracovaný systém EVVO.

Slabé stránky (W)

- 1) Chybějící technická infrastruktura ochrany povrchových vod,
- 2) Rostoucí emise prioritních polutantů z mobilních a malých zdrojů (PM10, PAHs, VOC, ozón),
- 3) Chybějící infrastruktura efektivního materiálového využití odpadů, převládá skládkování,
- 4) Vysoký počet kontaminovaných a nevyužívaných průmyslových areálů (staré zátěže, brownfields),
- 5) Nedostatečné odborné kapacity na krajské a municipální úrovni včetně projektové přípravy,
- 6) Překrývající se kompetence v oblasti ochrany vody.

Příležitosti (O)

- 1) Efektivní využití prostředků z Evropských fondů,
- 2) Mezinárodní spolupráce,
- 3) Synergie mezi ochranou přírody, rozvojem ekonomiky a tvorbou pracovních míst (recyklace, úspory energie, ekologické zemědělství a turistika, péče o krajinu, nové technologie a pod.),
- 4) Rostoucí ceny energie, fosilních paliv a nerostných surovin.

Hrozby (T)

- 1) Rostoucí riziko povodní a sucha v důsledku změny klimatu,
- 2) Tlaky na ekosystémy v důsledku změny klimatu (včetně ohrožení biodiversity),
- 3) Rostoucí automobilová, zejména transnitní doprava (včetně hluku, emisí, fragmentace krajiny, šíření agresivních druhů a pod.),
- 4) Přechod na méně kvalitní tuhá paliva (malé a střední zdroje topeniště),
- 5) Negativní ekonomické tlaky v oblasti prevence vzniku odpadů a nakládání s odpady,
- 6) Stavby na "zelené louce".

Závěry SWOT analýzy

- Kombinací silných stránek, které ČR má v oblasti ochrany životního prostředí (odborné lidské zdroje, legislativní nástroje a zkušenost s územním a regionálním plánováním) s možností čerpat z Evropských fondů, resp. přebírat zkušenosti formou mezinárodní spolupráce lze docílit významné zlepšení úrovně ochrany životního prostředí v ČR. To se týká nejen nezbytných investic do infrastruktury v oblasti ochrany vod (ČOV a kanalizace), zajištění a ochranu zásob kvalitní povrchové a podzemní vody, minimalizaci environmentálních rizik spojených s negativními dopady změny klimatu (záplavy, sucha, sesuvy půdy a řícení skal, migrace škůdců a agresivních rostlinných a živočišných druhů), ale i v oblasti péče o krajinu a lidské zdraví. Efektivní využití prostředků na ochranu povrchových vod a ochranu proti záplavám bude řešena těsnou spoluprací s resortem zemědělství stejně jako v oblasti péče o krajinu.
- Kritickou oblastí, kde je nutno efektivně využít prostředky z Evropských fondů je kvalita ovzduší, kde od počátku tohoto desetiletí pozorujeme negativní trendy. Souvisí to nejen s rostoucí intenzitou dopravy a to nejen transnitní, ale i ve městech a menších obcích. Mnohdy se na zhoršené kvalitě ovzduší podílí i malé spalovací zdroje, resp. ekonomicky vynucený návrat k tuhým palivům (uhlí, dřevo, papír a pod.). Tato situace si vyžaduje nejen intenzivní ekologickou výchovu a informovanost široké veřejnosti, ale i nová topidla vhodná např. k využití biomasy v menším měřítku. Negativní dopady dopravy budou řešeny ve spolupráci s OP Doprava a regionálními programy a plány.
- Významnou příležitostí je podpora regionální ekonomiky a tvorba pracovních míst, kterou umožní nejen projekty na podporu péče o krajinu, rozvoj environmentálně přátelských forem turistiky a zemědělství, ale i materiálové a energetické využívání odpadů. Všechny tyto oblasti jsou náročné na pracovní sílu a mohou pozitivně přispět k prevenci nezaměstnanosti a sociální exkluzi.
- Podobně je důležitá i likvidace "starých ekologických zátěží" a regenerace brownfields. Regenerace městských center i průmyslových zón také přinese řadu pracovních příležitostí a v kombinaci s územním plánováním zamezí zbytečným stavbám "na zelené louce". S tím souvisí i rekultivace skládek, resp. ochrana podzemních vod a půdy proti kontaminaci ze starých průmyslových zátěží.
- Česká republika má nevyužitý potenciál úspor energie a využití obnovitelných zdrojů (OZE). Rozvoj obou oblastí opět představuje pozitivní impuls pro

rozvoj regionálních ekonomik a tvorby pracovních míst. Kromě investičních bariér však agresivnějšímu rozvoji využívání OZE brání nedostatek kvalitních odborníků schopných připravit efektivní projekty s minimálním dopadem na životní prostředí, lidské zdraví a krajinu. OP ŽP musí iniciovat ve své první fázi vytvoření dostatečných konsultačních a projekčních kapacit, např. i formou pilotních projektů, mezinárodních odborných stáží a pod.

- Odborné kapacity a informační podporu průmyslu je nutno rozvíjet i v oblasti integrované prevence a snižování znečištění (BAT), vývoji a zavádění nových environmentálních technologií (využití ETAP), managementu chemických látek (REACH) a prevence průmyslových rizik. Důležitá je i autorizace a akreditace odborných a expertních pracovišť a certifikace výrobků a systémů řízení jakosti (EMAS, ISO 14000 a pod.). Pro malé a střední podniky je důležité poradenství v oblasti úspor energie, čistší produkce a prevence vzniku odpadů.

Připravovaná ekologická daňová reforma vytvoří pro soukromý sektor vhodné prostředí pro rozvoj environmentálně příznivých technologií směřujících k udržitelnému hospodaření se surovinami a neobnovitelnými zdroji včetně půdy, vody a biodiversity. Kromě velkých firem očekáváme pozitivní přínos v oblasti SMEs a tedy pozitivní ekonomické dopady ve všech regionech. K tomu je nutno i využít EVVO pro přípravu administrátorů ve veřejné správě na všech stupních a to zejména v posuzování projektů a schvalovacím řízení (plánování, EIA, stavební řízení a pod.). EVVO se také zaměří na podporu veřejnosti v spolurozhodování v oblasti ochrany životního prostředí (Aarhuská úmluva).

KAPITOLA 2. Popis zvolené strategie

2.1 Globální cíl a specifické cíle

Globálním cílem operačního programu Životní prostředí je ochrana a zlepšování kvality životního prostředí jako jednoho ze základních principů udržitelného rozvoje. Kvalitní životní prostředí je základem zdraví obyvatel státu a zvyšuje atraktivitu území pro život, práci a investice. Důsledkem investiční atraktivity je zvyšování nejen zaměstnanosti, ale zejména konkurenceschopného udržitelného hospodářského růstu v regionech.

K naplňování globálního cíle jsou stanoveny specifické cíle, které jsou rozvíjeny v rámci jednotlivých prioritních os, tj. zlepšování kvality vod, kvality ovzduší, udržitelné využívání energetických zdrojů, kvalitnější nakládání s odpady, omezování průmyslového znečištění a rizik, odstraňování starých ekologických zátěží, ochrany přírody a krajiny a zvyšování povědomí veřejnosti v otázkách ochrany životního prostředí.

Operační program Životní prostředí rozpracovává prioritu „Ochrana a zlepšení kvality životního prostředí“ prioritní osy „Životní prostředí a dostupnost“ Národního rozvojového plánu pro období 2007-2013, jejímž cílem je zlepšení kvality životního prostředí jako nutného předpokladu atraktivnosti a konkurenceschopnosti státu a jeho regionů při využití inovačních efektů politiky životního prostředí pro udržitelný rozvoj. Navazuje na prioritu „Životní prostředí a dostupnost dopravy“ Národního strategického referenčního rámce ČR 2007-2013 (NSRR).

Jednotlivé prioritní osy a oblasti podpory obsažené v operačním programu Životní prostředí vycházejí z analýzy provedené v předchozí kapitole a dále z řady strategických, koncepčních a legislativních dokumentů jak na národní, tak mezinárodní úrovni. Na národní úrovni se jedná zejména o Strategii udržitelného rozvoje ČR, Státní politiku životního prostředí ČR pro období 2004-2010, Strategii hospodářského růstu ČR, Národní Lisabonský program 2005-2008 (Národní program reformy ČR), Program podpory environmentálních technologií, Státní surovinovou politiku, Státní energetickou koncepci, Rámec udržitelné spotřeby a výroby v České republice, Národní inovační strategii. Prioritními oblastmi zásadního výchozího materiálu – Státní politiky životního prostředí ČR jsou ochrana přírody, krajiny a biodiverzity, udržitelné využívání přírodních zdrojů, materiálové toky a nakládání s odpady, životní prostředí a kvalita života a ochrana klimatického systému Země a omezení dálkového znečištění ovzduší.

V mezinárodním měřítku operační program vychází ze Strategie EU pro udržitelný rozvoj, z 6. Akčního programu ES pro životní prostředí a Strategických obecných zásad Společenství, Lisabonské strategie a tematických strategií EU.

Operační program Životní prostředí respektuje návrhy nařízení o všeobecných ustanoveních pro Evropský fond regionálního rozvoje, Evropský sociální fond a Fond soudržnosti a návrhy nařízení o Evropském fondu regionálního rozvoje, o Evropském sociálním fondu a o Fondu soudržnosti. Prioritní osy v oblasti životního prostředí vycházejí z identifikovaných problémů v rámci SWOT analýzy a důsledně respektují Strategické obecné zásady Společenství.

Priority České republiky v oblasti životního prostředí jsou v první řadě dány závazky, které vyplývají z Přístupové smlouvy a ze stanovení termínů přechodných období. Pokud by nebyly splněny závazky České republiky, k jejichž splnění se zavázala Evropské unii, znamenalo by

to porušení smlouvy spojené s následujícími sankcemi včetně zastavení finančních podpor z fondů EU a dalších finančních postihů.

Realizace operačního programu tak umožní splnit závazky vyplývající z přístupové smlouvy a zároveň přispěje k řešení problémů, které v oblasti životního prostředí v České republice přetrvávají, což bude mít pozitivní dopady zejména na kvalitu života obyvatel. Pokud bude prostředí dostatečně atraktivní pro investory, jak zahraniční, tak i domácí, zvýší se konkurenceschopnost ČR, což se promítne do růstu české ekonomiky i do zaměstnanosti obyvatel. Zároveň operační program významnou měrou přispěje k naplnění cílů Národního Lisabonského programu 2005-2008, zejména priority udržitelné využívání přírodních zdrojů, kde je prioritním opatřením minimalizovat energetickou a materiálovou náročnost, podporovat environmentální technologie a realizovat fiskálně neutrální ekologickou daňovou reformu.

Přijetí principů udržitelného rozvoje a tedy i ochrany a zkvalitňování životního prostředí je základním předpokladem pro realizaci rozvojových aktivit s regionálním, národním i evropským dopadem.

Kvalitní životní prostředí zvýší atraktivnost a konkurenceschopnost státu i jeho regionů pro podnikatelské a další subjekty, vytvoří podmínky pro vznik nových podnikatelských aktivit a s tím spojených pracovních míst, a tak přispěje ke zvýšení celkové kvality života obyvatel České republiky.

Z analýzy současného stavu vyplynuly následující hlavní problémy a rizika v oblasti životního prostředí:

- vysoká energetická a materiálová náročnost ekonomiky,
- překračování imisních limitů pro ochranu zdraví lidí pro prachové částice PM₁₀, překračování cílových imisních limitů pro ochranu lidského zdraví i pro ochranu vegetace pro troposférický ozon a překračování cílových imisních limitů pro ochranu lidského zdraví pro polycyklické aromatické uhlovodíky a vysoké koncentrace jemných prachových částic (PM_{2,5})
- vysoké měrné emise oxidů síry a oxidu uhličitého,
- technická zastaralost významných skupin zdrojů spojená s vysokými emisemi škodlivin do životního prostředí,
- negativní vliv růstu automobilové dopravy především ve městech (obcích) bez obchvatů, přes která vedou nejdůležitější dopravní komunikace státu a regionů,
- pokračující vnos nebezpečných látek do vodního prostředí z průmyslových podniků a aglomerací,
- nedostatečné řešení problematiky starých ekologických zátěží,
- nutnost zkvalitnit nakládání s odpady,
- zatěžování povrchových vod z dosud nečištěných nebo nedostatečně čištěných odpadních vod a havarijní úniky nežádoucích látek do povrchových a podzemních vod,
- plošné zdroje znečištění povrchových a podzemních vod, zejména ze zemědělského sektoru a domácností,
- špatný stav vodních toků z hlediska ekologických funkcí,
- nedostatečná preventivní opatření před povodněmi,
- vysoký podíl půdy ohrožené vodní erozí,
- nízká retenční schopnost krajiny a ohrožení povodněmi,
- ohrožení lesů atmosférickými depozicemi a degradovanými půdami, neuspokojivý zdravotní stav lesů, jejich prostorová a věková struktura a druhová skladba (hospodaření v monokulturách s preferencí jehličnatých dřevin),

- vysoký počet ohrožených živočišných a rostlinných druhů a nebezpečí dalšího poklesu biodiverzity,
- nedostatečná environmentální vzdělanost a nízká informovanost veřejnosti o otázkách životního prostředí a ekonomických souvislostech ochrany životního prostředí.

Prioritními osami v oblasti životního prostředí v České republice pro období 2007-2013 jsou tedy: ochrana vod, ochrana ovzduší, využití obnovitelných zdrojů energie, řešení problematiky odpadů a starých ekologických zátěží, omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik, zlepšení stavu přírody a krajiny a rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání a osvětu.

Regionální dimenze problémů a priorit v ochraně životního prostředí bude reflektována především na úrovni implementace. V implementačním dokumentu budou do kritérií pro výběr projektu zahrnuta kritéria reflektující relevanci projektu pro regiony se soustředěnou podporou státu a pro regiony se zhoršeným stavem životního prostředí v jednotlivých složkách.

Ochrana vod

Hlavními cíli v oblasti ochrany vod jsou zlepšování kvality povrchových a podzemních vod, zajištění sledování a vyhodnocování jejich stavu, zajištění dodávky jakostní pitné vody pro obyvatelstvo a minimalizace následků povodní.

Jak vyplývá z předchozí analýzy, jakost povrchových vod se dlouhodobě zlepšuje a rovněž se stabilizovala jakost podzemních vod. I tak však stále zůstává délka velmi znečištěných toků (ve třídě V.) významná a většina toků stále patří do skupiny znečištěných a silně znečištěných (třídy III. a IV. podle ČSN 75 7221). Ochrana jakosti vod je založena na omezování přístupu znečišťujících látek ze zdrojů znečištění do vod a jejich prostředí a na ochraně zdrojů vod cestou prevence. Jakost povrchových a podzemních vod ovlivňují bodové zdroje znečištění jako jsou města a obce, průmyslové závody a objekty soustředěné zemědělské živočišné výroby a plošné zdroje znečištění, mezi které patří hlavně znečištění ze zemědělského hospodaření, atmosférická depozice a erozní splachy z terénu. Bodové a plošné zdroje způsobují znečištění povrchových vod chemickými látkami, mikrobiální znečištění vodních toků a eutrofizaci povrchových vod ve vodních nádržích. Jedním z faktorů negativně ovlivňujících jakost povrchových a podzemních vod je i havarijní znečištění, kde nejpočetnější skupinou znečišťujících látek jsou ropné a chemické látky. Na území České republiky byly splněny jakostní cíle směrnice ES o nebezpečných látkách ve vodách. V řadě oblastí došlo k odvodnění přirozeně vlhkých ploch včetně rašelinišť, slatin a lužních lesů. Především je nutné omezit vliv nevhodných úprav vodních toků, niv, případně celých povodí a pramenných oblastí snižujících retenční schopnost krajiny.

Strategie plnění cíle zlepšení kvality povrchových a podzemních vod je dána naplňováním postupových termínů naší legislativy a implementované legislativy ES, která přikládá jakosti vod mimořádnou důležitost. Cílem je splnit přechodné období vyjednané pro složku VODA ve Smlouvě o přistoupení k Evropské unii, což znamená, že do 31.12.2010 je třeba dosáhnout v ochraně vod souladu se směrnicí 91/271/EHS při odkanalizování a čištění odpadních vod, dále je nutno do roku 2009 dosáhnout pro rybné vody, kterých je vymezeno cca 37 % z celkové délky vodních toků, souladu jejich jakosti se směrnicí č. 78/659/EHS a do roku 2015 splnit požadavky směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES ustavující rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky (dále jen „Rámcová vodní směrnice“) na dosažení dobrého stavu povrchových a podzemních vod. Dále je nutno do roku 2009 v souladu s Přístupovou smlouvou splnit požadavky směrnic ES upravujících vypouštění

zvláště nebezpečných látek, do roku 2012 splnit požadavky směrnic upravujících jakost vod pro koupání a jakost surové vody pro úpravu na vodu pitnou a komplex směrnic o zvláště nebezpečných látkách. Sledování, zjišťování a hodnocení stavu vod u tohoto cíle vyžaduje v souladu s Rámcovou směrnicí zavedení systému systematického monitorování jakosti vod. Jakost vod je hodnocena komplexně podle množství a ukazatelů jakosti vod ve složkách hydromorfologické, fyzikálně chemické a biologické. Uvedené směrnice ES o vodách již byly implementovány do zákona o vodách č. 254/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a v navazující legislativě.

Podíl obyvatel zásobovaných kvalitní pitnou vodou z veřejných zdrojů je vysoký stejně jako podíl obyvatel žijících v domech, které jsou napojeny na veřejnou kanalizaci. Přesto však stále existují významné lokality, které jsou zásobovány vodou, která neodpovídá ve všech parametrech požadavkům legislativy na její jakost. Operační program předpokládá odstranění tohoto nedostatku výstavbou, rekonstrukcí a intenzifikací úpraven vody a zdrojů pitné vody.

V letech 1997, 1998, 2002 a 2006 postihly republiku rozsáhlé povodně. Ze zkušeností z těchto katastrofálních povodní vyplynula potřeba systémových opatření pro řešení takových povodní, odstraňování jejich následků a především zkvalitnění preventivních opatření – budováním rekonstrukcí a modernizací vybavení informačního systému předpovědní povodňové služby a hlášené povodňové služby na státní, regionální a místní úrovni, zpracování mapových podkladů o povodňovém nebezpečí a povodňovém riziku s konkretizovanými výstupy na státní a regionální úrovni. Další aktivity na podporu omezování rizika povodní jsou realizace opatření pro zvýšení zadržení vody v krajině, zkapacitnění koryt v současně zastavěných územích obcí a další opatření ke zlepšení vodního režimu krajiny s významným protipovodňovým efektem prováděná přírodě blízkým způsobem.

Ochrana ovzduší

Jak vyplývá z analýzy současného stavu ovzduší a ze SWOT analýzy, kvalita ovzduší se od roku 2000 téměř u všech sledovaných znečišťujících látek zhoršuje. Je tak logické, že globálním cílem v oblasti ochrany ovzduší je zlepšení nebo udržení kvality ovzduší a omezení emisí základních znečišťujících látek do ovzduší s důrazem na využití inovativních environmentálně šetrných způsobů výroby energie včetně obnovitelných zdrojů energie a energetických úspor. Oblastmi podpory, kterými chce ČR dosáhnout uvedeného cíle, jsou zlepšování kvality ovzduší (snížením příspěvku k imisní zátěži obyvatel snížením emisí z dopravy, ze spalovacích procesů v bytových a rodinných domech nenapojených na centrální zdroje tepla, omezením emisí z energetických systémů) a omezování emisí základních znečišťujících látek (zejména omezování emisí NO_x, tuhých znečišťujících látek a VOC).

První oblastí podpory je zlepšení nebo udržení kvality ovzduší. Hlavním problémem v ČR jsou prachové částice PM₁₀, polycyklické aromatické uhlovodíky a troposférický ozon. V roce 2004 bylo nadlimitním hodnotám koncentrací částic PM₁₀ vystaveno cca 34 % obyvatel a 23 % populace ČR bylo vystaveno nadlimitním hodnotám koncentrací polycyklických aromatických uhlovodíků (benzo(a)pyren). K překračování cílového imisního limitu pro ochranu lidského zdraví pro troposférický ozon dochází téměř na celém území ČR (přes 99 % území ČR, tzn. že cca 92 % populace ČR je exponováno). Podle výsledků předběžného monitoringu koncentrací jemných prachových částic (PM_{2,5}) bude mít Česká republika problémy dosáhnout navrhované limitní úrovně.

Řešením tohoto stavu je omezení primárních emisí uvedených znečišťujících látek u nejvýznamnějších přispěvatelů ke zhoršené kvalitě ovzduší a v případě prachových částic a troposférického ozonu také jejich prekurzorů náhradou zastaralých spalovacích zařízení na tuhá paliva, která jsou příčinou nejvýznamnějších problémů kvality ovzduší, za nová

environmentálně šetrná, společně s energetickými úsporami a technickými opatřeními na vozidlech (využití alternativních pohonů). Na expozici obyvatelstva se v případě PM₁₀ a PM_{2,5} významně podílí i resuspenze, proto se předpokládají projekty na podporu výsadby a rekonstrukce zeleně v intravilánech. Prioritní znečišťující látky a prioritní znečišťovatelé jsou identifikováni v programech ke zlepšení kvality ovzduší.

Druhou oblastí podpory prioritní osy je omezování emisí. Vysoké absolutní i měrné hodnoty emisí znečišťujících látek se podílejí na pokračující acidifikaci a eutrofizaci ekosystémů a vzhledem k tomu, že se jedná i o prekursor troposférického ozonu a prachových částic, podílejí se vysoké emise i na nadlimitních úrovních těchto znečišťujících látek. Omezení emisí je možné dosáhnout pouze využitím nových environmentálně šetrných způsobů výroby energie a technických řešení na zdrojích znečišťování ovzduší zaměřených především na snížení emisí oxidů dusíku, prachových částic a těkavých organických látek. Významným pozitivním vedlejším efektem snižování emisí znečišťujících látek je i snižování emisí oxidu uhličitého (CO₂).

Udržitelné využívání zdrojů energie

Globálním cílem prioritní osy udržitelného využívání zdrojů energie je podpora obnovitelných zdrojů energie a využití úspor energie přispívajících k udržitelnému rozvoji společnosti. Realizace tak přispívá k naplňování jak Národního Lisabonského programu 2005-2008, tak Státní politiky životního prostředí 2004-2010. Mezi prioritní opatření Národního Lisabonského programu patří maximalizace energetické a materiálové efektivity a racionálního využívání zdrojů, kterého lze dosáhnout mj. zvýšením podpory rozvoje průmyslu obnovitelných a druhotných zdrojů. Důraz bude kladen na zvyšování účinnosti užití energie, na využití obnovitelných zdrojů energie, využití druhotných energetických zdrojů v průmyslu, rozvoj energetického využití komunálních odpadů, výrobu tepla z biomasy.

Oblastmi podpory této prioritní osy jsou výstavba nových zařízení a rekonstrukce stávajících zařízení s cílem zvýšení využívání OZE pro výrobu tepla, elektřiny a kombinované výroby tepla a elektřiny, realizace úspor energie a využití odpadního tepla u nepodnikatelské sféry a environmentálně šetrné systémy vytápění a přípravy teplé vody pro fyzické osoby.

Vysoká počáteční investice do opatření využívající OZE je spolu s nedostatečnou kapitálovou vybaveností, zejména obcí, příčinou pomalého rozvoje instalací OZE s rizikem nesplnění indikativního cíle 8 % podílu OZE na hrubé spotřebě elektřiny k roku 2010. Z výše uvedených důvodů je v této oblasti podpory podporována výroba tepla a také výroba elektřiny z OZE v celém spektru zdrojů včetně kombinované výroby tepla a elektřiny.

Nakládání s odpady a staré ekologické zátěže

Oblastmi podpory této prioritní osy je zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží.

S ohledem na výsledky analýzy stávající situace je cílem v rámci oblasti podpory zkvalitnění nakládání s odpady snížení produkce odpadů, zvýšení podílu využívaných odpadů na základě podpory odděleného sběru odpadů, budování třídících linek a zařízení na recyklaci odpadů, systémy na podporu odděleně sbíraných a následně využívaných specifických druhů odpadů (baterie a akumulátory, odpad z elektrických a elektronických zařízení, použitých olejů, biologicky rozložitelných odpadů), snižování množství odstraňovaných odpadů. Budou rovněž podporovány technologie k využívání druhotných surovin získaných z odpadů a projekty vedoucí ke snižování měrné produkce nebezpečných odpadů, včetně zařízení k nakládání s nimi.

Žádoucí hierarchie nakládání s odpady není v ČR plně respektována, převažuje odstraňování odpadů nad jeho využíváním. V prostředí tržního hospodářství není zajištěna konkurenceschopnost výrobků vyrobených z odpadů, rovněž oddělené shromažďování odpadů není dostatečné. Specificky problémovými oblastmi jsou nebezpečné odpady, biologicky rozložitelné odpady, výrobky zpětného odběru, do jisté míry i komunální odpady apod. Stále se účinně neprosazuje prevence vzniku odpadů, převažuje odstraňování odpadů, zejména skládkování, nad využíváním a recyklací odpadů, bude nutné investovat do nových zařízení pro využívání a recyklaci odpadů a stávající zařízení rozšiřovat a modernizovat a pokračovat v rekultivaci starých (uzavřených) skládek a brownfieldů.

Další oblastí podpory jsou staré ekologické zátěže, jejímž cílem je dokončení inventarizace, řešení a odstranění závažných (rizikových) starých ekologických zátěží. V současné době v ČR neexistuje právní úprava, která by komplexním způsobem řešila staré ekologické zátěže. V působnosti MŽP je systematicky řešeno několik oblastí starých ekologických zátěží (některé privatizované podniky, lokality po Sovětské armádě, řešení dlouhodobých havárií podle zákona č. 254/2001 Sb., o vodách, ve znění pozdějších předpisů). MŽP není odborným garantem odstranění všech starých zátěží, které jsou nyní v majetku státu nebo podléhají jeho kompetenci. Např. náprava ekologických škod způsobených činnostmi Armády ČR dosud spadá pod Ministerstvo obrany. Ministerstvo průmyslu a obchodu má dohlížet na odstraňování starých ekologických zátěží na revitalizovaných brownfieldů, nezávislé je rovněž odstraňování starých ekologických zátěží soukromými subjekty. Této situaci odpovídá i stav inventarizace starých ekologických zátěží a rozsah lokalit, na kterých proces odstraňování SEZ probíhá, popřípadě je již ukončen. Jedním z cílů oblasti podpory je dokončení inventarizace lokalit se starou ekologickou zátěží a kategorizace priorit pro odstraňování starých ekologických zátěží.

Dosavadní výsledky inventury potvrdily, že rozsah starých ekologických zátěží plynoucích z nedostatečného řešení této problematiky v ČR v minulosti je alarmující a jejich urychlené řešení vzhledem k dopadům na zdravotní stav obyvatelstva a životní prostředí je nezbytné. Dalším cílem oblasti intervence proto je sanace vážně kontaminovaných lokalit (průmyslové objekty, vojenské a zemědělské areály, brownfields s výskytem SEZ) ohrožujících složky životního prostředí a zdraví člověka v případech, kdy žadatel o podporu není původcem kontaminace nebo původce již neexistuje (stará ekologická zátěž). Doporučení pokračovat v sanaci kontaminovaných míst bylo mj. i jedním z výstupů Hodnocení politiky, stavu a vývoje životního prostředí ČR za posledních pět let, které v roce 2005 provedla Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD).

Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik

Průmyslové znečištění, havárie a chemické látky znamenají rizika pro zdraví a životní prostředí především kontaminací životního prostředí emisemi, jejich přítomností ve výrobcích uváděných na trh a jejich výskytem v pracovním prostředí.

Cílem prioritní osy je omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik rozvojem a inovacemi technologií přispívajících ke snižování průmyslového znečištění, rozvojem informačních systémů o znečišťování životního prostředí, prevencí sesuvů a skalních řícení, monitorováním geofaktorů a následků hornické činnosti a hodnocením neobnovitelných přírodních včetně podzemních vod.

K realizaci cílů je nutné podpořit vývoj BAT, motivovat podniky k aplikaci BAT, a environmentálnímu přístupu (např. zavádění systému environmentálního managementu), umožnit přístup k informacím o BAT. Rozvoj environmentálních technologií zároveň přispívá k plnění cílů Lisabonské strategie. V oblasti chemických látek je potřebné efektivně implementovat novou evropskou právní úpravu managementu chemických látek, vybudovat

potřebnou infrastrukturu pro monitoring rizik chemických látek a zabezpečit plošnou dostupnost informací o rizicích chemických látek pro zdraví a životní prostředí.

Zlepšování stavu přírody a krajiny

Z analýzy je zřejmé, že k hlavním problémům přírody a krajiny České republiky patří pokles biodiverzity na úrovni druhů, ekosystémů a genů a snížená ekologická stabilita krajiny.

Biodiverzita je v České republice ohrožena intenzifikací zemědělské a výroby, anebo naopak neobhospodařováním a opouštěním zemědělských ploch, nadměrnou či nevhodnou urbanizací, fragmentací krajiny dopravní infrastrukturou i samotným používáním dopravních prostředků. Mizí tzv. přechodové (ekotonové) plochy, které mají stabilizační funkci a vyznačují se velkou biologickou rozmanitostí (rybniční rákosiny, remízky, meze, vlhké nivní louky apod.), výrazně se snižuje průchodnost krajiny (především vlivem liniových staveb a scelováním zemědělských pozemků). Místní druhy rostlin a živočichů jsou negativně ovlivňovány invazními druhy, ať již vysazovanými úmyslně (např. některé druhy ryb) nebo pronikajícími samovolně. Pro zastavení poklesu biodiverzity je třeba chránit nejen samotné druhy volně žijících rostlin a živočichů, ale rovněž jejich stanoviště a genofond a plošný rozsah přírodních a přírodě blízkých ekosystémů.

Velkým problémem je stále vysoký počet ohrožených druhů živočichů a rostlin ve všech kategoriích. Místy lze zaznamenat určité zvyšování úrovně biodiverzity, naopak jinde je úroveň biologické rozmanitosti omezována jak přetrvávajícími vlivy (např. změny v hospodaření, včetně upuštění od hospodaření v marginálních oblastech, nedostatečné uplatnění environmentálně příznivých postupů), tak vlivy nově vznikajícími (prudký rozvoj suburbánních oblastí, dopravní infrastruktury, zvýšený tlak na intenzifikaci využívání dosud málo zatížených lokalit aj.). Tyto vlivy vedou ke změnám struktury a funkcí krajiny, ekosystémů v ní a následně k snižování biodiverzity i na nižších úrovních, tj. ohrožení druhů vázaných na tradiční způsoby hospodaření, na větší krajinné celky a nenarušená stanoviště, omezení genetické variability populací v důsledku fragmentace aj. U nejvíce ohrožených druhů rostlin a živočichů je nutné přikročit k aktivnímu managementu jejich populací, jehož součástí je především obnova vhodného prostředí (biotopů), odstraňování a náprava negativních a rušivých vlivů a případně i realizace speciálních repatriačních programů. Výskyt některých živočišných druhů v dnešní hustě osídlené a antropogenně pozměněné krajině vyvolává střety s hospodářskými aj. zájmy člověka, kterým je nejvhodnější předcházet realizací preventivních opatření a docílit tak dlouhodobě vyváženého soužití člověka a těchto „konfliktních“ druhů. Zajištění ekologické stability zdrojů genofondu (biodiverzity) a zajištění migrační dostupnosti v základní podobě představuje realizace územního systému ekologické stability.

Je třeba podpořit stabilitu těch prvků, které mají v krajině nezastupitelnou funkci. Jedná se především o ekologicky významné krajinné segmenty tvořící kostru ekologické stability doplněné o vymezené skladebné prvky ÚSES, včetně interakčních prvků, které je třeba realizovat formou projektů tak, aby ÚSES začal plnit svoji funkci. Rozptýlená zeleň má v krajině velký význam nejen pro člověka a jeho potřeby, ale i pro mnohé živočišné druhy, které jsou na její přítomnosti v krajině životně závislé. Kvůli značným zásahům do podoby krajinné struktury dochází často k nadměrné fragmentaci krajiny, což značnou měrou ovlivňuje a mění životní formy jednotlivých stanovišť. Je proto nutné zaměřit se především na realizaci prvků územních systémů ekologické stability a celkové zlepšení přírodních poměrů ať již ve volné krajině, v lesích, či ve zvláště chráněných územích a územích soustavy Natura 2000.

Dlouhodobým cílovým horizontem je dále trvalá náprava současného negativního stavu poškozených lesních půd a stávajících porostů, včetně zvýšení jejich přirozené odolnosti vůči změnám prostředí. Dalším sledovaným cílem je přispět k zvýšení hodnot požadovaných funkčních potenciálů lesních ekosystémů.

Snížení četnosti a závažnost záplav a ohrožení kvality povrchových a podzemních vod si vyžádá stabilizaci vodních poměrů krajiny, a to pomocí kombinovaného přístupu – k technickým vodohospodářským metodám přidružit ekohydrologické metody retence vody a nutrientů, kterými jsou zejména obnova krajinné zeleně, obnova retenčních prostor a přirozených rozlivů do znovuotevřených nivních prostor, obnova přirozené hydromorfologie vodních ekosystémů atd.

Podpora biodiverzity urbánních ekosystémů bude směřována zejména na podporu „páteřní“ sídelní veřejné zeleně, obnovu a ochranu zámeckých parků a zahrad a výsadbu zeleně na místech odstraněných starých zátěží. Cílem je podpora historických krajinných prvků, charakteristických znaků kulturního a historického vývoje území a estetických hodnot vizuální scény, a to s prioritou vyšší biologické rozmanitosti.

Oblasti podpory navržené v operačním programu Životní prostředí jsou tak zaměřeny na implementaci a péči o území Natura 2000, podporu biodiverzity, obnovu krajinných struktur, optimalizaci vodního režimu krajiny a podporu regenerace urbanizované krajiny.

Sesuvy a skalní řícení jsou přirozenými přírodními jevy, které se podílejí na vývoji a modelování krajiny. Jsou nezastupitelnou součástí exodynamických procesů, které nemůžeme zastavit ani zásadně ovlivnit. Jejich vznik nezávisí pouze na nestandardních klimatických výchylnách, ale je často predisponován geologickými, petrologickými, tektonickými a morfologickými charakteristikami daného území. Vyvrcholením procesu jsou pak především sesuvy a skalní řícení, jejichž častým následkem jsou často i rozsáhlé materiální škody, dochází ke značné nevratné devastaci kulturní krajiny a často jsou ohroženy i životy občanů.

Nápravná opatření pro sesuvy a skalní řícení, tj. stabilizace svahu či skalního masívu, dlouhodobý monitoring a geologický průzkum jsou většinou finančně značně náročné jak pro fyzické osoby, tak i pro rozpočty obcí a není proto v jejich silách tato nápravná opatření zcela financovat. Tyto subjekty by měly následně přijmout časově neomezenou odpovědnost za údržbu a péči vzniklých stabilizačních opatření.

Pro prevenci sesuvů a skalních řícení je nutné zajištění dostatečných podkladů o rizikových geofaktorech životního prostředí, tzn. že je třeba provést podrobnou monitorovací a dokumentační činnost, zpracovat mapové podklady a provést podpůrné inženýrsko-geologické a hydrogeologické práce. Odborné a technické kapacity pro uvedené činnosti jsou v České republice k dispozici.

Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu

Cílem prioritní osy je zabezpečení plošné dostupnosti kvalitního environmentálního vzdělávání a osvěty a environmentálního poradenství prostřednictvím zabezpečení kvalitní infrastruktury (materiálního a provozního zázemí) pro realizaci programů environmentálního vzdělávání a pro environmentální poradenství proporcionálně ve všech krajích, zvýšení objemu a kvality environmentálního vzdělávání a poskytovaného poradenství pro diverzifikované cílové skupiny (zejména pro podnikovou sféru a veřejnou správu – mimo specializované obory) a zvýšení plošné, a zároveň cílené informovanosti veřejnosti o problematice životního prostředí a udržitelného rozvoje.

Důležitým cílem je zvýšení povědomí o pozitivním přínosu ochrany životního prostředí pro růst a kvalitu života společnosti i pro hospodářský rozvoj (např. prostřednictvím popularizace inovací v ochraně životního prostředí). Vedle znalostí jednotlivých problémů je nutné zároveň posílit chápání interdisciplinárních souvislostí a zejména vztahu ekonomiky a životního prostředí.

Hlavními cílovými skupinami environmentálního vzdělávání jsou v ČR širší veřejnost, předškolní, základní, střední a vysoké školy, odborná veřejnost, neziskový sektor, veřejná správa, podniková sféra. Proenvironmentálně orientovaná podniková sféra má v rozvíjejících se systémech environmentální certifikace (v ČR, v EU) komparativní výhody, což posiluje její mezinárodní konkurenceschopnost. Velký vliv na stav životního prostředí má rozhodování municipalit. Předpokladem efektivního managementu v oblasti životního prostředí na lokální a regionální úrovni je systematické zvýšení environmentální gramotnosti veřejné správy mimo specializované odbory.

Oblast podpory rozvoj infrastruktury pro realizaci environmentálních vzdělávacích programů, poskytování environmentálního poradenství a environmentálních informací je zaměřena na investiční podporu vzdělávacích, poradenských a informačních center v návaznosti na krajské systémy environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a na investiční podporu národních sítí informačních a vzdělávacích center (správy CHKO a NP, centra šetrné turistiky, koordinační centra geoparků, centra zoo a botanických zahrad, hvězdáren a planetárií, centra environmentálního managementu a čistší produkce apod.) za účelem poskytování vzdělávání a informací o životním prostředí a udržitelném rozvoji v místních pobočkách daných institucí.

2.2 Ekonomické zdůvodnění strategie

Finanční prostředky v rámci OP ŽP budou alokovány do investic v oblasti vodního hospodářství (čističky odpadních vod, kanalizace, zásobování vodou, protipovodňová opatření), do opatření pro zvýšení kvality ovzduší, do aktivit podporujících využití obnovitelných zdrojů energie, do komplexního snížení energetické náročnosti výkonnosti ekonomiky a jejich jednotlivých odvětví včetně stavebnictví, tj. úspor energií v budovách, do nakládání s odpady a obaly a odstraňování starých zátěží, do omezování průmyslového znečištění do opatření ke zlepšení kvality přírody a krajiny (Natura 2000, biodiverzita) a rovněž do environmentálního vzdělávání a osvěty.

Výše uvedené prioritní osy vycházejí z identifikovaných problémů v rámci SWOT analýzy a důsledně respektují Strategické obecné zásady Společenství pro období 2007-2013. Revidovaná Lisabonská strategie bude klást i nadále důraz na oblast udržitelného rozvoje, tj. na environmentální pilíř, s cílem povzbuzovat udržitelné využívání zdrojů a podporovat vzájemné působení mezi ochranou životního prostředí a růstem. Z analýzy současného stavu vyplynuly následující hlavní problémy a rizika v oblasti životního prostředí:

- překračování imisních limitů u některých látek;
- vysoké měrné hodnoty emisí oxidů síry, dusíku, oxidu uhličitého, uhelnatého a prachu zejména v důsledku vysoké energetické náročnosti ekonomiky a růstu především nákladní automobilové dopravy;
- zemědělského sektoru a aglomerací, nedostatečná úroveň čištění vod a nakládání s kaly zejména v menších obcích na lokální úrovni;
- vysoký podíl půdy ohrožené vodní erozí, nízká retenční schopnost krajiny a nevhodná regulace vodních toků;
- nízká úroveň systému sběru a recyklace odpadů;
- vysoký počet ohrožených živočišných a rostlinných druhů a nebezpečí dalšího poklesu biodiverzity, neuspokojivý zdravotní stav lesů;

- regionálně rozdílná kvalita životního prostředí;
- nesplnění podílu OZE.

Výše definované oblasti rozvoje v sektoru životního prostředí si v následujícím programovacím období vyžádají značné investice. Základním cílem především bude splnit závazky České republiky vyplývající z přístupové smlouvy a další požadavky definované v legislativě EU upravující oblast ochrany životního prostředí a závazky vůči dalším přijatým dokumentům. V důsledku vstoupení v platnost Kjótského protokolu k Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu 16. února 2005 se Česká republika zavázala k prvnímu kontrolnímu období (2008-2012) snížit emise skleníkových plynů o 8 % v porovnání se stavem v r. 1990. Zásadní nutností je tedy zajištění úspor energie v budovách, kdy tento sektor představuje jeden z největších potenciálů úspor energie, dosažitelných za přijatelných nákladů s maximálním dosažitelným efektem.

Jako investičně nejnáročnější je vodní hospodářství a protipovodňová ochrana, kde by měly být financovány investičně náročné operace jako je výstavba a modernizace ČOV a kanalizace a budování vodohospodářských staveb plnících protipovodňové funkce.

Druhou oblastí je pak oblast ochrany ovzduší a využití obnovitelných zdrojů energie, kde si relativně významné investice vyžádají podpora opatření na snižování emisí škodlivých látek, podpora využívání alternativních a obnovitelných zdrojů, podpora snižování energetické náročnosti v sektoru průmyslu, dopravy i domácností a podpora snižování spotřeby paliv a hlukosti v dopravě i ve výrobě.

Střední investiční náročností lze charakterizovat oblast odstraňování starých zátěží a nakládání s odpady a obaly. Zde bude nutné financovat zejména asanace a revitalizace území postižených průmyslovou činností, regenerace kontaminovaných půd a budování integrovaných systémů pro sběr a využití obalů a odpadů.

Relativně nižší náklady byly identifikovány u dvou oblastí. Oblast obnovy přírody a krajiny, kam bude zařazena především implementace Natura 2000, podpora biodiverzity a obnova environmentálních funkcí území a oblast prevence environmentálních rizik a omezování průmyslového znečištění.

Objemově velmi marginální avšak důležitou oblastí bude prioritní osa týkající se podpory environmentálního vzdělávání a osvěty.

2.3 Dopady OP Životní prostředí

Budou-li realizovány intervence operačního programu, lze v identifikovaných oblastech v období do roku 2013 předpokládat pozvolný růst kvality životního prostředí s možnými meziročními výkyvy. Pozitivní vývoj kvality životního prostředí lze očekávat zejména v následujících oblastech:

- celkové snižování imisní zátěže ovzduší vlivem realizovaných aktivních opatření a přirozeného vývoje (obměna technologií, zlepšování kvality vozového parku),
- pokles atmosférické depozice,
- zvyšování kvality povrchových a podzemních vod v důsledku realizovaných opatření (výstavba čistíren odpadních vod, obměna technologií, zlepšení postupů v zemědělství),
- odpadové hospodářství včetně nakládání s obalovým odpadem,
- rekultivace prostorů po těžbě surovin,
- zastavení poklesu biodiverzity,

- zvýšení retenční schopnosti krajiny,
- snížení půdní eroze,
- zvýšení ekologické stability krajiny.

Kvalita životního prostředí ovlivní budoucí hospodářský růst, rozvoj dalších odvětví (zemědělství, doprava), vývoj osídlení a zdraví obyvatel. Zcela zjevný je vliv životního prostředí na zdraví obyvatel, kdy zhoršená kvalita životního prostředí může vést ke zhoršení zdravotního stavu obyvatelstva a tím k vyšší nemocnosti, zvýšení nákladů na zdravotní péči, snížení efektivity pracovní síly s přímým dopadem na ekonomický potenciál podnikatelských subjektů.

Realizace environmentálních opatření podněcuje podnikatelskou sféru k uplatňování nových technologií a tím vytváří předpoklady pro inovace, rozvoj nových technologií a trhů, zvyšování konkurenceschopnosti založené na principu efektivnějšího využívání zdrojů, a nové investiční příležitosti.

V současné době rychle se rozvíjející hospodářské odvětví eko-průmyslu přináší významné inovační efekty v průmyslu a vytváří nová pracovní místa. Následně tak ovlivňuje kvalitu života obyvatel a napomáhá naplnění strategických cílů České republiky i Evropské unie v oblasti růstu a zaměstnanosti.

2.4 Vazba OP Životní prostředí na další operační programy

Operační program Životní prostředí má dále vazbu na následující operační programy:

- OP Podnikání a inovace,
- OP Doprava,
- Integrovaný operační program,
- OP Technická asistence,
- regionální operační programy.

Konkrétní vztahy a vazby na uvedené operační programy jsou uvedeny u relevantních oblastí podpory.

Implementace problematiky environmentálního vzdělávání do vzdělávací soustavy je řešena v rámci OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost v následujících intervencích:

- Podpora projektů regionálních a nadregionálních sítí a systémů environmentálního vzdělávání, poradenství a osvěty, založených na vzájemné spolupráci soukromé, veřejnosprávní a neziskové sféry,
- Implementace výchovy a vzdělávání pro udržitelný rozvoj v počátečním vzdělávání.

Cílem navrhovaného grantového schématu MŽP v OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost je finanční, institucionální a funkční stabilizace systémů a sítí EVVO jako klíčového pilíře rozvoje environmentálního vzdělávání a vzdělávání k udržitelnému rozvoji mimo systém počátečního vzdělávání (orientace na neformální a formální oblast vzdělávání). Pokrytí „bílých míst“ v oblasti EVVO a poradenství v rámci ČR a jejích jednotlivých regionů na úrovni NUTS II a krajů. Začlenění těchto sítí a struktur v rámci systému dalšího vzdělávání a celoživotního učení.

Projekty ve venkovských oblastech s důrazem na údržbu krajiny v zemědělském a lesním hospodářství, ochrana vod a vodních zdrojů, některé projekty související s ochranou

přírodních zdrojů, ochranou životního prostředí a kompenzace v souvislosti s implementací soustavy Natura 2000 budou financovány z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova v rámci Politiky rozvoje venkova, jehož řídicím orgánem je Ministerstvo zemědělství.

2.5 Absorpční kapacita

Usnesením vlády ČR č. 1500 ze dne 16. listopadu 2005 ke Strategii hospodářského růstu České republiky byly identifikovány finanční náklady na investice do životního prostředí v období 2007-2013 v celkové výši 413,47 mld. Kč. Sektor životní prostředí již od počátku čerpání finanční podpory z fondů EU prokázal dobrou projektovou připravenost a absorpční schopnost. Stále zaznamenává značný převis projektů nad možnými zdroji financování. V současnosti jsou k realizaci připraveny projekty v objemu 20 mld. Kč (viz Usnesení vlády ČR č. 1571 ze dne 7. 12. 2005), kterým však chybí potřebné finanční krytí.

2.6 Ex ante hodnocení

Hodnocením ex ante byla pověřena společnost Ernst & Young Audit & Advisory, s.r.o.

Cílem předběžného hodnocení (též hodnocení ex ante) bylo poskytnout zpracovateli a pořizovateli OP Životní prostředí připomínky a doporučit úpravy zpracovávané analýzy, strategie a navrhovaných priorit. Hlavním cílem tohoto projektu bylo předložit doporučení pro finální dopracování Operačního programu Životní prostředí a další koncepční doporučení. V rámci ex ante hodnocení projektu byly hodnoceny jednotlivé aktuální návrhy Operačního programu Životní prostředí z hlediska věcného a formálního (tj. úplnosti, správnosti, logické návaznosti).

Hodnocení bylo zaměřeno především na zodpovězení šesti hlavních otázek:

1. Představuje OP ŽP vhodnou strategii pro reakci na výzvy, se kterými je sektor konfrontován?
2. Je strategie dobře definována, s jasnými cíli a prioritami a může být těchto reálně dosaženo s finančními prostředky alokovanými na jednotlivé priority?
3. Je strategie v souladu s národními, regionálními i nadnárodními politikami? Jak strategie přispěje k naplnění Lisabonských cílů?
4. Byly identifikovány vhodné indikátory a budou tyto indikátory a jejich cílové hodnoty vhodnou základnou pro budoucí monitoring a evaluaci výsledků?
5. Jaký bude kvantifikovaný dopad strategie?
6. Je implementační systém nastaven vhodně, tak aby bylo dosaženo cílů programu?

Hodnocení ex ante bylo předloženo ke dni 15. 9. 2006. Závěrečná zpráva ex ante hodnotitelů se vztahovala k verzi dokumentu z 20. 6. 2006. Ve svém závěrečném hodnocení doporučil ex ante hodnotitel MŽP:

- zajistit prioritní dopracování částí, jež mají významné mezery ve zpracování, zejména soustavy programových indikátorů, doplnění indikativního finančního plánu realizace tzv. velkých projektů;
- zajistit zpracování doporučení ex ante hodnotitele dle kapitoly 3;

- s ohledem na ne zcela optimální přístup ke zpracování OP ŽP („bottom-up“) je účelné ustavit tým, jež zajistí jednotnou revizi celého OP ŽP z hlediska jeho věcné provázanosti a jednotnosti formálního znění (terminologie a konzistence celého textu);
- vzhledem k posunu v přípravě na nové programovací období rovněž doporučujeme v návaznosti na OP ŽP zpracovávat další úrovně řídicí dokumentace (Implementační dokument, Operační manuál) a nastavovat vhodnou implementační strukturu.

Zpracovatel dokumentu Operačního programu Životní prostředí většinu doporučení ex ante hodnotitele zapracoval, čímž dokument doznal pozitivních změn. Doporučení k redukci počtu prioritních os akceptováno nebylo, neboť zachování celkového počtu 8 prioritních os optimálně reflektuje strategii Operačního programu Životní prostředí a komplexnost řešeného problému. Naopak bylo nutné rozdělení prioritní os Technická asistence podle zdrojů financování (FS a ERDF) a v současné verzi je tedy 9 prioritních os.

Úplné texty hodnocení ex ante jsou uloženy v archívu Řídicího orgánu OP Životní prostředí.

2.7 SEA hodnocení

Posouzení vlivů OP ŽP na životní prostředí probíhá v souladu se zákonem č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění zákona č. 93/2004 Sb., dle přílohy č. 9 zákona.

Pro zhodnocení možných významných vlivů na životní prostředí bylo využito posouzení možného ovlivnění jednotlivých významných složek životního prostředí a na úrovni významných relevantních environmentálních cílů byla vybrána základní sada těchto cílů, vycházející z analyzovaných environmentálních strategií a metodických doporučení Evropské komise pro hodnocení vlivů operací strukturálních fondů na životní prostředí.

Předložený OP ŽP je také posuzován podle ustanovení § 45h a § 45i zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů a to z hlediska vlivů na evropsky významné lokality a ptačí oblasti a stav jejich ochrany. SEA tým složený z pracovníků ČZÚ a SZÚ hodnotí předložený OP pozitivně. V rámci procesu hodnocení SEA proběhla dvě veřejná projednání návrhu OP ŽP a jeho SEA posouzení (dne 10.8.2006 v Praze a dne 11.8.2006 v Olomouci). Dne 15.9.2006 vydalo Ministerstvo životního prostředí k návrhu koncepce „Operační program Životní prostředí pro období 2007-2013“ souhlasné stanovisko podle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění zákona č. 93/2004 Sb., které bylo doplněno upřesněním stanoviska ze dne 9. 10. 2006.

Úplné znění SEA posouzení OP ŽP, včetně stanoviska MŽP, je zveřejněno v Informačním systému SEA na webových stránkách MŽP (www.env.cz).

2.8 Uplatnění principu partnerství

Během procesu přípravy OP ŽP a návrhu implementační struktury byl široce uplatňován princip partnerství. Pracovní dokumenty pro tvorbu Operačního programu Životní prostředí byly průběžně zveřejňovány na webových stránkách MŽP a webových stránkách Institutu ekonomické a ekologické politiky VŠE a na stránkách zpracovatelů SEA s výzvou k zasílání podnětů a připomínek ke zveřejněným dokumentům.

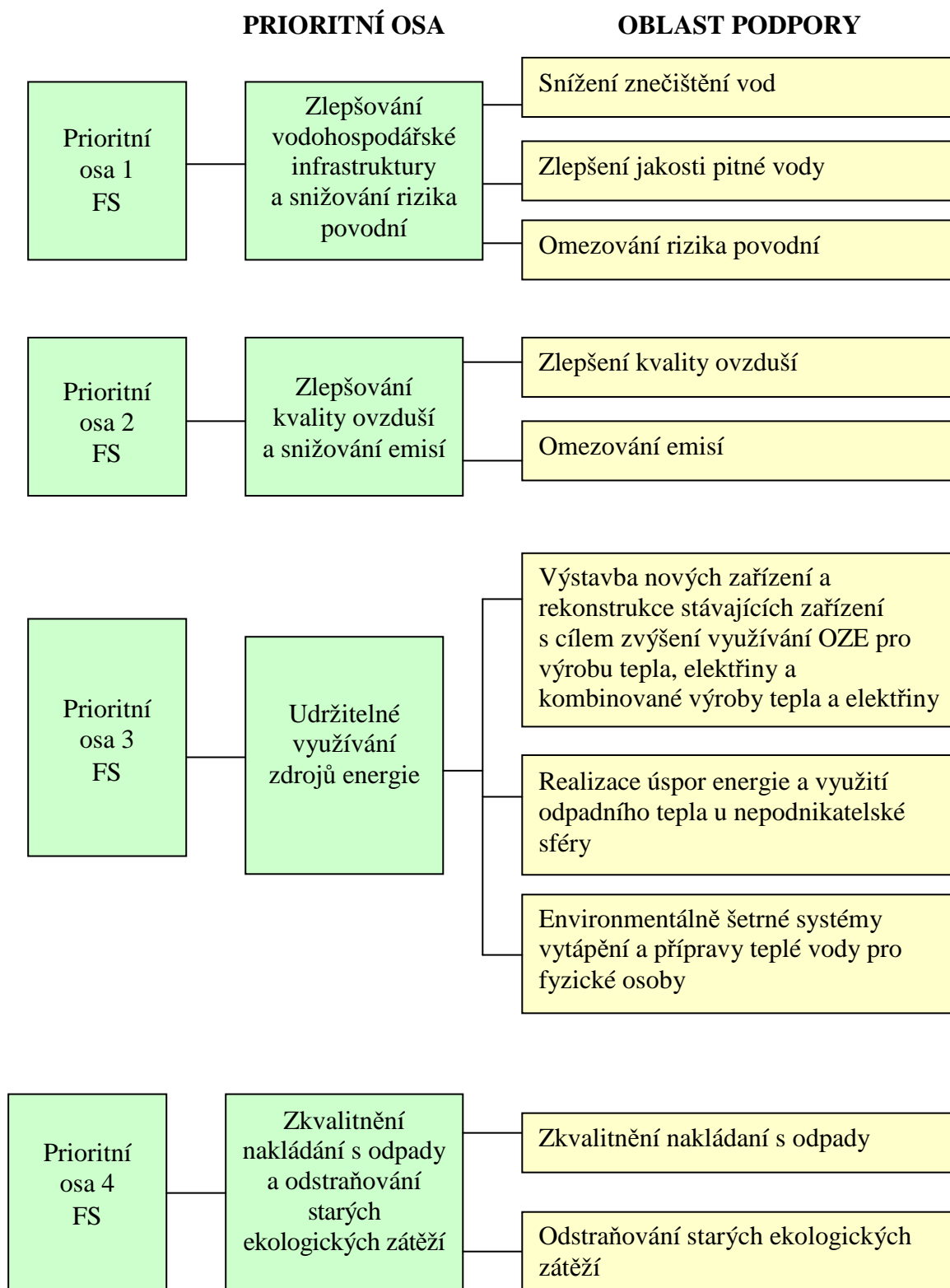
Dokument byl projednáván se zástupci resortů, vládních a nevládních institucí a organizací. Během února 2006 byla ustavena pracovní skupina pro Operační program Životní prostředí

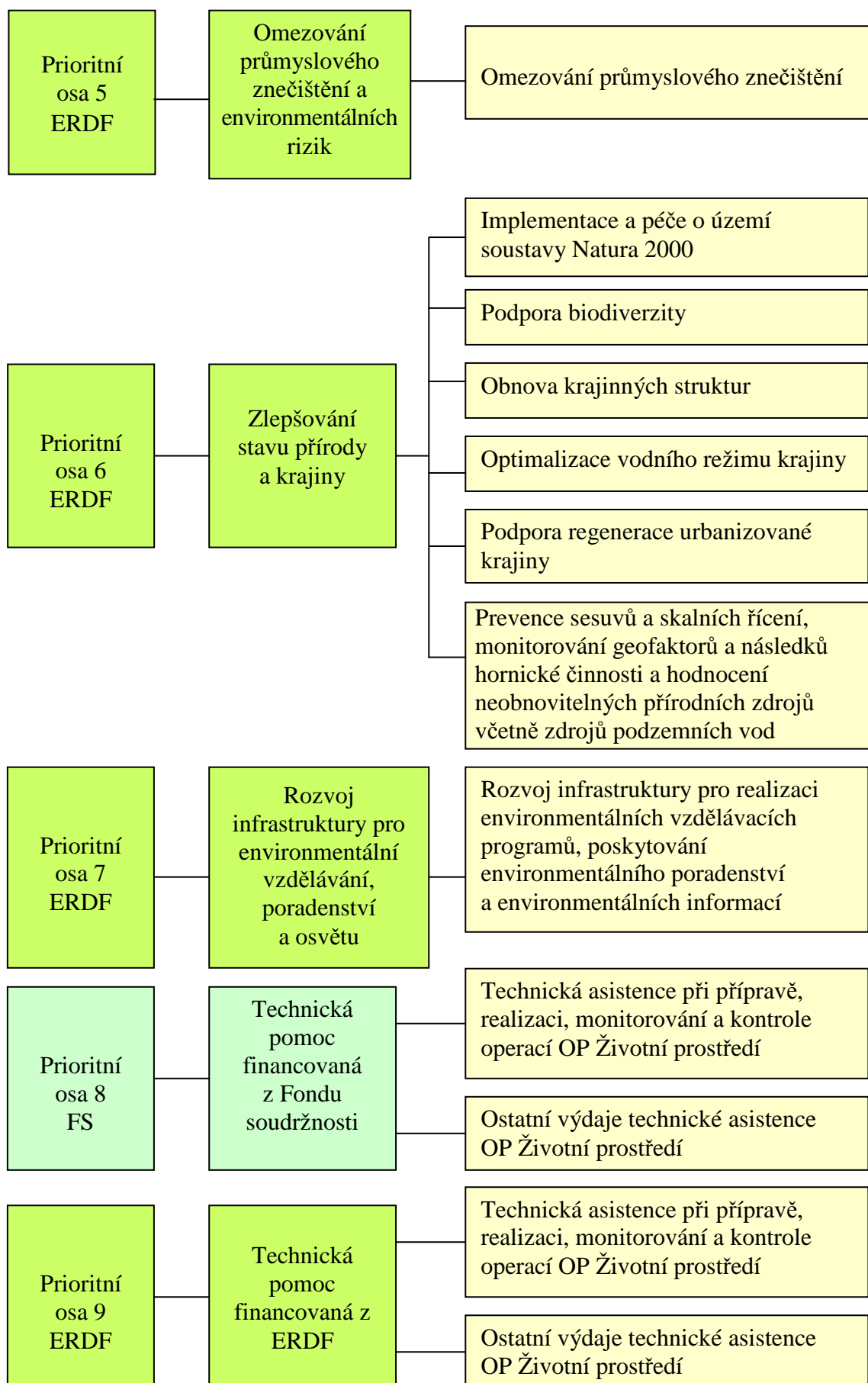
(OP ŽP), jejímiž členy byli na návrh příslušných institucí jmenováni zástupci ministerstev, krajů, Asociace krajů, Svazu měst a obcí, Českomoravské konfederace odborových svazů, Českého a moravského svazu výrobních družstev, Zeleného kruhu, Hnutí Duha, Generálního ředitelství Záchraného hasičského sboru ČR, České zemědělské univerzity, Akademie věd ČR a Vysoké školy ekonomické v Praze.

Členům PS OP ŽP byly zasílány pracovní materiály v průběhu tvorby k vyjádření. Členové PS OP ŽP byli zváni na pracovní zasedání ke tvorbě OP ŽP, která se konala jednou měsíčně až do vytvoření pracovního návrhu OP ŽP 09-05-2006, který byl po projednání poradou vedení MŽP schválen ministrem životního prostředí do meziresortního připomínkového řízení, které se konalo ve dnech 12. až 25. května 2006. Připomínky ke všem OP byly veřejně projednávány na zasedání PS Horizontální pro programování ve dnech 31. května až 2. června 2006. Následně bylo v dokumentu provedeno několik úprav vyplývajících se závěrečné zprávy ex ante hodnocení, změny týkající se finanční alokace, úpravy odstraňující překryvy s ostatními operačními programy apod. Nově vzniklý pracovní návrh OP ŽP 09-10-2006 byl ve dnech 10. až 23. října 2006 zaslán do 2. meziresortního připomínkového řízení. Po zapracování relevantních připomínek byl dokument předložen vládě ČR ke schválení.

KAPITOLA 3. Prioritní osy Operačního programu Životní prostředí

Základní strukturu prioritních os v rámci OP Životní prostředí uvádí následující schéma.

Rozdělení finanční alokace pro prioritní osy OP ŽP (v EUR)

Tab. 17 Rozdělení finanční alokace pro prioritní osy OP ŽP

Číslo prioritní osy	Název prioritní osy	Fond / míra spolufinan. vztahována k	Podíl na celkové alokaci	Příspěvek Společenství
1	Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní	FS/veřejné	40,74%	2 003 306 105
2	Zlepšení kvality ovzduší a snižování emisí	FS/veřejné	12,89%	634 146 020
3	Udržitelné využívání zdrojů energie	FS/veřejné	13,68%	672 971 287
4	Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží	FS/veřejné	15,79%	776 505 331
5	Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik	ERDF/veřejné	1,23%	60 605 709
6	Zlepšování stavu přírody a krajiny	ERDF/veřejné	11,90%	584 670 221
7	Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu	ERDF/veřejné	0,86%	42 452 678
8	Technická asistence FS	FS/veřejné	2,61%	128 456 143
9	Technická asistence ERDF	ERDF/veřejné	0,30%	14 753 604
Celkem			100,00%	4 917 867 098
Celkem FS			85,72%	4 215 384 886
Celkem ERDF			14,28%	702 482 212

Zdroj: MŽP

Na základě pokynu předsedy Řídícího a koordinačního výboru a ministra pro místní rozvoj Mgr. Petra Gandaloviče, dopis č.j. 36808/2006-21 ze dne 9. října 2006, bylo aktualizováno usnesení vlády č. 494 ze dne 10. května 2006, k evropským zdrojům v letech 2007-2013 tak, že podíl původně alokovaný pro OP ŽP (20%, 5 176,5 mil. EUR) byl snížen na 19% (4 917,867 mil. EUR).

PRIORITNÍ OSA 1 – ZLEPŠOVÁNÍ VODOHOSPODÁŘSKÉ INFRASTRUKTURY A SNIŽOVÁNÍ RIZIKA POVODNÍ

Výchozí stav

Přes řádové zlepšení hlavních ukazatelů jakosti povrchových vod za uplynulé desetiletí zůstává délka toků velmi silně znečištěných stále ještě významná. Hlavními zdroji znečištění organickými látkami a nutrienty (dusík a fosfor a jejich sloučeniny) jsou komunální odpadní vody a zemědělství, hlavními zdroji znečištění nebezpečnými látkami jsou průmysl a staré zátěže. Podzemní vody jsou převážně znečišťovány průsaky dusičnanů z difúzních zdrojů, zejména ze zemědělství. Přetrvávajícím problémem je vysoký obsah nutrientů ve vodách, který vede k eutrofizaci vodních toků a nádrží. Stav vod je proto nutno sledovat a vyhodnocovat v pravidelných intervalech a přijímat opatření k dosažení žádoucího stavu jakosti vod a snížení množství znečištění ve vodách v komplexním hodnocení ukazatelů. Sledování a hodnocení je prováděno ve vodních útvech (*water bodies*). Tam, kde neexistuje monitorovací síť, je nutné ji vybudovat. Systém sledování je nutné vybavit moderními technologiemi pro analýzy a jejich hodnocení.

Zásobování obyvatelstva pitnou vodou splňující jakostní ukazatele je prioritním úkolem. Aby tato potřeba byla v odpovídajícím rozsahu naplněna, je nutno provést rozšíření vodovodních sítí a u řady stávajících sítí provést jejich rekonstrukci stejně tak je nezbytné provést rekonstrukce řady úpraven vod.

Zkušenosti z opakujících se katastrofálních povodní v červenci 1997 a 2002 vyvolaly zvýšenou společenskou objednávku systémových opatření pro ochranu a prevenci před rozsáhlými povodněmi a po co nejkvalitnějším systému předpovědní a výstražné služby. V roce 2000 vláda České republiky schválila Strategii ochrany před povodněmi pro území České republiky, která se stala základním politickým dokumentem v oblasti ochrany před povodněmi. V roce 2005 byl přijat Akční program EU pro zvládání povodňových rizik, který prostřednictvím souboru tří rozdílných opatření rozvíjí společné práce v oblasti prevence před povodněmi. Jedná se o informování veřejnosti a výzkum (usnadnění výměny zkušeností a informací a těsnější spojení mezi výzkumem a politikou), o možnosti financování z prostředků EU (cílený přístup k nástrojům financování a jejich co nejlepší využití) a o legislativní návrhy (Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o vyhodnocování povodní a protipovodňových opatřeních). Legislativní návrh by měl být dokončen v roce 2006 a ČR bude muset implementovat jednotlivá opatření s předpokládaným kontrolním termínem v roce 2015. Z těchto důvodů se ochrana před povodněmi stala součástí procesu plánování v oblasti vod.

Globální a specifické cíle prioritní osy

Globálním cílem pro období 2007-2013 je zlepšení stavu povrchových a podzemních vod, zlepšení kvality dodávek jakostní pitné vody pro obyvatelstvo a snižování rizika povodní.

Specifické cíle prioritní osy jsou následující:

1. Povrchové a podzemní vody

Specifickým cílem je významné snížení množství vypouštěného znečištění do toků.

Cíl bude realizován snížením vypouštěného znečištění výstavbou, modernizací a intenzifikací čistíren odpadních vod, související výstavbou kanalizací a omezováním vlivu difúzních zdrojů znečištění na úroveň jakosti vod, umožňující bezproblémové využití pro lidskou spotřebu a pro život biologických společenstev. Pro volbu efektivních návrhů opatření a kontrolu jejich účinnosti budou vybudovány a/nebo modernizovány monitorovací systémy množství a jakosti vod včetně podpory zajištění metod chemických a biologických analýz a systémů hodnocení.

2. Pitná voda

Specifickým cílem je zabezpečení dodávky pitné vody v odpovídající jakosti a množství

Cíl bude realizován rozšířením a rekonstrukcí úpraven vod a rozvodných sítí.

3. Omezování rizika povodní

Specifickým cílem je snižování rizika povodní.

Cíl bude realizován zpracováním map rizika povodní, zkvalitněním hlásného předpovědního a výstražného systému a vypracováním a realizací plánu zvládání rizik povodní a realizace protipovodňových opatření v krajině přírodě blízkým způsobem.

Strategie pro dosažení cílů

1. Povrchové a podzemní vody

Strategie je dána naplňováním postupových termínů naší legislativy a implementované komunitární legislativy EU, která přikládá jakosti vod mimořádnou důležitost. Cílem je splnit přechodné období vyjednané pro složku VODA ve Smlouvě o přistoupení k Evropské unii, což znamená:

- do 31. 12. 2010 je třeba dosáhnout v ochraně vod souladu se směrnicí 91/271/EHS při odkanalizování a čištění odpadních vod,
- do roku 2009 je nutno dosáhnout pro rybné vody, kterých je vymezeno cca 37 % z celkové délky vodních toků, souladu jejich jakosti se směrnicí č. 78/659/EHS,
- do roku 2015 je nutno splnit požadavky směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES ustavující rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky (dále jen „Rámcová vodní směrnice“) na dosažení dobrého stavu povrchových a podzemních vod,
- do roku 2009 je nutno splnit požadavky směrnic EU upravujících vypouštění zvláště nebezpečných látek,
- do roku 2012 je nutno splnit požadavky směrnic upravujících jakost vod pro koupání a jakost surové vody pro úpravu na vodu pitnou a komplex směrnic o zvláště nebezpečných látkách.

Sledování, zjišťování a hodnocení stavu vod u tohoto cíle vyžaduje v souladu s Rámcovou směrnicí zavedení systému systematického monitorování chemického a ekologického stavu povrchových vod a chemického a kvantitativního stavu podzemních vod. Jakost vod je hodnocena komplexně podle množství a ukazatelů jakosti vod ve složkách

hydromorfologické, fyzikálně chemické a biologické. Uvedené směrnice ES o vodách byly implementovány do zákona o vodách č. 254/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a v navazující legislativě.

2. Pitná voda

Strategie zlepšení jakosti pitné vody je dána splněním požadavků na její jakost, která je upravena požadavky směrnice Rady 98/83/ES o jakosti vody určené pro lidskou spotřebu a vyhláškou Ministerstva zdravotnictví č. 252/2004 Sb., kterou se stanoví hygienické požadavky na pitnou a teplou vodu a četnost a rozsah kontroly pitné vody, ve znění pozdějších předpisů. Tyto požadavky je nutno zajišťovat průběžně tak, aby bylo zabezpečeno bezproblémové zásobování obyvatel pitnou vodou vyhovující legislativním požadavkům na její jakost. Současně je také třeba realizovat plány opatření na zlepšování jakosti surové vody pro úpravu na pitnou vodu ve vazbě na směrnici Rady 75/440/EHS o požadované jakosti povrchové vody určené pro odběr pitné vody. Prioritním cílem státu je pak i rozšíření počtu obyvatel zásobovaných pitnou vodou odpovídající jakosti.

3. Omezování rizika povodní

Ochrana před povodněmi se zaměřuje zejména na povodňovou prevenci, to jest na předcházení povodní a zamezení následků povodní při minimalizaci ohrožení životů obyvatelstva a škod na majetku. Jedná se o průřezovou problematiku, která vyžaduje navázání úzké meziresortní spolupráce a vysokou míru institucionální koordinace na všech úrovních veřejné správy.

Zlepšení ochrany před povodněmi bude realizováno:

- zlepšením informačních nástrojů a funkce hlásné a předpovědní povodňové služby a zlepšením informovanosti obyvatelstva o povodňovém nebezpečí na všech úrovních státní správy a samosprávy,
- zlepšováním informačních nástrojů o možných následcích povodní mapováním povodňových rizik,
- realizací opatření na vodních tocích a v krajině pro snížení odtoku vody z povodí a eliminaci povodňových průtoků prováděnými způsobem blízkým přírodě (např. poldry tj. suché nádrže nad 50 000m³) s významným protipovodňovým efektem.

S realizací protipovodňových opatření v ploše povodí úzce souvisí problematika výkupů povodní ohrožených pozemků a poskytnutí náhradních pozemků, schopnost orgánů veřejné správy, technických expertů aj. vést dialog s obyvatelstvem pro účely dosažení konsensuálních kompromisních řešení s cílem zajistit vyšší retenci vody v krajině s využitím přirozených rozlivů a úprav toků a zamezení výstavby v územích potenciálně ohrožených povodněmi.

Předpokládané výsledky a dopady

Splněním cílů budou realizovány závazky vyplývající z implementovaných směrnic EU, z Přístupových dohod a Common Position CONF CZ 8202 a požadavky na zlepšení jakosti vod daných legislativou. Dále bude zvýšen:

- počet obyvatel napojených na vyhovující ČOV,
- počet obyvatel zásobených z veřejného vodovodu,
- počet obyvatel informovaných včas o povodňovém nebezpečí,
- počet sledovaných zdrojů znečištění,
- počet monitorovaných míst pro získávání dat pro předpovědní a hlásnou povodňovou službu.

Dojde ke snížení:

- množství vypouštěných znečišťujících látek do povrchových vod a podzemních vod,
- eutrofizace povrchových vod,
- počtu obyvatel zásobených nekvalitní pitnou vodou,
- počtu obyvatel bezprostředně ohrožených rizikem povodní,
- zkvalitnění systému pro technické zajištění sledování stavu vod,
- zkvalitnění operativního řízení povodní.

Kategorizace oblastí podpory

45 Správa a distribuce pitné vody

46 Nakládání s odpadními vodami

Oblasti podpory

V rámci prioritní osy 1 – ZLEPŠOVÁNÍ VODOHOSPODÁŘSKÉ INFRASTRUKTURY A SNIŽOVÁNÍ RIZIKA POVODNÍ budou realizovány následující oblasti podpory:

Oblast podpory 1.1 – Snížení znečištění vod

Oblast podpory 1.2 – Zlepšení jakosti pitné vody

Oblast podpory 1.3 – Omezování rizika povodní

1.1 Oblast podpory – Snížení znečištění vod

Zaměření a zdůvodnění

Je nutno splnit cíle relevantních směrnic EU, závazky z Přístupových dohod a významně zlepšit stav jakosti našich vod.

Operační cíle podpory

- zvýšení počtu ekvivalentních obyvatel napojených na kanalizaci a vyhovující čistírnu odpadních vod,
- zlepšení čistoty vodních toků,
- zlepšení úrovně kalového hospodářství,
- omezení obsahu zvláště nebezpečných látek ve vodách,
- snížení eutrofizace povrchových vod,
- zajištění komplexního monitoringu vod.

Podporované aktivity

1. výstavba, rekonstrukce a intenzifikace ČOV v aglomeracích nad 2 000 EO včetně zavedení odstraňování celkového dusíku a fosforu (v aglomeracích od 2 000 do 10 000 EO včetně odstranění celkového dusíku a/nebo fosforu tam, kde to podmínky jakosti vody v toku vyžadují) a kalového hospodářství na úroveň ukazatelů ve vypouštěných odpadních vodách požadovanou vodoprávním orgánem,
2. výstavba, rekonstrukce a intenzifikace ČOV nebo ekvivalentního přiměřeného čištění v aglomeracích pod 2000 EO, které se nacházejí v územích vyžadujících zvláštní ochranu (NP, CHKO, lokality soustavy Natura 2000, ochranná pásma NP) a v povodí vodního díla Nové Mlýny* na úroveň ukazatelů ve vypouštěných odpadních vodách požadovanou vodoprávním orgánem,
3. výstavba, rekonstrukce a dostavba stokových systémů v aglomeracích nad 2000 EO,

4. dostavba a rekonstrukce stokových systémů v aglomeracích pod 2000 EO v územích vyžadujících zvláštní ochranu (NP a CHKO včetně ochranných pásem, lokality soustavy Natura 2000) a v povodí vodního díla Nové Mlýny*,
5. technická opatření u bodových zdrojů znečištění u průmyslových znečišťovatelů ke snížení obsahu zvláště nebezpečných látek ve vodách,
6. budování a podpora systémů komplexního sledování, zjišťování a hodnocení stavu jakosti a množství povrchových a podzemních vod včetně vybavení provozovatelů monitorovacích systémů v investiční části a v neinvestiční části vybrané pilotní projekty eventuálně hradit z dostupných prostředků technické pomoci,
7. technická a biologická opatření na snížení eutrofizace povrchových vod.

*) Povodí vodního díla (dále jen „VD“) Nové Mlýny – rozumí se obce ležící v části povodí Dyje nad VD Nové Mlýny v povodí Svratky, v povodí Jihlavy, v povodí Oslavy, v povodí Jevišovky a obce ležící přímo u VD Nové Mlýny.

Podmínkou realizace v národních parcích, CHKO, lokalitách soustavy Natura 2000 a ochranných pásmech národních parků a CHKO je odborný posudek Agentury ochrany přírody a krajiny ČR nebo správy národního parku.

Konkrétní žádosti v oblastech podpor budou limitovány spodní hranicí uznatelných nákladů v mil. Kč pro jednotlivé druhy opatření tak, aby k podmínkám vyřízení žádosti byla její administrativa ve vztahu k uvolnění prostředků z Fondu soudržnosti ještě únosná.

Žádosti přijaté v rámci Operačního programu Infrastruktura a FS a zařazené do tzv. zásobníků projektů budou přijatelné k financování v rámci OP ŽP bez ohledu na zúžení podporovatelných opatření.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem je Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem je Státní fond životního prostředí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Vazba na Program rozvoje venkova a Program ISPROFIN 229 310 Výstavba a obnova infrastruktury vodovodů a kanalizací.

Vazby na programy MZe – doporučeno hradit z programů MZe pro aglomerace nad 2000 EO kofinancování projektů hrazených z tohoto operačního programu.

1.2 Oblast podpory – Zlepšení jakosti pitné vody

Zaměření a zdůvodnění

Je nezbytné zajistit dodávky pitné vody v odpovídající jakosti a množství v lokalitách, kde je pitné vody nedostatek nebo pitná voda je dodávána v některých ukazatelích v neodpovídající jakosti. K tomu je nutno zajistit rekonstrukci a eventuálně i vybudování úpraven vody a/nebo vrtů a studen, dále přivaděčů a rozvodných sítí tam, kde je to nezbytné. Naléhavost opatření

a časový limit realizace jsou zde určeny rozhodnutími orgánů hygienické služby, které pro některé úpravný vody a lokality vydávají dočasná povolení k dodávce pitné vody pro její nevyhovující jakost. Nelze připustit, aby obyvatelstvu byla dodávána voda neodpovídající legislativním požadavkům na její jakost.

Operační cíle podpory

- zlepšení zásobování jakostní pitnou vodou.

Podporované aktivity

1. výstavba, rekonstrukce a intenzifikace úpraven vody a zdrojů pitné vody zásobujících více než 2000 obyvatel,
2. výstavba, rekonstrukce a dostavba přivaděčů a rozvodných sítí pitné vody v obcích nad 2000 obyvatel,
3. výstavba, rekonstrukce a intenzifikace úpraven a zdrojů pitné vody a výstavba, rekonstrukce a dostavba přivaděčů a rozvodných sítí pitné vody v aglomeracích pod 2000 obyvatel, které jsou zároveň umístěny v územích vyžadujících zvláštní ochranu (NP a CHKO včetně ochranných pásem, lokality soustavy Natura 2000) a v povodí vodního díla Nové Mlýny*. Tato aktivita bude prioritně podporována jako součást komplexního řešení zásobování vodou a odvádění a čištění odpadních vod v těchto aglomeracích v návaznosti se související oblasti podpory 1.1. bod 2. a 4.

Podmínkou realizace v národních parcích, CHKO, lokalitách soustavy Natura 2000 a ochranných pásmech národních parků je odborný posudek Agentury ochrany přírody a krajiny ČR nebo správy národního parku.

Konkrétní žádosti v oblastech podpory budou limitovány spodní hranicí uznatelných nákladů v mil. Kč pro jednotlivé druhy opatření tak, aby k podmínkám vyřízení žádosti byla její administrativní ve vztahu k uvolnění prostředků z Fondu soudržnosti ještě únosná.

Žádosti přijaté v rámci OP Infrastruktura a FS a zařazené do tzv. zásobníků projektů budou přijatelné k financování v rámci OP ŽP bez ohledu na zúžení podporovatelných opatření.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem je Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem je Státní fond životního prostředí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Vazba na Program rozvoje venkova a Program ISPROFIN 229 310 Výstavba a obnova infrastruktury vodovodů a kanalizací.

Vazby na programy MZe – doporučeno hradit z programů MZe pro aglomerace nad 2000 EO kofinancování projektů hrazených z tohoto operačního programu.

1.3 Oblast podpory – Omezování rizika povodní

Zaměření a zdůvodnění

Omezit povodňové riziko je naléhavou nezbytností. V důsledku změn klimatu mohou být povodňové situace i velkého rozsahu s katastrofálními následky na našem území stále častější. Je třeba jim předcházet a jejich následky omezit systémovými technickými i administrativními opatřeními. Hlavní cíle jsou vymezeny Strategií ochrany před povodněmi na území ČR z roku 2000, která byla schválena usnesením vlády ze dne 19. dubna 2000 č. 382, která bude aktualizována do 30. 9. 2006 podle usnesení vlády č. 383 ze dne 12. 4. 2006, a bude rozpracována v Plánu hlavních povodí ČR, který bude předložen vládě v prosinci 2006 s návrhem realizace opatření v Plánech oblastí povodí a Programech opatření v následujících 6 letech.

Operační cíle podpory

- zvýšení ochrany života osob a majetku ekonomických aktivit regionů,
- zlepšení systému předpovědní a hlásné povodňové služby,
- dokončení mapy rizik povodní a mapy záplavových území ČR 1:10000,
- vyhlášení standardů přijatelného rizika pro ohrožená území v souvislosti s mapovými podklady záplavových území,
- zajištění veřejných informací obyvatelstva o předpovědních a varovných systémech povodňové ochrany a o územích ohrožených povodňovým rizikem a zajištění spolehlivé funkce těchto systémů.

Podporované aktivity

1. budování, rekonstrukce a modernizace vybavení informačního systému předpovědní povodňové služby a hlásné povodňové služby na státní, regionální a místní úrovni, investiční podpora zpracování mapových podkladů o povodňovém nebezpečí a povodňovém riziku s konkretizovanými výstupy na státní a regionální úrovni,
2. realizace opatření pro snížení rychlosti odtoku vody z povodí a eliminaci povodňových průtoků formou podpory výstavby poldrů (suchých nádrží) nad 50 000m³ a úprav koryt v současně zastavěných územích obcí prováděných přírodě blízkým způsobem.

Konkrétní žádosti v oblastech podpory budou limitovány spodní hranicí uznatelných nákladů v mil. Kč pro jednotlivé druhy opatření tak, aby k podmínkám vyřízení žádosti byla její administrativa ve vztahu k uvolnění prostředků z Fondu soudržnosti ještě únosná.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem je Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem je Státní fond životního prostředí. Pro bod 2. podporovaných aktivit bude ekologické a technické hodnocení projektů pro SFŽP provádět Agentura ochrany přírody a krajiny ČR s využitím doplněných regionálních poradních sborů.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Vazba na Národní program MZe – Program podpora prevence před povodněmi II.

Příjemci² podpory poskytované v rámci Prioritní osy 1 jsou:

- územní samosprávné celky a jejich svazky,
- společnosti vlastněné z více než 50 % majetku obcemi a kraji,
- obcemi a kraji zřízené organizace,
- správci povodí, vodních toků, nádrží,
- správci a majitelé rybníků, vodních děl,
- zpracovatelé plánů opatření,
- nevládní neziskové organizace,
- státní organizace a státní podniky,
- provozovatelé systému předpovědní povodňové služby,
- organizační složky státu a jejich přímo řízené organizace,
- fyzické a právnické podnikatelské osoby.

Veřejná podpora poskytovaná v rámci vymezených oblastí podpory se bude řídit Obecnými zásadami Společenství o státní podpoře na ochranu životního prostředí v platném znění. Do schválení poskytování podpory v rámci vymezených oblastí podpory Evropskou komisí nebude veřejná podpora projektům poskytována.

Programové indikátory

Programové indikátory jsou souhrnně uvedeny na konci kapitoly 3.

Vazby na jiné prioritní osy

Vazba na Prioritní osu 4 Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží – týká se likvidace a zpracování kalů z ČOV. Zpracování kalů přímo v areálu ČOV by mělo být součástí prioritní osy 1, likvidace zvláštním zařízením (ve spalovnách apod.) by mělo být v prioritní ose 3, pokud toto zařízení není speciálně pro likvidaci čistírenských kalů a je součástí projektu výstavby, rekonstrukce či intenzifikace ČOV.

Vazba na Prioritní osu 6 – Zlepšování stavu přírody a krajiny – týká se zlepšování hydromorfologie vodních toků, zlepšováním jejich prostupnosti pro vodní živočichy, budování rybníků bez intenzivního chovu ryb pro zadržení vody v krajině a pro vytvoření soustavy oblastí vymezených pro ochranu stanovišť nebo druhů včetně území Natura 2000 a dále opatření pro zadržení vody v krajině. Poldry (suché nádrže) zde budou řešeny v kapacitě pod 50 000 m³, nebudou zde řešena opatření protipovodňového charakteru prováděná přírodě blízkým způsobem v zastavěných územích obcí.

² příjemcem (dotace) může být jen osoba s právní subjektivitou (fyzická osoba nebo právnická osoba)

PRIORITNÍ OSA 2 – ZLEPŠOVÁNÍ KVALITY OVZDUŠÍ A SNIŽOVÁNÍ EMISÍ

Výchozí stav

Emise všech znečišťujících látek se v uplynulém desetiletí výrazně snížily v důsledku omezení a restrukturalizace výroby, záměny paliv, legislativních a technických opatření. Po roce 2000 však emise hlavních znečišťujících látek zůstávají na stejné úrovni nebo pozvolně narůstají. Příčinou je vyčerpání potenciálu pro použití koncových zařízení na snižování emisí do ovzduší společně s nastartováním hospodářského růstu a rozvojem automobilové dopravy. Zejména na emisích tuhých znečišťujících látek se významně podílejí malé spalovací zdroje v domácnostech, neboť ve zhruba 20 % z nich se k vytápění stále používají pevná paliva. Kotle na tuhá paliva používané v domácnostech i velké spalovací zdroje spojuje značná morální a technická zastaralost. Uvedený vývoj emisí znečišťujících látek a skladba jejich zdrojů se negativně promítá do kvality ovzduší v České republice. Celoplošný problém představuje překračování norem na kvalitu ovzduší stanovených pro ochranu zdraví lidí, zejména pro prachové částice (PM₁₀) (exponováno dlouhodobě 20-66 % populace ČR), polycyklické aromatické uhlovodíky (exponována dlouhodobě 23 % populace ČR) a troposférický ozon (exponováno dlouhodobě cca 92 % populace ČR). Nadlimitním úrovním těchto znečišťujících látek jsou, díky popsané skladbě zdrojů znečišťování, dlouhodobě vystaveni i občané žijící mimo velká města a průmyslové oblasti. Závažným problémem jsou ve vybraných lokalitách i vysoké koncentrace dalších toxických látek, např. dioxinů, které vznikají především při spalování komunálního odpadu.

Emise znečišťujících látek způsobujících acidifikaci a eutrofizaci stále představují zvýšené riziko pro ekosystémy a vegetaci a řada těchto látek se významnou měrou podílí na vzniku sekundárních prachových částic (PM₁₀). Emise některých znečišťujících látek se stále pohybují nad hodnotami národních emisních stropů, které ČR musí splnit k roku 2010 (např. pro NO_x dosahují současné hodnoty přibližně 116 % stanoveného národního emisního stropu), viz následující tabulky.

Tab. 18: Hodnoty vybraných indikátorů

Indikátor	2001	2002	2003	2004
Emise znečišťujících látek způsobujících acidifikaci (kt/rok)	19,6	18,6	19,1	18,4
Emise primárních částic a prekursorů sekundárních částic (kt/rok)	519,8	504,8	514,7	506,8
Emise prekursorů troposférického ozonu (kt/rok)	703,4	658,0	669,2	673,8
Expozice obyvatelstva nadlimitními koncentracemi PM ₁₀ (% obyvatel)	20,9	31,6	40,6	21,3
Celková expozice obyvatelstva nadlimitními koncentracemi znečišťujících látek (% obyvatel)	28,5	33,5	42,3	28,4
Expozice ekosystémů acidifikací, eutrofizací a troposférickým ozonem (% rozlohy)	50	67	63	96

Zdroj: ČHMÚ

Tab. 19: Procento plnění národních emisních stropů

	SO ₂	NO _x	VOC	NH ₃	PM _{2,5}
	kt/rok				
Množství emisí 2004	229,3	331,2	197,1	81,4	35,3
Emisní strop 2010	265,0	286,0	220,0	80,0	<i>nestanoven</i>
% dosažení emisních stropů	87 %	116 %	90 %	102 %	-
Návrh emisního stropu 2020 ^{a)}	33,0	79,0	97,0	43,0	13,0
% dosažení návrhu k r. 2020	695 %	419 %	203 %	189 %	272 %

Pozn.: a) Návrh vyplývající z Tématické strategie EU o znečišťování ovzduší

Zdroj: ČHMÚ

Globální a specifické cíle prioritní osy

Globálním cílem pro období 2007-2013 je zlepšení nebo udržení kvality ovzduší a omezení emisí základních znečišťujících látek do ovzduší s důrazem na využití inovativních environmentálně šetrných způsobů výroby energie včetně energetických úspor.

Specifické cíle prioritní osy jsou následující:

1. snížit expozici obyvatelstva nadlimitními koncentracemi PM₁₀ a koncentracemi PM_{2,5}
2. snížit celkovou expozici obyvatelstva nadlimitními koncentracemi znečišťujících látek,
3. omezit acidifikaci ekosystémů a vegetace,
4. omezit emise primárních částic prekurzorů troposférického ozonu a sekundárních částic.

Strategie pro dosažení cílů

První oblastí podpory prioritní osy je zlepšení nebo udržení kvality ovzduší. Jak vyplývá z úvodní analýzy, je problém kvality ovzduší plošným a zásadním problémem České republiky, neboť plošná expozice obyvatelstva vysokými koncentracemi zejména částic PM₁₀ a jemných částic PM_{2,5}, polycyklických aromatických uhlovodíků a troposférického ozonu představuje značná zdravotní rizika. Vlivem skladby emisních zdrojů a jejich technické zastaralosti je exponována i nezanedbatelná část venkovské populace, která v ČR tvoří téměř 50 % celkové populace. Řešením tohoto stavu je omezení primárních emisí uvedených znečišťujících látek u nejvýznamnějších přispěvatelů ke zhoršené kvalitě ovzduší a v případě prachových částic a troposférického ozonu také jejich prekurzorů náhradou zastaralých spalovacích zařízení na tuhá paliva za nová environmentálně šetrná, společně s energetickými úsporami a technickými opatřeními na vozidlech (využití alternativních pohonů). Na expozici obyvatelstva se v případě PM₁₀ a PM_{2,5} významně podílí i resuspenze, proto se předpokládají projekty na omezení prašnosti z plošných zdrojů např. podpora výsadby a rekonstrukce zeleně v intravilánech. Prioritní znečišťující látky a prioritní znečišťovatelé jsou identifikováni v programech ke zlepšení kvality ovzduší³.

Projekty jsou přijatelné pouze tehdy, pokud jsou obsaženy v příslušném programu ke zlepšení kvality ovzduší, který je zpracován a přijat v souladu se zákonem č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší, v platném znění (dále jen "zákon o ochraně ovzduší"), na úrovni zóny nebo aglomerace nebo na místní úrovni.

Druhou oblastí podpory prioritní osy je omezování emisí. Vysoké absolutní i měrné hodnoty emisí znečišťujících látek se podílejí na pokračující acidifikaci a eutrofizaci ekosystémů

³ Programy podle článku 8 směrnice Rady 96/62/ES ze dne 27. září 1996 o hodnocení a řízení kvality ovzduší

a vzhledem k tomu, že se jedná i o prekurzory troposférického ozonu a prachových částic, podílejí se vysoké emise i na nadlimitních úrovních těchto znečišťujících látek. Omezení emisí je možné dosáhnout pouze využitím nových environmentálně šetrných způsobů výroby energie a technických řešeních na zdrojích znečišťování ovzduší zaměřených především na snížení emisí oxidů dusíku, prachových částic a těkavých organických látek.

Souhrnně lze konstatovat, že prioritní osa 2 bude zaměřena na následující typy zdrojů: U projektů zaměřených na omezování emisí NO_x se předpokládá orientace na velké a zvláště velké stacionární zdroje. Zvláštní pozornost bude věnována projektům, u kterých se dosáhne snížení emisí nad rámec platných standardů Evropských společenství. U projektů zaměřených na omezování emisí prachových částic se předpokládá orientace na malé a střední stacionární zdroje a zaměření na omezení emisí u co největšího počtu zdrojů v souvislém území. U malých a středních zdrojů budou preferovány komplexnější projekty významně přispívající v souvislém území ke snížení emisí alespoň pro jednu základní znečišťující látku.

Významným pozitivním vedlejším efektem snižování emisí znečišťujících látek je i snižování emisí oxidu uhličitého (CO₂).

Předpokládané výsledky a dopady

Snížení emisí znečišťujících látek k roku 2013 přispěje ke snížení celkové expozice obyvatelstva České republiky nadlimitním úrovním znečišťujících látek a k omezení negativních vlivů znečištění ovzduší na životní prostředí, zejména acidifikace a eutrofizace.

Kategorizace oblastí podpory

47 Čistota ovzduší

48 Prevence a integrovaný boj proti znečišťování

Oblasti podpory

V rámci prioritní osy 2 – ZLEPŠOVÁNÍ KVALITY OVZDUŠÍ A SNIŽOVÁNÍ EMISÍ budou realizovány následující oblasti podpory:

Oblast podpory 2.1 – Zlepšení kvality ovzduší

Oblast podpory 2.2 – Omezování emisí

2.1 Oblast podpory – Zlepšení kvality ovzduší

Zaměření a zdůvodnění

Oblast podpory je zaměřena na snížení koncentrací znečišťujících látek v ovzduší, zejména koncentrací prachových částic (PM₁₀ a PM_{2,5}) a polycyklických aromatických uhlovodíků. Důvodem jsou nezanedbatelná zdravotní rizika pro populaci, která plynou z vysokých hodnot koncentrací těchto znečišťujících látek a v neposlední řadě i neplnění mezinárodních závazků České republiky v oblasti norem na kvalitu ovzduší (legislativy Evropských společenství). Je zřejmé, že v souladu s cíli Tématické strategie Evropské unie o znečišťování ovzduší bude třeba dále snížit koncentrace znečišťujících látek v ovzduší a tím i odpovídající zdravotní rizika.

Operační cíle podpory

- snížení příspěvku k imisní zátěži obyvatel omezením emisí ze spalovacích procesů v objektech nenapojených na CZT,

- snížení příspěvku k imisní zátěži obyvatel omezením emisí z energetických systémů včetně CZT,
- snížení příspěvku k imisní zátěži obyvatel omezením prašnosti z plošných zdrojů.

Výše uvedené operační cíle podpory vycházejí z emisní a imisní analýzy, z doporučení OECD v rámci Environmental Performance Review z roku 2005 a respektují cíle Šestého akčního programu ES pro ochranu životního prostředí a Tématické strategie Evropské unie o znečišťování ovzduší.

Vhodné/podporované aktivity

Projekty jsou přijatelné pouze tehdy, pokud jsou obsaženy v příslušném programu ke zlepšení kvality ovzduší, který je zpracován a přijat v souladu se zákonem o ochraně ovzduší, zaměřené na:

- komplexní nebo dílčí řešení spočívající zejména v:
- pořízení spalovacího zdroje o jmenovitém tepelném výkonu do 1 MW se značkou ekologicky šetrný výrobek či adekvátního (nízkoemisního) zdroje a současné snížení energetické spotřeby,
- rozšíření stávající středotlaké sítě v návaznosti na pořízení včetně zajištění přechodu na spalování plyných paliv u jednotlivých zdrojů,
- komplexní nebo dílčí řešení v neziskovém sektoru spočívající zejména v:
- pořízení spalovacího zdroje se značkou ekologicky šetrný výrobek či adekvátního (nízkoemisního) zdroje
- snížení energetické spotřeby,
- komplexní nebo dílčí řešení spočívající zejména v:
- výstavba zdroje spalujícího fosilní paliva a sloužícího pro dodávku tepla do CZT,
- výstavba nových a rozšíření systémů CZT včetně propojení na stávající rozvody a výstavby výměníkových a předávacích stanic za účelem připojení nových odběratelů,
- omezení prašnosti z plošných zdrojů:
- výsadba a regenerace izolační zeleně oddělující obytnou zástavbu od průmyslových staveb či komerčních areálů nebo frekventovaných dopravních koridorů a vymezené pro tento účel v územně plánovací dokumentaci.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem je Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem je Státní fond životního prostředí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Prioritní osa 2 má vazbu na následující operační programy:

- Podnikání a inovace,
- Integrovaný operační program.

Možným překryvům s Operačním programem Podnikání a inovace je zamezeno přesným vydefinováním podporovaných aktivit.

Možným překryvům s Integrovaným operačním programem je v oblasti energetických úspor zabráněno orientací na odlišné cílové skupiny. Prioritní osa 2 není zaměřena na panelové bytové domy a jejím primárním cílem v této oblasti je snížení emisí znečišťujících látek a zlepšení kvality ovzduší.

2.2 Oblast podpory – Omezování emisí

Zaměření a zdůvodnění

Oblast podpory je zaměřena na snížení emisí znečišťujících látek do ovzduší, zejména těch, které se podílejí na acidifikaci a eutrofizaci a na tvorbě sekundárních prachových částic a troposférického ozonu. Významné je i snížení emisí primárních prachových částic. Důvodem jsou nezanedbatelná environmentální a zdravotní rizika a neplnění mezinárodních závazků České republiky v oblasti národních emisních stropů (legislativy Evropských společenství). Je zřejmé, že v souladu s cíli Tématické strategie Evropské unie o znečišťování ovzduší bude třeba dále významně snižovat emise těchto znečišťujících látek do ovzduší.

Operační cíle podpory

- snížení emisí NO_x u velkých a zvláště velkých stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší s cílem splnění národního emisního stropu ČR pro tuto látku a snížení emisí prachových částic ze stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší,
- snížení emisí VOC u stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší s cílem splnění národního emisního stropu ČR pro tyto látky a snížení emisí dalších znečišťujících látek ze stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší,
- snížení emisí amoniaku u stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší s cílem splnění národního emisního stropu ČR pro amoniak.

Výše uvedené operační cíle podpory vycházejí z emisní a imisní analýzy, z doporučení OECD v rámci Environmental Performance Review z roku 2005 a respektují cíle Šestého akčního programu ES pro ochranu životního prostředí a Tématické strategie Evropské unie o znečišťování ovzduší.

Vhodné/podporované aktivity

Podporovány budou zejména projekty zaměřené na:

- rekonstrukce spalovacích zdrojů s instalovaným výkonem větším než 5 MW za účelem snížení emisí NO_x a prachových částic nad rámec platných standardů Evropských společenství s výjimkou zdrojů spalujících biomasu,
- rekonstrukce zdrojů nebo instalace dodatečných zařízení pro zachyt emisí NO_x nebo prachových částic u nespalovacích zdrojů,
- technická opatření na zdrojích vedoucích k odstranění či snížení emisí VOC do ovzduší (např.: přechod na vodou ředitelné barvy, laky a lepidla, instalace katalytických či termooxidačních jednotek),
- opatření na zdrojích vedoucích k odstranění či snížení emisí NH₃ do ovzduší.

Indikativní seznam velkých projektů je souhrnně uveden v příloze. Velké projekty v oblasti prioritní osy 2 budou zaměřeny na snížení emisí NO_x a PM₁₀ ze zvláště velkých spalovacích zdrojů s cílem přispět ke splnění národního emisního stropu pro NO_x a imisního limitu pro PM₁₀.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem je Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem je Státní fond životního prostředí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Prioritní osa 2 má dále vazbu na následující operační programy:

- Podnikání a inovace

Možným překryvům s Operačním programem Podnikání a inovace je zamezeno přesným vydefinováním podporovaných aktivit.

Příjemci podpory poskytované v rámci Prioritní osy 2 jsou:

- územní samosprávné celky a jejich svazky,
- fyzické osoby,
- sdružení vlastníků,
- bytová družstva,
- obecně prospěšné společnosti,
- právnické osoby (pouze pro výše uvedené vybrané aktivity),
- veřejné výzkumné instituce,
- nadace a nadační fondy,
- příspěvkové organizace,
- občanská sdružení a církve,
- osoby samostatně výdělečně činné,
- organizační složky státu a jejich přímo řízené organizace.

Veřejná podpora poskytovaná v rámci vymezených oblastí podpory se bude řídit Obecnými zásadami Společenství o státní podpoře na ochranu životního prostředí v platném znění. Do schválení poskytování podpory v rámci vymezených oblastí podpory Evropskou komisí nebude veřejná podpora projektům poskytována.

Programové indikátory

Programové indikátory jsou souhrnně uvedeny na konci kapitoly 3.

Vazby na jiné prioritní osy

Prioritní osa 2 – Zlepšování kvality ovzduší a snižování emisí má v rámci Operačního programu Životní prostředí rovněž vazbu na prioritní osu Udržitelné využívání zdrojů energie. V oblasti spalování biomasy budou z prioritní osy 2 hrazeny pouze projekty, jejichž realizací bude podíl tepelného výkonu vyprodukovaného z obnovitelného zdroje energie na jmenovitém tepelném výkonu zdroje nižší než 50 %. V tomto případě budou z Prioritní osy 2 realizovány i energetické úspory.

Z prioritní osy 2 budou realizovány i projekty zaměřené pouze na energetické úspory u rodinných a nepanelových bytových domů nenapojených na CZT, tzn. že při jejich realizaci nedochází k výstavbě nového, či rekonstrukci stávajícího energetického zdroje.

PRIORITNÍ OSA 3 – UDRŽITELNÉ VYUŽÍVÁNÍ ZDROJŮ ENERGIE

Výchozí stav

Udržitelné využívání zdrojů energie (OZE) a realizace úspor energie přispívá k šetrnému využívání přírodních zdrojů, diverzifikaci nabídky energie a snižování energetické náročnosti a tím k udržitelnému rozvoji. Ve svém důsledku pomáhá ke snižování zátěže životního prostředí, neboť vyšším využíváním OZE a realizací úspor energie lze nahradit spalování fosilních paliv (neobnovitelných zdrojů) se všemi negativními vlivy.

Oblasti podpory v rámci prioritní osy 3 navazují na probíhající programy v resortu životního prostředí a v mezinárodním měřítku vycházejí z Evropské strategie udržitelného rozvoje a 6. Akčního programu EU.

Uvedená prioritní osa vzniká v souladu s Národním Lisabonským programem 2005 – 2008 podle Usnesení vlády České republiky č. 1200 ze dne 14. září 2005. Mezi prioritní opatření Národního Lisabonského programu patří maximalizace energetické a materiálové efektivity a racionální využívání zdrojů

Oblasti podpory jsou v souladu s prioritami Státní politiky životního prostředí schválené usnesením vlády České republiky č. 38/2001 a Státní energetické koncepce schválené usnesením vlády ČR č. 211 ze dne 10. března 2004. Prioritami jsou vyšší využití obnovitelných a druhotných zdrojů energie, maximalizace energetické a elektroenergetické efektivity a prosazování úspor energie.

Česká republika se v přístupové smlouvě zavázala ke zvýšení podílu elektřiny z OZE na hrubé spotřebě elektřiny na 8 % k roku 2010 a ke zvýšení podílu OZE na celkové spotřebě primárních energetických zdrojů na 6 % k roku 2010.

Podíl spotřeby OZE na spotřebě primárních energetických zdrojů (PEZ) se po roce 2000 pohyboval mírně nad 2 %. V roce 2004 činil 2,9 %. Podíl výroby elektřiny z OZE na spotřebě elektřiny se v posledních letech pohyboval kolem 4 %.

Přijetí zákona č. 180/2005 Sb., o podpoře výroby elektřiny z OZE přineslo zásadní změnu podmínek v podpoře využití OZE pro výrobu elektřiny. Výše výkupních cen a zelených bonusů je však v některých případech na hranici návratnosti investice do OZE. Vysoká počáteční investice do opatření využívajících OZE je spolu s nedostatečnou kapitálovou vybaveností (zejména obcí) příčinou pomalého rozvoje instalací OZE. Legislativní podpora využití OZE pro výrobu tepla zatím chybí.

Globální a specifické cíle prioritní osy

Globálním cílem pro období 2007 – 2013 je udržitelné využívání zdrojů energie, zejména obnovitelných zdrojů energie, a prosazování úspor energie. Dlouhodobým cílem je zvýšení využití OZE při výrobě elektřiny a zejména tepla a vyšší využití odpadního tepla.

Specifické cíle prioritní osy jsou následující:

- zvýšení kapacity pro výrobu tepla a elektřiny z OZE,
- zvýšení využití odpadního tepla a úspor energie,
- snížení spotřeby energie na vytápění,
- náhrada spalování fosilních paliv a snížení znečištění životního prostředí.

Strategie pro dosažení cílů

Hlavním problémem je nedostatečné využívání OZE a pomalé prosazování úspor energie v celém spektru společnosti. Systém investičních podpor je vzhledem k disponibilním finančním prostředkům nedostatečný. Malé povědomí veřejnosti o přednostech OZE a úspor energie a nedostatečné investice mohou nastartovat problém s plněním cílů dle státních politik.

V rámci Prioritní osy 3 je třeba prosazovat úspory energie a zvýšit využití OZE v neziskové sféře (objekty rozpočtové sféry, veřejné účelové zařízení, obecní objekty apod.) v návaznosti na již existující dokumenty (krajské a místní energetické koncepce, programy snižování emisí a imisí, územní plány apod.). Projekty navržené k podpoře v rámci oblastí podpory je nutné nejdříve odborně vyhodnotit a posoudit jejich přínos ke stanoveným cílům i jejich ekonomickou efektivnost.

Pro snížení vysoké energetické náročnosti České republiky je nutné zvýšit využití odpadního tepla a orientovat se rovněž na úspory energie v neziskovém sektoru a v sektoru bydlení, kde je vysoký potenciál nákladově efektivních řešení.

Předpokládané výsledky a dopady

Výsledkem podpory by mělo být zvýšení instalovaného výkonu zařízení využívajících OZE a odpadní teplo pro výrobu tepelné, elektrické a kombinaci tepelné a elektrické energie (kogenerace). Očekávaným dopadem je také snížení spotřeby energie na vytápění u objektů nepodnikatelské sféry.

Doprovodným efektem bude zvýšení informovanosti veřejnosti o OZE a úsporách energie a to i prostřednictvím podpory a rozšířením systémů OZE v rodinných domech fyzických osob.

Kategorizace oblastí podpory

- 39** Obnovitelné zdroje: větrná energie
- 40** Obnovitelné zdroje: sluneční energie
- 41** Obnovitelné zdroje: biomasa
- 42** Obnovitelné zdroje: vodní, geotermická aj. energie
- 43** Energetická účinnost, kogenerace, hospodaření s energií

Oblasti podpory

V rámci prioritní osy 3 – UDRŽITELNÉ VYUŽÍVÁNÍ ZDROJŮ ENERGIE (obnovitelných zdrojů a úspor energie) budou realizovány následující oblasti podpory:

- Oblast podpory 3.1 – Výstavba nových zařízení a rekonstrukce stávajících zařízení s cílem zvýšení využívání OZE pro výrobu tepla, elektřiny a kombinované výroby tepla a elektřiny
- Oblast podpory 3.2 – Realizace úspor energie a využití odpadního tepla u nepodnikatelské sféry
- Oblast podpory 3.3 – Environmentálně šetrné systémy vytápění a přípravy teplé vody pro fyzické osoby

3.1 Oblast podpory – Výstavba nových zařízení a rekonstrukce stávajících zařízení s cílem zvýšení využívání OZE pro výrobu tepla, elektřiny a kombinované výroby tepla a elektřiny

Zaměření a zdůvodnění

Rozhodující potenciál využívání energie z OZE je v podmínkách České republiky v oblasti tepla. Výroba a využívání tepla z obnovitelných zdrojů energie představuje nákladově efektivní řešení pro dosažení stanovených politických cílů; systém podpory přispěje ke konkurenceschopnosti tohoto ekologicky přijatelného řešení.

Zvýšení výroby elektřiny z OZE je dlouhodobým cílem České republiky v souladu s politikou EU a státními politikami. Provozní podpora je částečným řešením podpory výroby elektřiny z OZE pomocí zákona č. 180/2005 Sb., o podpoře využívání obnovitelných zdrojů, který řeší oblast výkupních cen a zelených bonusů, tj. podporu výroby elektřiny z OZE. Vzhledem k vysoké investiční náročnosti projektů elektráren z OZE není provozní podpora pro investory uspokojivá z důvodu dlouhé doby návratnosti.

Vysoká počáteční investice do opatření využívající OZE je spolu s nedostatečnou kapitálovou vybaveností, zejména obcí, příčinou pomalého rozvoje instalací OZE s rizikem nesplnění indikativního cíle 8 % podílu OZE na hrubé spotřebě elektřiny k roku 2010. Výše uvedený názor sdílí i EU a doporučuje využít prostředků strukturálních fondů k podpoře výstavby elektráren z OZE což např. dokumentuje i současný systém poskytování podpor z operačního programu Průmysl a podnikání na MPO pro podnikatelské subjekty. Z výše uvedených důvodů je v této oblasti podpory podporována výroba tepla a také výroba elektřiny z OZE v celém spektru zdrojů včetně kombinované výroby tepla a elektřiny.

Operační cíle podpory

Cílem podpory je zvýšení kapacity OZE pro vytápění objektů a ohřev teplé vody v sektoru rozpočtové sféry s vysokým potenciálem nákladově efektivních řešení (např. v obecních objektech, ústavech sociální péče, školách, domovech důchodců, mateřských školách apod.). Důležitým cílem je zvýšení kapacity OZE pro výrobu elektrické energie.

Vhodné/podporované aktivity

Mezi vhodné a podporované aktivity náleží výstavba a rekonstrukce výtopen, elektráren a tepláren (kogenerace) s využitím OZE, zejména:

- instalace fototermických systémů pro přípravu teplé vody a dodávku tepla, resp. pro možnost přitápění,
- instalace fotovoltaických systémů pro výrobu elektřiny,
- instalace tepelných čerpadel pro dodávku tepla a pro přípravu teplé vody,
- instalace kotlů na biomasu a systémů využívajících biomasu pro výrobu elektřiny, pro dodávku tepla a pro přípravu teplé vody, event. v kombinaci s výstavbou centrální výroby paliv včetně technologické linky,
- instalace kogeneračních jednotek pro kombinovanou výrobu tepla a elektrické energie z biomasy, skládkového plynu, bioplynu apod.,
- instalace systémů pro dodávku tepla včetně přípravy teplé vody, pro dodávku elektřiny a kombinované výroby tepla a elektřiny s využitím geotermálních systémů,
- instalace větrných elektráren,
- instalace malých vodních elektráren.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem je Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem je Státní fond životního prostředí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Oblast podpory má vazbu na OP Podnikání a Inovace Ministerstva průmyslu a obchodu. Překryvy byly odstraněny při vymezení příjemců podpory. MPO podporuje podnikatelskou sféru.

Oblast podpory částečně koresponduje s opatřeními v rámci Státního programu na podporu úspor energie a využití obnovitelných zdrojů energie. Překryvy budou odstraněny vymezením dle výše investičních nákladů na realizaci.

3.2 Oblast podpory – Realizace úspor energie a využití odpadního tepla

Zaměření a zdůvodnění

Úspory energie v oblasti konečné spotřeby představují vysoký potenciál nákladově efektivních a inovativních řešení v oblasti hospodaření s energií.

Pro zvýšení úspor energie jsou jako investiční podpora navržena typová technická opatření, zejména podpora snižování spotřeby energie budov neziskového sektoru prostřednictvím energeticky výhodnějšího pláště budov a efektivnějších systémů distribuce energií. Podpora zateplování panelových domů nebude v rámci této oblasti podpory realizována (je součástí Integrovaného operačního programu).

Využití odpadního tepla je důležitou součástí oblasti hospodaření s energií. V České republice existuje značný potenciál ve využití odpadního tepla s možností využití ve vytápění příp. při výrobě elektřiny. Oblast podpory využití odpadního tepla zahrnuje investiční podporu realizací, které využijí odpadní teplo (např. teplo z technologických procesů na vytápění nebo pro výrobu el. energie).

Operační cíle podpory

Operačním cílem podpory je snížení spotřeby energie v oblasti konečné spotřeby, zejména energie na vytápění objektů nepodnikatelské sféry (kromě bytových a rodinných domů). Důležitým cílem podpory je zvýšení podílu výroby tepla a elektřiny z procesu produkce odpadního tepla

Vhodné/podporované aktivity

Mezi vhodné a podporované aktivity náleží:

- zateplovací systémy budov,
- řešení výplní otvorů (výměna oken atd.),
- zrušení tepelných mostů,
- měření a regulace,
- zvýšení účinnosti energetických systémů budov,
- instalace zařízení na využívání odpadního tepla k výrobě tepelné či elektrické energie.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem je Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem je Státní fond životního prostředí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Oblast podpory má vazbu na OP Podnikání a Inovace Ministerstva průmyslu a obchodu. Překryvy byly odstraněny cestou vymezení příjemců podpory. MPO podporuje podnikatelskou sféru.

3.3 Oblast podpory – Environmentálně šetrné systémy vytápění a přípravy teplé vody pro fyzické osoby

Zaměření a zdůvodnění

Oblast podpory fyzických osob formou dotací na pořízení moderního zdroje tepla na bázi OZE přispěje k eliminaci přechodu na neekologické systémy vytápění s použitím tuhých paliv v zastaralých zdrojích s neřízeným spalovacím procesem; tím se podpoří ochrana ovzduší a efektivní využití zdrojů energie.

Operační cíle podpory

Cílem podpory je zvýšení kapacity OZE pro vytápění a přípravu teplé vody v rodinných domech sloužících pouze k bydlení a náhrada resp. vytěsnění spalování fosilních paliv.

Vhodné/podporované aktivity

Mezi vhodné a podporované aktivity náleží:

- instalace obnovitelných zdrojů energie zejména pro vytápění a přípravu teplé vody např.: solární systémy, kotle na biomasu, tepelná čerpadla, využití odpadního tepla atd.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem je Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem je Státní fond životního prostředí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Oblast podpory koresponduje s opatřeními v rámci Státního programu na podporu úspor energie a využití obnovitelných zdrojů energie. Překryvy budou odstraněny koordinací programů podpory v rámci Státního programu a OP ŽP.

Příjemci podpory poskytované v rámci Prioritní osy 3 jsou:

- územní samosprávné celky a jejich svazky,
- nadace a nadační fondy,
- občanská sdružení a církve,
- příspěvkové organizace,
- obecně prospěšné společnosti,
- organizační složky státu a jejich přímo řízené organizace,
- fyzické osoby,
- společenství vlastníků, bytová družstva,
- neziskové organizace.

Veřejná podpora poskytovaná v rámci vymezených oblastí podpory se bude řídit Obecnými zásadami Společenství o státní podpoře na ochranu životního prostředí v platném znění. Do schválení poskytování podpory v rámci vymezených oblastí podpory Evropskou komisí nebude veřejná podpora projektům poskytována.

Programové indikátory

Programové indikátory jsou přehledně uvedeny na konci kapitoly 3.

Vazby na jiné prioritní osy

Prioritní osa 3 má vazbu na prioritní osu 2 „Zlepšování kvality ovzduší a snižování emisí“. V rámci prioritní osy 3 nebudou podporovány zařízení na spalování biomasy u projektů, kde bude podíl tepelného výkonu vyprodukovaného z OZE na celkovém tepelném výkonu zdroje nižší než 50 %. V oblasti úspor energie v rámci prioritní osy 3 nebudou podporována opatření zaměřená na úspory energie u bytových a rodinných domů a dále tam, kde budou úspory energie řešeny současně s rekonstrukcí zdroje tepla neobnovitelného charakteru (OZE méně než 50 %). Tato opatření budou podporována v rámci prioritní osy 2 přičemž budou u jednotlivých projektů rovněž sledovány indikátory priority 3.

Protože realizací projektů využívajících OZE může teoreticky v některých případech dojít ke zhoršení kvality ovzduší, je stanoven požadavek, aby žádný z podpořených projektů v rámci prioritní osy 3 využívajících spalování biomasy nepřispěl ke zhoršení kvality ovzduší. U všech podpořených projektů budou rovněž sledovány relevantní indikátory priority 2.

PRIORITNÍ OSA 4 – ZKVALITNĚNÍ NAKLÁDÁNÍ S ODPADY A ODSTRAŇOVÁNÍ STARÝCH EKOLOGICKÝCH ZÁTĚŽÍ

Výchozí stav

Plán odpadového hospodářství ČR (POH ČR) definoval klíčové problémy odpadového hospodářství v ČR. Žádoucí hierarchie nakládání s odpady není v ČR plně respektována, převažuje odstraňování odpadů nad jeho využíváním. V prostředí tržního hospodářství není zajištěna konkurenceschopnost výrobků vyrobených z odpadů, rovněž oddělené shromažďování odpadů není dostatečné. Specificky problémovými oblastmi jsou nebezpečné odpady, biologicky rozložitelné odpady, výrobky zpětného odběru, do jisté míry i komunální odpady apod. Stále se účinně neprosazuje prevence vzniku odpadů, převažuje odstraňování odpadů, zejména skládkování, nad využíváním a recyklací odpadů. Bude nutné investovat do nových zařízení pro využívání a recyklaci odpadů a stávající zařízení rozšiřovat a modernizovat.

Zvláštní důraz je kladen na odstranění nebezpečných látek (starých ekologických zátěží) z kontaminovaných míst na základě výsledků průzkumných prací a analýzy rizik. To se týká jak sanace starých ekologických zátěží, revitalizace brownfields, tak zařízení na odstraňování odpadů. Vždy se jedná o rizikovou zátěž nebezpečnými chemickými látkami – jako jsou persistentní organické polutanty (jPCB, PCT, PCDD/F, HCB, vyjmenovanými ve Stockholmské úmluvě) a dále polyaromatické uhlovodíky, chlorované uhlovodíky, těžké kovy a další kontaminanty. Patří sem i rekultivace starých skládek a sanace, popř. revitalizace brownfields. Dosavadní výsledky inventury potvrdily, že rozsah starých ekologických zátěží plynoucích z nedostatečného řešení této problematiky v ČR v minulosti je alarmující a jejich urychlené řešení vzhledem k dopadům na zdravotní stav obyvatelstva a životní prostředí je nezbytné.

Globální a specifické cíle prioritní osy

Globálním cílem pro období 2007-2013 je zkvalitnění nakládání s odpady, snížení produkce odpadů a odstraňování starých ekologických zátěží.

Specifické cíle prioritní osy jsou následující:

- snižování měrné produkce odpadů nezávisle na úrovni ekonomického růstu,
- maximální využívání odpadů jako náhrady primárních přírodních zdrojů,
- minimalizace negativních vlivů na zdraví lidí a životní prostředí při nakládání s odpady,
- odstraňování závažných starých ekologických zátěží.

Strategie pro dosažení cílů

Produkce odpadů a nakládání s nimi znamenají pro Českou republiku environmentální, sociální a ekonomický problém. Zároveň ale znamenají i zdroj cenných surovin. Potenciál předcházení vzniku odpadu a jejich využívání, zejm. materiálové, není v ČR ještě zcela využit. Navrhovaná opatření přispějí k implementaci cílů Strategie prevence a recyklace odpadů v EU.

Staré ekologické zátěže znamenají v mnohých případech závažný environmentální problém. Prioritní osa umožní řešení těch závažných starých ekologických zátěží, které nejsou pokryty stávajícími dílčími mechanismy. Řešení problematiky starých ekologických zátěží je v souladu se Strategickými obecnými zásadami EU pro období 2007-2013.

Předpokládané výsledky a dopady

Výsledkem podpory v oblasti odpadů se očekává:

- snížení produkce odpadů, včetně nebezpečných odpadů,
- snížení množství odstraňovaných odpadů,
- zvýšení podílu využívaných odpadů na základě podpory odděleného sběru odpadů, budování třídících linek a zařízení na recyklaci odpadů, systémy na podporu odděleně sbíraných a následně využívaných specifických druhů odpadů (baterie a akumulátory, odpad z elektrických a elektronických zařízení, použitých olejů, biologicky rozložitelných odpadů),
- zavedení technologií k využívání druhotných surovin získaných z odpadů,
- maximální využívání odpadů, jako náhrady primárních přírodních zdrojů.

Výsledkem podpory v oblasti starých ekologických zátěží se očekává:

- zvýšení počtu inventarizovaných kontaminovaných míst,
- snížení počtu rizikových kontaminovaných (prioritních) lokalit se starou ekologickou zátěží v ČR.

V problematice odpadů se předpokládají tyto dopady:

- postupné snižování měrné produkce odpadů nezávisle na úrovni ekonomického růstu,
- maximální využívání odpadů jako náhrady primárních přírodních zdrojů,
- minimalizace negativních vlivů na zdraví lidí a životní prostředí při nakládání s odpady,
- zvyšování podílu materiálově využívaných odpadů.

V problematice starých ekologických zátěží se předpokládají tyto dopady:

- zvýšení informovanosti o výskytu kontaminovaných míst a prioritách jejich řešení na území ČR,
- snižování počtu lokalit se starou ekologickou zátěží,
- snižování rizikovosti plynoucí z pronikání závadných látek do ŽP.

Kategorizace oblastí podpory

48 Prevence a integrovaný boj proti znečišťování

50 Rekultivace průmyslových a zamořených území

Oblasti podpory

V rámci prioritní osy 4 – ZKVALITNĚNÍ NAKLÁDÁNÍ S ODPADY A ODSTRAŇOVÁNÍ STARÝCH EKOLOGICKÝCH ZÁTĚŽÍ budou realizovány následující oblasti podpory:

Oblast podpory 4.1 – Zkvalitnění nakládání s odpady

Oblast podpory 4.2 – Odstraňování starých ekologických zátěží

4.1 Oblast podpory – Zkvalitnění nakládání s odpady

Zaměření a zdůvodnění

Produkce odpadů v ČR v posledních letech kolísá kolem 39 mil. tun. V roce 1995 bylo vyprodukováno 66,3 mil. tun všech odpadů, v roce 2004 38,8 mil. tun. V roce 2004 bylo recyklováno a využito jako druhotná surovina celkem 23,1 mil. tun všech odpadů. Zařízení na odstraňování odpadů mají dostatečnou kapacitu, zejména zařízení pro skládkování odpadů, které je stále nejběžnějším způsobem odstraňování, zejména komunálních odpadů. Stále malý podíl odpadů je materiálově a energeticky využíván. V roce 2004 bylo energeticky využito celkem 863,3 tis. tun odpadů. V ČR není dostatek nových recyklačních a zpracovatelských kapacit, chybí zařízení na energetické využívání odpadů a nejsou vybudovány regionální integrované systémy nakládání s odpady.

Vybrané nebezpečné odpady a zařízení s obsahem persistentních organických polutantů (POPs) jsou oblastí, které je dále věnována pozornost v Národním implementačním plánu Stockholmské úmluvy. Stockholmská úmluva o POPs je globální environmentální smlouvou, jejímž cílem je ochrana lidského zdraví a životního prostředí před škodlivými vlivy POPs. ČR, jakožto smluvní strana Úmluvy, potvrdila vypracováním a schválením NIP svůj aktivní zájem o řešení problematiky POPs. Plán odpadového hospodářství ČR a Národní implementační plán jsou vzájemně provázány.

Zvláštní důraz je kladen na odstranění nebezpečných látek z kontaminovaných míst na základě výsledků průzkumných prací a analýzy rizik. To se týká jak sanace starých ekologických zátěží, revitalizace brownfields, tak zařízení na odstraňování odpadů. Vždy se jedná o rizikovou zátěž persistentními organickými polutanty, jako např. PCB, PCT, PCDD/F, HCB, vyjmenovanými ve Stockholmské úmluvě a dále dalších závadných látek, jako jsou polyaromatické uhlovodíky, chlorované uhlovodíky, těžké kovy a další kontaminanty. Patří sem i rekultivace starých skládek. Dosavadní výsledky inventury potvrdily, že rozsah starých ekologických zátěží plynoucích z nedostatečného řešení této problematiky v ČR v minulosti je alarmující a jejich urychlené řešení vzhledem k dopadům na zdravotní stav obyvatelstva a životní prostředí je nezbytné. Doporučení pokračovat v sanaci kontaminovaných míst bylo mj. i jedním z výstupů Hodnocení politiky, stavu a vývoje životního prostředí ČR za posledních pět let, které v letošním roce provedla Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD).

Operační cíle podpory

Priority podpory jednoznačně určuje schválený Plán odpadového hospodářství České republiky. Cílem této podpory je snížení produkce odpadů, zvýšení podílu využívaných odpadů na základě podpory odděleného sběru odpadů, budování třídících linek a zařízení na recyklaci odpadů, systémy na podporu odděleně sbíraných a následně využívaných specifických druhů odpadů (baterie a akumulátory, odpad z elektrických a elektronických zařízení, použitých olejů, biologicky rozložitelných odpadů), snižování množství odstraňovaných odpadů. Oblast podpory dále podporuje technologie k využívání druhotných surovin získaných z odpadů a projekty vedoucí ke snižování měrné produkce nebezpečných odpadů, včetně zařízení k nakládání s nimi. POH ČR ve své závazné části zakazuje podporovat ze státních prostředků (včetně prostředků OP ŽP) výstavbu nových skládek odpadů a výstavbu nových spaloven komunálních odpadů. Cíl odstranění PCB do roku 2010 řešit integrovaným způsobem vedoucím k vytvoření sběrného systému, zajišťujícího bezpečné uložení do doby odstranění. Sběrná místa by mohla být součástí krajských systémů odpadového hospodářství nebo pouze z hlediska výskytu POPs, problémových oblastí. Náklady na výstavbu a svoz budou záviset na počtu těchto míst.

Vhodné/podporované aktivity

- budování integrovaných systémů nakládání s odpady,
- budování systémů odděleného sběru odpadů,
- budování zařízení na využívání odpadů, zejména na třídění, úpravu a recyklaci odpadů,
- budování sběrných dvorů a skladů,
- budování zařízení na nakládání s nebezpečnými odpady (vyjma skládkování),
- budování systémů odděleného sběru nebezpečných odpadů, včetně nebezpečných komunálních odpadů a nebezpečných odpadů ze zdravotnictví,
- rekultivace starých skládek, včetně komunálního a ostatního odpadu,
- odstranění nepovolených (černých) skládek ve zvláště chráněných územích,
- podpora výstavby kompostáren a biofermentačních stanic.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídicím orgánem je Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem je Státní fond životního prostředí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Nebyly identifikovány žádné vazby.

4.2 Oblast podpory – Odstraňování starých ekologických zátěží

Zaměření a zdůvodnění

Státní politika životního prostředí 2004-2010, která byla schválena usnesením vlády ČR č. 235 ze dne 17. března 2004, v souladu se stavem životního prostředí, transpozicí a implementací evropského práva a základními principy ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje, vytyčila čtyři prioritní oblasti. Jednou z priorit je i udržitelné využívání přírodních zdrojů, materiálové toky a nakládání s odpady.

Rovněž řešení starých ekologických zátěží je zakotveno ve Státní politice životního prostředí České republiky 2004-2010 v kapitole 3.5.4 Sanace starých ekologických zátěží. SPŽP m.j. ukládá využít fondů EU pro ověření rizikovosti vytipovaných lokalit a zajištění vlastních sanačních prací na lokalitách, kde SEZ již přímo ohrožují složky ŽP a zdraví člověka.

Pokračování procesu odstraňování starých ekologických zátěží vyžaduje též Zpráva OECD o politice, stavu a vývoji životního prostředí ČR. K jejím závěrům a doporučením bylo přijato usnesení vlády ČR č. 1540 ze dne 30. listopadu 2005.

Staré ekologické zátěže představují velké riziko pro zdraví obyvatelstva i pro ekosystémy. Dosavadní opatření byla financována z různých zdrojů: Fondu národního majetku, resp. od roku 2006 Ministerstva financí, MŽP pro odstraňování zátěží po Sovětské armádě, z resortních zdrojů: MPO (CzechInvest, Diamo, PKÚ, s.p.), Ministerstva obrany, Ministerstva dopravy (České dráhy, a.s.), Ministerstva pro místní rozvoj, ze zdrojů krajských úřadů dle § 42, odst. 4 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách, na zabezpečení protihavarijních (nikoli sanačních) opatření, ze soukromých zdrojů a strukturálních fondů EU.

Popsaná situace v řešení problematiky odstraňování starých ekologických zátěží není z dlouhodobého hlediska vyhovující a udržitelná. Kromě toho, v poslední době zaznamenáváme nárůst dalších požadavků vůči „státu“, který by měl řešit kauzy, kdy se povinné subjekty vyhýbají plnění svých povinností, nekonají a v mnoha případech hrozí nebezpečí z prodlení (závadný stav vznikl nebo je potenciální). Toto intervenční opatření nemá za úkol suplovat stát v situacích, kdy selhává vynutitelnost práva, ale má zajistit prostředky pro odstraňování starých ekologických zátěží, pro něž současné funkční finanční zdroje v ČR (viz výše) nelze využít.

Kromě toho EU předpokládá, že problematika odstraňování starých ekologických zátěží je v ČR garantována jedním resortem a vzhledem k tomu, že MŽP plní národní reportingové povinnosti vůči Evropské environmentální agentuře v oblasti „contaminated sites“ a je odborným garantem řešení procesu odstraňování starých ekologických zátěží v rámci privatizace a odstraňování škod po Sovětské armádě, považujeme MŽP za nejvhodnější subjekt k naplnění těchto požadavků (viz např. rovněž poslední zpráva OECD). Tato způsobilost MŽP pro garanci procesu odstraňování starých ekologických zátěží na celostátní úrovni je zahrnuta do systémového řešení problematiky odstraňování starých ekologických zátěží v ČR, jehož příprava byla zahájena v lednu 2006. Návrh těchto systémových kroků, včetně metodiky kategorizace priorit pro odstraňování starých ekologických zátěží byl vládě ČR, na základě jejího usnesení č. 182/2006, předložen do 31.5.2006.

Zodpovědnost MŽP vůči odpadům a kontaminovaným místům vyplývá rovněž se schváleného Národního implementačního plánu Stockholmské úmluvy o persistentních organických polutantech, jenž byl vládou ČR vzat na vědomí usnesením vlády ČR č. 1572 dne 7.12.2005.

Na některé případy však v rámci dosavadních programů zcela chybí zdroje:

- na sanace dlouhodobých havárií na podzemních vodách, které vyhovují § 42, odst. 4 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách,
- na lokality, které nepředstavují dlouhodobé havárie na podzemních vodách, ale přesto jsou jinak rizikové – skládky pesticidů, lokality s PCB (viz NIP na Stockholmskou úmluvu), náhodně objevené zátěže bez majitele apod. – těchto lokalit byla při tvorbě seznamu priorit pro odstraňování starých ekologických zátěží („Regionální seznamy priorit pro odstraňování starých ekologických zátěží – aktualizace 2002, MŽP, říjen 2002“) zjištěna většina.

V současné době jsou již některé prioritní lokality ze seznamu z roku 2002 (<http://www.env.cz>) řešeny, ale stále se objevují další zátěže a uvedený seznam bude do konce roku 2006 ve spolupráci s krajskými úřady aktualizován. Nezbytná je především identifikace dalších starých ekologických zátěží s výskytem persistentních organických polutantů. Této situaci odpovídá i aktuální stav (rok 2005).

Předložený návrh podpory proto nemá nahradit stávající, funkční programy pro odstraňování starých ekologických zátěží, ale doplnit je v místech, kde se finančních prostředků nedostává nebo kde je možné pro stávající programy využít prostředků EU. S jejich pomocí má být rovněž dokončena inventarizace lokalit se starou ekologickou zátěží, která se v důsledku nedostatku finančních prostředků ze státního rozpočtu stále opožděje. Následně bude provedena kategorizace priorit pro proces OSEZ tak, aby v první řadě byly odstraněny ty nejzávažnější havárie. Celý postup bude koordinován z jednoho centra. Nerealizováním navrhované intervence by se celý proces odstraňování SEZ pouze oddálil a v tom důsledku rovněž prodražil. Aktuální, na některých lokalitách vysoce závažný, havarijní stav by pokračoval i nadále. Pokračovala by závažná rizika ohrožení zdravotního stavu obyvatelstva kancerogenními a mutagenními látkami typu pesticidů a PCB. Česká republika by nesplnila

své závazky, plynoucí např. s podpisu Stockholmské úmluvy o persistentních organických polutantech, z doporučení OECD a ze Státní politiky životního prostředí.

Operační cíle podpory

Cílem oblasti podpory je dokončení inventarizace, řešení a odstranění závažných (rizikových) starých ekologických zátěží.

Vhodné/podporované aktivity

- inventarizace a kategorizace priorit starých ekologických zátěží na kontaminovaných místech,
- zpracování Analýz rizik a Aktualizovaných analýz rizik u lokalit vybraných z materiálu „Regionální seznamy priorit pro odstraňování starých ekologických zátěží – aktualizace 2002, MŽP, říjen 2002“ a jeho aktualizací z let 2004-2006,
- sanace vážně kontaminovaných lokalit (průmyslové objekty, vojenské a zemědělské areály, brown fields s výskytem SEZ) ohrožujících složky životního prostředí a zdraví člověka v případech, kdy žadatel o podporu není původcem kontaminace nebo původce již neexistuje (stará ekologická zátěž), nebo v případě, že tato povinnost je vázána na organizační složku státu nebo právnickou osobu státem pro tyto účely zřízenou,
- sanace SEZ na území postižených těžbou vyhrazených nerostů včetně sanace a rekultivace areálů bývalých dolů a lomů, odvalů, výsypek a odkališť a souvisejících trvalých provozních nákladů, v případech, kdy žadatel o podporu není původcem kontaminace nebo původce již neexistuje; nebo v případě, že tato povinnost je vázána na organizační složku státu nebo právnickou osobu státem pro tyto účely zřízenou.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem je Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem je Státní fond životního prostředí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

OP Podnikání a inovace

regionální operační programy

Národní měřítko – Zákony a usnesení vlády v oblasti odstraňování starých ekologických zátěží (zejména):

- Novela zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 178/2005 Sb., o zrušení Fondu národního majetku České republiky a o působnosti Ministerstva financí při privatizaci majetku České republiky (zákon o zrušení Fondu národního majetku), před 31.12.2005 – Zákon č. 171/1991 Sb., o působnosti orgánů ČR ve věcech převodu majetku státu na jiné osoby a o Fondu národního majetku ČR, ve znění pozdějších předpisů,
- Usnesení vlády ČR č. 917 (ze dne 8.9.1999) k analýze řešení ekologických závazků vzniklých při privatizaci na základě smluv uzavřených mezi Fondem národního majetku České republiky a nabyvateli,

- Usnesení vlády ČR č. 51/2001 (ze dne 10.1.2001) o Zásadách vypořádání ekologických závazků vzniklých před privatizací,
- Usnesení vlády ČR č. 2/1993 (ze dne 6. ledna 1993) o delimitaci některých činností Úřadu pro řešení důsledků pobytu sovětských vojsk na území České a Slovenské Federativní Republiky na Ministerstvo životního prostředí,
- Usnesení vlády ČR č. 498/2006 (ze dne 10. května 2006) ke Koncepci zahlazování následků hornické činnosti v podniku DIAMO, státní podnik, a v podniku Palivový kombinát Ústí, státní podnik.

Příjemci podpory poskytované v rámci Prioritní osy 4 jsou:

- neziskové organizace,
- územní samosprávné celky a jejich svazky,
- občanská sdružení,
- podnikatelské subjekty,
- příspěvkové organizace,
- organizační složky státu a jejich přímo řízené organizace,
- nebo právnické osoby státem pro tyto účely zřízené,
- státní podniky.

Veřejná podpora poskytovaná v rámci vymezených oblastí podpory se bude řídit Obecnými zásadami Společenství o státní podpoře na ochranu životního prostředí v platném znění. Do schválení poskytování podpory v rámci vymezených oblastí podpory Evropskou komisí nebude veřejná podpora projektům poskytována.

Programové indikátory

Programové indikátory jsou uvedeny v souhrnné tabulce na konci kapitoly 3.

Vazby na jiné prioritní osy

- Prioritní osa 1 – Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní
- Prioritní osa 6 – Zlepšování stavu přírody a krajiny
- Prioritní osa 7 – Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu

PRIORITNÍ OSA 5 – OMEZOVÁNÍ PRŮMYSLOVÉHO ZNEČIŠTĚNÍ A SNIŽOVÁNÍ ENVIRONMENTÁLNÍCH RIZIK

Výchozí stav

Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik patří mezi priority Evropské unie v oblasti životního prostředí. Průmyslové znečištění znamená riziko pro zdraví a životní prostředí.

Doposud uplatňované strategie pro snížení zatížení životního prostředí průmyslovou výrobou (koncové technologie, recyklace, regenerace) ustupují do pozadí. Důraz je kladen na integrovanou prevenci, která znamená přechod od koncových technologií k nejlepším dostupným technikám (BAT) a ochraně životního prostředí jako celku. Nezbytnou podmínkou pro snižování a omezování rizik je detailní monitoring z hlediska hmotnostní a energetické bilance a zpracování informací do veřejně přístupných databází.

Požadavky ES na snižování zátěže životního prostředí jsou podnětem k hledání úspor ve výrobě, k nahrazování některých látek méně škodlivými, hledání a vývoji nových technologií, k technologickým a technickým inovacím, čímž výrazně podporují růst, zvyšování konkurenceschopnosti a udržitelný rozvoj. Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik je příznivé také pro hospodářský rozvoj regionů, zlepšení zdraví obyvatel, podporuje zlepšování životního prostředí jako celku.

Zaměření na preventivní přístup a technologie, které podporují předcházení vzniku environmentálních problémů, nikoliv napravování již vzniklých škod, odpovídá principům Lisabonské strategie a Akčního plánu environmentálních technologií. Na neformální Radě pro životní prostředí v červenci 2004 bylo uznáno, že rozvoj environmentálních technologií pozitivně přispívá k plnění Lisabonských cílů, kterými jsou dosažení ekonomického růstu, konkurenceschopnost a podpora zaměstnanosti v Evropské unii.

Globální a specifické cíle prioritní osy

Globálním cílem pro období 2007-2013 je omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik.

Specifické cíle prioritní osy jsou následující:

1. rozvoj a inovace technologií přispívající ke snižování průmyslového znečištění,
2. rozvoj informačních systémů o znečišťování životního prostředí,

Strategie pro dosažení cílů

Hlavní problémy v omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik jsou spojeny s nedostatečným environmentálním povědomím mezi podniky, státní správou a veřejností, komplikovanou legislativou, nedostatečným institucionálním zázemím, chápáním ochrany životního prostředí po složkách a ne jako celku, nedostatkem financí na zavádění nových, environmentálně přínosných technologií, nedostatečná aplikace preventivního přístupu, nedostatečná osvěta v této oblasti.

K realizaci cílů je nutné podpořit vývoj BAT, motivovat podniky k aplikaci BAT a environmentálnímu přístupu (např. zavádění systému environmentálního managementu),

umožnit přístup k informacím o BAT. Rozvoj environmentálních technologií přispívá k plnění cílů Lisabonské strategie.

V oblasti chemických látek je potřebné efektivně implementovat novou evropskou právní úpravu managementu chemických látek, vybudovat potřebnou infrastrukturu pro monitoring rizik chemických látek a zabezpečit plošnou dostupnost informací o rizicích chemických látek pro zdraví a životní prostředí.

Předpokládané výsledky a dopady

Výsledkem podpory v oblasti omezování průmyslového znečištění se očekává:

- program výzkumu a sledování aplikace BAT,
- rozvoj inovačních a informačních technologií,
- rozvoj informačních systémů IPPC a IRZ,
- vytvoření ucelené soustavy monitorování rizik chemických látek a jejich omezování,
- vytvoření systému prevence závažných havárií.

V problematice Omezování průmyslového znečištění se předpokládají tyto dopady:

- snížení průmyslového znečištění,
- snížení množství emisí a přenosů látek, pokles kontaminace složek životního prostředí (včetně potravinového řetězce) chemickými látkami,
- podpora hospodářského růstu, udržitelného rozvoje a znalostní ekonomiky.

Kategorizace oblastí podpory

48 Prevence a integrovaný boj proti znečišťování

Oblasti podpory

V rámci priority 5 – OMEZOVÁNÍ PRŮMYSLOVÉHO ZNEČIŠTĚNÍ A SNIŽOVÁNÍ ENVIRONMENTÁLNÍCH RIZIK bude realizována následující oblast podpory:

Oblast podpory 5.1 – Omezování průmyslového znečištění

5.1 Oblast podpory – Omezování průmyslového znečištění

Zaměření a zdůvodnění

Integrovaný přístup k ochraně životního prostředí jako celku představuje zcela nový přístup, který znamená přechod od ochrany složek životního prostředí k ochraně ŽP jako celku. Zákon o integrované prevenci je v ČR účinný od roku 2003. Počet IPPC zařízení je v České republice odhadován na 1700. Jsou to hlavní znečišťovatelé z průmyslových a zemědělských odvětví. K 5. 1. 2006 byl podáno 640 žádostí o integrované povolení. Bylo vydáno 432 integrovaných povolení. Směrnice o IPPC stanoví, že k termínu 30.10.2007 musí všichni provozovatelé, kterých se to týká, získat pro své zařízení integrované povolení. Tento termín může být ohrožen.

Od roku 2003 se podařilo vybudovat zázemí povolujících orgánů, Agenturu integrované prevence a nově i Centrum BAT při CENIA, české informační agentuře životního prostředí. Přijaté referenční dokumenty BAT (tzv. BREF) jsou průběžně překládány do českého jazyka. Byl vytvořen informační systém IPPC, který v sobě zahrnuje informace o stavu vyřizování žádostí o integrované povolení. Existuje 30 technických pracovních skupin, které působí v oblasti nejlepších dostupných technik (BAT). Právě v této oblasti však existují velké

rezervy pro zlepšení zejména v dosažitelnosti aplikace BAT technologií, odborné a koncepční činnosti. Zejména nedostatek finančních prostředků brání rozsáhlejšímu vývoji environmentálně příznivých technologií.

Zahájená revize směrnice o IPPC a referenčních dokumentů o BAT (BREF) naznačuje, že po roce 2007 bude tlak na zavádění a zlepšování BAT vzrůstat. Bude nutné vypracovat rámcový program pro nejlepší dostupné techniky, zejména pro jejich výzkum a vývoj. Poskytnuté finanční prostředky by tedy byly účelně vynaloženy jednak na výzkum a vývoj BAT a také na šíření principů integrovaného přístupu, znalostí BAT mezi provozovateli, podpora jejich používání, metodické vedení, informovanost veřejnosti se zaměřením na regionální problematiku.

Důležitá je ochrana životního prostředí jako celku a také budování věrohodných, veřejnosti přístupných informačních databází o znečištění životního prostředí. Integrovaný registr znečišťování jako jediná databáze v České republice pokrývá údaje o emisích (do ovzduší, vody, půdy) a přenosech (odpady a odpadní vody) u mnoha znečišťujících látek. Zahrnuje v sobě i regionální informace, které se dají využít při zaměření snižování emisí v jednotlivých lokalitách. Ze strany provozovatelů i široké veřejnosti je tento nástroj hodnocen jako důležitý zdroj informací. Velké rezervy však existují v oblasti propojování tohoto registru s dalšími zdroji informací o stavu životního prostředí, v oblasti kvality získávaných dat a jejich efektivním vyhodnocování a prezentaci.

Rok 2004 byl prvním ohlašovacím rokem do integrovaného registru znečišťování. Hlášení podalo 541 organizací za celkem 879 provozoven. 412 (47 %) provozoven spadá mezi IPPC zařízení dle zákona č. 76/2002 Sb. Od roku 2007 v souvislosti s nahrazením Evropského registru emisí znečišťujících látek (EPER) Evropským registrem úniků a přenosů znečišťujících látek (EPRTR), plánováno rozšíření počtu látek a dají se tak očekávat zvýšené nároky jak na znečišťovatele (v oblasti monitoringu látek), tak na MŽP jako zřizovatele IRZ.

Operační cíle podpory

Operační cíle podpory se zaměřují na následující oblasti:

- a) Integrovaná prevence a omezování znečištění – BAT
 - výzkum a vývoj BAT – vytvoření institucionálního zázemí pro výzkum BAT, investiční podpora výzkumu technologií na principu preventivního přístupu k ochraně ŽP,
- b) Integrovaný registr znečišťování
 - výzkum znečišťujících látek a monitorovacích metod – infrastruktura pro identifikace zdrojů emisí, dopady na zdraví obyvatelstva a ŽP, možnosti výzkumu, vývoje a aplikace technologií snižujících znečištění (BAT),
- c) Ekonomické nástroje a institucionální zabezpečení pro omezování rizik chemických látek a prosazování nové právní úpravy jejich managementu REACH
 - v rámci implementace REACH vytvoření systému ekonomických nástrojů pro podporu aktivit vedoucích ke snižování a omezování rizika chemických látek,
 - vybudování národního informačního centra pro realizaci nové právní úpravy REACH, které bude napojeno na Evropskou chemickou agenturu a bude napomáhat šíření informací o rizicích pro odbornou i ostatní veřejnost.

Vhodné/podporované aktivity

- budování infrastruktury pro institucionálního zázemí výzkumu BAT,
- podpora propojování informačních systémů,
- zpřístupňování informací o životním prostředí uživatelům Internetu,

- vytváření uživatelsky přátelských aplikací k plnění povinností vyplývajících z legislativy,
- infrastruktura pro program REACH.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem je Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem je Státní fond životního prostředí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Oblast podpory má zřetelnou vazbu zejména na Akční program environmentálních technologií, 6. program pro životní prostředí, Státní politiku životního prostředí, Program podpory environmentálních technologií v České republice, Strategii hospodářského růstu ČR a další operační programy v oblasti aplikace BAT a výzkum BAT a integrovaný přístup k ochraně ŽP jako celku.

Příjemci podpory poskytované v rámci Prioritní osy 5 jsou:

- územní samosprávné celky a jejich svazky,
- příspěvkové organizace,
- veřejné výzkumné instituce,
- občanská sdružení,
- neziskové organizace
- podnikatelské subjekty,
- státní podniky,
- státní organizace,
- správci povodí a vodních toků,
- organizační složky státu,
- provozovatelé systému předpovědní povodňové služby,

Veřejná podpora poskytovaná v rámci vymezených oblastí podpory se bude řídit Obecnými zásadami Společenství o státní podpoře na ochranu životního prostředí v platném znění. Do schválení poskytování podpory v rámci vymezených oblastí podpory Evropskou komisí nebude veřejná podpora projektům poskytována.

Programové indikátory

Programové indikátory jsou souhrnně uvedeny na konci kapitoly 3.

Vazby na jiné prioritní osy

Snížování průmyslového znečištění má vazbu na všechny další prioritní osy OP ŽP v těchto oblastech:

- aplikace BAT,
- integrovaný přístup k ochraně ŽP jako celku,
- databáze, sběr a vyhodnocování informací o stavu ŽP,
- vzdělávání a šíření informací – prioritní osa 7 OP ŽP.

PRIORITNÍ OSA 6 – ZLEPŠOVÁNÍ STAVU PŘÍRODY A KRAJINY

Výchozí stav

Základním problémem ochrany přírody a krajiny zůstává pokles biodiverzity na úrovni druhů, ekosystémů a genů a snížená ekologická stabilita krajiny. Nedoceněn je význam naší krajiny jako součásti kulturního dědictví a prostoru pro kvalitní život člověka.

Snížení biologické rozmanitosti a početnosti populací původních druhů je důsledkem devastace krajiny a přírodních zdrojů našeho území, zejména v posledních desetiletích. V ČR je podle aktuálních Červených seznamů v současné době ohroženo cca 34 % druhů savců, 52 % druhů u nás hnízdících ptáků, 50 % druhů plazů, 43 % druhů obojživelníků, 43 % druhů ryb, 60 % druhů vyšších rostlin a 43 % mechorostů. Společným působením mnoha negativních vlivů lidské činnosti došlo k takovému poškození ekosystémů, že na našem území vymizela celá řada druhů (např. drop velký).

Působení lidských aktivit se významně promítlo do rozšíření a početnosti planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů, ale i do stavu celých biotopů a ekosystémů. Z krajiny mizí přechodové (ekotonové) plochy, významné jako zbytkové biotopy s vysokou biologickou rozmanitostí (rákosiny, remízky, meze, lada, nivní louky apod.). Nejnovější a o to intenzivnější rozvoj liniových staveb vede ke snížení průchodnosti krajiny a fragmentaci areálů výskytu populací některých taxonů. Tento jev má negativní dopad nejen na volně žijící živočichy a planě rostoucí rostliny, ale i na člověka samého. Ohrožením zemědělské krajiny je i spontánní šíření invazních druhů rostlin a záměrné rozšiřování nepůvodních druhů rostlin a živočichů. Ty zcela mění původní rostlinná společenstva a expandují na úkor původních druhů. Mezi nejvýraznější invazní druhy rostlin lze zahrnout bolševník velkolepý, pronikající do chladnějších oblastí ČR, asijské křídlatky a severoamerické druhy hvězdnic. Z živočichů jde např. o norka amerického, psíka mývalovitého nebo nepůvodní druhy ryb (např. střevlička východní), raků a dalších bezobratlých.

Změny, kterými prošlo české zemědělství během 50. až 80. let dvacátého století, zejména kolektivizaci a intenzifikaci v souvislosti s přeměnou tradičního zemědělství na průmyslovou velkovýrobu, zásadním způsobem ovlivnily i vzhled, charakter a ekologickou stabilitu krajiny. Došlo ke scelování pozemků do velkých lánů, které často nerespektovalo reliéf terénu a vedlo také ke značným ztrátám rozptýlené zeleně ve volné krajině. Ubylo mezí, remízek a liniových porostů podél cest a vlhkých nivních luk. Došlo tak k významnému narušení ekologické rovnováhy v krajině a následně k působení mnoha nepříznivých jevů, které mají dodnes negativní dopad na přírodu i na zemědělské hospodaření. Rozptýlená zelen se společně s tvarem reliéfu významně podílí na tvorbě typického krajinného rázu každé oblasti. Tvoří nedílnou součást naší venkovské krajiny, opticky ji rozděluje do menších celků a utváří tak její charakteristický malebný vzhled. Tento cenný krajinný prvek poskytuje útočiště mnoha druhům živočichů ale i rostlin, které by jinde v zemědělské krajině již nenašli svůj životní prostor. Nabízí také potravní zdroje zejména pro opylovače, ptáky (podpora biologické ochrany před škůdci) a drobné savce.

Nevhodný způsob hospodaření a znečišťování životního prostředí se odrazily i na stavu lesů. Lesy a lesní půdy byly ve střední Evropě postiženy degradačními vlivy v důsledku intenzivního působení emisí a kyselých dešťů. Tyto negativní dopady industrializačních vlivů byly v našich podmínkách umocněny systémem obhospodařování lesů, zaměřeným dlouhodobě na jednostrannou podporu maximálního dřevoprodukčního efektu. Důsledkem jsou

dnešní stejnověké monokulturní porosty s výrazně sníženou odolností proti biotickým i abiotickým vlivům a nevyváženým funkčním potenciálem.

Nadměrná intenzifikace zemědělství spolu s nevhodnými vodohospodářskými zásahy způsobila také rozkolísanost odtokových poměrů, eutrofizaci povrchových vod, znečištění a pokles hladiny podzemních vod a snížení retenční schopnosti krajiny – to je doprovázeno častějším výskytem extrémních such a povodňových událostí.

Stejně důležité jako ochrana a péče o přírodní prvky ve volné krajině je i problematika životního prostředí urbánních a suburbánních prostorů zejména z hlediska uchování biodiverzity, ekologické stability, zmenšování ekologické stopy sídel a snižování míry „sterility“ (míra umělých prvků, povrchů a prostor) urbanizovaného prostředí.

Sesuvy a skalní řícení jsou přirozenými přírodními jevy, které se podílejí na vývoji a modelování krajiny. Jsou nezastupitelnou součástí exodynamických procesů, které nemůžeme zastavit ani zásadně ovlivnit. Tento fakt je příznivý pro rozmanitost a jedinečnost tvárnosti krajiny, méně je již příznivý snaze člověka si přírodu podřídit svým technickým a sídelním představám často nerespektujícím pravidla přírodních procesů. Jejich vznik není odvislý pouze od nestandardních klimatických výchylek, ale je často predisponován geologickými, petrologickými, tektonickými a morfologickými charakteristikami daného území. Vyvrcholením procesu jsou pak především sesuvy a skalní řícení, jejichž častým následkem jsou často i rozsáhlé materiální škody, dochází ke značné nevratné devastaci kulturní krajiny a často jsou ohroženy i životy občanů.

Rizikové geofaktory životního prostředí představují zejména narušení režimu proudění podzemních vod jako výsledku přírodního procesu, nadlimitní a rizikové koncentrace anorganických nebo organických látek přírodního původu v podzemních vodách, horninách a produktech jejich zvětrávání a zvýšená radioaktivita. Údaje o jejich stavu nejsou dosud zjišťovány, prezentovány a hodnoceny plošně v návaznosti na životní prostředí. Stejně tak dosud není provedeno komplexní zmapování a monitorování následků hornické činnosti na jednotlivé složky životního prostředí, které bude v nejbližší době požadováno v návaznosti na schválenou směrnici Evropského parlamentu a Rady 2006/21/ES, o nakládání s odpady z těžebního průmyslu a o změně směrnice Rady 2004/35/ES. Zdroje podzemních vod i ostatní neobnovitelné nerostné zdroje byly podrobněji hodnoceny v šedesátých a sedmdesátých letech minulého století. Od té doby došlo k významným změnám i v této oblasti takže původní práce jsou již nevěrohodné a překonané.

Globální a specifické cíle prioritní osy

Globálním cílem pro období 2007-2013 je zastavení poklesu biodiverzity a zvýšení ekologické stability krajiny

Specifické cíle prioritní osy jsou následující:

1. implementace soustavy Natura 2000,
2. obnova a ochrana přírodních a přírodě blízkých biotopů a ohrožených rostlinných a živočišných druhů,
3. obnova ekologické stability krajiny,
4. optimalizace vodního režimu krajiny,
5. regenerace urbanizované krajiny,
6. prevence sesuvů a skalních řícení, monitorování geofaktorů a následků hornické činnosti a hodnocení neobnovitelných přírodních zdrojů včetně podzemních vod.

Strategie pro dosažení cílů

Evropská unie deklarovala jako svůj cíl zastavit do roku 2010 pokles biodiverzity. Pro dosažení tohoto cíle je potřeba vynaložit značné množství finančních prostředků do oblastí zajištění institucionální ochrany vybraných chráněných území, podpory ohrožených rostlinných a živočišných druhů i biotopů, obnovy krajinné stability a vodního režimu krajiny.

Pro ochranu konkrétních přírodních a krajinných hodnot včetně ochrany biodiverzity jsou vyhlášována chráněná území. Novelou zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, byly do českého právního řádu transponovány povinnosti, plynoucí pro členské státy EU ze Směrnice Rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků a Směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Nejvýznamnější z těchto povinností je vytvoření soustavy evropsky významných chráněných území Natura 2000.

Tato soustava se skládá z ptačích oblastí a evropsky významných lokalit. 38 ptačích oblastí bylo vyhlášeno v roce 2004 samostatnými nařízeními vlády. Vláda České republiky také schválila svým usnesením č. 1320/2004 ze dne 22.12.2004 národní seznam, čítající 863 evropsky významné lokality. Toto usnesení bylo kodifikováno nařízením vlády, vydaným pod č. 132/2005 Sb. a účinným od 15.4.2005. U všech území, kde nebude možná smluvní ochrana, ukládá zákon v souladu s právem ES povinnost vyhlásit je za zvláště chráněná území nejpozději do 6 let od zveřejnění oznámení tzv. evropského seznamu lokalit ve Sbírce zákonů. Co se týče rozsahu a finanční náročnosti bude tento proces v oblasti ochrany přírody výjimečný. Vyhlásování si vyžádá geodetické práce nezbytné pro vyhlášení ZCHÚ, přípravu odborné dokumentace, plány péče, příslušná označení v terénu, zajištění péče (managementu) o území s cílem zachovat (nezhoršit) předmět ochrany včetně monitorování stavu území.

U nejvíce ohrožených druhů rostlin a živočichů je nutné přikročit k aktivnímu managementu jejich populací, jehož součástí je především obnova vhodného prostředí (biotopů), odstraňování a náprava negativních a rušivých vlivů a případně i realizace speciálních repatriačních programů (tj. navracení druhu do lokality, ze které vymizel, pomocí výjimečných opatření, kdy nejde druhu pomoci jiným způsobem včetně odstranění nevhodných podmínek, které vedly k vymizení druhu). Výskyt některých živočišných druhů v dnešní hustě osídlené a antropogenně pozměněné krajině vyvolává střety s hospodářskými aj. zájmy člověka, kterým je nejvhodnější předcházet realizací preventivních opatření a docílit tak dlouhodobě vyváženého soužití člověka a těchto „konfliktních“ druhů. Zajištění migrační dostupnosti v základní podobě představuje zprůchodnění příčných překážek, jako jsou jezy, přehrady a vodní elektrárny a to pomocí rybích přechodů na těchto dílech, či prostřednictvím revitalizace odstavených a bočních ramen.

Je třeba podpořit stabilitu těch prvků, které mají v krajině nezastupitelnou funkci. Jedná se především o prvky rozptýlené zeleně, jako jsou remízky, břehové porosty podél vodních toků, liniové porosty podél cest, úvozy či aleje. Rozptýlená zeleň má v krajině velký význam nejen pro člověka a jeho potřeby, ale i pro mnohé živočišné druhy, které jsou na její přítomnosti v krajině životně závislé. Kvůli značným zásahům do podoby krajinné struktury dochází často k nadměrné fragmentaci krajiny, což značnou měrou ovlivňuje a mění životní formy jednotlivých stanovišť. Je proto nutné zaměřit se především na realizaci prvků územních systémů ekologické stability a celkové zlepšení přírodních poměrů ať již ve volné krajině, v lesích, či ve zvláště chráněných územích a územích soustavy Natura 2000.

Dlouhodobým cílovým horizontem je dále trvalá náprava současného negativního stavu poškozených lesních půd a stávajících porostů, včetně zvýšení jejich přirozené odolnosti vůči změnám prostředí. Dalším sledovaným cílem je přispět k zvýšení hodnot požadovaných funkčních potenciálů lesních ekosystémů.

Snížení četnosti a závažnost záplav a ohrožení kvality povrchových a podzemních vod si vyžádá stabilizaci vodních poměrů krajiny, a to pomocí kombinovaného přístupu – k technickým vodohospodářským metodám přidružit ekohydrologické metody retence vody a nutrientů, kterými jsou zejména obnova krajinné zeleně, obnova retenčních prostor a přirozených rozlivů do znovuotevřených nivních prostor, obnova přirozené hydromorfologie vodních ekosystémů atd.

Podpora biodiverzity urbánních ekosystémů bude směřována zejména na podporu „páteřní“ sídelní veřejné zeleně, obnovu a ochranu zámeckých parků a zahrad a výsadbu zeleně na místech odstraněných starých zátěží. Cílem je podpora historických krajinných prvků, charakteristických znaků kulturního a historického vývoje území a estetických hodnot vizuální scény, a to s prioritou vyšší biologické diverzity.

Nápravná opatření pro sesuvy a skalní řícení, tj. stabilizace svahu či skalního masívu, dlouhodobý monitoring a geologický průzkum jsou většinou finančně značně náročné jak pro fyzické osoby, tak i pro rozpočty obcí a není proto v jejich silách tato nápravná opatření cele financovat. Tyto subjekty by měly následně přijmout časově neomezenou odpovědnost za údržbu a péči vzniklých stabilizačních opatření.

Pro zajištění dostatečných podkladů o rizikových geofaktorech životního prostředí je třeba provést podrobnou monitorovací a dokumentační činnost, zpracovat mapové podklady a provést podpůrné inženýrsko-geologických a hydrogeologických práce. Odborné a technické kapacity pro uvedené činnosti jsou v České republice k dispozici.

Předpokládané výsledky a dopady

Mezi předpokládané výsledky patří:

- soustava Natura 2000 dokončená a plně funkční,
- zajištěna ochrana a obnova vybraných přírodních a přírodě blízkých biotopů,
- zajištěna ochrana vybraných ohrožených rostlinných a živočišných druhů,
- vyšší podíl obnovených krajinných struktur,
- zajištěna první etapa plošné optimalizace vodního režimu krajiny.

Výsledkem podpory v oblasti prevence sesuvů a skalních řícení, monitorování geofaktorů životního prostředí a hodnocení neobnovitelných přírodních zdrojů včetně zdrojů podzemních vod se očekává:

- doplnění podkladů pro tvorbu územního plánu z hlediska vymezení oblastí s vyšším geologickým ohrožením jak pro výstavbu sídel tak i pro liniové stavby, ochranu nerostných zdrojů a zdrojů podzemních, povrchových a minerálních vod, atd.
- zajištění podkladů pro zásobování obyvatelstva pitnou vodou získávanou z podzemních zdrojů, které jsou podstatně méně zranitelné než zdroje povrchové vody.

Mezi předpokládané dopady patří:

- zastaven pokles biodiverzity,
- zvýšena ekologická stabilita krajiny.

Prevence sesuvů a skalních řícení, monitorování geofaktorů životního prostředí a hodnocení zdrojů podzemních vod:

- zkvalitnění podkladů pro územně analytické podklady a tak zajištění kvalitnějšího životního prostředí, finanční úspory při vhodném situování investiční výstavby,
- zvýšení informovanosti o kvalitě životního prostředí,

- možnost řešit geologická rizika v předstihu a ne jako havárie, při kterých dochází k ohrožení životů a hodnot.

Kategorizace oblastí podpory

51 Podpora biodiverzity a ochrana přírody (včetně Natura 2000)

Oblasti podpory

V rámci prioritní osy 6 – ZLEPŠOVÁNÍ STAVU PŘÍRODY A KRAJINY budou realizovány následující oblasti podpory:

Oblast podpory 6.1 – Implementace a péče o území soustavy Natura 2000

Oblast podpory 6.2 – Podpora biodiverzity

Oblast podpory 6.3 – Obnova krajinných struktur

Oblast podpory 6.4 – Optimalizace vodního režimu krajiny

Oblast podpory 6.5 – Podpora regenerace urbanizované krajiny

Oblast podpory 6.6 – Prevence sesuvů a skalních řícení, monitorování geofaktorů a následků hornické činnosti a hodnocení neobnovitelných přírodních zdrojů včetně zdrojů podzemních vod

6.1 Oblast podpory – Implementace a péče o území soustavy Natura 2000

Zaměření a zdůvodnění

Členstvím v Evropské unii přistoupila Česká republika k závazkům vyplývajícím ze Směrnice Rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků a Směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (soustava Natura 2000). Takto cílená podpora umožní vyhlásit a zajistit ochranu a management lokalit soustavy Natura 2000 a rostlinných a živočišných druhů uvedených ve výše zmíněných směrnici včetně zavedení a provádění povinného monitoringu.

Realizace této oblasti podpory je součástí naplňování cílů stanovených ve Státní politice životního prostředí 2004-2010, Státním programu ochrany přírody a krajiny ČR, Strategii ochrany biologické rozmanitosti České republiky a Strategii udržitelného rozvoje České republiky.

Operační cíle podpory

- zajištění podkladů pro vyhlášení schválených evropsky významných lokalit,
- zajištění podkladů pro naplnění povinnosti monitoringu podle Směrnice Rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků a Směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin.

Vhodné/podporované aktivity

Předmětem podpory je:

- opatření spojená s implementací soustavy Natura 2000 včetně monitoringu zvláště chráněných území, vybraných území soustavy Natura 2000 a stavu populací rostlinných a živočišných druhů.

Do podpory lze zahrnout i náklady na výkupy pozemků.

Typ operací

Grantová schémata

Individuální projekty

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem bude Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem Státní fond životního prostředí (SFŽP).

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Aktivita v oblasti podpory 6.1 nejsou financovány z jiných programů EU ani z národních programů.

6.2 Oblast podpory – Podpora biodiverzity

Zaměření a zdůvodnění

Péče o přírodní a přírodě blízké biotopy a ohrožené rostlinné a živočišné druhy vyplývá ze zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění. Navrhovaná oblast podpor umožní ochranu biologické rozmanitosti jak na úrovni stanovišť, tak na úrovni ochrany ohrožených druhů rostlin a živočichů.

Realizace této oblasti podpory je součástí naplňování cílů stanovených ve Státní politice životního prostředí 2004-2010, Státním programu ochrany přírody a krajiny ČR, Strategii ochrany biologické rozmanitosti České republiky a Strategii udržitelného rozvoje České republiky.

Operační cíle podpory

- posílení populací ohrožených druhů rostlin a živočichů a jejich biotopů,
- posílení biologické rozmanitosti na úrovni stanovišť,
- snížení negativních antropogenních vlivů na přírodu a krajinu.

Vhodné/podporované aktivity

Předmětem podpory je:

- opatření k uchování a zvyšování početnosti druhů, realizovaná především prostřednictvím záchrany druhů a ekosystémů a vytváření vhodných podmínek pro jejich další existenci,
- zajišťování péče o chráněná území a vyhodnocování výsledků péče s využitím zásad ekosystémového přístupu při ochraně biodiverzity in situ,
- opatření k minimalizaci a předcházení škodám způsobeným silně a kriticky ohroženými zvláště chráněnými druhy živočichů na komunikacích, vodohospodářských objektech, zemědělských a lesních kulturách, chovech ryb a včel,
- investiční opatření směřující ke zvyšování adaptivních schopností ekosystémů a druhů na rostoucí fragmentaci krajiny, další antropogenní vlivy a na zátěžové faktory životního prostředí včetně opatření v souvislosti s péčí o handicapované živočichy,
- předcházení zavlékání, regulace a likvidace populací invazních druhů rostlin a živočichů,
- realizace trvalých opatření na ochranu jeskyní a krasových jevů,

- investiční opatření pro obnovu a výstavbu návštěvnické infrastruktury ve zvláště chráněných územích, ptačích oblastech, evropsky významných lokalitách, přírodních parcích a geoparcích (včetně návštěvnických středisek).

Do podpory lze zahrnout i náklady na výkupy pozemků, a to s výjimkou fyzických osob.

Do podpory lze dále zahrnout náklady související s likvidací nevyužitě rostlinné hmoty z managementových opatření např. formou kompostování nebo anaerobní digesce (nepodporuje se skládkování, pálení bez energetického využití apod.).

Typ operací

Grantová schémata

Individuální projekty

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem bude Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem Státní fond životního prostředí (SFŽP).

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Národní programy Program péče o krajinu a k Program revitalizace říčních systémů jsou nastaveny doplňkově ve vztahu k těmto aktivitám.

Program rozvoje venkova navazuje ve své ose II Agroenvironmentálními opatřeními, Lesnicko-environmentálními platbami a Platbami v rámci Natury 2000. Zatímco v uvedených opatřeních osy II. PRV jde o pravidelnou údržbu krajiny, OP ŽP takový typ opatření hradit neumožňuje.

6.3 Oblast podpory – Obnova krajinných struktur

Zaměření a zdůvodnění

Tato oblast podpory se zaměřuje na posílení ekologické stability krajiny, a to zejména formou vytváření a obnovy krajinných prvků, budováním prvků územních systémů ekologické stability, zvyšováním stability lesních ekosystémů.

Tato oblast podpor napomůže k realizaci chybějících prvků územních systémů ekologické stability, regeneraci a zlepšení druhové a věkové skladby lesů a zvýšení počtu krajinných prvků. Celkový efekt opatření významně přispěje ke zvýšení ekologické stability krajiny.

Realizace této oblasti podpory je součástí naplňování cílů stanovených ve Státní politice životního prostředí 2004-2010, Státním programu ochrany přírody a krajiny ČR, Strategii ochrany biologické rozmanitosti České republiky a Strategii udržitelného rozvoje České republiky.

Operační cíle podpory

- zvýšení počtu a plochy založených a obnovených krajinných prvků a prvků územních systémů ekologické stability,
- zlepšení přírodních poměrů v lesích,
- zlepšení stavu lesních půd.

Vhodné/podporované aktivity

Předmětem podpory je:

- realizace opatření navržených v rámci schválených komplexních pozemkových úprav zaměřených na výsadby zeleně v krajině a ochranu půdy,
- příprava a realizace prvků územních systémů ekologické stability,
- zakládání a obnova krajinných prvků (výsadba a obnova remízů, alejí, soliterních stromů, větrolamů atd.), břehových porostů a historických krajinných struktur (vč. polních cest a ošetření stromů ve významných alejích), péče o památné stromy,
- opatření k zachování a celkovému zlepšení přírodních poměrů v lesích ve zvláště chráněných územích, územích soustavy Natura 2000, vymezených regionálních a nadregionálních biocentrech územních systémů ekologické stability, a to dosažením druhové a prostorové skladby porostů, odpovídající místním přírodním podmínkám,
- realizace lesopěstebních opatření biologického charakteru pro vytvoření základních podmínek a nastartování procesu regenerace současného stavu lesů v prioritních oblastech pásem ohrožení emisemi (podle stávající legislativy pásma ohrožení A až C) ve zvláště chráněných územích a územích soustavy Natura 2000.

Do podpory lze v případě realizace prvků územních systémů ekologické stability zahrnout i náklady na výkupy pozemků, a to s výjimkou fyzických osob.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem bude Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem Státní fond životního prostředí (SFŽP). Ekologické a technické hodnocení projektů bude pro SFŽP provádět Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) s využitím doplněných regionálních poradních sborů.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Program rozvoje venkova je komplementární k této oblasti podpory ve smyslu příjemců podpor.

6.4 Oblast podpory – Optimalizace vodního režimu krajiny

Zaměření a zdůvodnění

Tato oblast podpory se zaměřuje na zvýšení retenční schopnosti krajiny a snižování vzniku a dopadů povodňových situací opatřeními příznivými z hlediska ochrany přírody a krajiny, obnovu přirozeného vodního režimu krajiny a ochranu proti vodní erozi.

Realizace této oblasti podpory je součástí naplňování cílů stanovených ve Státní politice životního prostředí 2004-2010, Státním programu ochrany přírody a krajiny ČR, Strategii ochrany biologické rozmanitosti České republiky a Strategii udržitelného rozvoje České republiky.

Operační cíle podpory

- náprava v minulosti nevhodně upravených toků, nevhodných odvodnění a jiných zásahů negativně ovlivňujících vodní režim v krajině,
- zvyšování retenční schopnosti krajiny,
- snížení výskytu negativních vlivů vodní a větrné eroze.

Vhodné/podporované aktivity

Předmětem podpory je:

- realizace opatření příznivých z hlediska krajinné a ekosystémové diverzity vedoucí ke zvyšování retenční schopnosti krajiny, ochraně a obnově přirozených odtokových poměrů a k omezování vzniku rizikových situací, zejména povodní,
- opatření k ochraně proti vodní a větrné erozi a k omezování negativních důsledků povrchového odtoku vody (založení nebo obnova mezí, zasakovacích pásů a průlehů).

S výjimkou aktivity budování a obnovy retenčních prostor a opatření k ochraně proti vodní erozi lze do podpory zahrnout i náklady na výkupy pozemků.

Akce v rámci oblasti podpory 6.4 mohou být realizovány pouze mimo zastavěná území obce.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem bude Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem Státní fond životního prostředí (SFŽP). Ekologické a technické hodnocení projektů bude pro SFŽP provádět Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) s využitím doplněných regionálních poradních sborů.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Národní Programy Program péče o krajinu a Program revitalizace říčních systémů jsou nastaveny doplňkově ve vztahu k těmto aktivitám. Nebudou hrazeny revitalizace drobných vodních toků v obcích. Tím bude odstraněn jediný překryv, a to s opatřením III.2.1.1. Programu rozvoje venkova.

6.5 Oblast podpory – Podpora regenerace urbanizované krajiny

Zaměření a zdůvodnění

Tato oblast podpory je zaměřena na udržitelný rozvoj sídel prostřednictvím zachování a zvyšování počtu a rozlohy segmentů přírodního charakteru v zastavěných územích, zakládání zelených prstenců kolem částí historické kulturní krajiny a sídel, výsadbu vegetace na místě odstraněných starých zátěží a odstraňování nebo zajišťování nevyužívaných objektů v chráněných územích. Cílem je na jedné straně podporovat vznik a obnovu přírodě blízké zeleně v sídelním prostředí, která umožní existenci ostrůvků relativně nenarušené přírody v sídlech jako doplňku umělého sídelního prostředí. Současně bude podpora zaměřena k obnově a rozvoji funkčních ploch sídelní zeleně zlepšujících kvalitu života člověka v urbanizované krajině.

Realizace této oblasti podpory je součástí naplňování cílů stanovených ve Státní politice životního prostředí 2004-2010, Státním programu ochrany přírody a krajiny ČR, Strategii ochrany biologické rozmanitosti České republiky a Strategii udržitelného rozvoje České republiky.

Operační cíle podpory

- zvýšení počtu, rozlohy a přírodní kvality segmentů přírodního charakteru v zastavěných územích,
- odstranění nevyužívaných staveb a dalších zátěží z chráněných území.

Vhodné/podporované aktivity

Předmětem podpory je:

- individuální projekty pro zakládání a revitalizaci významné sídelní zeleně s preferencí druhové skladby posilující diverzitu sídelních biotopů a vztah obyvatel sídel (zejména dětí a mládeže) k přírodě: podpora je zaměřena na individuální zakládání a obnovu parků a další trvalé nelesní zeleně na plochách vymezených v územně plánovací dokumentaci, stromořadí a významných skupin stromů uvnitř sídel, hřbitovů, městských a obecních lesoparků, školních zahrad a komponovaných krajinných areálů,
- zakládání a regenerace zeleně v rámci tvorby zeleného prstence kolem sídla, vymezené v územně plánovací dokumentaci,
- výsadba vegetace s přírodě blízkým charakterem na místě dříve odstraněných malých (na pozemcích menších než 10ha) a ekonomicky těžko využitelných brownfields, bývalých vojenských výcvikových prostorů (v případě, že se nejedná o velkoplošné zalesňování), jiných staveb a zařízení, zátěže či následků geologického průzkumu,
- odstranění nebo zajištění nevyužívaných staveb a dalších objektů ve zvláště chráněných územích a územích zařazených do soustavy Natura 2000.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem bude Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem Státní fond životního prostředí (SFŽP). Ekologické a technické hodnocení projektů bude pro SFŽP provádět Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) s využitím doplněných regionálních poradních sborů.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Regionální operační programy budou řešit komplexní projekty, nikoliv individuální. Na rozdíl od Programu rozvoje venkova a Regionálních operačních programů je v této oblasti podpory jiné zaměření akcí – posilování biodiverzity v urbanizovaném prostředí.

6.6 Oblast podpory – Prevence sesuvů a skalních řícení, monitorování geofaktorů a následků hornické činnosti a hodnocení neobnovitelných přírodních zdrojů včetně zdrojů podzemních vod

Zaměření a zdůvodnění

Navržené práce mají za úkol zmapovat, navrhnout a realizovat technické práce v následujících oblastech. Jejich provedení významným způsobem omezí počet možných havárií, způsobených geologickými fenomény při sesuvech a skalních říceních, rozšíří možnosti zásobování obyvatelstva pitnou vodou z podzemních zdrojů a přispěje k odstranění možných negativních důsledků hornické činnosti.

Operační cíle podpory

- provedení sanace a stabilizace nejnebezpečnějších sesuvů a skalních masivů a zajištění jejich monitorování,
- zpracované a přehodnocené zásoby podzemních vod, revize ochranných pásem a vybudování nových zdrojů podzemních vod pro zásobování obyvatelstva,
- zajištění dalších neobnovitelných zdrojů,
- odstranění negativních následků hornické činnosti realizované v minulosti.

Vhodné/podporované aktivity

Předmětem podpory je:

- stabilizace nebo sanace sesuvů a skalních masivů, které bezprostředně nebo v krátkém časovém horizontu svými negativními projevy a následky ohrožují především životy, zdraví a majetek občanů a infrastrukturu sídel a dále monitoring zaměřený na kontrolu účinnosti nápravných opatření,
- přehodnocení celkové kapacity zásob podzemních vod využívaných i nevyužívaných, vyhledání a realizace nových zdrojů pro zásobování obyvatelstva,
- provádění geologických a hydrogeologických prací včetně projektů za účelem přehodnocení zásob podzemních vod využitelných k zásobování obyvatel pitnou vodou,
- vyhledávání průzkum a posouzení možností řízené dotace podzemních vod povrchovými vodami (umělé infiltrace) z vodních toků nebo nádrží,
- realizace technických prací sloužících k zajištění dalších neobnovitelných přírodních zdrojů,
- zjištění možných negativních důsledků pozůstatků po hornické činnosti, navržení a realizace technického řešení, které zabrání dalšímu ohrožování životního prostředí v návaznosti na „Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2006/21/ES“ ze dne 15.3.2006, o nakládání s odpady z těžebního průmyslu a o změně směrnice Rady 2004/35/ES,
- provedení inženýrsko geologických a hydrogeologických prací v sídlech postižených v minulosti hornickou či obdobnou činností a provedení následných sanačních prací.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem bude Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem Státní fond životního prostředí (SFŽP). Odborné a technické hodnocení projektů bude pro SFŽP provádět Agentura ochrany přírody a krajiny ČR s využitím České geologické služby.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Tyto aktivity nejsou financovány z jiných programů EU ani z národních programů.

Příjemci podpory poskytované v rámci Prioritní osy 6 jsou:

Pro oblast podpor 6.1 a 6.2:

- pro grantové schéma: organizační složka státu s celostátní působností, jejíž hlavní činností je ochrana přírody a krajiny,
- pro individuální projekty: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, správy národních parků.

Pro oblast podpory 6.3:

Pro všechna opatření s výjimkou opatření k zachování a celkovému zlepšení přírodních poměrů v lesích a opatření k realizaci lesopěstebních opatření v prioritních oblastech pásem ohrožení imisemi:

- fyzické osoby,

- právnické osoby, které jsou založeny k nepodnikatelským účelům, zejména obecně prospěšné společnosti,
- obce,
- kraje,
- občanská sdružení,
- svazky obcí,
- příspěvkové organizace,
- organizační složky státu (mimo pozemkové úřady),
- státní organizace a další subjekty, jejichž zřízení obecně závazné právní předpisy umožňují a jejichž činnost není činností podnikatelskou ve smyslu Obchodního zákoníku,
- právnické osoby, jímž je svěřeno nakládání s lesy ve vlastnictví státu,
- správci vodních toků,
- správci povodí.

Pro opatření k zachování a celkovému zlepšení přírodních poměrů v lesích a opatření k realizaci lesopěstebních opatření v prioritních oblastech pásem ohrožení imisemi:

- právnické osoby, jímž je svěřeno nakládání s lesy ve vlastnictví státu.

Pro oblast podpory 6.4:

- fyzické osoby,
- právnické osoby, které jsou založeny k nepodnikatelským účelům, zejména obecně prospěšné společnosti,
- obce,
- kraje,
- občanská sdružení,
- svazky obcí,
- příspěvkové organizace,
- organizační složky státu (mimo pozemkové úřady),
- státní organizace a další subjekty, jejichž zřízení obecně závazné právní předpisy umožňují a jejichž činnost není činností podnikatelskou ve smyslu Obchodního zákoníku,
- správci vodních toků,
- správci povodí.

Pro oblast podpory 6.5:

- právnické osoby, které jsou založeny k nepodnikatelským účelům, zejména obecně prospěšné společnosti,
- obce,
- kraje,
- občanská sdružení,
- svazky obcí,
- příspěvkové organizace,
- organizační složky státu (mimo pozemkové úřady),
- státní organizace a další subjekty, jejichž zřízení obecně závazné právní předpisy umožňují a jejichž činnost není činností podnikatelskou ve smyslu Obchodního zákoníku.

Pro oblast podpory 6.6:

- obce,
- kraje,
- organizační složky státu,
- příspěvkové organizace,
- veřejné výzkumné instituce.

Veřejná podpora poskytovaná v rámci vymezených oblastí podpory se bude řídit Obecnými zásadami Společenství o státní podpoře na ochranu životního prostředí v platném znění. Do schválení poskytování podpory v rámci vymezených oblastí podpory Evropskou komisí nebude veřejná podpora projektům poskytována.

Programové indikátory

Programové indikátory jsou souhrnně uvedeny na konci kapitoly 3.

Vazby na jiné prioritní osy

Vazba na Prioritní osu 1 – Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní se týká snižování znečištění vod a zlepšování jakosti pitné vody a opatření k snížení negativních dopadů povodňových stavů, v této oblasti podpory 6.4 je v návaznosti řešena prevence ve smyslu zvyšování retenčních schopností krajiny.

PRIORITNÍ OSA 7 – ROZVOJ INFRASTRUKTURY PRO ENVIRONMENTÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ, PORADENSTVÍ A OSVĚTU

Výchozí stav

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta a environmentální poradenství představují klíčový preventivní nástroj ochrany životního prostředí a úspěšné implementace udržitelného rozvoje. Pomáhají eliminovat negativní dopady hospodářského rozvoje na životní prostředí a zdraví obyvatel.

V ČR se dosud podařilo rozvinout krajské systémy environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty, postupně je budována národní síť center environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a síť environmentálních poraden. V ČR dále v oblasti životního prostředí existuje několik institucionalizovaných plošných sítí, které paralelně se svou hlavní činností poskytují i informace a osvětu o problematice životního prostředí. Tyto existující systémy a sítě (národní i regionální) postrádají ve svých pobočkách kvalitní materiálně-technické zázemí k efektivnímu a systematickému zajištění své činnosti. Problémem je i nerovnoměrné rozmístění služeb environmentálního vzdělávání a poradenství v rámci ČR.

Hlavním problémem environmentálního vzdělávání, poradenství a osvěty je přetrvávající nedostatečné povědomí a vzdělání důležitých cílových skupin – podnikové sféry, veřejné správy a pracovníků školství a NNO – k problematice životního prostředí a udržitelného rozvoje v České republice, ale i přetrvávající nízké environmentální povědomí veřejnosti obecně. Klíčovou důležitost má posílení chápání interdisciplinárních souvislostí environmentální problematiky, k ochraně životního prostředí pro kvalitu života společnosti, ale i pro inovace a hospodářský rozvoj.

Globální a specifické cíle prioritní osy

Globálním cílem pro období 2007-2013 je vybudování plošné a dostupné sítě center environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty, informačních center a environmentálních poraden.

Specifický cíl prioritní osy:

Zabezpečení kvalitní infrastruktury (materiálně-technického zázemí) pro realizaci programů environmentálního vzdělávání, pro environmentální poradenství a pro poskytování environmentálních informací a zabezpečení nabídky kvalitních odborných materiálů pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu.

Strategie pro dosažení cílů

K realizaci cílů je na jedné straně zapotřebí efektivně implementovat problematiku environmentálního vzdělávání a vzdělávání k udržitelnému rozvoji do vzdělávací soustavy (podpořeno v rámci ESF z jiného OP) a na straně druhé vybudovat kvalitní infrastrukturu pro environmentální poradenství a pro další vzdělávání zaměstnanců v environmentální oblasti (v oblasti obecných i odborných kompetencí) a zabezpečit plošnou dostupnost informací o životním prostředí a udržitelném rozvoji (mimo zákonných povinností úřadů).

Předpokládané výsledky a dopady

- plošná dostupnost kvalitního environmentálního poradenství,

- plošná dostupnost kvalitního environmentálního vzdělávání pro diverzifikované cílové skupiny, tj. dostupnost center environmentálního vzdělávání a výchovy,
- plošná dostupnost environmentálních informací, tj. dostupnost informačních center se zaměřením na různé aspekty environmentální problematiky.

Kategorizace oblastí podpory

75 Infrastruktura ve vzdělávání

Oblasti podpory

V rámci prioritní osy 7 – ROZVOJ INFRASTRUKTURY PRO ENVIRONMENTÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ, PORADENSTVÍ A OSVĚTU bude realizována následující oblasti podpory:

Oblast podpory 7.1 – Rozvoj infrastruktury pro realizaci environmentálních vzdělávacích programů, poskytování environmentálního poradenství a environmentálních informací

7.1 *Oblast podpory – Rozvoj infrastruktury pro realizaci environmentálních vzdělávacích programů, poskytování environmentálního poradenství a environmentálních informací*

Zaměření

- investiční podpora vzdělávacích, poradenských a informačních center v návaznosti na krajské systémy environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty,
- investiční podpora národních sítí informačních a vzdělávacích center (správy CHKO a NP, centra šetrné turistiky, koordinační centra geoparků, centra zoo a botanických zahrad, hvězdáren a planetárií, centra environmentálního managementu a čistší produkce, apod.) za účelem poskytování vzdělávání a informací o životním prostředí a udržitelném rozvoji v místních pobočkách daných institucí,
- investiční podpora informačních a vzdělávacích center za účelem poskytování vzdělávání a informací o technických, mezioborových a interdisciplinárních souvislostech životního prostředí (obnovitelné zdroje energie a úspory energie, environmentální management a čistší produkce, životní prostředí a inovace, životní prostředí a ekonomika)
- investiční podpora tvorby environmentálních osvětových, informačních a odborných materiálů a vzdělávacích a metodických pomůcek.

Zdůvodnění:

V České republice se dosud podařilo rozvinout krajské systémy environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (zakotveny ve strategických dokumentech krajů), postupně je budována národní síť center environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a síť environmentálních poraden. Tyto existující systémy a síť postrádají ve svých pobočkách kvalitní materiálně-technické zázemí k efektivnímu a systematickému zajištění své činnosti.

V oblasti životního prostředí existuje několik institucionalizovaných plošných sítí (státní správa v ochraně přírody, zajišťovaná Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR a správami CHKO a národních parků, krajskými úřady a úřady obcí s rozšířenou působností, Unie českých a slovenských zoologických zahrad, Unie botanických zahrad aj.), které paralelně se

svou hlavní činností poskytují i informace a osvětu o problematice životního prostředí. Současné materiálně-technické zázemí v místních pobočkách těchto institucí neumožňuje efektivní a systematické zajištění osvětové činnosti.

Nedostatečně jsou rozvinuty kapacity pro poskytování vzdělávání a informací o průřezových a mezioborových souvislostech ochrany životního prostředí, reflektující proaktivní roli ochrany životního prostředí (ochrana životního prostředí jako stimul pro inovace, úspory energie a obnovitelné zdroje energie, interdisciplinární problémy ochrany životního prostředí).

Nabídka odborných materiálů pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu byla v ČR dosud řešena nesystémově, nepokrývá rovnoměrně všechna klíčová témata a distribuce těchto materiálů je většinou regionálně limitovaná. Cílem podpory je zajistit plošnou nabídku kvalitních aktuálních odborných materiálů.

Podpora dále reaguje na nerovnoměrné rozmístění služeb environmentálního vzdělávání, poradenství a osvěty v rámci České republiky. Třetina krajů je na velmi nízké úrovni rozvoje regionálních systémů environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a více než polovina v oblasti environmentálního poradenství.

Operační cíle podpory

- rovnoměrná síť technicky vyhovujících a profesionálně vybavených center environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty, environmentálních poraden v jednotlivých krajích ČR ,
- rovnoměrná síť technicky vyhovujících a profesionálně vybavených environmentálních informačních center zřízených zejména při CHKO, NP a dalších relevantních institucích,
- vznik poradenských a vzdělávacích center zaměřených na mezioborové problémy a souvislosti životního prostředí,
- dostatečná nabídka kvalitních odborných materiálů a pomůcek pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu.

Vhodné/podporované aktivity

- rekonstrukce stávajících objektů center a poraden,
- nákup, rekonstrukce a výstavba objektů za účelem vzniku nových center a poraden,
- materiální a technické vybavení investičního charakteru objektů center a poraden,
- tvorba a vydávání odborných materiálů a pomůcek investičního charakteru, např. filmů a videoporaďů.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem je Ministerstvo životního prostředí, zprostředkujícím subjektem je Státní fond životního prostředí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, styčných bodů, synergií či doplňkovosti

Pro oblast investiční podpory environmentálního vzdělávání, poradenství a osvěty nebudou v tomto programovém období využívány žádné jiné EU ani národní programy.

Neinvestiční aktivity budou podporovány z ESF v rámci jiných OP:

- Podpora projektů regionálních a nadregionálních sítí a systémů environmentálního vzdělávání, poradenství a osvěty, založených na vzájemné spolupráci soukromé, veřejnosprávní a neziskové sféry (OP LZZ),
- Implementace výchovy a vzdělávání pro udržitelný rozvoj v počátečním vzdělávání (OP VK).

Příjemci podpory poskytované v rámci Prioritní osy 7 jsou:

- územní samosprávné celky a jejich svazky,
- neziskové organizace,
- příspěvkové organizace,
- organizační složky státu,
- další subjekty, jejichž zřízení obecně závazné právní předpisy umožňují a jejichž činnost není činností podnikatelskou ve smyslu Obchodního zákoníku.

Veřejná podpora poskytovaná v rámci vymezené oblasti podpory se bude řídit Obecnými zásadami Společenství o státní podpoře na ochranu životního prostředí v platném znění. Do schválení poskytování podpory v rámci vymezené oblasti podpory Evropskou komisí nebude veřejná podpora projektům poskytována.

Programové indikátory

Programové indikátory jsou souhrnně uvedeny na konci kapitoly 3.

Vazby na jiné prioritní osy

Prioritní osa 7 je průřezová a svým zaměřením se dotýká všech os.

PRIORITNÍ OSA 8 – TECHNICKÁ POMOC FINANCOVANÁ Z FONDU SOUDRŽNOSTI

Výchozí stav

Technická pomoc je pomocným nástrojem, který slouží k podpoře a usnadnění implementace ostatních prioritních os Operačního programu Životní prostředí. Zahrnuje veškeré podpůrné aktivity s cílem podpořit účinnost prováděné pomoci, zvýšit kvalitu prováděných opatření a zvýšit efektivitu využití finančních prostředků.

Problematicku technické pomoci definují následující nařízení:

- Návrh Nařízení Komise (ES), kterým stanoví podrobná pravidla pro provádění Nařízení Rady (ES) o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti,
- Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních o Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti,
- Nařízení Rady (ES) č. 1084/2006 o Fondu soudržnosti.

Dle článku 46 Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 fondy mohou financovat činnosti operačních programů v oblasti přípravy, řízení, monitorování, hodnocení, informování a kontroly spolu s činnostmi zaměřenými na posílení administrativní kapacity pro provádění pomoci z fondů. Celková suma na technickou pomoc v rámci operačního programu nesmí přesáhnout 4 % z celkové alokace.

Globální a specifické cíle prioritní osy

Globálním cílem pro období 2007-2013 je přispět k řádnému řízení a implementaci Operačního programu Životní prostředí.

Specifické cíle prioritní osy jsou následující:

1. podpora aktivit pro přípravu, implementaci, monitorování a kontrolu programu,
2. podpora hodnocení, studií, informovanosti a publicity programu,
3. podpora budování absorpční kapacity.

Strategie pro dosažení cílů

V rámci prioritní osy budou realizovány aktivity v následujících oblastech podpory:

- technická pomoc při přípravě, realizaci, monitorování a kontrole operací OP Životní prostředí,
- ostatní výdaje technické pomoci OP Životní prostředí.

Předpokládané výsledky a dopady

- efektivnější řízení Operačního programu Životní prostředí,
- přehledné podklady pro reporting Evropské komisi,
- kvantifikované vstupy pro evaluaci ex-ante, interim a ex-post,
- pomoc při přípravě a hodnocení projektů,
- podklady pro informování veřejnosti o Operačním programu Životní prostředí,

- zvyšování kvalifikace zaměstnanců podílejících se na implementaci Operačního programu Životní prostředí,
- širší spolupráce s veřejnými i soukromými subjekty, neziskovými organizacemi, státními orgány, samosprávou, mezinárodními a evropskými institucemi.

Kategorizace oblastí podpory

85 Příprava, implementace, monitoring a kontrola

86 Evaluace a studie, informace a komunikace

Oblasti podpory

V rámci prioritní osy 8 – TECHNICKÁ POMOC budou realizovány následující oblasti podpory:

Oblast podpory 8.1 – Technická pomoc při přípravě, realizaci, monitorování a kontrole operací OP Životní prostředí

Oblast podpory 8.2 – Ostatní výdaje technické pomoci OP Životní prostředí

8.1 Oblast podpory – Technická pomoc při přípravě, implementaci, monitorování a kontrole operací OP Životní prostředí

Zaměření a zdůvodnění

Tato oblast podpory se zaměří na financování aktivit, které podporují efektivní řízení a monitorování realizace OP ŽP tak, jak jsou definovány v nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních o Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti, článek 46.

Uznatelné náklady pro technickou pomoc pro spolufinancování v rámci této oblasti podpory podléhají limitu podle čl. 46 odst. 1 nařízení Rady (ES) o obecných ustanoveních o Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti.

Operační cíle oblasti podpory

- dosáhnout odpovědné a účinné správy programu, maximalizovat kvalitu programu a účinnost jeho implementace,
- kontrolovat pokrok a zabezpečit pravidelné podávání zpráv o realizaci programu.

Podporované aktivity

Oblasti podpory budou zahrnovat podporu:

- výdajů vzniklých při jednáních Monitorovacího výboru OP a jiných výborů včetně výdajů zahrnujících náklady na účast odborníků a jiných subjektů na těchto jednáních,
- výdaje na audity a kontroly,
- zpracování studií a zpráv o postupu realizace OP včetně zpracování podkladů pro přípravu výroční a závěrečné zprávy,
- výdaje na přípravu, výběr, hodnocení a monitorování podpory a činností spojených s realizací OP,
- nákladů na mzdové a jiné výdaje v rámci odměňování zaměstnanců zabezpečujících administrativní podporu, pracovníků veřejné správy nebo dalších pracovníků zaměstnaných za účelem realizace úkolů v rámci aktivit technické pomoci.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídicím orgánem je Ministerstvo životního prostředí, zprostředkující subjekt je Státní fond životního prostředí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, synergií či doplňkovosti

OP Technická pomoc

8.2 Oblast podpory – Ostatní výdaje technické pomoci OP Životní prostředí

Zaměření a zdůvodnění

Tato oblast podpory se zaměří na financování aktivit tak, jak jsou definovány v nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních o Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti, článek 46.

Uznatelné náklady pro technickou pomoc pro spolufinancování v rámci této oblasti podpory podléhají limitu podle čl. 46 odst. 1 nařízení Rady (ES) o obecných ustanoveních o Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti.

Touto oblastí podpory bude poskytována podpora na evaluaci, studie, informovanost a komunikaci v rámci programu.

Operační cíle oblasti podpory

zabezpečit účinnou technickou asistenci pro všechny relevantní aktéry procesu

Podporované aktivity

V rámci této oblasti podpory bude podporováno:

- pořízení a instalace počítačového systému a dalšího vybavení pro řízení, monitoring, kontrolu a hodnocení,
- zajištění požadavků vyplývajících z Komunikačního plánu OP ŽP včetně pořádání informačních a propagačních akcí, vydávání propagačních materiálů a provádění analýz dopadů těchto akcí,
- zpracování studií a analýz zaměřených na sledování dopadů realizace programu, analyzování průběhu jejich realizace, vhodnosti a efektivnosti implementačních struktur, identifikování „úzkých míst“ programu s cílem formulovat doporučení pro operativní zefektivnění řízení programu nebo využití zkušeností pro další programové období,
- aktivity zaměřené na zlepšování metod hodnocení a výměny informací o praktických postupech v oblasti realizace pomoci ze strukturálních fondů,
- organizace seminářů a workshopů zaměřených na výměnu zkušeností jednotlivých aktérů zapojených do realizace programu (partnerů, příjemců a veřejnosti), spolupráci a předávání zkušeností s dalšími regiony EU, včetně diskusí o dalším směřování podpory v novém programovacím období,
- zpracování analýz, podkladových studií a samotná příprava OP pro období 2014-2020, včetně zpracování ex-ante hodnocení a hodnocení vlivů na životní prostředí.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem je Ministerstvo životního prostředí, zprostředkující subjekt je Státní fond životního prostředí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, synergií či doplňkovosti

OP Technická pomoc

Příjemci podpory poskytované v rámci Prioritní osy 8 jsou:

- Ministerstvo životního prostředí,
- Státní fond životního prostředí,
- Agentura ochrany přírody a krajiny ČR.

Vazby na jiné prioritní osy

Prioritní osa 8 je průřezová a dotýká se všech prioritních os a oblastí podpory OP ŽP.

PRIORITNÍ OSA 9 – TECHNICKÁ POMOC FINANCOVANÁ Z ERDF

Výchozí stav

Technická pomoc je pomocným nástrojem, který slouží k podpoře a usnadnění implementace ostatních prioritních os Operačního programu Životní prostředí. Zahrnuje veškeré podpůrné aktivity s cílem podpořit účinnost prováděné pomoci, zvýšit kvalitu prováděných opatření a zvýšit efektivitu využití finančních prostředků.

Problematiku technické pomoci definují následující nařízení:

- Návrh Nařízení Komise (ES), kterým stanoví podrobná pravidla pro provádění Nařízení Rady (ES) o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti,
- Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních o Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti,
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1180/2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj.

Dle článku 46 Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 fondy mohou financovat činnosti operačních programů v oblasti přípravy, řízení, monitorování, hodnocení, informování a kontroly spolu s činnostmi zaměřenými na posílení administrativní kapacity pro provádění pomoci z fondů. Celková suma na technickou pomoc v rámci operačního programu nesmí přesáhnout 4 % z celkové alokace.

Globální a specifické cíle prioritní osy

Globálním cílem pro období 2007-2013 je přispět k řádnému řízení a implementaci Operačního programu Životní prostředí.

Specifické cíle prioritní osy jsou následující:

1. podpora aktivit pro přípravu, implementaci, monitorování a kontrolu programu,
2. podpora hodnocení, studií, informovanosti a publicity programu,
3. podpora budování absorpční kapacity.

Strategie pro dosažení cílů

V rámci prioritní osy budou realizovány aktivity v následujících oblastech podpory:

- technická pomoc při přípravě, realizaci, monitorování a kontrole operací OP Životní prostředí,
- ostatní výdaje technické pomoci OP Životní prostředí.

Předpokládané výsledky a dopady

- efektivnější řízení Operačního programu Životní prostředí,
- přehledné podklady pro reporting Evropské komisi,
- kvantifikované vstupy pro evaluaci ex-ante, interim a ex-post,
- pomoc při přípravě a hodnocení projektů,
- podklady pro informování veřejnosti o Operačním programu Životní prostředí,

- zvyšování kvalifikace zaměstnanců podílejících se na implementaci Operačního programu Životní prostředí,
- širší spolupráce s veřejnými i soukromými subjekty, neziskovými organizacemi, státními orgány, samosprávou, mezinárodními a evropskými institucemi.

Kategorizace oblastí podpory

85 Příprava, implementace, monitoring a kontrola

86 Evaluace a studie, informace a komunikace

Oblasti podpory

V rámci prioritní osy 9 – TECHNICKÁ POMOC budou realizovány následující oblasti podpory:

Oblast podpory 9.1 – Technická pomoc při přípravě, realizaci, monitorování a kontrole operací OP Životní prostředí

Oblast podpory 9.2 – Ostatní výdaje technické pomoci OP Životní prostředí

9.1 Oblast podpory – Technická pomoc při přípravě, implementaci, monitorování a kontrole operací OP Životní prostředí

Zaměření a zdůvodnění

Tato oblast podpory se zaměří na financování aktivit, které podporují efektivní řízení a monitorování realizace OP ŽP tak, jak jsou definovány v nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních o Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti, článek 46.

Uznatelné náklady pro technickou pomoc pro spolufinancování v rámci této oblasti podpory podléhají limitu podle čl. 46 odst. 1 nařízení Rady (ES) o obecných ustanoveních o Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti.

Operační cíle oblasti podpory

- dosáhnout odpovědné a účinné správy programu, maximalizovat kvalitu programu a účinnost jeho implementace,
- kontrolovat pokrok a zabezpečit pravidelné podávání zpráv o realizaci programu.

Podporované aktivity

Oblasti podpory budou zahrnovat podporu:

- výdajů vzniklých při jednáních Monitorovacího výboru OP a jiných výborů včetně výdajů zahrnujících náklady na účast odborníků a jiných subjektů na těchto jednáních,
- výdaje na audity a kontroly,
- zpracování studií a zpráv o postupu realizace OP včetně zpracování podkladů pro přípravu výroční a závěrečné zprávy,
- výdaje na přípravu, výběr, hodnocení a monitorování podpory a činností spojených s realizací OP,
- nákladů na mzdové a jiné výdaje v rámci odměňování zaměstnanců zabezpečujících administrativní podporu, pracovníků veřejné správy nebo dalších pracovníků zaměstnaných za účelem realizace úkolů v rámci aktivit technické pomoci.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídicím orgánem je Ministerstvo životního prostředí, zprostředkující subjekt je Státní fond životního prostředí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, synergií či doplňkovosti

OP Technická pomoc

9.2 Oblast podpory – Ostatní výdaje technické pomoci OP Životní prostředí

Zaměření a zdůvodnění

Tato oblast podpory se zaměří na financování aktivit tak, jak jsou definovány v nařízení Rady (ES) č.1083/2006 o obecných ustanoveních o Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti, článek 46.

Uznatelné náklady pro technickou pomoc pro spolufinancování v rámci této oblasti podpory podléhají limitu podle čl. 46 odst. 1 nařízení Rady (ES) o obecných ustanoveních o Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti.

Touto oblastí podpory bude poskytována podpora na evaluaci, studie, informovanost a komunikaci v rámci programu.

Operační cíle oblasti podpory

zabezpečit účinnou technickou asistenci pro všechny relevantní aktéry procesu

Podporované aktivity

V rámci této oblasti podpory bude podporováno:

- pořízení a instalace počítačového systému a dalšího vybavení pro řízení, monitoring, kontrolu a hodnocení,
- zajištění požadavků vyplývajících z Komunikačního plánu OP ŽP včetně pořádání informačních a propagačních akcí, vydávání propagačních materiálů a provádění analýz dopadů těchto akcí,
- zpracování studií a analýz zaměřených na sledování dopadů realizace programu, analyzování průběhu jejich realizace, vhodnosti a efektivnosti implementačních struktur, identifikování „úzkých míst“ programu s cílem formulovat doporučení pro operativní zefektivnění řízení programu nebo využití zkušeností pro další programové období,
- aktivity zaměřené na zlepšování metod hodnocení a výměny informací o praktických postupech v oblasti realizace pomoci ze strukturálních fondů,
- organizace seminářů a workshopů zaměřených na výměnu zkušeností jednotlivých aktérů zapojených do realizace programu (partnerů, příjemců a veřejnosti), spolupráci a předávání zkušeností s dalšími regiony EU, včetně diskusí o dalším směřování podpory v novém programovacím období,
- zpracování analýz, podkladových studií a samotná příprava OP pro období 2014-2020, včetně zpracování ex-ante hodnocení a hodnocení vlivů na životní prostředí.

Forma podpory

Nevratná finanční pomoc

Realizační orgány

Řídícím orgánem je Ministerstvo životního prostředí, zprostředkující subjekt je Státní fond životního prostředí.

Vazby na intervence jiných programů EU či národních programů a vymezení jejich rozhraní, synergií či doplňkovosti

OP Technická pomoc

Příjemci podpory poskytované v rámci Prioritní osy 9 jsou:

- Ministerstvo životního prostředí,
- Státní fond životního prostředí,
- Agentura ochrany přírody a krajiny ČR.

Vazby na jiné prioritní osy

Prioritní osa 9 je průřezová a dotýká se všech prioritních os a oblastí podpory OP ŽP.

PROGRAMOVÉ INDIKÁTORY

Výběr a nastavení indikátorů odpovídají potřebám monitorování a hodnocení. Indikátory musí umožňovat měření zlepšení jak podle NRP a NSRR, tak podle OP Životní prostředí. Hlavním účelem je měření plnění stanovených cílů.

Pro programovací období 2007-2013 byly jako indikátory na úrovni programu stanoveny následující indikátory:

Úroveň programu

Kontextové indikátory

Název indikátoru	Druh indikátoru	Měrná jednotka a vymezení	Kvantifikace	Zdroj dat
Podíl výdajů na ochranu životního prostředí na HDP	kontext 27 03 00	%	1,91 (2004)	ČSÚ
Výdaje na ochranu životního prostředí celkem	kontext 27 01 00	tis. Kč./rok	52 961 990 (2004)	ČSÚ

Indikátory na úrovni programu

Název indikátoru	Druh/ kód indikátoru	Měrná jednotka a vymezení	Kvantifikace		Zdroj dat
			Počáteční stav	Cílový stav	
Snížení skleníkových emisí (CO ₂ ekv. A kt)	Core 30 Dopad 21.02.00	t CO ₂ na obyvatele za rok	13,923*	13,505	MŽP
Expozice obyvatelstva nadlimitním koncentracím PM ₁₀	dopad 21 17 00	% obyvatel	66 (2005)	60	MŽP
Hmotnost vypouštěného znečištění u zpoplatněných zdrojů – Fosfor celkový	výsledek	kg/rok	18 200 (2005)	15 000	ČIŽP (ČSÚ)

* Údaje za rok 2004 (za rok 2005 nejsou dosud k dispozici. Pro indikátor Core 30 – Snížení skleníkových emisí) se předpokládá snížení 3 %.

Při volbě indikátorů určených pro monitorování průběhu plnění programu a hodnocení jeho celkové výkonnosti a úspěšnosti na úrovni prioritních os byla určující specifikace aktivit, potřeba vazby indikátorové soustavy na rámec oblastí intervencí relevantních dle EU pro programovací období 2007-2013 a dostupnost statistických informací.

Do soustavy indikátorů byly za každou prioritní osu uvedeny nejméně dva indikátory (indikátor výstupu a indikátor výsledku) a začleněny hlavní (core) indikátory dle metodických pokynů. Pokud core indikátory začleněny nebyly, je zdůvodnění uvedeno v poznámce.

Navržené monitorovací a evaluační indikátory odpovídají možnostem, které v současné době nabízejí oficiální informační zdroje – Český statistický úřad, resortní statistika Ministerstva životního prostředí a Eurostat.

Všechny indikátory „Počet projektů“ charakterizují počet podpořených projektů.

Úroveň prioritních os

Indikátory Prioritní osy 1 – Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní

Název indikátoru	Druh indikátoru	Měrná jednotka a vymezení	Kvantifikace		Zdroj dat
			Počáteční stav	Cílový stav	
Hmotnost vypouštěného znečištění u zpoplatněných zdrojů CHSK _{Cr} (metodika 2005)	výsledek	t/rok	20 613 (2005)	18 000	ČIŽP (ČSÚ)
Hmotnost vypouštěného znečištění u zpoplatněných zdrojů – Fosfor celkový (metodika 2005)	výsledek	kg/rok	18 200 (2005)	15 000	ČIŽP (ČSÚ)
Počet nových, rekonstruovaných a intenzifikovaných ČOV nad 2000 EO	výsledek	ks	0 (2007)	350	ČSÚ
Počet povodňových orgánů (komisí) napojených na systém přenosu hlásných a varovných informací pro řízení povodní	výsledek	ks	20 (2006)	100	MŽP
Počet monitorovaných vodních útvarů	výstup	ks	0 (2007)	200	MŽP

Poznámky:

Indikátory k prioritní ose 1 nejsou uvedeny v Národním číselníku indikátorů

Indikátory Hmotnost vypouštěného znečištění u zpoplatněných zdrojů CHSK_{Cr} a Hmotnost vypouštěného znečištění u zpoplatněných zdrojů – Fosfor celkový nejsou uvedeny v Národním číselníku indikátorů, jsou zjišťovány dle resortního Ročního výkazu o znečištění vodních toků – Vod (MŽP) 3-01. Jsou zde uváděny hodnoty jen za zdroje zpoplatněné za daný ukazatel, uváděná hmotnost znečištění je tedy jen částí znečištění vypouštěného z těchto zdrojů.

Limity zpoplatnění stanovené vodním zákonem č. 254/2001 Sb., jsou nastaveny tak, že při splnění stanovených koncentračních a hmotnostních limitů (dosažení dobrého stavu čištění odpadních vod) již příslušný ukazatel není zpoplatněn.

Nebyly zařazeny indikátory Core 25 (230100) – Počet obyvatel nově připojených na vodovod a 26 (230200) – Počet obyvatel nově připojených na kanalizaci z důvodu nevhodnosti relace mezi vynakládanými finančními prostředky a vypovídajícími hodnotami těchto indikátorů. Ve velké většině nejsou prostředky vynakládány na nové kapacity, ale na jejich rekonstrukci, modernizaci a intenzifikaci. Vodohospodářská infrastruktura v ČR je již téměř kompletně vybudována, je však ve špatném stavu. U aglomerací nad 10 000 EO jsou již všechny ČOV vybudovány (přibl. 150 aglomerací). U aglomerací od 2000 EO do 10 000 EO zbývá vybudovat cca pod 50 ČOV, všechny ostatní jsou již vybudovány (přibl. 530 aglomerací). Jedná se v současné době o akce typu intenzifikace, rekonstrukce a modernizace ČOV.

CORE indikátor 32 (260200) – Počet obyvatel chráněných protipovodňovými opatřeními nebyl zařazen, protože neexistuje statistický údaj pro tento indikátor.

Indikátory Prioritní osy 2 – Zlepšování kvality ovzduší a snižování emisí

Název indikátoru	Druh indikátoru	Měrná jednotka a vymezení	Kvantifikace		Zdroj dat
			Počáteční stav	Cílový stav	
Expozice obyvatelstva nadlimitním koncentracím PM ₁₀	dopad 21 17 00	% obyvatel	66 (2005)	60	MŽP
Emise primárních částic a prekurzorů sekundárních částic	výsledek 21 23 00	kt/rok (v potenciálu tvorby částic)	468 (2005)	412	MŽP
Počet projektů	výstup Core 28 21 01 00	projekt	0 (2007)	607	MŽP

Indikátory Prioritní osy 3 – Udržitelné využívání zdrojů energie

Název indikátoru	Druh/kód indikátoru	Měrná jednotka a vymezení	Kvantifikace		Zdroj dat
			Počáteční stav	Cílový stav	
Zvýšení kapacity na výrobu energie z OZE	výsledek Core 24 36.03.00	MW*	0 (2007)	700	ČSÚ
Počet projektů	výstup 36 01 00	počet	0 (2007)	5280	MPO

*Pozn. Měrná jednotka není MWh, ale MW

Indikátory Prioritní osy 4 – Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží

Název indikátoru	Druh/kód indikátoru	Měrná jednotka a vymezení	Kvantifikace		Zdroj dat
			Počáteční stav	Cílový stav	
Podíl recyklovaných odpadů	dopad 22.03.00	%	61 (2004)	75	ISOH
Plocha odstraněných starých ekologických zátěží	výsledek Core 29 24 01 00	ha	0 (2007)	100	MŽP
Počet projektů (prioritní osa 4.1)	výstup 22 01 00	projekt	28 (2004)	250	SFŽP
Počet projektů (prioritní osa 4.2)	výstup	projekt	2 (2004)	50	MŽP

Indikátory Prioritní osy 5 – Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik

Název indikátoru	Druh/kód indikátoru	Měrná jednotka a vymezení	Kvantifikace		Zdroj dat
			Počáteční stav	Cílový stav	
Počet zařízení aplikujících metodiky vytvořené v rámci podpořených projektů (prioritní osa 5.1)	výsledek	zařízení	0 (2007)	300	MŽP, CENIA
Počet projektů	výstup Core 31 26 01 00	projekt	0 (2007)	250	MŽP

Pozn. Indikátor Počet zařízení aplikujících metodiky vytvořené v rámci podpořených projektů není v NIC

Indikátory Prioritní osy 6 – Zlepšování stavu přírody a krajiny

Název indikátoru	Druh/kód indikátoru	Měrná jednotka a vymezení	Kvantifikace		Zdroj dat
			Počáteční stav	Cílový stav	
Plocha revitalizovaných území	Výsledek 24.01.00 Core 29	Přírůstek plochy revitalizovaného území v km ²	0 (2007)	10	MŽP
Procento evropsky významných lokalit, která jsou vyhlášena jako ZCHÚ či chráněna smluvně, z celkového počtu českých evropsky významných lokalit zařazených do evropského seznamu	Výsledek	%	0 (2007)	100	MŽP
Počet projektů	Výstup	projekt	0 (2007)	50*	MŽP

**Pozn. Grantové schéma považováno za jeden projekt*

Indikátory Procento evropsky významných lokalit, která jsou vyhlášena jako ZCHÚ či chráněna smluvně, z celkového počtu českých evropsky významných lokalit zařazených do evropského seznamu a počet projektů nejsou uvedeny v NČI

Indikátory Prioritní osy 7 – Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu

Název indikátoru	Druh/kód indikátoru	Měrná jednotka a vymezení	Kvantifikace		Zdroj dat
			Počáteční stav	Cílový stav	
Počet koupených, vybudovaných, zrekonstruovaných a vybavených objektů center	výsledek	centrum	0 (2007)	30	MŽP
Počet projektů	výstup 06 01 00	projekt	0 (2007)	70	MŽP / SFŽP

KAPITOLA 4. Implementační opatření

Kapitola Implementační opatření stanovuje implementační rámec pro Operační program Životní prostředí (dále jen OP ŽP) zařazený do Cíle Konvergence podle požadavků článku 37, bod g) Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999 (dále jen „Nařízení“)⁴.

Implementační rámec respektuje rovněž další předpisy:

- a) Nařízení Rady (ES) č. 1084/2006 ze dne 11. července 2006 o Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1164/94 a o zrušení nařízení (ES) č. 1164/94,
- b) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 ze dne 5. července 2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o zrušení nařízení (ES) č. 1783/1999 a o zrušení nařízení (ES) č. 1783/1999,
- c) Návrh Implementačního nařízení.

a dále národní legislativní předpisy, normy a strategické dokumenty, a to zejména:

- d) Národní strategický referenční rámec,
- e) Národní rozvojový plán.

4.1 Implementace programu

Řízení programu probíhá v několika rovinách. Řídícím orgánem OP ŽP je Ministerstvo životního prostředí (dále MŽP), které odpovídá za provádění programu. Řídící orgán písemně deleguje výkony některých činností na Státní fond životního prostředí (dále SFŽP), který vykonává činnosti Zprostředkujícího subjektu.

Pro OPŽP je ustanoven Řídící výbor, který projednává zásadní otázky koncepce a realizace OP ŽP. Operativní provádění OP ŽP zajišťuje Zprostředkující subjekt – SFŽP.

Pro potřeby schvalování kritérií pro výběr projektů, kontroly a monitorování je ustaven Monitorovací výbor OP ŽP, který též zprostředkovává vazbu na sociální partnery a orgány EU.

Platebním a certifikačním orgánem OP ŽP je Ministerstvo financí.

Finanční kontrolu zajišťuje Ministerstvo financí – Centrální harmonizační jednotka pro finanční kontrolu, které je auditním orgánem, a útvary interního auditu a kontroly MŽP.

4.1.1 Rozdělení kompetencí v rámci OP ŽP

Řídícím orgánem OP ŽP je na základě usnesení vlády č. 175/2006 (k Návrhu Národního rozvojového plánu České republiky na léta 2007 – 2013) ze dne 22. února 2006 Ministerstvo životního prostředí ČR (MŽP), které odpovídá za provádění programu. Řídící orgán OP ŽP deleguje výkony některých činností vedoucích k realizaci projektů sektoru životní prostředí na Státní fond životního prostředí ČR (SFŽP). SFŽP je odpovědný zejména za transparentní výběr projektů, implementaci projektů, monitorování projektů, zajištění spolufinancování z národních zdrojů, zajištění finančních toků a proplácení prostředků z FS a ERDF

⁴ Pokud není uvedeno jinak, jsou všechny články citované v textu kap. 4 z Nařízení Rady (ES) o obecných ustanoveních týkajících se Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti. Po právní stránce předkládaný text nenahrazuje výše uvedené nařízení.

prostřednictvím státního rozpočtu, poskytování informací a zpráv atd. Rozdělení úkolů mezi Řídícím orgánem a SFŽP je upraveno písemnou dohodou.

4.1.2 Řídící orgán

Řídícím orgánem OP ŽP je ustanoveno Ministerstvo životního prostředí.

Adresa:	Odbor fondů EU
	Ministerstvo životního prostředí
	Vršovická 65, 100 10 Praha 10
Telefon:	+420 267 122 530
Fax:	+420 272 744 944

Řídící orgán je odpovědný za účinnost, správnost řízení a provádění OP, a především za následující úkoly v souladu s článkem č. 60 „Nařízení“:

- a) zajištění, aby operace byly pro financování vybírány podle kritérií pro OP a aby po celou dobu provádění byly v souladu s příslušnými předpisy Společenství a s vnitrostátními předpisy,
- b) ověřování dodání spolufinancovaných produktů, služeb a skutečně vynaložených výdajů na operace vykázané příjemci a jejich soulad s předpisy společenství a s vnitrostátními předpisy,
- c) zajištění systému pro záznam a uchovávání účetních záznamů v elektronické podobě pro každou operaci v rámci OP a shromažďování údajů o provádění nezbytných pro finanční řízení, monitorování, ověřování, audit a evaluaci,
- d) příprava a projednání OP a jeho předložení Evropské komisi; zabezpečení souladu cílů a prioritních os OP s ostatními operačními programy, Národním rozvojovým plánem ČR, Národním strategickým referenčním rámcem a Strategickými obecnými zásadami Společenství (SOZS), zajištění vypracování ex-ante posouzení programu a posouzení jeho vlivu na životní prostředí,
- e) zajištění metodické podpory včetně přípravy implementačních dokumentů, prováděcích manuálů a pokynů detailněji specifikujících opatření a operace v rámci programu,
- f) zavedení systému pro shromažďování spolehlivých finančních a statistických informací o provádění OP, zavedení ukazatelů monitorování a hodnocení; předávání těchto údajů v dohodnutém elektronickém formátu Monitorovacímu výboru, Platebnímu a certifikačnímu orgánu (Ministerstvo financí) a Evropské komisi (EK), a to pro každou operaci,
- g) vypracování výroční a závěrečné zprávy o provádění OP a (po schválení Monitorovacím výborem) předložení EK,
- h) vedení Monitorovacího výboru a zajištění dokumentů, které Monitorovací výbor potřebuje pro to, aby mohl monitorovat kvalitu provádění operačního programu s ohledem na specifické cíle,
- i) zajištění, že Platební a certifikační orgán obdrží všechny potřebné informace o postupech a auditech prováděných ve vztahu k výdajům pro účely vydání potvrzení o oprávněnosti výdaje,
- j) zajištění toho, že subjekty, které se účastní na řízení a provádění OP včetně příjemců podpory a dalších subjektů zapojených do implementace, povedou samostatný účetní systém, nebo budou používat vhodné kódové označení účtů pro všechny transakce týkající se pomoci,
- k) za zajištění výběru projektů dle příslušných metodik prostřednictvím Řídícího výboru,
- l) zajištění nápravných opatření v případě vzniklých nedostatků,

- m) zajištění shody s národními politikami a politikami Společenství, zvláště s ohledem na zadávání veřejných zakázek, pravidla veřejné podpory, ochranu životního prostředí a rovnost příležitostí mužů a žen,
- n) poskytnutí informací, které Evropské Komisi umožní provést vyhodnocení velkých projektů,
- o) plnění povinností týkajících se informací a propagace OP dle 69 Nařízení
- p) zajištění, aby evaluace operačních programů podle čl. 48, odst. 3 Nařízení probíhala v souladu s čl. 47 Nařízení,
- q) spolupráce s Národním koordinačním orgánem v průběhu implementace zejména v oblasti reportování, monitorování, hodnocení a zajišťování publicity programu
- r) příprava Rozhodnutí o financování akce / Rozhodnutí o poskytnutí dotace k podpisu zmocněným pracovníkem a odpovědnost za vydávání Rozhodnutí o financování akce / Rozhodnutí o poskytnutí dotace,
- s) evidence a monitoring nesrovnalostí a za jejich prošetření,
- t) za předkládání odhadů týkajících se žádostí o platby pro daný a následující finanční rok (čl. 76 odst.3 Nařízení),
- u) za zajištění, že auditní orgán obdrží požadované dokumenty a podklady pro účely analytické a zpravodajské činnosti,
- v) zasílání zpráv Evropské komisi zprávu dle článku 71 Nařízení.

Celkovou odpovědnost za implementaci OP ŽP nese Řídící orgán.

4.1.3 Řídící výbor

Řídící výbor projednává zásadní otázky koncepce a realizace OP ŽP, zajišťuje sledování provázanosti OP s ostatními resortními (sektorovými) politikami a doporučuje výběr projektů. Řídící výbor je poradním orgánem Řídícího orgánu, kterému poskytuje návrhy a doporučení, na základě kterých Řídící orgán vykonává svou funkci dle čl. 60 Nařízení.

V Řídícím výboru jsou paritně zastoupeni pracovníci MŽP a SFŽP, dále zástupce MMR, MF, MZe, MZd, Asociace krajů, Svaz měst a obcí a nevládních organizací. Členy Řídícího výboru jmenuje ministr životního prostředí na základě doporučení příslušných institucí.

Řídící výbor vykonává především následující činnosti:

- a) zajišťuje koordinaci OP ŽP;
- b) doporučuje výběr projektů a akcí podporovaných z ERDF a FS.

4.1.4 Zprostředkující subjekt

Zprostředkujícím subjektem v rámci implementace jednotlivých prioritních os OP ŽP je Státní fond životního prostředí ČR.

Adresa:	SFŽP ČR
	Státní fond životního prostředí ČR
	Kaplanova 1930/1, 140 00 Praha 11 – Chodov
Telefon:	+420 267 994 302
Fax:	+420 272 936 585

SFŽP zajišťuje zejména následující úkoly:

- a) spolupráce na tvorbě strategických dokumentů,
- b) přijímání žádostí o podporu a organizování výzev k předkládání projektů,
- c) posouzení úplnosti, věcné správnosti a formálních náležitostí předkládaných projektů,
- d) vyhodnocení žádostí z technického a ekonomického hlediska,
- e) hodnocení ekonomické způsobilosti žadatele,
- f) účast na výběrových řízeních schválených projektů a dohled na jejich kontraktaci,
- g) monitorování plnění pravidel pro zadávání veřejných zakázek,
- h) zajištění podkladů pro vydání rozhodnutí o financování akce a příprava návrhu tohoto rozhodnutí,
- i) kontrola postupu prací na jednotlivých projektech,
- j) zajištění elektronické evidence dat pro monitorování a vyhodnocení implementace programu,
- k) uchovávání dokumentů souvisejících s OP ŽP v průběhu období stanoveného legislativou ČR a EU (archivace),
- l) zpracování údajů o výdajích jako podkladů pro certifikaci,
- m) příprava podkladů pro výroční a závěrečnou zprávu OP ŽP,
- n) provádění kontrol fyzické realizace projektů s cílem ověřit, zda spolufinancované výrobky a služby byly dodány a požadované výdaje byly vynaloženy v souladu s podmínkami rozhodnutí o financování akce,
- o) zprostředkování pomoci při zpracování vhodných projektů a projektových žádostí,
- p) přezkoumání předložených žádostí o proplacení uskutečněných výdajů příjemci podpory (především ověření souladu se stanovenými výkonovými cíli a finančním plánem projektu, souladu s politikami EU, posouzení, zda výdaje jsou uznatelné a vycházejí z věrohodné účetní dokumentace atd.),
- q) spolupráce při zajišťování publicity a zajištění informačního servisu pro žadatele.

Zprostředkující, platební a kontrolní funkce SFŽP jsou striktně odděleny.

4.1.5 Krajské pracovní skupiny

Důležitou funkci v implementační struktuře plní Krajské pracovní skupiny, které přispívají významným způsobem k implementaci programu vzhledem k jejich detailní znalosti priorit a potřeb na regionální úrovni.

Krajské pracovní skupiny ustavují všechny regiony NUTS III v ČR na základě principu partnerství. Členy Krajské pracovní skupiny jsou zástupci regionální správy, MŽP, SFŽP (a jeho regionálních poboček) a dalších resortů.

Tyto skupiny primárně plní úlohu při přípravě tzv. velkých projektů (celkové náklady nad 25 mil. EUR) v rámci OP ŽP. Vyjádření Krajské pracovní skupiny je však jednou z důležitých částí při hodnocení veškerých projektů podporovaných v rámci OP ŽP.

4.2 Předkládání, hodnocení, výběr a schvalování projektů

4.2.1 Úkoly příjemců podpory

Předkladatel projektu předkládá žádost o poskytnutí podpory Zprostředkujícímu subjektu.

Příjemce zajišťuje:

- zpracování žádostí o poskytnutí pomoci zahrnující identifikaci a přípravu projektu včetně finančního plánu,
- přípravu zadávací dokumentace projektu,
- v úzké koordinaci se Zprostředkujícím subjektem zadávání veřejných zakázek a podpis příslušných smluvních dokumentů s dodavateli,
- řádnou realizaci projektu dle smluv uzavřených s vybranými dodavateli,
- ověřování a proplácení ověřených faktur dodavatelům,
- fungující oddělený účetní systém projektu ve smyslu zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů,
- vnitřní finanční kontrolu a zajištění provedení nezávislého výročního auditu organizace a to po celou dobu implementace projektu,
- podávání pravidelných zpráv Zprostředkujícímu subjektu o postupu projektu a případně příležitostných zpráv během přípravy,
- zpracování a předávání podkladů pro monitorování Zprostředkujícímu subjektu,
- neprodlené informování Zprostředkujícího subjektu o všech podstatných změnách a skutečnostech, které mají vliv nebo souvislost s plněním závazků ze smlouvy či rozhodnutí,
- regionální a místní publicitu a informační tabule na místě staveb ve smyslu příslušných pravidel EU, viz čl. 69 Nařízení a Kapitola II, čl. 8 Implementačního nařízení.

Příjemce odpovídá za to, že výdaje projektů požadované k proplacení v rámci OP ŽP jsou uznatelné a že při realizaci projektu budou dodrženy podmínky rozhodnutí o financování akce.

Při předkládání žádostí o platby příjemci odůvodní předkládané výdaje a doloží, že odpovídají podmínkám projektů obsaženým v rámci rozhodnutí o poskytnutí dotace. Veškeré platební nároky musí být podloženy potvrzenými fakturami nebo, pokud to nelze provést, účetními dokumenty ekvivalentní důkazní hodnoty.

Příjemci musí zajistit vedení dokumentace o projektech, která je dostatečnou pomůckou pro audit zaměřený na finanční toky.

Příjemci musí umožnit, aby doklady o projektech byly kdykoliv k dispozici pro inspekce prováděné oprávněnými osobami nebo subjekty. Doklady jsou archivovány v souladu s platnými předpisy.

4.2.2 Systém výběru projektů

Předkládání a schvalování projektů

Předkladatel projektu (budoucí příjemce) předkládá návrh projektové žádosti Zprostředkujícímu subjektu – SFŽP.

Zprostředkující subjekt posoudí formální úplnost projektové žádosti, její věcnou správnost a na základě metodiky zpracované ve spolupráci s Řídícím orgánem provede primární hodnocení projektu po stránce technické, environmentální a ekonomické.

Kritéria přijatelnosti a kritéria výběru projektů:

Při schvalování projektů jsou závazná následující kritéria:

- a) míra přínosu pro životní prostředí (včetně dopadů na zdraví obyvatelstva),
- b) soulad s **prioritními osami** uvedenými v NRP, NSRR (včetně referenčních cílů ochrany životního prostředí – podle environmentálního hodnocení projektu) a OP ŽP, rovněž i SOZS,
- c) míra naplnění požadavků legislativy EU, závazky vyplývající z mezinárodních smluv, soulad se Státní politikou životního prostředí a jednotlivými složkovými politikami v sektoru životního prostředí,
- d) efektivnost vynaložených prostředků s ohledem na přínos pro životní prostředí a technická úroveň navrhovaného opatření ve srovnání s nejlepší dostupnou úrovní technologie (např. BAT),
- e) regionální aspekt – např. vazba na využití stávajících kapacit, priority regionálních politik, atd.,
- f) stanovisko příslušné Krajské pracovní skupiny,
- g) hospodářský a sociální přínos, zejména dopad na zaměstnanost,
- h) parametry žadatele (veřejný a soukromý sektor), ziskovost opatření (projektu), projektová a investorská připravenost žadatele,
- i) zajištění spolufinancování ze zdrojů ČR (SFŽP, kraje, obce, soukromé a jiné zdroje),
- j) vyhodnocení z hlediska rovnosti šancí (rovnost příležitostí mezi muži a ženami).

Návrhy doporučených projektů budou dále předloženy k projednání Radě OP ŽP a následně Řídícímu výboru, které je posoudí na základě hodnocení SFŽP. Řídící výbor projedná předložené projekty a navrhne Řídícímu orgánu žádosti ke schválení nebo k zamítnutí.

4.2.3 Realizace projektů

Řídící orgán informuje Zprostředkující subjekt o výsledcích jednání Řídícího výboru a o rozhodnutí Řídícího orgánu a následně Zprostředkující subjekt informuje příjemce o výsledku projednání žádosti. Řídící orgán může v souladu s čl. 36 Nařízení požádat EK o poskytnutí pomoci na přípravu projektů ze zdrojů EIB a EIF.

V případě schválení projektu zajistí Oddělení realizace plateb Zprostředkujícího subjektu proplácení faktur příjemci.

Režim předkládání žádostí o podporu příjemci je upraven v Implementačním dokumentu OP ŽP a příslušné směrnici pro předkládání žádostí o podporu z FS a ERDF.

Formuláře žádostí jsou k dispozici elektronicky ve webovém rozhraní SFŽP, který zajišťuje rovněž poradenství pro žadatele.

4.2.4 Velké projekty

Velké projekty, tj. projekty jejichž celkové náklady přesahují částku 25 mil. EUR, jsou předkládány ke schválení EK. Řídící orgán je v souvislosti s předložením projektu povinen poskytnout EK informace v souladu s čl. 40 Nařízení. Řídící orgán může v souladu s čl. 37

Nařízení požádat EK o poskytnutí pomoci na přípravu těchto projektů – stejně jako projekty menšího rozsahu – z následujících zdrojů:

1. EIB a EIF,
2. Akčního plánu Jaspers (Joint Assistance to Support Projects in European Regions), který má charakter technické pomoci v oblasti spolupráce mezi DG REGIO, EIB a EBRD a představuje další zdroj technické asistence pro členský stát a DG Regio.

Postup EK v oblasti velkých projektů

- EK může v souladu s čl. 41, odst. 1 Nařízení před přijetím konečného rozhodnutí konzultovat s externími odborníky včetně EIB,
- EK v souladu s čl. 41 Nařízení projekt zhodnotí a přijme rozhodnutí do 3 měsíců po jeho předložení členským státem.
- Jestliže EK odmítne poskytnout na velký projekt finanční příspěvek, oznámí členskému státu své důvody co nejdříve, nejpozději však do 3 měsíců

Indikativní seznam velkých projektů je uveden v příloze č. 3.

4.3 Finanční řízení

Bez ohledu na odpovědnost Evropské komise za použití prostředků z rozpočtu EU jsou orgány v ČR zodpovědné za finanční řízení a kontrolu podpory v rámci operačního programu.

4.3.1 Platební a certifikační orgán

Výkonem funkce Platebního a certifikačního orgánu (PCO) pro strukturální fondy („SF“) a Fond soudržnosti („FS“) bylo rozhodnutím ministra financí vydaném na základě usnesení vlády č. 198 ze dne 22. února 2006 pověřen odbor Národního fondu Ministerstva financí.

Adresa:	Odbor Národního fondu
	Ministerstvo financí
	Letenská 15, 118 10 Praha 1
Telefon:	+420 257 042 640
Fax:	+420 257 042 087

PCO provádí zejména následující činnosti:

- a) spravuje prostředky poskytnuté ze Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti na účtech zřízených u ČNB,
- b) vypracovává a předkládá žádosti o průběžné platby a závěrečné platby Evropské komisi pro všechny programy na základě výkazů výdajů předložených řídicími orgány,
- c) přijímá platby z Evropské komise,
- d) na základě provedené kontroly správnosti Souhrnných žádostí převádí prostředky SF a FS na příjmové účty jednotlivých kapitol státního rozpočtu,
- e) účtuje o účetních případech za oblast prostředků PCO v rámci účetní jednotky Ministerstva financí,
- f) vede systém finančního výkaznictví pro prostředky PCO,
- g) certifikuje vynaložené výdaje a vypracovává certifikát o vynaložených výdajích, který zasílá spolu s žádostí o průběžnou platbu nebo závěrečnou platbu Evropské komisi,
- h) pro účely certifikace ověřuje řádné fungování řídicího a kontrolního systému na všech úrovních implementace, a to včetně kontrol na místě,

- i) vytváří a aktualizuje metodické pokyny pro provádění certifikace výdajů strukturálních fondů a Fondu soudržnosti a pro finanční toky a kontrolu prostředků strukturálních fondů a Fondu soudržnosti,
- j) vrací neoprávněně vyplacené výdaje, včetně úroků z nich, Evropské komisi, nebylo-li v souladu s pravidly ES rozhodnuto o jejich realokaci v rámci programu, ve kterém k neoprávněnému čerpání prostředků došlo,
- k) vrací nevyužité prostředky Evropské komisi,
- l) na základě odhadů vypracovaných ŘO předkládá aktualizované odhady týkající se žádostí o platby (výhled výdajů) Evropské komisi pro běžný a následující rok vždy do 30. dubna,
- m) vyhodnocuje čerpání alokací strukturálních fondů a Fondu soudržnosti, resp. sleduje plnění pravidla $n+2$ ($n+3$).

Některé funkce a aktivity může PCO delegovat na zprostředkující subjekt. Rozsah těchto delegovaných aktivit je stanoven v dohodě mezi PCO a zprostředkujícím subjektem.

Finanční útvar je útvar provádějící platby příjemcům z prostředků státního rozpočtu, které mají být kryty prostředky ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti a prostředky státního rozpočtu určenými na národní spolufinancování. V rámci OP ŽP bylo Finančním útvarem pověřeno Oddělení realizace plateb v rámci Zprostředkujícího subjektu – SFŽP. Finanční útvar:

- a) realizuje platby příjemcům z prostředků státního rozpočtu, které jsou kryty prostředky ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti a prostředky státního rozpočtu určenými na národní spolufinancování, a to do 15 pracovních dnů od obdržení žádosti o platbu,
- b) provádí přesnou a úplnou evidenci plateb příjemcům z prostředků státního rozpočtu.
- c) přijímá žádosti o platby příjemcům (autorizované příslušnými odbornými útvary Zprostředkujícího subjektu),
- d) provádí ex-ante kontrolu žádostí před provedením platby, která zahrnuje zejména formální a početní kontrolu žádostí o platbu,
- e) zajistí vystavení platebních příkazů pro převod prostředků ze státního rozpočtu – „kapitoly 315 – Ministerstvo životní prostředí“ příjemcům. V souladu s Metodikou finančních toků a kontroly programů spolufinancovaných ze strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a Evropského rybářského fondu na programové období 2007 – 2013 (dále jen „Metodika“),
- f) vede evidenci finančních operací týkajících se správy finančních prostředků ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti,
- g) dodržuje pravidla vnitřního kontrolního systému,
- h) zajistí vystavení souhrnné žádosti na základě bankovních výpisů provedených plateb konečným příjemcům z běžného účtu státního rozpočtu Ministerstva financí,
- i) zasílá souhrnné výkazy o uskutečněných platbách na PCO dle Metodiky.

Odpovědnost za účtování přijatých a vydaných plateb do kapitoly 315 – Ministerstvo životního prostředí zůstává v gesci Odboru rozpočtu MŽP.

4.3.2 Finanční toky

Požadavky legislativy EU na systém a metodiku finančních toků z rozpočtu EU jsou definovány v Nařízení. Příspěvek strukturálních fondů a Fondu soudržnosti je stanoven v Národním strategickém referenčním rámci jako víceletý závazek na programovací období 2007 – 2013. Ministerstvo financí vypracovalo Metodiku finančních toků a kontroly strukturálních fondů a Fondu soudržnosti EU pro období 2007 – 2013. Ministerstvo financí

spravuje prostředky poskytované Evropskou komisí na financování programů strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. Veškeré platby z a do rozpočtu Evropské unie probíhají v EUR.

Prostředky strukturálních fondů a Fondu soudržnosti jsou Evropskou komisí zasílány na účet Platebního a certifikačního orgánu (PCO). V rámci PCO metodicky řídí finanční prostředky strukturálních fondů a Fondu soudržnosti Oddělení metodiky finančního řízení a plateb, které rovněž realizuje převody prostředků strukturálních fondů a Fondu soudržnosti do státního rozpočtu.

Systém finančních toků strukturálních fondů a Fondu soudržnosti (dále jen SF/FS) OP je zajištěn prostřednictvím finančního toku přes státní rozpočet. Prostředky SF/FS jsou příjemcům předfinancovány na základě předložených žádostí ze státního rozpočtu. Žádosti příjemců jsou předkládány v měně CZK. Platební a certifikační orgán po obdržení souhrnné žádosti provádí proplacení prostředků SF/FS do kapitoly 315 – Ministerstvo životní prostředí.

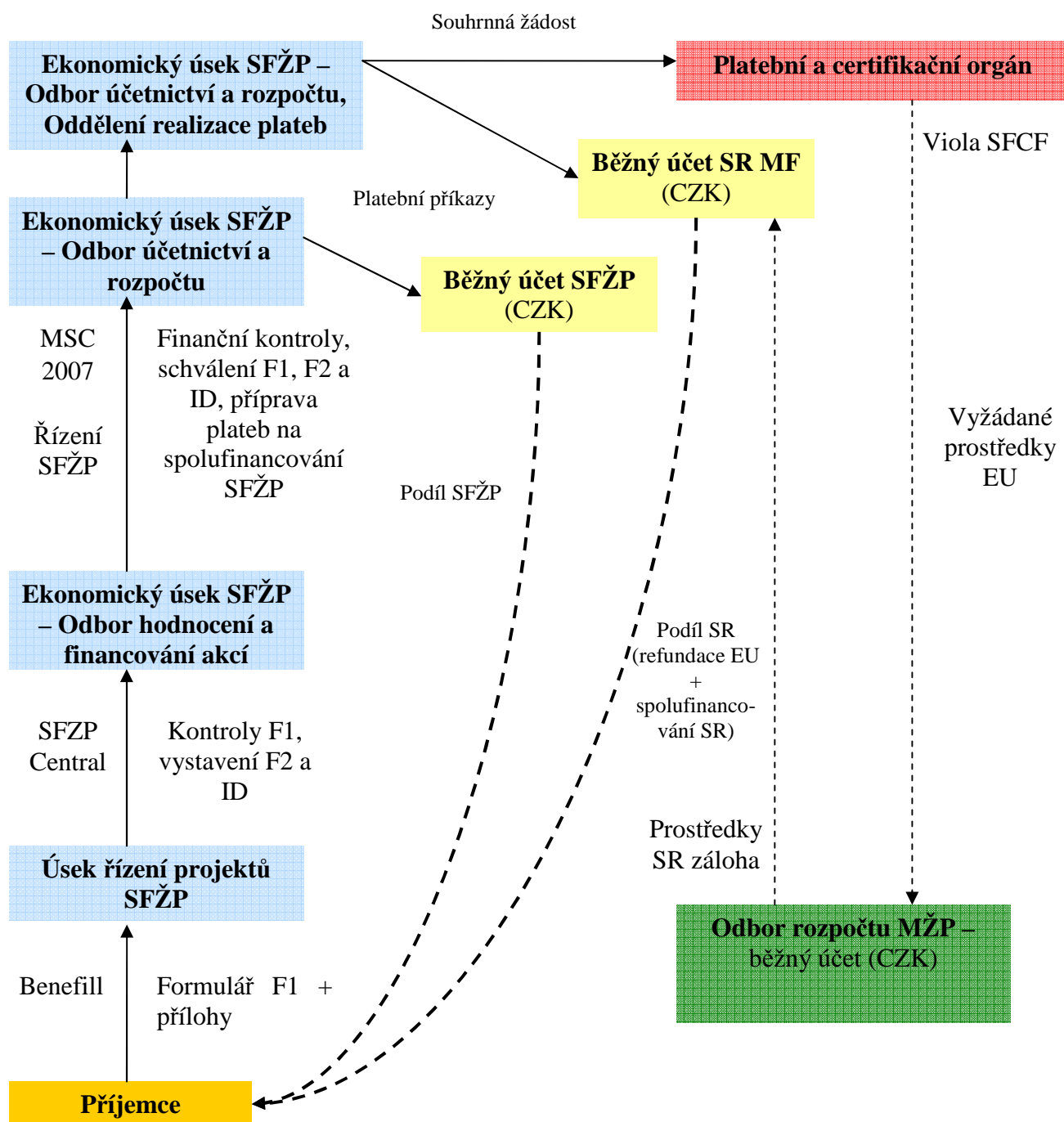
Platby příjemcům probíhají formou ex-post plateb (zpětné proplacení příjemcem již uskutečněných výdajů) následovně (též viz následující schéma):

- a) příjemce na základě uskutečněných výdajů vystaví žádost o proplacení prostředků státního rozpočtu, přičemž žádost je předložena ke kontrole a schválení Zprostředkujícímu subjektu,
- b) ZS žádost příjemce schválí a zadá pokyn Oddělení realizace plateb ZS k provedení platby na účet příjemce,
- c) Oddělení realizace plateb ZS zajistí platbu ze státního rozpočtu na účet příjemce,
- d) v rámci delegované činnosti Oddělení realizace plateb ZS na základě provedených úhrad ze státního rozpočtu vystaví souhrnnou žádost o provedení platby prostředků SF/FS z účtu Platebního a certifikačního orgánu do kapitoly 315 – Ministerstvo životní prostředí,
- e) Platební a certifikační orgán provádí kontrolu předložené souhrnné žádosti, její zaúčtování (rozhodným datem pro stanovení kurzu pro přepočet prostředků z CZK na EUR je datum zaúčtování Platebním a certifikačním orgánem) a následně úhradu prostředků SF/FS do kapitoly 315 – Ministerstvo životní prostředí,
- f) Platební a certifikační orgán žádá po provedení certifikace Evropskou komisí o doplnění prostředků na jeho účtu,
- g) Evropská komise žádost odsouhlasí a zasílá prostředky na účet Platebního a certifikačního orgánu.

Předpokladem pro zaslání žádosti o průběžnou platbu a závěrečnou platbu (viz níže) Evropské komisi je certifikace uskutečněných výdajů (dále jen „certifikace“), kterou provádí Platební a certifikační orgán. Tento výkon nesmí být delegován na jiné subjekty.

Cílem certifikace je získání ujištění o tom, že nastavené řídicí a kontrolní systémy zajišťují řádné finanční řízení a že jsou při implementaci dodržovány předpisy EU a ČR vztahující se k poskytování pomoci ze SF a FS.

SCHÉMA ADMINISTRACE ŽÁDOSTI O PLATBU – Operační program Životní prostředí

Legenda ke schématu:

- F 1 – žádost příjemce o platbu
- F 2 – osvědčení o provedené práci
- ID – interní doklad SFŽP

Pravidla pro platby uskutečňované Evropskou komisí

Prostředky určené pro financování jsou alokovány Evropskou komisí na základě rozhodnutí o poskytnutí příspěvku z fondů pro každý operační program. Výši ročního závazku EU stanovuje Komise každý rok zpravidla do 30. dubna.

Platební a certifikační orgán má povinnost předložit Komisi odhad týkající se žádostí o platby pro daný a následující rok. Řídící orgán předkládá odhady předpokládaných výdajů. Platebnímu a certifikačnímu orgánu do konce března tak, aby odhady mohly být zaslány Komisi do konce dubna.

Zálohová platba – Záloha je rozdělena na jednotlivé fondy a operační programy, přičemž při jejich poskytování Komisí se postupuje v souladu s článkem 82 Nařízení.

Průběžné platby – Platební a certifikační orgán žádá Evropskou komisí o doplnění zůstatku na běžném účtu daného operačního programu třikrát ročně. Poslední žádost o průběžnou platbu v kalendářním roce musí být doručena Evropské komisi do 31. října. Evropská komise provede transfer požadovaných prostředků do 2 měsíců od přijetí žádosti na příslušný účet. Celkový součet zálohové platby a průběžných plateb nesmí překročit 95 % celkové alokace EU na daný operační program, což ověří Řídící orgán.

Platba konečného zůstatku – Tato platba může být vyplacena na základě žádosti o platbu konečného zůstatku, která musí být Komisi předložena Platebním a certifikačním orgánem nejpozději do 31. března 2017, s tím, že jako součást žádosti jsou předloženy následující dokumenty v souladu s článkem 89 Nařízení:

- a) žádost o závěrečnou platbu a certifikované prohlášení o uskutečněných výdajích,
- b) prohlášení hodnotící platnost žádosti o platby konečného zůstatku a zákonnost a řádnost transakcí, kterých se týká závěrečný výkaz výdajů, který bude doložen závěrečnou kontrolní zprávou,
- c) závěrečná zpráva o provádění operačního programu, včetně informací uvedených v článku 67 Nařízení.

Vracení prostředků do rozpočtu EU – Prostředky nevyužité⁵ nebo poskytnuté v rozporu s právními předpisy nebo vydanými rozhodnutími nebo dohodami se vracejí do rozpočtu EU. Vracení nevyužitých a nesprávně použitých prostředků provádí PCO. Ten také vede evidenci o částkách vrácených do rozpočtu EU a zároveň vypracovává roční zprávu o vrácených částkách.

Popis oběhu finančních toků v rámci OP ŽP

Finanční toky v rámci OP ŽP jsou založeny na Metodice vydané Ministerstvem financí a probíhají následovně:

1. Evropská komise zasílá zálohovou platbu na účet PCO ve třech splátkách – 1. splátka v roce 2007, 2. splátka v roce 2008, 3. splátka v roce 2009,
2. Dodavatel zasílá fakturu příjemci podpory a požaduje její proplacení,
3. Příjemce zkontroluje správnost předložené faktury a fakturu proplácí,
4. Příjemce zasílá kopie proplacených faktur a platebních příkazů, kterými byly faktury proplaceny Zprostředkujícímu subjektu a požaduje úhradu odpovídajícího podílu dotace,
5. Příslušný útvar Zprostředkujícího subjektu předá zkontrolované doklady spolu s osvědčením o provedené práci Oddělení realizace plateb ZS a žádá proplacení

⁵ Za nevyužité se považují prostředky, není-li v průběhu 36, resp. 24 měsíců ode dne schválení příspěvku ze strukturálních fondů Evropskou komisí zaslána Evropské komisi žádná žádost o platbu.

prostředků pro příjemce z prostředků státního rozpočtu – „kapitola 315 – Ministerstvo životní prostředí“,

6. Oddělení realizace plateb ZS proplatí příjemci příslušný podíl dotace dle rozhodnutí o financování akce z prostředků státního rozpočtu,
7. Poté, co příjemce potvrdí příjem platby kopií bankovního výpisu s údajem o příjmu, vystaví ZS formulář Potvrzení o schválení a příkaz k proplacení,
8. Oddělení realizace plateb ZS předá po proplacení prostředků ze státního rozpočtu souhrnnou žádost o prostředky EU na PCO,
9. PCO převede prostředky EU na účet státního rozpočtu – „kapitoly 315 – Ministerstvo životní prostředí“,
10. Řídící orgán předává na PCO 3x ročně souhrnný výkaz výdajů, který je podkladem pro provedení certifikace uskutečněných výdajů,
11. PCO zasílá certifikát Evropské komisi spolu s žádostí o provedení průběžné platby,
12. Evropská Komise zasílá průběžnou platbu na účet na PCO,
13. Na konci programovacího období Řídící orgán zasílá na PCO závěrečnou zprávu o implementaci programu,
14. PCO zasílá certifikát spolu s dalšími požadovanými dokumenty Evropské komisi a žádá o provedení platby konečného zůstatku,
15. Evropská komise provede platbu konečného zůstatku,
16. Nevyužité finanční prostředky jsou vráceny Evropské komisi.

4.4 Systém finanční kontroly

Ministerstvo financí – Centrální harmonizační jednotka jako ústřední správní úřad pro finanční kontrolu v souladu s ustanovením § 7 zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole, metodicky řídí a koordinuje výkon celého systému finanční kontroly.

Řídící orgán má konečnou odpovědnost za správnost věcného využití poskytnutých prostředků podle pravidel Evropského společenství, tj. také odpovědnost za finanční kontrolu podle § 8 zákona č. 320/2001 Sb. o finanční kontrole a dodržování pravidel vnitřního kontrolního systému na všech úrovních řízení. Předběžné, průběžné a následné kontroly zahrnující fyzické a finanční kontroly jednotlivých projektů, a to buď přímo na místě realizace projektů nebo u subjektů, které jsou povinny uchovávat veškeré originály technických postupů a platebních dokladů.

4.4.1 Auditní orgán

Kontrola plnění operačního programu se provádí dle článku 62 Nařízení a činnost orgánu odpovědného za kontrolu (audit) v souladu s články 59 a 62 Nařízení bude vykonávat auditní orgán. Usnesením vlády ČR č. 198 ze dne 22. února 2006 je výkonem funkce auditního orgánu pověřeno Ministerstvo financí. Rozhodnutím ministra financí byl výkonem této funkce pověřen útvar Centrální harmonizační jednotka pro finanční kontrolu, který je funkčně nezávislý na řídicím orgánu a na Platebním a certifikačním orgánu.

Adresa:	Centrální harmonizační jednotka pro finanční kontrolu
	Ministerstvo financí
	Letenská 15, 118 10 Praha 1
Telefon:	+420 257 042 340
Fax:	+420 257 042 545

V souladu s požadavky Nařízení, Implementačním nařízením a s českými právními předpisy auditní orgán (Centrální harmonizační jednotka) provádí zejména následující činnosti:

- zajišťuje audit připravenosti řídicího a kontrolního systému programu,
- předkládá Evropské komisi před podáním první žádosti o průběžnou platbu a nejpozději do 12 měsíců od schválení programu zprávu posuzující nastavení řídicích a kontrolních systémů operačního programu včetně stanoviska k jejich souladu s příslušnými ustanoveními právních předpisů ES,
- předkládá Komisi do 9 měsíců po schválení operačního programu strategii auditu zahrnující subjekty, které budou auditu provádět,
- zajišťuje provádění auditu ve veřejné správě za účelem ověření účinného fungování řídicího a kontrolního systému programu,
- předkládá každoročně Komisi aktualizovanou strategii auditu, metodu výběru vzorků pro auditu operací a orientační plánování auditů zajišťující provedení auditů u hlavních subjektů a rovnoměrné rozložení auditů na celé programové období,
- předkládá každoročně Komisi konsolidovaný plán auditů prostředků poskytovaných z fondů EU,
- kontroluje čtvrtletně plnění konsolidovaného plánu auditů a informuje o tomto plnění platební a certifikační orgán,
- předkládá metodu výběru vzorků pro auditu operací a pro plánování auditů, která zajišťuje jejich provádění u hlavních subjektů a jejich rovnoměrné rozložení na celé programové období,
- zajišťuje provádění auditu ve veřejné správě na vhodném vzorku operací pro ověření výdajů vykázaných Evropské komisi,
- zajišťuje metodické vedení dalších auditních subjektů zapojených do auditů ve veřejné správě operačního programu,
- dohlíží na kvalitu auditu ve veřejné správě prováděných dalšími auditními subjekty u prostředků z operačního programu,
- podílí se na tvorbě a aktualizaci metodických pokynů pro provádění auditu ve veřejné správě prostředků z operačního programu,
- předkládá každoročně v období od roku 2008 do roku 2015 Komisi výroční kontrolní zprávu, která obsahuje zjištění z auditů provedených během předchozího roku v souladu se strategií auditu operačního programu jakož i nedostatky zjištěné v řídicích a kontrolních systémech programu. Informace týkající se auditů provedených po 1.6.2015 budou zahrnuty do závěrečné zprávy o kontrole, která je podkladem pro prohlášení o uzavření,
- vydává každoročně pro Komisi stanovisko k tomu, zda fungování řídicího a kontrolního systému poskytuje přiměřenou záruku, že výkazy výdajů předložené Komisi jsou správné a že související transakce jsou zákonné a řádné,
- předkládá prohlášení o částečném uzavření, ve kterém hodnotí zákonnost a řádnost dotčených výdajů dle článku 88 Nařízení ,
- předloží Komisi nejpozději do 31.3.2017 prohlášení o uzavření, ve kterém vyhodnotí platnost žádosti o závěrečnou platbu a zákonnost a řádnost souvisejících transakcí zahrnutých do závěrečného výkazu výdajů,
- provádí analýzu nahlášených nesrovnalostí pro účely zpracovávání prohlášení o uzavření nebo částečném uzavření,
- zpracovává každoročně zprávu o výsledcích finančních kontrol za operační program pro vládu ČR,

- zajišťuje, že Platební a certifikační orgán obdrží pro účely certifikace výsledky všech auditů provedených auditním orgánem nebo z jeho pověření.

Auditní orgán zajišťuje, aby se při auditorské činnosti používaly mezinárodně uznávané standardy pro audit. Auditní orgán nese odpovědnost za zajištění výše uvedených činností s tím, že při zachování vlastní odpovědnosti může vybranými činnostmi pověřit další auditní subjekty. Je přípustná pouze jedna úroveň pověření k výkonu výše uvedených činností (tj. zprostředkující subjekt nemůže činnostmi pověřit další subjekt), a to na základě veřejnoprávní smlouvy podle správního řádu.

Ministerstvo financí jako ústřední správní úřad pro finanční kontrolu v souladu s příslušnými ustanoveními zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, metodicky řídí, koordinuje a zajišťuje výkon finanční kontroly v rámci operačního programu. Základním východiskem pro vydávání dílčích metodických pokynů, konzultovaných s příslušnými orgány Evropské komise, jsou platné právní předpisy ČR a ES .

V kontrolním systému musí být zřetelně oddělen systém kontroly ve veřejné správě a řídicí kontroly od systému interního auditu a auditu ve veřejné správě.

4.4.2 *Kontrola ve veřejné správě*

Řídicí orgán odpovídá za řízení a provádění operačního programu v souladu se zásadou řádného finančního řízení, a proto zajišťuje, aby operace byly pro financování vybírány podle kritérií pro operační program a aby po celou dobu provádění byly v souladu s příslušnými předpisy Společenství a s vnitrostátními předpisy. Řídicí orgán ověřuje dodání spolufinancovaných produktů a služeb a skutečné vynaložení výdajů na operace vykázané příjemci. Řídicí orgán zajišťuje existenci systému pro záznam a uchovávání účetních záznamů v elektronické podobě pro každou operaci a shromažďování údajů nezbytných pro audit. Úkolem řídicího orgánu je také zajistit, aby postupy a všechny dokumenty týkající se výdajů a auditů operačního programu byly Evropské komisi a Účetnímu dvoru k dispozici po dobu tří let od uzavření operačního programu.

4.4.3 *Vnitřní kontrolní systém*

Všechny orgány podléající se na implementaci operačního programu budou mít zaveden potřebný řídicí a kontrolní systém, který bude v souladu s národní legislativou a bude způsobilý včas identifikovat administrativní, systémové nebo záměrné chyby a vytvářet podmínky pro prevenci vzniku chyb.

Řídicí kontrola

Je zajišťována odpovědnými vedoucími zaměstnanci a tvoří součást vnitřního řízení všech subjektů zapojených do implementace operačního programu, při přípravě operací před jejich schválením, při průběžném sledování uskutečněných operací až do jejich konečného vypořádání a vyúčtování a následného prověření vybraných operací v rámci hodnocení dosažených výsledků a správnosti hospodaření.

S ohledem na principy účinného a efektivního řídicího a kontrolního systému v průběhu implementace programu bude zajištěno, že:

- všechny subjekty zapojené do řízení a kontroly programu mají jednoznačně stanoveny konkrétní funkce, a to jak v rámci celého systému implementace tak i v rámci každého subjektu zvlášť,
- je dodržována zásada oddělení platebních, řídicích a kontrolních funkcí mezi jednotlivými subjekty zapojenými do implementace programu i v rámci subjektů samotných,
- jsou stanoveny jednoznačné postupy pro zajištění správnosti a způsobilosti výdajů vykazovaných v rámci programu,
- jsou zavedeny spolehlivé účetní systémy, systémy monitorování a systémy finančního výkaznictví,
- je zaveden systém podávání zpráv o implementaci programu a projektů a monitorování,
- jsou přijata opatření pro provádění auditu fungování řídicího a kontrolního systému;
- jsou zavedeny takové systémy a stanoveny takové postupy, které zajistí podklady pro audit (audit trail),
- jsou stanoveny postupy hlášení a monitorování pro nesrovnalosti a vymáhání neoprávněně vyplacených částek.

Každá úroveň řízení programu bude mít vypracovaný detailní popis pracovních postupů pro prováděné činnosti ve formě řízené dokumentace.

Interní audit

Útvar interního auditu bude funkčně nezávislý a organizačně oddělený od řídicích a výkonných struktur a bude podřízen příslušnému vedoucímu orgánu veřejné správy.

Útvary interního auditu budou v pravidelných intervalech prověřovat vnitřní kontrolní systém. Jejich činnost bude kromě jiného zahrnovat prověřování plnění základních požadavků na vnitřní kontrolní systém. Významnou součástí bude též předkládání doporučení ke zdokonalování kvality vnitřního kontrolního systému, k předcházení nebo zmírnění rizik, k přijetí opatření k nápravě zjištěných nedostatků a konzultační činnost.

Zprávy z interních auditů pravidelně prováděných na jednotlivých úrovních implementace budou předkládány příslušnému vedoucímu orgánu veřejné správy. Zprávy z interních auditů na úrovni zprostředkujících subjektů budou předkládány útvaru interního auditu na úrovni řídicího orgánu. Jednotný přístup k auditu na všech úrovních implementace a reportování zjištění auditu bude podkladem pro řízení rizik na úrovni řídicího orgánu.

4.4.4 Audit ve veřejné správě

Za výkon auditu ve veřejné správě na všech úrovních realizace finančních prostředků z operačního programu podle zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a v souladu s přímo použitelnými předpisy Evropských společenství, je odpovědný auditní orgán, který ověřuje účinnost systému finančního řízení a kontroly a na vzorku operací vykazované výdaje finančních prostředků operačního programu. *Funkce auditního orgánu je popsána výše.*

4.4.5 Kontrola Nejvyššího kontrolního úřadu

Nejvyšší kontrolní úřad je oprávněn vykonávat nezávislou kontrolní činnost ve smyslu příslušných ustanovení zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů.

4.4.6 Auditní činnosti prováděné orgány Evropské komise a Evropským účetním dvorem

Evropská komise se přesvědčí, že v rámci operačního programu byly zavedeny a účinně fungují řídicí a kontrolní systémy v souladu s článkem 72 odst. 1 Nařízení. Tento audit provádí Evropská komise na základě výročních kontrolních zpráv a výročního stanoviska auditního orgánu a vlastních auditů.

Evropský účetní dvůr, který v rámci své působnosti vykonává samostatné a nezávislé kontroly vyplývající z jeho působnosti.

Řídicí orgán může delegovat část svých působností na zprostředkující subjekt při zachování těchto zásad:

- delegace je možná pouze veřejnoprávní smlouvou podle správního řádu
- je přípustná pouze jedna úroveň delegace (zprostředkující subjekt nemůže činnosti převádět na další subjekt).

4.4.7 Nesrovnalosti

V souladu s čl. 70 Nařízení všechny orgány podílející se na implementaci operačního programu mají povinnost nejpozději však do 30 dnů od zjištění nahlásit Řídicímu orgánu zjištěná podezření na nesrovnalosti. Řídicí orgán podezření prošetří a ta, která se na základě kontrolních zjištění prokáží jako opodstatněná, předá věcně příslušným orgánům (Platebnímu a certifikačnímu orgánu a Centrální harmonizační jednotce a dalším určeným institucím) k zahájení správního nebo soudního řízení. Řídicí orgán zároveň vypracuje v MSC2007 hlášení nesrovnalosti, které je bez zbytečného prodlení, nejpozději však do 15. dne následujícího měsíce od ukončení kontroly, zasláno Platebnímu a certifikačnímu orgánu a Centrální harmonizační jednotce a dalším subjektů zapojeným do vnější úrovně hlášení. Hlášení kontrolních orgánů je třeba vždy považovat za opodstatněné.

4.5 Monitorování

4.5.1 Monitorovací výbor

Monitorovací výbor se zřizuje v souladu s článkem č. 63 Nařízení. Cílem Monitorovacího výboru je zajistit účinnost a kvalitu poskytované pomoci. Dle pravidel EK musí být fáze monitorování oddělena od řízení programu.

Členy Monitorovacího výboru jsou zástupci MŽP a SFŽP, zástupci dalších ministerstev (MMR, MPO, MF – finanční kontrola, MZe), dále delegovaný zástupce regionů, zástupce nevládních organizací a zástupce Evropské komise, případně další. Členy výboru jmenuje na základě návrhů příslušných institucí ministr životního prostředí při uplatnění principu partnerství. Jednání Monitorovacího výboru se mohou zúčastnit i zástupci EIB a EIF.

Povinností Monitorovacího výboru je zajistit dohled nad realizací OP ŽP, zejména nad zajištěním souladu s předpisy ES a legislativou ČR a dosažením cílů programu při efektivním využití veřejných prostředků.

Monitorovací výbor bude zajišťovat zejména následující úkoly v souladu s čl. 65 Nařízení:

- sledování, realizace a vyhodnocení OP, jeho efektivnosti a účinnosti, zvážení a schválení kritérií pro výběr projektů, přičemž výběr kritérií se přezkoumává podle potřeb programu,
- hodnocení postupu při dosahování specifických cílů OP,
- analýza výsledků realizace OP,
- schvalování výroční a závěrečné zprávy OP před jejich zasláním Evropské komisi,
- navrhování změn, případně přezkoumání OP pro Řídící orgán za účelem dosažení cílů OP nebo zlepšení jeho řízení včetně finančního řízení,
- zvažování a schvalování veškerých návrhů na úpravu obsahu rozhodnutí Komise o příspěvku ERDF a FS.

4.5.2 Monitorovací systém

V souladu s články 66 a 76 Nařízení probíhá výměna dat mezi Evropskou komisí a Českou republikou elektronickou cestou. Pro výměnu dat a monitoring OP bude využíván monitorovací systém strukturálních fondů a Fondu soudržnosti (MSC2007), jehož úkolem je:

- nastavení základních parametrů OP,
- sledování čerpání prostředků z ERDF a FS,
- sledování čerpání prostředků z národního spolufinancování,
- sledování monitorování, hodnocení a kontrolní činnosti,
- sledování nesrovnalostí,
- komunikace s EK,
- poskytování údajů pro certifikaci výdajů ERDF a FS,
- poskytování údajů do Standardní monitorovací tabulky EK,
- sledování údajů na úrovni konečného příjemce,
- napojení na relevantní systémy státní správy (Viola, ISPROFIN, CEDR, ČSÚ),
- naplňování monitorovacích indikátorů.

Uživateli systému jsou pracovníci příslušných ministerstev, pracovníci řídicích a certifikačních orgánů, pracovníci zprostředkujících subjektů a implementačních agentur.

MSC2007 umožňuje poskytování požadovaných výstupů pro potřeby Evropské komise.

Cílem MSC2007 je zajištění centrálního monitorování podpory zprostředkované z EU, resp. poskytování všech nezbytných informací a předpovědí o pokroku realizace programů a projektů strukturálních fondů a Fondu soudržnosti.

Monitorovací systém pro programové období 2007 – 2013 se skládá z centrální úrovně (MSC2007), výkonné úrovně (SFZP CENTRAL) a úrovně konečných příjemců (BENE-FILL).

Konkrétní popis monitorovacího systému, vč. jeho jednotlivých úrovní je uveden v Implementačním dokumentu.

4.5.3 Výroční a závěrečné zprávy o implementaci

Řídící orgán předkládá Komisi výroční zprávu o implementaci (po schválení Monitorovacím výborem) do konce června následujícího roku, přičemž první zpráva bude Komisi předložena v roce 2008.

Závěrečná zpráva o implementaci bude postoupena Evropské komisi do 31.03.2017.

Všechny výroční a závěrečné zprávy o implementaci by měly obsahovat následující informace a to v souladu s čl. 67 Nařízení:

- a) pokrok, kterého bylo dosaženo při provádění OP a prioritních os ve vztahu k jejich konkrétním, ověřitelným cílům,
- b) finanční provádění OP podrobně uvádějící u každé prioritní osy výdaje vyplacené příjemcem, které jsou zahrnuty do žádostí o platbu zaslaných ŘO, a odpovídající příspěvek z veřejných zdrojů, celkové platby přijaté od EK a kvantitativní vyjádření finančních ukazatelů v souladu s čl. 67 odst. 2 Nařízení,
- c) orientační rozpis přidělených finančních prostředků podle kategorií,
- d) kroky, které ŘO nebo MV podnikly pro zajištění kvality a účinnosti provádění programu (opatření pro monitorování a evaluaci a přehled všech závažných problémů včetně přijatých opatření, využití technické pomoci),
- e) opatření přijatá za účelem poskytování informací o OP a zajištění jeho publicity,
- f) informace o závažných problémech týkajících se souladu s právními předpisy Společenství, které se vyskytly při provádění OP a opatření přijatá k jejich řešení,
- g) pokrok a financování velkých projektů,
- h) využití pomoci vrácené Řídicímu orgánu nebo jinému veřejnému orgánu v období provádění OP dle článku 98 (2) Nařízení.

Každoročně, poté co bude výroční zpráva postoupena Evropské komisi, budou EK a Řídicí orgán posuzovat hlavní výstupy z předchozího roku. Po tomto posouzení může EK vznést připomínky a Řídicí orgán bude Komisi následně informovat o opatřeních, přijatých na základě těchto připomínek. Pokud Evropská komise dojde k závěru, že přijatá opatření jsou nedostatečná, může doporučit Řídicímu orgánu změny vedoucí k zefektivnění monitorování nebo řízení podpory. Řídicí orgán by měl na takovéto doporučení reagovat zavedením doporučených změn a nebo vysvětlením, proč navržená doporučení nebyla akceptována.

Odstraňování nedostatků v monitorovacím a řídicím systému podle doporučení Komise je jednou z podmínek pro uskutečnění průběžných plateb.

4.6 Hodnocení programu

Evaluace OP je prováděna v souladu s povinnostmi ustanovenými v rámci článků 47 až 49 Nařízení, v souladu s metodickými pokyny Evropské komise a v souladu s metodickými pokyny NRPS. Za zajištění evaluace je odpovědný Řídicí orgán OP.

Cílem evaluace je dle čl. 47 odst. 1 Nařízení:

- zvýšení kvality a efektivnosti pomoci poskytované z Fondů EU a její konzistence s cíli Evropské unie a České republiky;
- zdokonalení strategie a zefektivnění implementace operačního programu;
- zkoumání specifických strukturálních problémů České republiky a udržitelného rozvoje ve vztahu k předmětu operačního programu.

Podle čl. 48 odst. 2 a 3 Nařízení se jedná o následující typy evaluací:

- hodnocení předběžné (ex ante) operačních programů - pro zlepšení připravovaných programovacích dokumentů a zajištění efektivnosti pomoci Společenství (viz. kapitola 2.6),
- hodnocení v průběhu implementačního období - v souvislosti s monitorováním programu - pro zlepšení procesu implementace,

Podle čl. 49 odst. 3 Nařízení bude Evropskou komisí ve spolupráci s Řídícím orgánem provedeno ex-post hodnocení operačního programu.

Mimo uvedené aktivity mohou být části OP hodnoceny v rámci evaluací prováděných NRPS (v souladu s Evaluačním plánem NRPS) a Evropskou komisí. OP poskytne při provádění těchto evaluací plnou součinnost. Výsledky evaluací budou v souladu s článkem 47 odst. 3 Nařízení uveřejňovány.

4.7 Propagace

Podle článku 69 Nařízení a v souladu s Implementačním nařízením budou v souvislosti s OP přiměřeným způsobem prováděna informační a propagační opatření, jejichž cílem je zvýšení povědomí veřejnosti o OP a činnostech EU. Za zajištění propagace nese odpovědnost Řídící orgán, který zajistí zejména:

- a) informovanost případných příjemců pomoci, hospodářských a sociálních partnerů, subjektů prosazujících rovnoprávnost mužů a žen a příslušných nevládních organizací o příležitostech, které nabízená pomoc přináší,
- b) informovanost široké veřejnosti o úloze Společenství v poskytování pomoci prostřednictvím ERDF a FS a také o konečných výsledcích této pomoci,
- c) publicitu OP ŽP,
- d) poskytování informací občanům EU a příjemcům pomoci s cílem zdůraznit roli Společenství a zajistit, aby byla pomoc z fondů transparentní.

vypracovávání Komunikačního plánu OP ŽP na celé období implementaci programu a jeho předložení Evropské komisi. Vykazuje realizované aktivity Komunikačního plánu a informuje o tom Monitorovací výbor.

KAPITOLA 5. Finanční zajištění Operačního programu Životní prostředí

Finanční zajištění Operačního programu Životní prostředí zahrnuje dva prvky:

1. agregace finančních potřeb na bilančním principu z hlediska prioritních os programu,
2. rozdělení disponibilních finančních zdrojů na prioritní osy a časové úseky.

5.1 Nástroje pro dosažení cíle

Pro dosažení cíle jsou nutné následující kroky:

- a) retrospektiva dosud vynaložených prostředků za stávající programovací období 2004-2006,
- b) agregace potřebnosti zdrojů,
- c) rozdělení zdrojů na časové úseky (roky) a jednotlivé zdroje,
- d) finanční požadavky vyplývající z analýzy programu.

5.1.1 Stanovení disponibilních zdrojů z evropských fondů

Na základě schválení Národního strategického referenčního rámce pro období let 2007-2013 bylo stanoveno rozdělení prostředků ze zdrojů Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF), Fondu soudržnosti (FS) a Evropského sociálního fondu (ESF) podle operačních programů cíle Konvergence.

Operační program životní prostředí (OP ŽP) představuje jeden z nejvýznamnějších operačních programů cíle Konvergence jak z hlediska potřebnosti realizovat environmentální projekty, tak z hlediska výše zdrojového krytí těchto potřeb z evropských fondů.

Celková alokace prostředků z evropských fondů pro OP ŽP je složena ze zdrojů ERDF (702 482 212 EUR) a ze zdrojů FS (4 215 384 886 EUR).

5.1.2 Aplikace efektivního finančního mechanismu

- a) pro ERDF, FS a ESF budou platit stejná pravidla implementace a metodiky finančních toků,
- b) časově méně náročný proces schvalování umožní zrychlení realizace a financování projektů – EK schvaluje pouze tzv. velké projekty s náklady nad 25 mil. EUR v případě životního prostředí,
- c) při finančním řízení alokovaných prostředků bude v období 2007-2010 aplikováno pravidlo $N + 3$, poté pravidlo $N + 2$,
- d) pro FS bude zrušena minimální hranice pro velikost projektu ve výši 10 mil. EUR,
- e) EK v návrzích nařízení negativně vymezuje pouze základní pravidla pro uznatelnost výdajů,
- f) maximální míra spolufinancování bude stanovena na úrovni prioritní osy,
- g) po 1. 1. 2007 bude fungovat model finančních toků z evropských fondů přes státní rozpočet České republiky s tím, že Řídící orgán (MŽP) je oprávněn své pravomoci ve věci hodnocení žádostí a realizace finančních toků k příjemcům pomoci delegovat na Zprostředkující subjekt OP ŽP, kterým bude Státní fond životního prostředí České republiky.

5.1.2.1 Použití měn

Finanční prostředky ERDF a FS budou Evropskou komisí (EK) zasílány na účet PCO – Platebního a certifikačního orgánu (Národní fond MF ČR) v měně EUR.

PCO po obdržení souhrnných žádostí provede platbu na účet kapitoly státního rozpočtu, ze které byly žádosti příjemce předfinancovány.

5.1.2.2 Monofondovost

Pro zdrojové krytí OP ŽP platí zásada 1 prioritní osa = 1 evropský fond.

5.1.2.3 Platby příjemcům pomoci

Platby příjemcům pomoci budou probíhat formou ex-post plateb (zpětné proplacení příjemcem již uskutečněných výdajů), přípustná je rovněž forma ex-ante plateb (formou zálohy poskytnuté příjemci ze státního rozpočtu).

Realizace ex-post plateb příjemcům pomoci bude probíhat průběžně a parciálně podle procentického podílu přiznané podpory z evropských fondů prostřednictvím finančních toků přes státní rozpočet.

5.1.3 Zajištěnost spolufinancování evropských fondů z české strany

Nutnou podmínkou pro to, aby z evropských fondů bylo v průběhu let 2007-2013 možné v rámci OP ŽP vyčerpat plánované prostředky je dodržení spolufinancování z národních zdrojů ČR na úrovni operačního programu.

Finanční prostředky pro spolufinancování projektů ze strany ČR budou zajištěny primárně z veřejných rozpočtů příjemců pomoci (obce, města) dále pak ze státního rozpočtu republiky a ze zdrojů SFŽP. Pro zapojení soukromých zdrojů obchodních společností a ostatních právnických či fyzických osob platí pravidla přístupu do programu podle definice příjemce pomoci v jednotlivých prioritních osách OP ŽP.

Zdrojem spolufinancování státu budou prostředky státního rozpočtu (kapitola MŽP) účelově určené ve střednědobém rozpočtovém výhledu a v ročních rozpočtech na spolufinancování programu OP ŽP. SFŽP se bude podílet na spolufinancování OP ŽP v souladu se schváleným střednědobým rozpočtem SFŽP. Prostředky státního rozpočtu i prostředky SFŽP určené na spolufinancování akcí budou souběžně převáděny příjemcům.

Pro účely Finančního plánu a finančního řízení OP ŽP se z hlediska spolufinancování projektů v rámci OP ŽP definují kategorie takto:

- a) rozpočtové náklady projektu: celkové náklady projektu hrazené z veřejných i soukromých zdrojů včetně neuznatelných nákladů,
- b) uznatelné náklady projektu: část rozpočtových nákladů, která ve shodě s Nařízením EK může být spolufinancována z ERDF nebo FS,
- c) celkové zdroje tvoří příspěvek Společenství, národní veřejné zdroje a národní soukromé zdroje,
- d) veřejným výdajem (veřejným zdrojem) výdaj, který pochází ze státního rozpočtu, státních finančních aktiv, státních fondů, územních rozpočtů, rozpočtu EU, z rozpočtu mezinárodních organizací založených mezinárodní veřejnou smlouvou, anebo jakýkoli podobný výdaj. Za podobný výdaj se považuje výdaj pocházející z rozpočtu

veřejnoprávních subjektů nebo sdružení jednoho nebo více regionálních nebo místních orgánů nebo veřejnoprávních subjektů jednajících v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2004/18/ES ze dne 31. března 2004 o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na stavební práce, dodávky a služby,

- e) veřejnoprávním subjektem se rozumí jakýkoliv subjekt, který:
- je založený nebo zřízený za zvláštním účelem uspokojování potřeb obecného zájmu, který nemá průmyslovou nebo obchodní povahu,
 - má právní subjektivitu,
 - a je financován převážně státem, regionálními nebo místními orgány nebo jinými veřejnoprávními subjekty; nebo je těmito orgány řízen; nebo je v jeho správním, řídicím nebo dozorčím orgánu více než polovina členů jmenována státem, regionálními nebo místními orgány nebo jinými veřejnoprávními subjekty,
- f) příspěvek Společenství - spolufinancování EU ze zdrojů ERDF a FS,
- g) národní soukromé zdroje: část rozpočtových nákladů hrazená ze zdrojů fyzických osob právnických osob, které nejsou veřejnoprávním subjektem,
- h) vlastní zdroje žadatele (příjemce pomoci):
- vlastní finanční prostředky v majetku příjemce pomoci,
 - úvěry, půjčky, návratné finanční výpomoci a ostatní formy návratných finančních prostředků,
 - dary, příspěvky na výstavbu a ostatní nenávratná finanční plnění od nestátních a neveřejných subjektů.

5.1.4 Veřejná podpora

V rámci OP ŽP se předpokládá poskytování veřejné podpory v souladu s následujícími pravidly EK pro poskytování veřejné podpory:

- Pokyny k regionální podpoře na roky 2007-2013 (2006/C 54/08),
- Obecné zásady Společenství o státní podpoře na ochranu životního prostředí (2001/C 37/03),
- Nařízení Komise č. 69/2001 ze dne 12. 1. 2001, o použití článků 87 a 88 Smlouvy o ES na podporu de minimis.

5.2 Postup pro dosažení cíle

5.2.1 Retrospektiva dosud vynaložených prostředků za stávající programovací období 2004-2006

Stav alokace podle opatření Priority 3 v rámci OP Infrastruktura k 09/2006 je uveden v Tab. 20.

Při hodnocení průběhu čerpání finančních prostředků v rámci OP Infrastruktura, Priorita 3 – životní prostředí za období 2004-2006 lze konstatovat následující poznatky:

- a) postupné překonání počáteční nepřipravenosti žadatelů na administrativně náročný systém,
- b) značný převis poptávky v podobě zaregistrovaných žádostí o podporu projektů ve výši 160 mil. EUR nad nabídkou celkové alokace,
- c) odklady počátku realizace a financování podpořených projektů z důvodů vleklých výběrových řízení na dodavatele staveb,
- d) technické komplikace při rozšíření fungujících informačních systémů pro monitoring finančních toků (BENEFILL – SFZP CENTRAL – MSSF CENTRAL) o duální informační systém sledování státního rozpočtu (ISPROFIN).

5.2.2 Agregace potřebnosti zdrojů pro jednotlivé prioritní osy

Celkové požadavky podle kvalifikovaných odhadů MŽP schválených Vládou ČR s ohledem na zvážení absorpční kapacity dosáhly pro oblast životního prostředí výše 413,47 mld. CZK.

V období let 2004-2006 se ukázalo, že ČR má předpoklady pro dostatečnou absorpční kapacitu pro prostředky poskytované z rozpočtu EU, což lze dokumentovat například značným převisem poptávky (160 mil. EUR) v rámci Priority 3 – životní prostředí OP Infrastruktura v letech 2004 –2006.

Lze proto předpokládat, že i v budoucích letech je možné počítat s dostatečným množstvím projektů využívajících prostředky OP ŽP.

Tab. 20: OP Infrastruktura- Stav čerpání finančního plánu ERDF – Priorita 3

POLOŽKA	VÝCHOZÍ STAV 2004 fixing	Stav 09 / 2006 floating kurz CZK / EUR	Stav 09 / 2006 fixing kurz CZK / EUR
ZAREGISTROVANÉ ŽÁDOSTI CZK	0	9 039 873 000	9 039 873 000
PŘEVIS ŽÁDOSTÍ NAD ALOKACÍ CZK	0	5 025 894 792	4 525 586 205
VYDANÁ ROZHODNUTÍ A UZAVŘENÉ SMLOUVY CZK	0	4 155 051 009	4 155 051 009
ALOKACE EUR	142 092 754	142 092 754	142 092 754
ALOKACE CZK	4 514 286 795	4 013 978 208	4 514 286 795
NEROZDĚLENO CZK	4 514 286 795	-141 072 801	359 235 786
REZERVA 10 % Z NEROZDĚLENÉHO CZK	451 428 679	0	0
K ROZDĚLENÍ CELKEM CZK	4 062 858 115	-141 072 801	359 235 786
K ROZDĚLENÍ CELKEM EUR	127 883 479	-4 993 904	11 307 390
KURZ CZK / EUR VYHLÁŠENÝ EK PRO 09 / 2006	31,770	28,249	31,770

Rozdělení zdrojů na časové úseky (roky) a jednotlivé zdroje

**Tab. 21 OP Životní prostředí dělení podle let a fondů
(EUR, běžné ceny)**

Období	Strukturální fondy (ERDF)	Fond soudržnosti (FS)	Celkem (ERDF + FS)
	1	2	3=1+2
2007	86 205 245	523 970 060	610 175 305
2008	90 804 359	549 384 640	640 188 999
2009	95 419 735	574 914 162	670 333 897
2010	100 257 642	601 630 760	701 888 402
2011	105 092 757	628 364 549	733 457 306
2012	109 904 133	655 007 331	764 911 464
2013	114 798 341	682 113 384	796 911 725
Celkem 2007-2013	702 482 212	4 215 384 886	4 917 867 098

POZNÁMKY:

1. Alokované roční hodnoty nepředstavují finanční výdaj běžného roku
2. Indikativní seznam a celkové náklady velkých projektů jsou uvedeny v Příloze č. 3 Programového dokumentu

Finanční požadavky vyplývající z analýzy OP ŽP (mil. EUR)

Tab. 22 Finanční tabulka OP Životní prostředí - Prioritní osy podle zdrojů financování (EUR, běžné ceny)

Č.	Název prioritní osy	Fond / míra spolufinan. vztahována k	Příspěvek Společenství	Národní zdroje	Indikativní rozdělení národních zdrojů		Celkové zdroje	Míra spolufin	Pro informaci	
					Národní veřejné zdroje	Národní soukromé zdroje				
			a	b(=c+d)	c	d	e=a+b	f=a/e	EIB	jiné zdroje
1	Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní	FS/veřejné	2 003 306 105	353 524 607	353 524 607	0	2 356 830 712	85%		46 690 000
2	Zlepšení kvality ovzduší a snižování emisí	FS/veřejné	634 146 020	111 908 121	111 908 121	0	746 054 141	85%		18 680 000
3	Udržitelné využívání zdrojů energie	FS/veřejné	672 971 287	118 759 639	118 759 639	0	791 730 926	85%		14 510 000
4	Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží	FS/veřejné	776 505 331	137 030 353	137 030 353	0	913 535 684	85%		17 140 000
5	Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik	ERDF/veřejné	60 605 709	10 695 125	10 695 125	0	71 300 834	85%		4 470 000
6	Zlepšování stavu přírody a krajiny	ERDF/veřejné	584 670 221	103 177 098	103 177 098	0	687 847 319	85%		0
7	Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu	ERDF/veřejné	42 452 678	7 491 649	7 491 649	0	49 944 327	85%		0
8	Technická asistence FS	FS/veřejné	128 456 143	22 668 731	22 668 731	0	151 124 874	85%		0
9	Technická asistence ERDF	ERDF/veřejné	14 753 604	2 603 577	2 603 577		17 357 181	85%		0
Celkem			4 917 867 098	867 858 900	867 858 900	0	5 785 725 998	85%	0	101 490 000
Celkem FS			4 215 384 886	743 891 450	743 891 450	0	4 959 276 336	85%	0	97 020 000
Celkem ERDF			702 482 212	123 967 449	123 967 449	0	826 449 662	85%	0	4 470 000

Míra spolufinancování vztahována k veřejným zdrojům. Soukromé zdroje jsou uvedeny pro informaci ve sloupci "Jiné zdroje".

Seznam zkratek

6. EAP	6. Akční program ES pro životní prostředí
AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
BAT	Nejlepší dostupná technologie (Best Available Technology)
BREF	Přijaté referenční dokumenty BAT
BSK	Biologická spotřeba kyslíku
CEDR	Centrální evidence dotací z rozpočtu
CeHO	Centrum pro hospodaření s odpady
CZT	Centrální zdroje tepla
ČGS	Česká geologická služba
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČOV	Čistírna odpadních vod
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EHK OSN	Evropská hospodářská komise Organizace spojených národů
EHS	Evropské hospodářské společenství
EIA	Posouzení vlivů na životní prostředí (Environmental Impact Assessment)
EIB	Evropská investiční banka (European Investment Bank)
EIF	Evropský investiční fond (European Investment Fund)
EK	Evropská komise
EMAS	Schéma environmentálního managementu a auditu podniku (Eco Management and Audit Scheme)
EO	Ekvivalentní obyvatel
EPER	Evropský registr emisí znečišťujících látek
ERDF	Evropský fond pro regionální rozvoj (European Regional Development Fund)
ES	Evropská společenství
ESF	Evropský sociální fond (European Social Fund)
ETAP	Environmental Technologies Action Plan
EU	Evropská unie
EVVO	Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
FS	Fond soudržnosti (Cohesion Fund)
HCB	Hexachlorbenzen
HDP	Hrubý domácí produkt
CHKO	Chráněná krajinná oblast
CHSK	Chemická spotřeba kyslíku
IOP	Integrovaný operační program
IPPC	Integrovaná prevence a ochrana před znečištěním (Integrated Pollution and Prevention Control)
IRZ	Integrovaný registr znečištění
ISO	Norma organizace International Standards Organization

ISOH	Informační systém odpadového hospodářství
ISPROFIN	Informační systém programového hodnocení
IT	informační technologie
Jaspers	Joint Assistance to Support Projects in European Region
LCP	Zvláště velké zdroje s tepelným příkonem nad 50 MW
MF	Ministerstvo financí
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MSC2007	Centrální informační systém
MSSF	Monitorovací systém strukturálních fondů
MV	Monitorovací výbor
MVE	Malé vodní elektrárny
MZe	Ministerstvo zemědělství
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
N	Dusík
NIP	Národní implementační plán
NL	Nerozpustné látky
NNO	Nevládní neziskové organizace
NP	Národní park
NPR	Národní program reform
NRP	Národní rozvojový plán
NRPS	Národní rámec podpory Společenství
NSRR	Národní strategický referenční rámec
NUTS II	Regiony soudržnosti
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (Organization for Economic Cooperation and Development)
OP LZZ	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost
OP VK	Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost
OP ŽP	Operační program Životní prostředí
OP	Operační program
OSEZ	Odstraňování starých ekologických zátěží
OZE	Obnovitelné zdroje energie
P	Fosfor
PCB	Polychlorované bifenyly
PCDD/F	Polychlorované dibenzo-p-dioxiny a dibenzofurany
PCO	Platební a certifikační orgán
PCT	Polychlorované terfenyly
PEZ	Primární energetické zdroje
PKÚ, s.p.	Palivový kombinát Ústí, státní podnik
POH	Plán odpadového hospodářství
POPs	Persistentní organické polutanty

PPP	Partnerství veřejného a soukromého sektoru (Public Private Partnership)
PRV	Program rozvoje venkova
REACH	Registrace, hodnocení, schvalování a omezování chemikálií
ŘO	Řídící orgán
SEA	Posouzení vlivu strategie (dokumentu, plánu) na životní prostředí (Strategic Environmental Assessment)
SEZ	Staré ekologické zátěže
SF	Strukturální fondy (Structural Funds)
SFŽP	Státní fond životního prostředí České republiky
SHR	Strategie hospodářského růstu
SME	Malé a střední podniky (Small and Medium Enterprises)
SOZS	Strategické obecné zásady Společenství
SPŽP	Státní politika životního prostředí
SR	Státní rozpočet
ÚČOV	Ústřední čistírna odpadních vod
UHÚL	Ústav pro hospodářskou úpravu lesů
ÚV	Úpravna vody
VD	Vodní dílo
VE	Vodní elektrárny
VIOLA	Manažerský a účetní systém pro prostředky ES
VOC	Těkavé organické látky (Volatile Organic Compounds)
ZCHÚ	Zvláště chráněná území
ZS	Zprostředkující subjekt

PŘÍLOHY

1. Přehled aglomerací, které nebyly doposud zařazeny do projektů pro splnění Směrnice Rady 91/271/EHS. Seznam bude do konce roku 2006 aktualizován.
2. Přehled překračování prašnosti ovzduší (PM_{10}) podle krajů
3. Indikativní seznam velkých projektů (nad 25 mil. EUR)
4. Nejdůležitější ES předpisy transponované/adaptované v ČR v oblasti životního prostředí

Příloha 1:**Přehled aglomerací, které nebyly doposud zařazeny do projektů pro splnění Směrnice Rady 91/271/EHS.****(Seznam bude do konce roku 2006 aktualizován.)**

Vysvětlivky: k –kanalizace, ČOV - čistírna odpadních vod, VaK – Vodovody a kanalizace, SVS – Severočeská vodárenská společnost, PRVKUK – Plán rozvoje vodovodů a kanalizací ústeckého kraje

Kraj	Poznámka	Navrhovaná	Invest. náklady
Aglomerace	/navržené opatření/	opatření	(v tis. EUR)
Zlínský			
Zlechov	vlastní zdroje + SFŽP (bude se žádat)	ČOV, k	1473
Ústecký			
Chlumec	Podle PRVKUK má obec splaškovou kanalizaci ukončenou ČOV Chlumec a z části jednotnou kanalizaci, která likviduje odpadní vody od 82 % trvale bydlících obyvatel. Od 10 % trvale bydlících obyvatel jsou odpadní vody předčištěny v septicích s odtokem do vodoteče a od 8 % v septicích se vsakováním. Rekonstrukce a rozšiřování systému bude prováděno v rámci obnovy majetku s přihlédnutím k technicko - ekonomické únosnosti. S ohledem na výše uvedené není investice zařazena do žádného sdruženého projektu. (Odhad IN podle PRVKUK)	k	287
Střekov	Městská část Střekov je jednou z centrálních částí Ústí nad Labem, oddělená tokem Labe. Odkanalizování Střekova je řešeno jako součást kanalizačního systému města Ústí n. L. (Ani ostatní města rozdělená tokem nejsou brána jako dvě samostatné aglomerace.) Stávající ČOV vyhovuje směrnici EU 91/271/EHS, je pravděpodobné, že Střekov bude v budoucnu přepojen na centrální ČOV pro Ústí nad Labem v Neštěmicích. S ohledem na výše uvedené není investice zařazena v žádném projektu sdruženého financování.	ČOV	2200
Vysočina			
Světlá nad Sázavou	vlastní zdroje, probíhá příprava investičních záměrů	k	233
Plzeňský			
Vejprnice		k	144
Jihočeský			
Ledenice	vzhledem k různému přístupu MŽP, MZe, SFŽP a kraje dosud nezjišťováno	k	202
Veselí nad Lužnicí	plánováno na r. 2015	k	0
Zlív	plánováno na r. 2015	k	0
Sezimovo Ústí	vzhledem k různému přístupu MŽP, MZe, SFŽP a kraje dosud nezjišťováno	k	280
Jihomoravský			
Rakovice	stávající ČOV se připravuje k rekonstrukci - přípravu zabezpečuje VaK Břeclav	k, ČOV	300
Tvrdonice	dostavba kanalizace je pouze v nových lokalitách zástavby	k	100

Moravská Nová Ves	dostavba kanalizace poměrně malého rozsahu z vlastních případně krajských zdrojů, není v studii připravenosti materiálu Mze	K, ČOV	133
Vranovice		K, ČOV	467
Liberecký			
Hodkovice n. M.	dle SVS, a.s. na kanalizaci napojeno 87 % obyvatel, rekonstrukce a rozšiřování systému bude prováděno v rámci obnovy majetku s přihlédnutím k technicko-ekonomické únosnosti	k	195
Smržovka	dle SVS, a.s. na kanalizaci napojeno 61 % obyvatel; rekonstrukce a rozšiřování systému bude prováděno v rámci obnovy majetku s přihlédnutím k technicko - ekonomické únosnosti	k	165
Hrádek nad Nisou	dle SVS, a.s. na kanalizaci napojeno 80 % obyvatel, kanalizační síť pokrývá podstatnou část obce, rekonstrukce a rozšiřování systému bude prováděno v rámci obnovy majetku s přihlédnutím k technicko - ekonomické únosnosti	k	140

Použitý kurz: 1EUR=30 Kč

Příloha 2:

Přehled překračování prašnosti ovzduší (PM₁₀) podle krajů

Aglomerace Hlavní město Praha

Stavební úřad	PM ₁₀ 36. nejvyšší 24h průměr > 50 µg.m ⁻³ > 35x/rok	PM ₁₀ roční průměr > 40 µg.m ⁻³
Úřad městské části Praha 1	69,4	2,4
Úřad městské části Praha 2	79,3	37,9
Úřad městské části Praha 3	85,1	64,7
Úřad městské části Praha 4	53,2	14,3
Úřad městské části Praha 5	73,3	27,5
Úřad městské části Praha 16	13,2	0,2
Úřad městské části Praha 6	20,8	0,2
Úřad městské části Praha 7	33,0	34,4
Úřad městské části Praha 8	28,8	13,6
Úřad městské části Praha 9	66,0	40,9
Úřad městské části Praha 19	3,9	-
Úřad městské části Praha 10	21,2	14,0
Úřad městské části Praha 12	53,4	-
Úřad městské části Praha 13	21,8	-
Úřad městské části Praha 14	46,0	-
Úřad městské části Praha 15	7,5	-
Úřad městské části Praha 22	0,1	-

Zóna Středočeský kraj

Stavební úřad	PM ₁₀ 36. nejvyšší 24h průměr > 50 µg.m ⁻³ > 35x/rok	PM ₁₀ roční průměr > 40 µg.m ⁻³
Městský úřad Beroun	17,3	-
Obecní úřad Králův Dvůr	3,6	-
Magistrát města Kladna	26,0	3,3
Městský úřad Slaný	10,3	-
Městský úřad Stochov	11,0	-
Městský úřad Unhošť	0,6	-
Městský úřad Mělník	-	1,6
Městský úřad Dobruška	0,4	-
Magistrát města Mladá Boleslav	4,6	1,4
Městský úřad Kozmonosy	19,9	-
Městský úřad Černošice	2,6	-
Městský úřad Rudná	1,3	-
Městský úřad Příbram	0,7	-
Obecní úřad Jesenice	10,3	-

Zóna Jihočeský kraj

Stavební úřad	PM ₁₀ 36. nejvyšší 24h průměr > 50 µg.m ⁻³ > 35x/rok	PM ₁₀ roční průměr > 40 µg.m ⁻³
Městský úřad Tábor	3,7	0,4

Zóna Plzeňský kraj

Stavební úřad	PM ₁₀ 36. nejvyšší 24h průměr > 50 µg.m ⁻³ > 35x/rok
Úřad městského obvodu Plzeň 1	8,3
Úřad městského obvodu Plzeň 2-Slovany	64,7
Úřad městského obvodu Plzeň 3	18,4
Úřad městského obvodu Plzeň 4	7,5
Úřad městského obvodu Plzeň 5-Křimice	29,2
Úřad městského obvodu Plzeň 7 - Radčice	43,5
Městský úřad Starý Plzenec	0,1

Zóna Karlovarský kraj

Stavební úřad	PM ₁₀ 36. nejvyšší 24h průměr > 50 µg.m ⁻³ > 35x/rok
Magistrát města Karlovy Vary	1,2

Zóna Ústecký kraj

Stavební úřad	PM ₁₀ 36. nejvyšší 24h průměr > 50 µg.m ⁻³ > 35x/rok	PM ₁₀ roční průměr > 40 µg.m ⁻³
Městský úřad Děčín	8,4	1,7
Městský úřad Chomutov	7,1	-
Městský úřad Jirkov	5,6	-
Městský úřad Kadaň	22,0	-
Městský úřad Libochovice	15,7	-
Městský úřad Litoměřice	54,9	-
Městský úřad Lovosice	46,4	-
Městský úřad Roudnice nad Labem	25,5	-
Městský úřad Louny	4,3	-
Městský úřad Podbořany	6,9	-
Městský úřad Litvínov	11,9	5,5
Magistrát města Mostu	12,5	2,2
Městský úřad Bílina	16,4	-
Městský úřad Dubí	0,2	-
Městský úřad Duchcov	15,3	-
Magistrát města Teplice	16,7	-
Magistrát města Ústí nad Labem	8,8	9,6
Městský úřad Trmice	-	0,9
Obecní úřad Libouchec	0,5	-
Obecní úřad Povrly	0,4	-

Zóna Liberecký kraj

Stavební úřad	PM ₁₀ 36. nejvyšší 24h průměr > 50 µg.m ⁻³ > 35x/rok
Magistrát města Liberce	11,1

Zóna Královehradecký kraj

Stavební úřad	PM ₁₀ 36. nejvyšší 24h průměr > 50 µg.m ⁻³ > 35x/rok
Magistrát města Hradce Králové	1,3

Aglomerace Brno

Stavební úřad	PM ₁₀ 36. nejvyšší 24h průměr > 50 µg.m ⁻³ > 35x/rok
Úřad městské části Brno-Bystřec	0,3
Úřad městské části Brno-Komín	23,1
Úřad městské části Brno-Královo Pole	24,5
Úřad městské části Brno-Medlánky	53,0
Úřad městské části Brno-Řečkovice	7,0
Úřad městské části Brno-Slatina	19,1
Úřad městské části Brno-Tuřany	54,9
Úřad městské části Brno-Žabovřesky	31,2
Úřad městské části Brno-Chrlice	34,8

Zóna Jihomoravský kraj

Stavební úřad	PM ₁₀ 36. nejvyšší 24h průměr > 50 µg.m ⁻³ > 35x/rok
Městský úřad Blansko	4,2
Městský úřad Šlapanice	24,8
Obecní úřad Sokolnice	5,6

Zóna Olomoucký kraj

Stavební úřad	PM ₁₀ 36. nejvyšší 24h průměr > 50 µg.m ⁻³ > 35x/rok
Magistrát města Olomouce	9,9
Městský úřad Litovel	9,0
Městský úřad Kostelec na Hané	0,4
Městský úřad Prostějov	20,1
Městský úřad Hranice	46,9
Městský úřad Lipník nad Bečvou	2,4
Městský úřad Přerov	33,5
Obecní úřad Dřevohostice	3,9
Obecní úřad Hustopeče nad Bečvou	42,6
Obecní úřad Opatovice	1,0
Městský úřad Šumperk	7,9
Městský úřad Zábřeh	2,3

Zóna Zlínský kraj

Stavební úřad	PM ₁₀ 36. nejvyšší 24h průměr > 50 µg.m ⁻³ > 35x/rok
Městský úřad Hulín	0,4
Městský úřad Kroměříž	5,1
Městský úřad Uherské Hradiště	14,3
Městský úřad Kunovice	19,9
Městský úřad Staré Město	13,5
Městský úřad Valašské Meziříčí	5,2
Městský úřad Vsetín	17,7
Magistrát města Zlína	32,7
Městský úřad Fryšták	12,6
Městský úřad Slušovice	11,5

Aglomerace Moravskoslezský kraj

Stavební úřad	PM ₁₀ 36. nejvyšší 24h průměr > 50 µg.m ⁻³ > 35x/rok	PM ₁₀ roční průměr > 40 µg.m ⁻³
Městský úřad Brušperk	89,3	10,1
Městský úřad Frýdek-Místek	72,7	48,8
Městský úřad Frýdlant nad Ostravicí	0,8	-
Městský úřad Třinec	69,4	19,2
Městský úřad Vratimov	100,0	100,0
Obecní úřad Bystřice	38,0	-
Obecní úřad Dobrá	43,1	21,8
Obecní úřad Hnojník	19,6	0,8
Obecní úřad Lučina	20,5	78,1
Městský úřad Šenov	100,0	100,0
Obecní úřad Nýdek	36,7	-
Obecní úřad Návsí	26,5	-
Městský úřad Bohumín	100,0	99,0
Městský úřad Český Těšín	100,0	89,1
Magistrát města Havířova	100,0	100,0
Magistrát města Karviná	98,3	98,3
Městský úřad Orlová	100,0	100,0
Městský úřad Petřvald	100,0	100,0
Městský úřad Rychvald	100,0	100,0
Obecní úřad Albrechtice	100,0	100,0
Obecní úřad Dětmárovice	100,0	100,0
Obecní úřad Dolní Lutyně	100,0	100,0
Obecní úřad Doubrava	100,0	100,0
Obecní úřad Horní Suchá	100,0	100,0
Obecní úřad Petrovice u Karviné	100,0	81,6
Obecní úřad Stonava	100,0	100,0
Obecní úřad Těřlicko	94,3	92,9
Městský úřad Bílovec	28,6	0,3
Městský úřad Frenštát pod Radhoštěm	0,9	-

Stavební úřad	PM ₁₀ 36. nejvyšší 24h průměr > 50 µg.m ⁻³ > 35x/rok	PM ₁₀ roční průměr > 40 µg.m ⁻³
Městský úřad Kopřivnice	15,3	-
Městský úřad Nový Jičín	30,0	-
Městský úřad Odry	7,1	-
Městský úřad Příbor	72,8	-
Městský úřad Studénka	40,6	-
Městský úřad Štramberk	11,8	-
Magistrát města Opavy	3,7	-
Městský úřad Hlučín	5,7	-
Obecní úřad Ludgeřovice	60,5	14,8
Obecní úřad Velká Polom	0,8	-
Úřad městského obvodu Hošťálkovice	100,0	7,6
Úřad městského obvodu Hrabová	100,0	100,0
Úřad městského obvodu Lhotka	100,0	24,9
Úřad městského obvodu Mariánské Hory	100,0	96,2
Úřad městského obvodu Michálkovice	100,0	100,0
Úřad městského obvodu Moravská Ostrava	100,0	99,8
Úřad městského obvodu Nová Bělá	100,0	97,2
Úřad městského obvodu Petřkovice	100,0	97,8
Úřad městského obvodu Polanka nad Odrou	100,0	11,7
Úřad městského obvodu Radvanice a Bartovice	100,0	100,0
Úřad městského obvodu Ostrava-Jih	100,0	98,0
Úřad městského obvodu Martinov	98,3	-
Úřad městského obvodu Poruba	86,9	-
Úřad městského obvodu Pustkovec	100,0	-
Úřad městského obvodu Třebovice	100,0	-
Úřad městského obvodu Vítkovice	100,0	100,0
Úřad městského obvodu Slezská Ostrava	100,0	100,0
Úřad městského obvodu Stará Bělá	100,0	99,9
Úřad městského obvodu Svinov	100,0	55,2
Úřad městského obvodu Krásné Pole	86,9	-

Příloha 3:**Indikativní seznam velkých projektů (nad 25 mil. EUR)**

Projekt	Časový harmonogram	Náklady (mil. EUR)
<i>Prioritní osa 1</i>		
Revitalizace povodí Olše – I. etapa	2006-2008	34,76
Řešení vybraných problémů VH infrastruktury v povodí Horní Vltavy	2006-2008	37,51
Vodohospodářské poměry ve Šluknovském výběžku	2006-2009	26,27
Kanalizace a ČOV Kladensko	2006-2010	25,14
Celková přestavba ÚČOV Praha na Císařském ostrově	2006-2010	301,15
Protipovodňová opatření na ochranu hlavního města Prahy	2006-2007	57,59
Systémová obnova vodovodní a kanalizační sítě (hl. m. Praha)	2007-2013	51,38
Zkapacitnění systému zásobování vodou jihovýchodu Prahy – Obnova nadřazeného distribučního řadu DN 1200 VDJ Chodová – Kyjský uzel	2008-2011	25,86
Sběrač Folimanka, Praha 2 a 10	2008-2012	36,21
Program komplexních biotechnických opatření v povodí vodárenské nádrže Švihov	2006-2007	37,93
Systémová obnova vodovodních řadů v oblasti Starého a Nového města (hl. m. Praha)	2007-2012	25,86
Čisté povodí Svatky (Jihomoravský kraj)		104,02
Dokončení a modernizace systému hospodaření s vodami v Brně (Jihomoravský kraj)		125,28
Rekonstrukce a dostavba kanalizace v Brně, Modřicích a Kuřimi (Jihomoravský kraj)	2006-2009	84,31
Čistá řeka Bečva II		64,5
Čistá Ploučnice	2006-2010	25,51
Revitalizace svrateckého údolí na území města Brna (Jihomoravský kraj)		26,90
Revitalizace krajiny v oblasti soutoku Moravy a Dyje (Jihomoravský kraj)		35,86
Dostavba a rekonstrukce kanalizace a ČOV v městech a obcích JmK (Jihomoravský kraj)		37,93
Statutární město Ostrava – Dostavba plošné kanalizace a rekonstrukce ÚČOV Ostrava, projekt II (Moravskoslezský kraj)		nad 25
Statutární město Ostrava – Dostavba plošné kanalizace Ostrava, projekt I (Moravskoslezský kraj)		nad 25
<i>Prioritní osa 2</i>		
Sokolovská uhelná, a.s. – zpracovatelská	do roku 2012	nad 25
Dalkia Česká republika – Elektrárna Třebovice	do roku 2012	nad 25

MITTAL STEEL Ostrava, a.s. – závod 4	do roku 2012	nad 25
ELEKTRÁRNA OPATOVICE – EOP	do roku 2012	nad 25
Glaverbel Czech a.s. – závod Řetenice	do roku 2012	nad 25
Náhrada kotle K3 – Kladno Energy Businesses	2008-2011	80
Teplárna Ústí nad Labem a.s.	do roku 2012	nad 25
Rekonstrukce 73 bytových domů v Praze 5	2006-2009	26,28
Ekologizace nemocnic v Jihočeském kraji – snížení emisí prostřednictvím úspor energie		28,66
VYSOKÉ PECE Ostrava, a.s. – Snížení primárních emisí TZL na aglomeraci (Moravskoslezský kraj)	2008 - 2010	nad 25
Prioritní osa 3		
<i>Zatím nejsou známy žádné velké projekty</i>		
Prioritní osa 4		
Výstavba sběrných dvorů v obcích nad 2000 obyv. (Zlínský kraj)	2007-2013	cca 0,070 /sběrný dvůr *
Výstavba zařízení na využívání biologicky rozložitelných odpadů a biologicky rozložitelných komunálních odpadů (Zlínský kraj)	2007-2013	cca 0,2 – 2 /zařízení *
Sanace 28 skládek (Zlínský kraj)	2007-2013	cca 0,5 – 1,1 /skládka *
Zvýšení podílu využití komunálního odpadu (Středočeský kraj)	2007-2009	21 – 27,5
Intenzifikace využívání odpadů v Opavském a přilehlém regionu se zaměřením na bioodpady společně s biomasou a komunálními odpady (Moravskoslezský kraj)	2007-2013	31
Komplexy OH, regionální odpadová centra (Jihomoravský kraj)	2007-2013	cca 25
Zpracování biologicky rozložitelných odpadů (bioplynové stanice, kompostování, ostatní technologie) (ČIŽP)	2007-2013	34,5
Vybudování systému sběrných míst a demontážních středisek pro autograpy (ČIŽP)	2007-2013	34,5-69
Vybudování hydrologicky zajištěných ploch pro manipulaci s kovovým odpadem deklarovaným jako nebezpečný odpad (ČIŽP)	2007-2013	69
Výstavba logistických center pro úpravu a recyklaci využitelných komunálních a obalových odpadů	2007-2012	1 – 6,9 /projekt *
Výstavba konečných zařízení na zpracování druhotných surovin vyrobených z komunálních a obalových odpadů v napojení na logistická centra na úpravu odpadů	2007-2012	2,8 – 13,8 /projekt *
Vybudování integrovaného systému sběru, přepravy a shromažďování komunálních a obalových odpadů v návaznosti na logistická centra úpravy a recyklace	2007-2013	13,8 – 20,7 /projekt*

odpadů a zařízení na zpracování odpadů.		
Výstavba zařízení pro zpracování odpadů s využitím nových nebo alternativních technologií, které umožňují minimalizovat množství sládkovaných odpadů (např. využití textilu, koberců, zemědělských odpadů, stavebních odpadů atd. nadregionálního významu)	2007-2013	1,7 – 13,8/projekt*
Rekultivace a sanace starých ekologických zátěží (Zlínský kraj)	2007-2013	27,6
Průzkum, vyhodnocení rizik a sanace ekologických zátěží (skládky Ledce, Aktiva Kaznějov, Oprámy Horní Bříza, Amati Stříbro, Obalovna Holostřevy, Železářny Hrádek) (Plzeňský kraj)	2007-2013	cca 25
Rekultivace starých skládek ve Městě Brně (Jihomoravský kraj)	2007-2013	29,3
Rekultivace starých skládek v JMK (Jihomoravský kraj)	2007-2013	60,3
Rekultivace a odstraňování ekologické zátěže po hydrometal. zprac. uranových rud (region „Blata“)	2006-2008	28,38
Krajské integrované centrum využívání komunálních odpadů Moravskoslezského kraje (Moravskoslezský kraj)	2008 - 2012	150
Prioritní osa 5		
<i>Zatím nejsou známy žádné velké projekty</i>		
Prioritní osa 6		
<i>Realizace velkých projektů se v této Prioritní ose nepředpokládá</i>		
Prioritní osa 7		
<i>Zatím nejsou známy žádné velké projekty</i>		

*) u těchto projektů jsou uvedeny náklady na jednotlivé podprojekty a nelze tudíž přesně vyčíslit celkové náklady. Ty se budou odvíjet od počtu jednotlivých podprojektů.

Použitý kurz: 1EUR=30 Kč

Příloha 4:

Nejdůležitější ES předpisy transponované/adaptované v ČR v oblasti životního prostředí

Horizontální legislativa

- Směrnice Rady 85/337/EHS týkající se hodnocení účinků určitých veřejných a soukromých projektů na životní prostředí, novelizovaná směrnicí Rady 97/11/ES
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/42/ES z 27. června 2001 o posuzování vlivů některých plánů a programů na životní prostředí.
- Směrnice Rady 90/313/EHS o svobodě přístupu k informacím o životním prostředí
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/4/ES o přístupu veřejnosti k informacím o životním prostředí a o zrušení směrnice Rady 90/313/EHS
- Směrnice Rady 91/692/EHS standardizující a racionalizující zprávy k implementaci některých směrnic ve vztahu k životnímu prostředí
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/35/ES ze dne 21. dubna 2004 o odpovědnosti za životní prostředí v souvislosti s prevencí a nápravou škod na životním prostředí

Ochrana ovzduší

- Směrnice Rady 96/62/ES o hodnocení a řízení kvality vnějšího ovzduší a související dceřiné směrnice 92/72/EHS, 99/30/ES, 2000/69/ES, 2001/839/ES, 2002/3/ES, 2004/107/ES
- Rozhodnutí Rady 97/101/ES zavádějící reciproční výměnu informací a údajů z monitorovacích sítí a z jednotlivých stanic měřících znečištění ovzduší ve členských státech a jeho novela 2001/752/ES
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/63/ES o omezování emisí těkavých organických látek (VOC) vznikajících při skladování benzínu a při jeho distribuci od terminálu k čerpacím stanicím
- Směrnice Rady 99/13/ES o omezování emisí těkavých organických sloučenin vznikajících při používání organických rozpouštědel při určitých činnostech a v určitých zařízeních, doplněná směrnicí 2000/541/ES ze dne 6.9.2000 stanovující kritéria pro posouzení národních plánů podle článku č. 6 směrnice Rady 99/13/ES, rozhodnutím Komise 2002/530/ES a směrnicí 2004/42/ES
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/70/ES o jakosti benzínu a motorové nafty, směrnice Rady 2000/71/ES o přizpůsobení měřících postupů stanovených v přílohách I, II, III a IV směrnice Rady 98/70/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/17/ES, kterou se mění směrnice Rady 98/70/ES a rozhodnutí Komise 2002/159/ES o jednotném formuláři pro předkládání souhrnných údajů o jakosti paliv (gesce MPO)
- Směrnice Rady 93/12/EHS o obsahu síry v určitých kapalných palivách a směrnice Rady 99/32/ES o snižování obsahu síry určitých kapalných paliv a pozměňující a doplňující směrnici 93/12/EHS (není zcela v gesci MŽP)
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/68/ES o sbližování zákonů členských států týkajících se opatření proti emisím plyných a tuhých znečišťujících látek ze spalovacích motorů instalovaných v nesilničních mobilních strojích (gesce MD)
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/94/ES, týkající se dostupnosti informací pro spotřebitele o hospodárnosti ve spotřebě paliva a emisích CO₂ z hlediska uvádění nových vozidel na trh a rozhodnutí Komise 2001/677/ES (gesce MD)
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2001/81/ES o národních emisních stropích pro některé látky znečišťující ovzduší

- Nařízení Rady č. 2037/2000(ES) o látkách, které porušují ozónovou vrstvu
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/30/ES ze dne 8. května 2003 o podpoře užívání biopaliv nebo jiných obnovitelných pohonných hmot v dopravě (gesce MD)

Nakládání s odpady

- Směrnice Rady 89/369/EHS o prevenci znečišťování ovzduší z nových spaloven komunálního odpadu
- Směrnice Rady 94/67/ES o spalování nebezpečného odpadu, rozhodnutí Komise 97/283/ES o harmonizaci měřících metod k určení hmotnostní koncentrace dioxinů a furanů v emisích podle čl. 7(2) směrnice Rady 94/67/ES
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/76/ES o spalování odpadu
- Směrnice Rady 75/442/EHS o odpadech
- Směrnice Rady 91/689/EHS o nebezpečném odpadu
- Směrnice Rady 78/176/EHS o odpadu z průmyslu oxidu titaničitého
- Nařízení Rady EHS 259/93 o kontrole a řízení pohybu zásilek odpadu uvnitř, do a z ES
- Směrnice Rady 75/439/EHS o nakládání s odpadními oleji
- Směrnice Rady 96/59/ES o odstraňování PCB a PCT
- Směrnice Rady 86/278/EHS o ochraně životního prostředí, zejména půdy, při použití čistírenských kalů v zemědělství
- Směrnice Rady 91/157/EHS o bateriích a akumulátorech obsahujících určité nebezpečné látky a navazující směrnice
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/62/ES o obalech a obalových odpadech a její novely 2004/12/ES a 2005/20/ES
- Směrnice Rady 99/31/ES o skládkách odpadu
- Směrnice Rady 2000/53/ES o vozidlech s ukončenou životností (a navazující řada novelizujících předpisů)
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/95/ES o omezení používání některých nebezpečných látek v elektrických a elektronických zařízeních
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/96/ES o odpadních elektrických a elektronických zařízeních a rozhodnutí 2004/312/ES

Ochrana vod

- Směrnice Rady 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod (gesce za předpis Mze)
- Směrnice Rady 91/676/EHS o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů (gesce: Mze)
- Směrnice Rady 76/464/EHS o znečištění způsobeném určitými nebezpečnými látkami vypouštěnými do vodního prostředí a její dceřinné směrnice (gesce: MŽP)
- Směrnice Rady 76/160/EHS o jakosti vody pro koupání (gesce: MZ)
- Směrnice Rady 98/83/ES o jakosti vody určené pro lidskou spotřebu (MZ)
- Směrnice Rady 75/440/EHS o požadované jakosti povrchové vody určené pro odběr pitné vody v členských státech (Mze)
- Směrnice Rady 79/869/EHS o metodách měření a o četnosti odběrů a rozborů povrchové vody určené pro odběr pitné vody v členských státech (Mze)
- Rozhodnutí Rady 77/795/EHS ustavující společný postup pro výměnu informací o jakosti povrchových sladkých vod ve Společenství (MŽP)
- Směrnice Rady 80/68/EHS o ochraně podzemních vod před znečištěním způsobeném určitými nebezpečnými látkami (MŽP)

- Směrnice Rady 78/659/EHS o jakosti sladkých vod vyžadujících ochranu nebo zlepšení pro podporu života ryb (Mze)
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES ustavující rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky (MŽP)

Ochrana přírody

- Směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin
- Směrnice Rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků
- Směrnice Rady 83/129/EHS o dovážení kůží z určitých tuleních mláďat a výrobků z nich odvozených do členských států
- Nařízení Rady 338/97/ES o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulací obchodu těmito druhy (včetně řady prováděcích předpisů a upřesnění)
- Nařízení Rady č. 3254/91/EHS, zakazující ve Společenství používání nášlapných pastí a dovoz kožešin a výrobků z určitých druhů živočichů, pocházejících ze zemí, kde jsou k odchytu používány nášlapné pastí, nebo jiné způsoby, které nejsou v souladu s mezinárodními humánními standardy chytání zvířat do pastí
- Směrnice Rady 99/22/ES, týkající se držení divokých zvířat v zoologických zahradách

Průmyslové znečištění

- Směrnice Rady 84/360/EHS o znečišťování ovzduší z průmyslových závodů
- Směrnice Rady 88/609/EHS a 94/66/ES o omezování emisí některých škodlivin do ovzduší z velkých spalovacích zařízení – oba předpisy nahrazeny Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2001/80/ES o omezování emisí některých škodlivin do ovzduší z velkých spalovacích zařízení
- Směrnice Rady 96/61/ES o integrované prevenci a omezování znečištění
- Směrnice Rady 96/82/ES o kontrole nebezpečí závažných havárií s nebezpečnými látkami
- Rozhodnutí Rady 98/685/ES z 23. března 1998 k Úmluvě EHK OSN o účincích průmyslových havárií přesahujících hranice států
- Rozhodnutí Komise 98/433/ES z 26. června 1998 ke sjednocení kritérií výjimek podle článku 9 Směrnice Rady 96/82/ES o kontrole nebezpečí závažných havárií s nebezpečnými látkami
- Rozhodnutí Komise 99/82/ES z 9. dubna 1999 týkající se dotazníku ke Směrnici Rady 96/82/ES o kontrole nebezpečí závažných havárií s nebezpečnými látkami
- Rozhodnutí Komise 02/605/ES z 9. dubna 1999 týkající se dotazníku ke Směrnici Rady 96/82/ES o kontrole nebezpečí závažných havárií s nebezpečnými látkami
- Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 1800/2000 o Revizi systému udělování eko-značky Společenství (ecolabelling)
- Nařízení Rady č. 761/2001 (EC) o dobrovolné účasti organizací v systému řízení podniků a auditu z hlediska ochrany životního prostředí průmyslových organizací na systému eko-managementu a auditu Společenství (EMAS II)
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady o založení Evropského registru úniků a přenosů znečišťujících látek a o změně směrnice Rady 91/689/EHS a 96/61/ES. Návrh nařízení zakládá Evropský registr úniků a přenosů látek - schváleno 2. prosince 2005
- Rozhodnutí Rady jménem ES k Protokolu o PRTR - schváleno 2. prosince 2005

Chemické látky, GMO

- Směrnice Rady 86/609/EHS o sbližování právních a správních předpisů členských států o ochraně zvířat pro experimentální a jiné vědecké účely
- Směrnice Rady 90/219/EHS o uzavřeném nakládání s geneticky modifikovanými mikroorganismy
- Směrnice Rady 2001/18/ES o záměrném uvolňování geneticky modifikovaných organismů do životního prostředí a o zrušení směrnice Rady 90/220/EHS
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) 1946/2003 o přeshraničním pohybu geneticky modifikovaných organismů
- Směrnice Rady 87/217/EHS o prevenci a redukci znečišťování životního prostředí azbestem
- Směrnice Rady 67/548/EHS o sbližování právních a správních předpisů týkajících se klasifikace, balení a označování nebezpečných látek a dceřinné směrnice
- Nařízení Rady č. 793/93 (EHS) o hodnocení a kontrole rizika stávajících látek a nařízení dceřinná
- Nařízení Rady č. 2455/92 (EHS) o dovozu a vývozu některých nebezpečných látek – nahrazeno nařízením č. 304/2003/ES o vývozu a dovozu nebezpečných látek
- Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 98/8/ES o uvádění biocidních prostředků na trh
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 304/2003 o dovozu a vývozu nebezpečných chemických látek
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 648/2004 o detergentech
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 850/2004 o perzistentních organických polutantech a o změně směrnice Rady 79/117/EHS

Změna klimatu

- Rozhodnutí Rady 1999/296/ES upravující Rozhodnutí Rady 93/389/EHS pro mechanismy monitorování emisí CO₂ a dalších skleníkových plynů
- Directive 2003/87/EC of the European Parliament and of the Council of 13 October 2003 establishing a scheme for greenhouse gas emission allowance trading within the Community and amending Council Directive 96/61/ES
- Decision No 280/2004/EC of the European Parliament and of the Council of 11 February 2004 concerning a mechanism for monitoring Community greenhouse gas emissions and for implementing the Kyoto Protocol

*Pozn.: 1) U předpisů z let 2004-2005 ještě nemusí být proces transpozice/adaptace ukončen.
2) Pokud není uvedeno jinak, jsou všechny články citované v textu kap. 4 z Nařízení Rady (ES) o obecných ustanoveních týkajících se Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti. Po právní stránce předkládaný text nenahrazuje výše uvedené nařízení.*